NOTOS 38

NOTOS ÖYKÜ İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • 2013/01 • ŞUBAT-MART 2013 • 10 TL

Türk edebiyatından hangi yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü almasını istersiniz?

met üst
"Pervasızlık ve arsızlık: Edebiyatın en çok ihtiyaç duyduğu şey."

Yayıncılık Dünyasının En Beğenilen Yayınevleri

Birhan Keskin
"Yeryüzüne bakmak..."

Aleksandr Stepanoviç Grin Mo Yan **Kadri Öztopçu** Semra Aktunç **İnci Asena** Tuncer Erdem **Selma Sancı** Cafer Hergünsel **Hikmet Temel Akarsu** Özge Kılıçoğlu **Özgür Çakır** Emine Yılmaz **Gülda Şahin** Can Çalıcı **Ayşen Işık** Semih Gümüş **Ufuk Karakurt** Alper Akçam **Mehmet Dinç** Alova **Gönül Kıvılcım** Armağan Ekinci **Ali Çolak** Hande Gündüz **Ayşe Sarısayın**

ISSN 1307-1181
38
9 771307 118002

NOTOS

NotosÖykü • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 38 • Şubat-Mart 2013 • 10 TL

Genel Yayın Yönetmeni
Semih Gümüş

Yayın Koordinatörü
Tuğba Eriş

İdari Koordinatör
Dilek Emir

Yazıişleri
Kaan Özkan

İnternet Editörü
Atilla Erol

Katkıda Bulunanlar
Özlem Akıncı, Şavkar Altınel, Z. Heyzen Ateş, Nazlı Avcılar, Turgut Çeviker, Duygu Bayar Ekren, Yalın Gündüz, Deniz Yalım Kadıoğlu, Oğuz Tecimen, Faruk Ulay

Kapak Tasarımı
Yasemin Peynirci Günaçan

Fotoğraf Editörü
Gülbin Eriş

Grafik Uygulama
Songül Arslan

Logo Tasarımı
Mehmet Ulusel

Reklam ve Halkla İlişkiler
info@notoskitap.com

Yayıncı Sertifika No
16343

Abonelik
info@notoskitap.com
Posta çeki hesap no: 5287565
Garanti Bank. hesap no:
TR40 0006 2000 0680 0006 6564 80
EUR: Garanti B. hes. no:
TR39 0006 2000 0680 0009 0853 78
USD: Garanti B. hes. no:
TR53 0006 2000 0680 0009 0900 73

Yayıncı
Notos Kitap Yayınevi

Sahibi ve Yazıişleri Sorumlusu
Semih Gümüş

Yönetim Yeri
İnönü Caddesi, Dümen Sokak, 7/7
Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul
Tel: 0212 243 49 07
Faks: 0212 252 38 05
e-posta: editor@notoskitap.com
KKTC fiyatı: 12 TL

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı ve Cilt
Pasifik Ofset, Baha İş Merkezi
Haramidere İstanbul 0212 412 17 77

Dağıtım
DPP, 0212 622 22 22

içindekiler

AGANTA

3 Süper kahramanlar, Rushdie-Mo Yan kavgası, 2012'nin en iyi kitapları.

ÖYKÜ

34 **Aleksandr Stepanoviç Grin**
Ekran Karşısındaki Ölümüm

38 **Mo Yan**
Kurbağalar

44 **Kadri Öztopçu**
Aykut Olmak

50 **Semra Aktunç**
Graffiti

53 **İnci Asena**
Chioggia'nın Kadınları

56 **Tuncer Erdem**
Buz

58 **Selma Sancı**
Felek

62 **Cafer Hergünsel**
Üçüncü Hırsız Vakası

102 **Hikmet Temel Akarsu**
Kül Rengi Sabahlar

107 **Özge Kılıçoğlu**
Zar

110 **Özgür Çakır**
Yükşehir

114 **Emine Yılmaz**
Ansızın Gelen Mektuplar İçin Veranda

116 **Gülda Şahin**
Sinan ve Öteki Şeyler

120 **Can Çalıcı**
Yaz Sıkıntısı

124 **Ayşen Işık**
Ari ile Gitmek

GÜNÜN KONUSU

26 **Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz?**
Notos'un 7. Büyük Soruşturması

SÖYLEŞİ

18 **Metin Üstündağ**
"Pervasızlık ve arsızlık: Edebiyatın en çok ihtiyaç duyduğu şey."

72 **Birhan Keskin**
"Oysa yürüyüp gitmemiz lazım..."

YAZI

84 **Yaratıcı Yazı Üstüne Düşünceler**
Edgar Allan Poe, Jorge Luis Borges, Raymond Carver, Nadine Gordimer

87 **Ufuk Karakurt**
İmparatoru Eleştirmenin İncelikleri

89 **Alper Akçam**
Orhan Kemal Yazınında "Mucizevi Göstergeler"

94 **Mehmet Dinç**
Roboski

144 **Alova Rüzgârı**

KİTAPLIK

132 Berna Özpınar, Tolga Meriç, Neslihan Önderoğlu, Şenay Eroğlu Aksoy, Banu Yıldıran Genç

ODTÜ bugün de ayakta *Semih Gümüş*

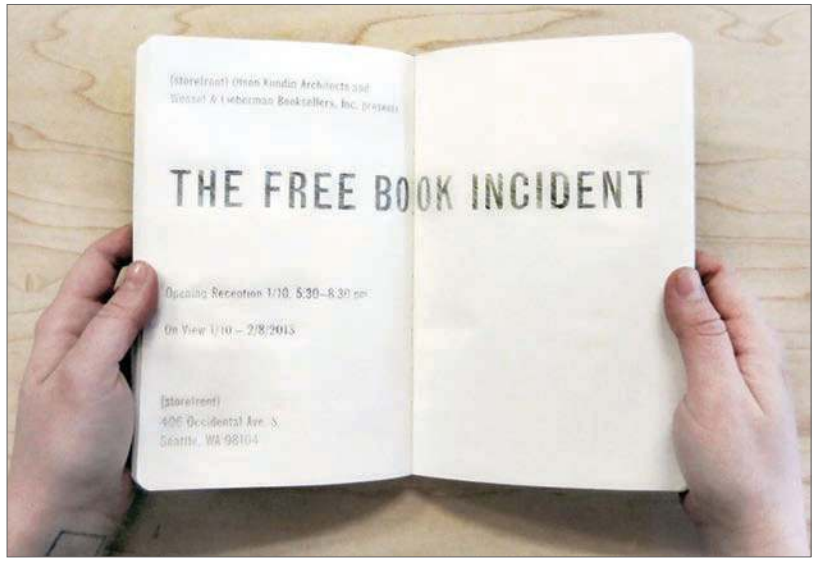
Kitaplar bedava olsaydı...

Wessel&Lieberman Booksellers ve Olson Kundig Architects iki bin kitabın ücretsiz olarak kullanıma sunulacağı bir etkinlik düzenliyor.

"Bu bir kitapçı değil, satılık hiçbir şey yok. Bu bir kütüphane değil, geri getirmeniz gereken hiçbir şey yok. Bu etkinlik keşfetmek, dahil olmak, paylaşmak ve en sonunda oluşacak simya için bir ortam yaratıyor. Ve bunların tümü, kitabın meta olmaktan çıkarılmasıyla mümkün olabiliyor." Seattle, Washington'da 10 Ocak'ta başlayıp bir ay boyunca sürecek olan Bedava Kitap Etkinliği yaratıcılarından Wessel&Lieberman, etkinliği böyle tanımlıyor.

Kitapları satışa sunmak yerine herkesin kullanımına açmak nasıl bir etki doğururdu? Bu sorunun yanıtını arayan Wessel&Lieberman Booksellers Yayınevi ve Olson Kundig Architects adlı mimarlık şirketi, kitapların hayatımızdaki rolünü vurgulamak ve satırların gücünü yüceltmek üzere bir araya geldi. İki bin kitabın ücretsiz olarak kullanıma sunulacağı etkinlik, yıllar önce Baltimore'da düzenlenen ve amacı "istenmeyen kitapları, arzu edenlere ulaştırmak" olan The Book Thing of Baltimore'dan (Baltimore Kitap Olayı) esinlenmiş.

İnternet ortamında alışverişin yaygınlaşmasıyla birlikte bazı kitaplar âdeta rafın en diplerinde kalıyor ve "görücüye çıkamıyor". Online satış siteleri tarafından fazla rağbet görmeyen ya da modern çağın pazarlama teknikleriyle satışa sürülmeyen kitaplara öbürlerine kıyasla daha az kişi rast geliyor. Oysa ortaya çıkarılsalar belki daha çok kişi onlara sahip olmak isteyecek. "Bedava Kitap Etkinliği"nin çıkış noktasını da bu düşünce oluşturuyor. Kitabı bir süreliğine de olsa ticari bir ürün olmaktan çıkaran etkinlik, okura serbestçe keşfetme imkânı sunuyor.

Bir yayınevi ve bir mimarlık şirketinin böyle bir etkinlikteki rolleri ne olabilir? Yayınevi tahmin edebileceğiniz üzere kitap bağışlarından sorumlu. Ancak, bu kadarla kalmıyor, etkinlik boyunca çeşitli yazarlarla atölye çalışmaları ve okumalar gerçekleştiriyor. Etkinlik mekânının tasarımı ise tamamıyla mimarlık şirketine ait. Ziyaretçilerin kitaplarla etkileşimini artıran bir mekân tasarlayan küratörler, bu çokyönlü tasarımla, gelenleri biraz da şaşırtmayı amaçlıyor.

Okuma ve "kitap yapma" sınıflarından yazı atölyelerine ve kitap kulüplerine kadar zengin bir programa sahip olan etkinlik, Şubat ortasına kadar ziyaretçilere ve kitap bağışlarına açık olacak. Ne de olsa dünya küçük, Şubat ayında yolunuz Seattle taraflarına düşebilir. Ya da kim bilir, bu etkinlikten ilham alan yayınevleri, okurlarla buluşmak için bir sonraki kitap fuarını beklemek yerine yepyeni bir organizasyon için kolları sıvayabilirler.

DENİZ YALIM KADIOĞLU, Ankara

Granta Türkiye'ye geliyor

1889'da Cambridge öğrencileri tarafından yayımlanmaya başlayan, İngiltere'nin en saygın edebiyat dergilerinden *Granta,* Türkiye, Finlandiya ve Portekiz'de yayımlanma kararı aldı. Böylece dergi 10'dan fazla ülkenin diline çevrilmiş olacak. Türkiye'de Everest Yayınları ile anlaşan *Granta*'nın editörü John Freeman, yeni bir Pamuk, Kemal, Saramago ya da Okasanen bulabileceklerini umduklarını söylemiş.

Okurla yitip giden...

Simon Eliot'ın fikir babası olduğu Okuma Deneyimi Veritabanı'nın geçmişi 1990'lı yıllara uzansa da 2006'da internet ortamına taşınması, meraklı okurların ve gönüllülerin de projeyle tanışmasını sağlamış.

Okuma deneyimi, yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmadıysa da öyle anlaşılıyor ki, okurun kitapla buluştuğu ânı odağına alan araştırmalar, okumanın tarihine dair akademik birikim içinde kendi gediğini yavaş yavaş doldurmaya başlamış.

Kitaplarla ne yapıyoruz, kitaplar bize ne yapıyor, kitapları nerede, nasıl ve hangi koşullarda okuyoruz, okurken aklımızdan neler geçiyor...

Bugün bu tür soruların, kapsamlı kamuoyu araştırmalarıyla iyi kötü kayıt altına alınabilecek yanıtları, söz konusu geçmiş olduğunda ancak "arkeolojik" bir sabırla günyüzüne çıkarılabiliyor. Gazeteci Jennifer Howard'ın *The Chronicle*'daki yazısında belirttiği gibi kitaplar harfler –ve artık, pikseller– aracılığıyla kendilerini ele veriyor, ama okuma deneyimi okurla birlikte yitip gidiyor.

Bugün kimi araştırmacılar, sayfaların üzerinde gözyaşı izleri ya da satır aralarına sıkıştırılmış el yazısı notlar aramaktan belki daha keyifli olmasa da, kuşkusuz daha verimli bir iş yapıyor ve çeşitli kaynaklarda gizli kalmış okuma deneyimi bilgisinin izini sürüyorlar. İngiltere'deki Açık Üniversite'nin bir girişimi olarak Okuma Deneyimi Veritabanı'ndan (Reading Experience Database-RED) söz etmeden önce, okuma tarihi alanında yapılan birkaç yeni çalışmaya göz atmak RED araştırmacılarının çabasını gözümüzde daha da anlamlı kılabilir.

Kâğıttan köprüler, kâğıttan duvarlar

Okuma tarihi denilince, yakın geçmişte dahi ağırlıklı olarak kitapların toplumsal, siyasal ve gündelik hayattaki rolünü konu alan çalışmalar öne çıkmış görünüyor. Örneğin, edebiyat eleştirmeni ve kültürel çalışmalar profesörü Janice Radway, *Reading Romance*'ta (1984) popüler roman okumanın bir grup "modern" kadına, hayatlarının talep ve sınırlamalarının üstesinden gelmelerine ne derece yardımcı olduğunu araştırmış. 18. yüzyıl Fransası üzerinde çalışan tarihçi Robert Darnton da *The Forbidden Best-Sellers of Pre-Revolutionary France* (1996) adlı kitabında, yasaklanmış kitapların gizlice okunmasının Fransız Devrimi'nin fitilini ateşlediğini savunmuş ve buna kanıtlar aramış. Harvard Üniversitesi İngilizce Bölümü profesörlerinden Leah Price ise, 2012'de okurla buluşan *How to Do Things With Books in Victorian Britain*'de biraz daha derine inmiş ve okumanın yanında "okumamanın" tarihini de incelemiş. Price, Victoria dönemi üstünden, kitapları okumak dışında ne yaptığımıza dair merakı da uyandırmış, yazılanların "metindışı" kullanımına dair bazı veriler, basılı materyalin bazen entelektüel bir duruşun ya da özlemin simgesi olarak "kullanıldığını" bazen de bir kahvaltı masasında, birbirleriyle muhatap olmak istemeyen eşler arasında bir duvar gibi "dikildiğini"ortaya koymuş. Kitaplar bugün akıllı telefonların toplu taşıma araçlarındaki işlevini görmüş ve banliyö trenlerinde birbirlerini tanımayan insanların göz temasından kaçınmasını sağlayan bir "kurtarıcı" rolü üstlenmiş. Ya da tersine, kitaplar insanlar arasında bir köprü kurmuş. Victoria döneminde kitapların sosyal ilişkileri kurmada ve kontrol etmede nasıl kullanıldığını araştıran Price, bu döneme ait bazı kaynaklarda (kitaplarda ve hikâyelerde), örneğin, bir erkeğin hoşlandığı kadına kur yapmak için ona kitap aldığına ve okumasını istediği satırların altını çizdiğine dair bilgiye ulaşmış.

Hizmetkârların "iş zamanından çalan" okuma eylemine kendini kaptırmasıyla kitabın bir "sınıf meselesi" haline gelişi, aristokratların, hizmetkârların el sürdüğü kitaba dokunduklarında kendilerini kirlenmiş hissetmesi, ortak kullanıma sunulan kitapları yoksullardan zenginlere potansiyel bir "hastalık taşıyıcısı" olarak görmesi ve halk kütüphaneleri için kitapları dezenfekte edecek makinelerin yapılmasına dair önerileri, okuma tarihine merak duyanların aşina olduğu bilgilerdir. Kâğıdın pahalı ve kıymetli olduğu dönemlerde basılı materyallerin tuvalet kâğıdı, paket kâğıdı ya da elbise patronu olarak tekrar tekrar kullanılmasına dair bilgiler de öyle… Okuma deneyimi araştırmacılarının sorularıysa bizi kayıp okurların kitapla buluştuğu anlara biraz daha yaklaştırıyor: Okur kitabı gün ışığında mı, mum ışığında mı okumuş; yükses sesle birilerine mi, yoksa içinden kendi kendine mi; hareket halindeyken mi, yoksa yatağında mı…

RED

Simon Eliot'ın fikir babası olduğu Okuma Deneyimi Veritabanı'nın geçmişi 1990'lı yıllara uzansa da 2006'da internet ortamına taşınması, meraklı okurların ve gönüllülerin de projeyle tanışmasını sağlamış.

1450-1945 arası dönemde İngilizlerin, kendi ülkelerinde ya da dünyanın başka yerlerindeki okuma deneyimlerine ilişkin yazılı kanıtların bir araya toplandığı veritabanında, şimdiden 31 bin civarında kayıt bulunuyor. Kayıtlar, okuma deneyiminin –aşağı

Bir top ateşi saldırısından sonra Yeni Zelanda YMCA, 1917.

yukarı da olsa– tarihi, yeri ve koşullarıyla birlikte kitabı kimin okuduğunu, okurken yalnız olup olmadığını ve okuduklarıyla ilgili neler düşündüğünü de içeriyor. İnternet kullanıcıları herhangi bir anahtar kelimeyle, okur ya da yazar adıyla arama yapabiliyor. RED'e katkıda bulunan akademisyenler ve akademik geçmişi olmayan öteki gönüllüler bu kayıtları kütüphaneleri, mektupları, günlükleri, hatta mahkeme kayıtlarını tarayarak oluşturuyor. Projenin, kitap ve okuma tarihinin yanı sıra öbür kültürel çalışmalar ve sosyolojik araştırmalar için de değerli bir kaynak olacağına inanılıyor. Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve Hollanda'dan araştırmacıların da katkıda bulunduğu veritabanı ayrıca, meraklısını, geçmişte kaybolmuş okurların ritüellerine, alışkanlıklarına, düşünme biçimlerine götürüyor.

Cephede, okuma toplantılarında, loş odalarda...

RED için araştırma yapan ve Birinci Dünya Savaşı sırasındaki okuma deneyimlerinin izini süren Edmund King, üstünde çalıştığı döneme dair iki bine yakın kayıt bulmuş. King ağırlıklı olarak günlükler sayesinde, askerlerin siperlerde propaganda metinleri okuduklarına dair yaygın klişelerin aksine, kendilerini cepheden uzaklaştıracak bir şeylerin arayışı içine girdiğini ortaya çıkarmış. Aileler üniformalı oğullarına yerel gazeteler gönderiyormuş ve bu yayınlar askerleri kısa bir süreliğine de olsa evlerine geri götürüyormuş. Askerlerin o dönemdeki bir başka kaçış çabası da ergenlik çağındakilere hitap eden macera kitaplarıymış.

Tezini Jane Austen üstüne yazan Katie Halsey de Austen'ın geçmişteki okurlarının peşine düşmüş, ancak araştırmasına nereden başlayacağını bilememiş. RED için çalışmaya başladıktan sonra bir meslektaşı ipin ucunu Halsey'nin eline tutuşturmuş ve Halsey 1890'lardan bu yana varlığını sürdüren Quaker Okuma Grubu'na böylece ulaşmış.

İşin güzel yanı, bu grup her toplantının kaydını tutuyormuş. Jane Austen okurlarının onyıllar öncesinde yaptığı yorumlar, başka pek çok bilgiyle birlikte Halsey'e Austen tutkunlarının, yazara büyük oranda kişisel yakınlık hissettiğine dair sağlam veriler de sunmuş.

Geçmişin deneyimlerine bakarak, bir zamanlar tutkulu bir okur için ışığın ne kadar değerli olduğunu anlayabiliyorsunuz örneğin. Gazyağı lambalarının ya da balmumundan yapılmış mumların pek kullanışlı olmadığını da. Bu tür ışık kaynaklarının kötü kokusu ve fitili sürekli keserek kısaltmak zorunluluğuna eşlik eden amansız bir yangın tehdidi, okuma deneyiminin zor koşullar ve bugün hiç aklımıza gelmeyen bazı imkânsızlıklar nedeniyle kesintili, sıkıntılı, hatta ölümcül olabildiğini gösteriyor. *Times* gazetesinden alınmış bir haber, geceliğini giyip okumak için yatağına uzanan bir kadının mum alevine saçlarını nasıl kaptırdığını anlatıyor.

RED, okuma deneyimini yalnızca kitaplarla sınırlamıyor. Gazeteler, dergiler, günlükler, mektuplar, reklam metinleri, biletler ve almanaklar gibi yazılı tüm materyaller RED'in ilgi alanına giriyor. Üstelik kayıt altına alınması için, yazılan her şeyin okunmuş olması da gerekmiyor. ABD'deki John F. Kennedy Kütüphanesi'nde bulunan bir *Ulysses* kopyasının neredeyse hiç kesilmemiş sayfaları, bize kitabın sahibi Ernest Hemingway hakkında bir şeyler söylüyor.

DUYGU BAYAR EKREN, Ankara

Stan Lee ve Örümcek Adam

Bob Kane ve Michael Keaton *Batman* (1989) filminin setinde.

Süper kahramanlar neden ölümsüz?

Batman ve Örümcek Adam karakterleri ölümsüzlükte Raskolnikov, Anna Karenina ve Madam Bovary ile nasıl yarışıyor?

Comic Heroes Magazine okurları tüm zamanların en sevilen çizgi roman karakteri olarak Batman'i seçmiş. İkinci ve üçüncü sıralarda ise Örümcek Adam ve Süpermen popülerliklerini koruyor. 1939 yılında Bob Kane tarafından yaratılan Batman, birçok çizgi roman hayranına ilham vermeye devam ediyor belli ki. Örümcek Adam ise Batman'e göre daha "genç": 1962 yılında Stan Lee'nin çelimsiz lise öğrencisi Peter Parker'a süper güçler kazandırmasıyla doğuyor. Hiç düşündünüz mü, o yıllardan beri her ay birden fazla çizgi roman sayısında boy gösteren Batman ve Örümcek Adam karakterleri ölümsüzlükte Raskolnikov, Anna Karenina ve Madam Bovary ile nasıl yarışıyor?

Gözüpeklikleriyle birçok art niyetli düşmanı alt etmeyi başaran süper güçlü kahramanlar, ilkokul çağındaki çocukların rol modeli olmak için şüphesiz ki biçilmiş kaftan. Örümcek Adam'ın kahramanlıklarına hayran olan bir ilkokul çocuğuna, geçen yıllar iki ayrı yol sunabilir. İlki, süper güçlerin olamayacağı gerçeğiyle yüzleşerek realist bir olgunlaşmayla kendini "gerçek" edebiyat eserlerine vermek olabilir. Burada şunu sorabiliriz: Çizgi roman karakterleri, yetişkin roman karakterlerinin öncüsü değil midir? Az bilinen bir gerçek de şu: Örümcek Adam ve Batman gibi süper kahramanların, tıpkı roman kişileri gibi, bir karakterleri, sevdikleri, sevmedikleri şeyler, tercihleri ve bir dünya duruşlarının olması. Çizgi romanlardaki yan karakterler, yani sevgililer, aileler ve arkadaşlar bu karakteri ve duruşu tamamlar. Örneğin Stan Lee'nin yarattığı lise öğrencisi Peter Parker karakteri çalışkanlığıyla arkadaşlarının alay konusu olmuş, bir kaza sonucu dönüştüğü süper güçlü Örümcek Adam olarak, bilmeden çok sevdiği amcasının ölümüne neden olmuştur. Bunun sonucunda art niyetli düşmanları yakalatmaya ant içer. *Örümcek Adam* çizgi roman dergisinin vurguladığı mesaj elli yıldır değişmedi: "Büyük güçler büyük sorumlulukları beraberinde getirir." Böyle güçlü bir kurguyu izleyen az önce sözünü ettiğimiz ilkokul çocuğu, yetişkinlerin, roman karakterlerini benimsemesi gibi, geniş hayal gücünün de etkisiyle bir Örümcek Adam hayranına dönüşebilir. İleriki yıllarda izlenebilecek ikinci yol aslında bellidir: Kahramanca kişiliği, özverili karakteri ve dünya duruşu benimsenen Örümcek Adam'ın yeni öyküleri takip edilecektir. Tıpkı, edebiyatseverlerin *Anna Karenina*'nın devamı yayımlanması durumunda kitapçılara koşarak bir çırpıda alıp okuyacakları gibi.

Amerikan çizgi roman endüstrisi hayal gücü pazarlıyor

Marvel ve DC Comics adlı iki dev çizgi roman yayınevi, elli yılı aşkın bir süredir bu karakterleri yarattığı, yaşattığı ve bizlere benimsettiği için ayakta duruyor. Batman, Örüm-

Jerry Siegel ve Joe Shuster ve Süpermen

cek Adam, Süpermen, X-Men, Fantastik Dörtlü, Kaptan Amerika, Thor ve Hulk gibi karakterlerin her birinin ayrı bir öyküsü var. Bazı sayılarda zor duruma düşen, ölümün eşiğinden dönen bu kahramanlar, asıl ölümsüzlüğe bir hikâye karakteri olarak çizgiromanseverlerin zihinlerinde ulaşıyor. Unutulmayan roman karakterleri yetişkinlere ne ifade ediyorsa, içimizdeki o hiçbir zaman büyümeyen ilkokul çocuğu, benimsenmiş kahramanları aynı duyguyla yıllarca takip ediyor. Bir romanın devamının yayımlanması yazar öldükten sonra mümkün olmamasına rağmen aralıksız yayımlanan Örümcek Adam sayılarında yepyeni zor serüvenlere atılan Peter Parker'ın aynı duruşu ve kimliği sergilemesi, o karaktere bağlılığı daha da artırıyor.

Örümcek Adam dergisi Amerika'da 1962'den beri yayımlanan 700. sayısına ulaşmış durumda. Bu rakama dergiye paralel olarak yayımlanan başka Örümcek Adam konulu sayılar dahil değil. Ne var ki Marvel Comics, bir sürpriz yaparak 700. sayıda Peter Parker'ın bedenini bir düşmanının eline geçirterek kahramanın ruhunu öldürüyor. Pek çok çizgiromanseverin tahmin edeceği gibi bu, Örümcek Adam'ın satışlarını artırmak için ufak bir taktik. Siz de, ben de, hatta Peter Parker'ın bütün sevenleri de biliyor ki, onunla olan ayrılığımız uzun sürmeyecek. Kısa bir aradan sonra Dostoyevski'nin, Tolstoy'un, Flaubert'in karakterlerinin yanında, ama bu sefer yeni hikâyeleriyle yanımızda olacak: Çünkü ölümsüzlüğünün nedeni süper güçleri değil.

YALIN GÜNDÜZ, Frankfurt

Kitaplarımızı nereye koyuyorsunuz, diye sordu kitapseverler

New York Halk Kütüphanesi yenilenecekti. Kitapsız ve kütüphanesiz yapamayanları pek sevindiren bu haberin üstünden geçen on aydan sonra kütüphane binasının yeni biçiminin bir maketi bile ortaya çıkmayınca New Yorklular işkillenmeye başladı.

Biz İstanbullular bu yıl içinde "Emek Sineması'nı nereye kaldırıyorsunuz?", "Taksim'de neden bize buz pateni yaptırmak istiyorsunuz?", "Çamlıca Tepesi'ne ne konduruyorsunuz?", "Heykellere ne oldu?", "Resimler nereye gitti?", "Saltanat koltuklarını kim, nerelere taşıdı?" gibi tuhaf sorular sormak zorunda bırakılmaya alıştığımızdan yazının başlığındaki soru fazla yabancı gelmeyecektir. Sorunun hikâyesi 2012 yılının ilk aylarına uzanıyor. New York Halk Kütüphanesi Müdürlüğü geçen yılın başında, kentin kitapseverlerine nicedir kendini gösteren bir eksikliğin giderilmek üzere olduğunun müjdesini vermişti: New York Halk Kütüphanesi'nin Manhattan 5. Cadde'deki dev binası restore edilerek eskisinden daha büyük bir alana yayılacak; çoğu, depolarda duran 4,5 milyon kitabın 3,3 milyonu, eklenecek binalar, katlar ve raflar sayesinde kolaylıkla erişilebilir konuma getirilecek; okuma salonları artırılacak; kafeler, restoranlar unutulmayacak ve de en üstün dijital teknoloji ne ise o teknoloji de herkesin elinin altında olacaktı. Kitapsız ve kütüphanesiz yapamayanları pek sevindiren bu haberin üstünden geçen on aydan sonra kütüphane binasının yeni biçiminin bir maketi bile ortaya çıkmayınca New Yorklular işkillenmeye başladı. "Kitaplarımızı nereye koyuyorsunuz?" sorusunu ilk soranlar, Manhattan'ın mimari incilerinden biri kabul edilen bu tarihi binanın restorasyon bahanesiyle bir gudubete dönüştürülmesinden korkan mimarlar oldu; araştırmacılar, yazarlar ve ardından da kentin bekçiliğini yapan herkes Kütüphane Müdürü Anthony Marx'ın yakasına yapıştı.

New York Halk Kütüphanesi, gerçekte New York'a yayılmış bir kütüphaneler zinciri. Library of Congress'den sonra ABD'nin ikinci büyük kütüphane kompleksi. Bütün şubelerinde barındırdığı kitap sayısı 53 milyon. Yalnızca ana binadaki kitap raflarının uzunluğu 127 kilometre. Bir devlet kütüphanesi değil. Bağımsız ve özerk. Şirketlerden ve halktan gelen bağışlarla kendini döndürüyor. Anakent belediyesinden bir

Norman Foster'ın imzası olan ve o kentin neredeyse simgesi haline gelmiş yapılar...

ödenek alıyorsa da asıl para, varlıklı sanat patronlarından geliyor. 1840'larda ortaya atılmış bir fikrin, yalnızca halkın parasal gücüyle yaşayacak, olabildiğince bağımsız bir kültür ve bilim kaynağı yaratma düşüncesinin tüm kente yayılmış yüze yakın şubelik bir ağ olarak somutlaşmış hali. Amerikan idealizminin ucunun ille de paraya dayanmadığını kanıtlayan bir örnek olduğundan aydınlar arasında özel bir yeri var. Bu kurumun başına getirilen müdürün en önemli görevi de bağış musluğunu açık tutmanın yollarını ararken kurumun elitist grupların eğlenme ve oyun alanına dönüşmesini engellemek, her yıl 8 milyon kişinin, hizmetlerinden yararlandığı kütüphanelerin kapılarını halka açık tutmak. Yazının ilk paragrafında sözü edilen ana binanın restore edilmesi için gereken, dile kolay, 300 milyon dolar da bu bağışlar sayesinde toplandı ve halk da paranın nereye gittiğini, ne zaman ve ne biçimde kullanılacağını haklı olarak merak ettiğinden, "Restorasyon planları nerede, mimar kim, bu binanın yeni yüzü nasıl olacak, bunca para nereye harcanacak?" diye sormaktaydı geçtiğimiz yıl boyunca.

Beklenen açıklama Aralık ayının sonunda geldi. Restorasyon ihalesini İngiliz mimar Norman Foster kazanmış. İyi bir seçim, herkes memnun. Ne de olsa Norman Foster tam da bu tarz işlerin adamı; tarihi yapıları bozmadan, üstlerine bir kabuk geçirerek güncelleme konusunda uzman bir mimar. Berlin'deki parlamento binası Reicshtag, Dresden'deki tarihi tren istasyonu gibi ustalıkla derlenip toplanmış binaların yanı sıra Londra'daki Gerghin ve Milenyum Köprüsü, New York'taki Hearst Gökdeleni gibi çağdaş çizgiler taşıyan görkemli yapıların da tasarımcısı. Barcelona, Paris, Riyad, Sydney, Hong Kong, Beyrut, Tokyo, Casablanca, Kuala Lumpur, Milano, Moskova… Adıyla sanıyla ünlü her dünya kentinde Norman Foster'ın imzası olan ve o kentin neredeyse simgesi haline gelmiş bir yapı görmek mümkün; İstanbul hariç. Sözgelimi Taksim'de Norman Foster tarafından yapılmış bir buz pateni pisti fena mı olurdu ya da onun tarafından derlenip toparlanmış bir Atatürk Kültür Merkezi? Neyse, buraları fazla deşmeyelim, New York'taydık, orada kalalım: 1911 yılında neoklasik üslupta yapılan New York Halk Kütüphanesi'nin restorasyonu 2013'ün yazında başlayacak ve 2018'de tamamlandığında, her köşesi halkın dere tepe kullanımına açık 30.000 metrekarelik kapalı mekânıyla bir "kamuya açık kapalı alan" rekoru kıracak. Büyük oynamayı seven Amerikalıları gururlandıracak, kitapları korumanın ötesinde işlevler yüklenmiş bir kültür merkezi olarak hayat bulacak bu emektar yapı.

Yapıldıktan yüz yıl sonra işlevini yerine getirmekte zorlanmaya başlamış bir kütüphanenin günümüz gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmesiyle ilgili bu haberin bir ucu kitap yayımlama politikalarına, kitap satın alma yöntemlerine ve okuma alışkanlıklarına, dahası, e-kitap furyasına kadar uzanıyor. Yine ABD'deyiz ve yayıncıların Aralık ayının son haftasında açıkladığı yıllık satış raporlarına bakıyoruz. E-kitapların satış hızında bu yıl bir azalma görülüyor. Üstelik e-kitap fiyatları önceki yıllara kıyasla düşmüşken. E-kitap okuma cihazlarının satışı da kitap satışlarına koşut bir düşüş gösteriyor; 2011'de 23,2 milyon cihaz satılmışken 2012'de 15 milyon cihaz satılmış. Artış var ama ivme düşük. E-kitap satışları genelde artış gösterirken ivmenin beklenenden düşük çıkmasını piyasa analizcileri gayet ilginç iki nedene bağlıyor: Birinci neden, kitap piyasasını idare eden, neyin basılıp neyin satılacağına karar verip yayıncıları güden üç büyük dağıtım zincirinden biri olan Borders Kitabevi'nin (öteki iki elebaşı Barnes and Nobles ile Amazon) iflas edip bütün dükkânlarını kapatmasıyla semt kitapçısına uğrayıp basılı kitapların sayfalarını çevirerek okuyacağı kitabı seçen ve eve geldikten sonra internete bağlanarak kitabın elektronik versiyonunu almaya alışmış okurun semtinde gidecek bir kitapçı bulamayıp ne alacağına karar verememesi. İkinci etken de e-kitap cihazlarının satış furyası sırasında cihazlardan edinen herkesin bir çuval da e-kitap indirmiş olması, bu kitapları laf olsun diye alınmış bir tüketim malzemesi olarak görmeyip okumaya oturması ve onca kitabın okunmasının hâlâ sürüyor oluşu. Borders gibi dev bir kitapçının kapanması kütüphanelere olan ilgiyi de artırmış bu arada. Kitapseverler kitaplarla birlikte olmak istediklerinde soluğu kütüphanelerde almaya başlamışlar. Amerika'daki her kütüphanede ücretsiz internet bağlantısı olduğundan, kâğıt baskılı kitaplar dünyasında dolaşırken internette turlamanın da halkın işine geldiği anlaşılıyor ve böylece dijital devrin gerisinde kaldı denilen kütüphanelere ilgi artarken New Yorklular da yenileneceğine söz verilmiş kütüphanelerinin alacağı biçimi sabırsızlıkla bekliyor.

FARUK ULAY, Los Angeles

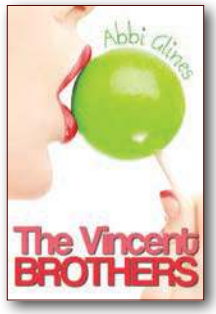
Büyücüler ve vampirlerden sonra sıra sekste

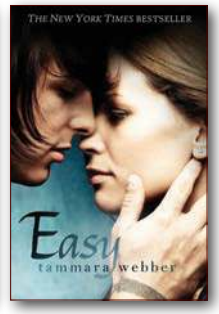
"New Adult" etiketli kitaplar 18-25 yaş arasındaki okurlarını platonik aşkın bir sonraki adımına taşıyor.

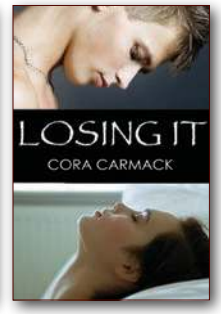
New York Times'tan Leslie Kaufman, yurtdışını yakından takip edenlerin dikkatinden kaçmayan bir konuya değinen ilginç bir yazı yayımladı Aralık ayının sonunda. Kaufman'a göre, ilkgençlik kitapları ya da vampir ve büyücü romanlarının hayranları cinsellik içeren yapıtlara yöneliyor artık. Hatta J.K. Rowling'in son romanı da bu geçişin işi iyi bilenler için ne kadar açık olduğunun bir ispatı. *Harry Potter* ile *Grinin Elli Tonu* arasında olduğu söylenebilecek bu kitaplar yurtdışında "New Adult" olarak etiketleniyor. Türkiye'deyse "İlkgençlik" olarak nitelenen yaş grubunun bir üstüne, 18-25 yaş arasına hitap ediyorlar.

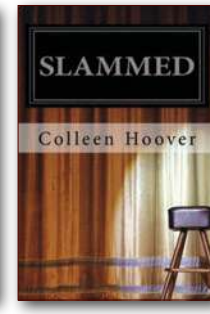

Hoover

Carmack

Burada amaç, Harry Potter, Açlık Oyunları, Alacakaranlık gibi serilerin hayranı olan okurları, platonik aşkın bir sonraki adımına taşımak. Yayıncılar böylece, aynı okur grubunu ellerinde tutmayı başaracaklarına inanıyorlar. Örneğin geçtiğimiz ay, Simon&Schuster'ın çocuk kitapları grubu, *Vincent Boys* ve *Vincent Brothers* kitaplarının "kısaltılmamış ve sansürlenmemiş" versiyonlarını e-kitap olarak yayınladı. Bunlar, kitapların yazarı Abbi Glines'ın başlangıçta kendi imkânlarıyla yayımladığı ve büyük başarı elde ettiklerinde yayınevi tarafından satın alınan yapıtlar.

Kitapların önceki ilkgençlik versiyonları cinselliğin sınırına kadar geliyor, ama orada son noktayı koyuyordu. On yedi yaş ve üstü için satışa sunulan sansürsüz versiyonlarsa sevişme sahnelerini de içeriyor.

Cinselliği raflara taşıyan öteki New Adult romanlar arasındaysa Cora Carmack'ın, bir üniversite son sınıf öğrencisinin tek gecelik bir ilişkiyle bekâretini kaybetmeye karar verişini anlattığı *Losing It*; Colleen Hoover'ın, bir lise son sınıf öğrencisinin, öğretmeniyle aşkını anlattığı *Slammed* ve Tammara Webber'ın, yeni aşkıyla sapığı arasında kalan bir üniversite birinci sınıf öğrencisinin okuldaki ilk yılını konu alan *Easy* adlı kitapları yer alıyor.

Bu türün öncü yayıncılarından Simon&Schuster'ın yaptığı açıklamaysa okurların girdiği geçiş dönemini fark ettikleri ve buna uygun kitaplara ağırlık verdikleri yönünde. Yayınevinin yeni yazarlarından ve türün öncülerinden Abbi Glines ise şöyle diyor: "Gençler iyi anlatılmış duygusal sahnelerden hoşlanıyor, ama artık seks de istiyorlar." Harper Collins'in halkla ilişkiler sorumlusu Pamela Spengler-Jaffee'nin yorumuysa New Adult etiketinin çok yararlı olduğu yönünde: "Böylece aileler, kitapçılar ve gençler kitaptan ne beklemeleri gerektiğini biliyor."

Kimi yayıncılar bu akıma kendilerini kaptırmaya çok hevesli değil, ama yazarların kendilerinin yayımladığı, ilk gerçek ilişkilerini anlattıkları bu tür kitaplar kapış kapış gidiyor. Bu türün önemli yazarlarından biri, başta da belirttiğim gibi Abbi Glines. Bir başka örnekse Jamie McGuire'nin 200.000 sattıktan sonra Atria Yayıncılık tarafından satın alınan *Beautiful Disaster* adlı romanı. Kitap satışlarını en objektif değerlendiren kurumlardan goodreads.com'un kurucusu Elizabeth Chandler ise New Adult etiketiyle yayımlanan kitaplarda patlama yaşandığını söylüyor.

Z. HEYZEN ATEŞ, Akra

Yılın en popüler kitabı

Edebiyat dünyasında ödüle değer görülen bütün kitapların toplam satışı *Grinin Elli Tonu*'na yaklaşamıyor.

Nobel jürisi Mo Yan'ı, Booker jürisi Hilary Mantel'i, Costa Kitap Ödülleri jürisi Andrew Miller'ı ve Orange Ödülü jürisi ise Madeline Miller'ı seçmiş olabilir. Ama satışlar, forumlar ve internet sitelerindeki yazışmalar, hatta sokaktaki sohbetler düşünüldüğünde, bu yıl halkın hangi kitabı bir numara seçtiği –bu durum, kitabın yayımlandığı tüm ülkeler için geçerli– belli: *Grinin Elli Tonu*. Edebiyat dünyasında ödüle değer görülen bütün kitapların toplam satışı bile E.L. James'in *Grinin Elli Tonu*'nun satış rakamına yaklaşamıyor.

Erotik kurgu olarak nitelenen Elli Tonu serisinin elde ettiği başarı ne yalnızca cinsellikle ne de romanın yazınsal değeriyle ilgili. Aslında yazarın kendisi de dahil olmak üzere hiç kimse, bu romanların bugüne kadar dünyanın en çok satan kitabı olan *İncil*'i dahi geçmeyi nasıl başardığını açıklayabilmiş değil. Yazar son olarak halkoyuyla, Specsavers'ın yılın romanı ödülünü de kazandı. Aynı oylamada Lee Child da en iyi polisiye yazarı seçildi.

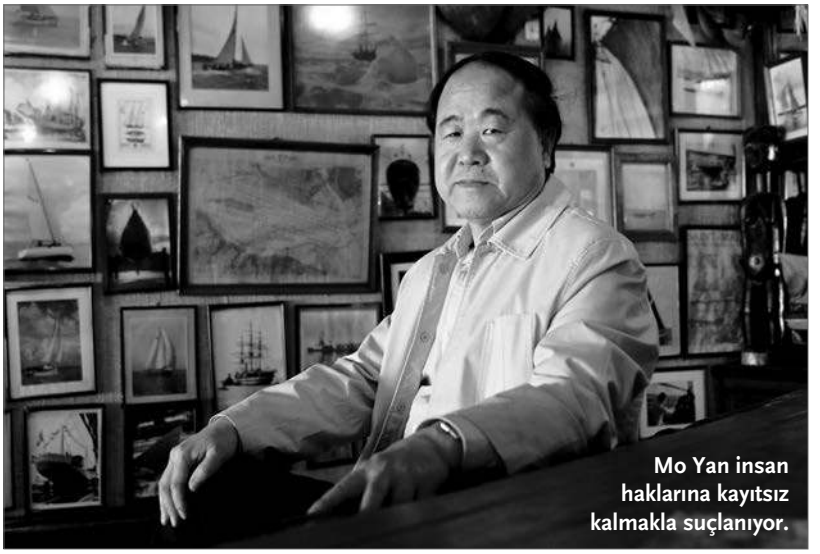
Burada bir parantez açıp yakın tarihli olmamakla beraber son aylarda yaşanan ikinci bir tartışmayı da hatırlatmak gerekiyor. *Grinin Elli Tonu*'nun başarısı, satışlarla sorun yaşayan yayıncılık dünyasını da o kadar canlandırdı ki, E.L. James'in kitapları aslında edebiyat eserlerinin seçildiği İngiltere Ulusal Kitap Ödülü'ne aday gösterildi. *Grinin Elli Tonu*'nun yazınsal değeri tartışmaya açık olduğu için yalnızca satışları nedeniyle bu ödüle aday gösterilmesi büyük tartışmaları da beraberinde getirdi. Yoruma gerek yok sanırım, karar sizindir.

Z. HEYZEN ATEŞ, Akra

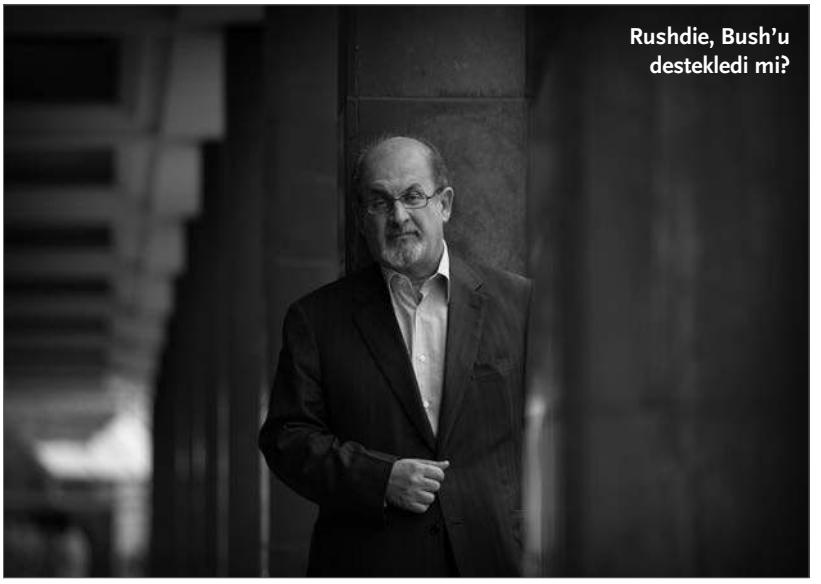

Rushdie-Mo Yan kavgası

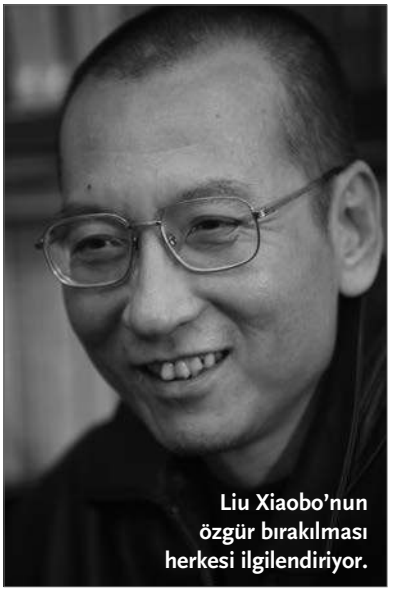
Rushdie: "PEN Amerika'nın başkanıyken Irak Savaşı ve Guantanamo'yu eleştirmekten çekinmemiştim. Mishra'nın kafası karışmış."

Mo Yan insan haklarına kayıtsız kalmakla suçlanıyor.

Rushdie, Bush'u destekledi mi?

Liu Xiaobo'nun özgür bırakılması herkesi ilgilendiriyor.

Salman Rushdie, Liu Xiaobo'nun özgür bırakılması için verilecek dilekçeyi imzalamayan Mo Yan'ı hükümetin kuklası olmakla suçlamıştı. (Mo Yan'ın hükümet yanlısı tavırları bir süredir Batılı entelektüellerin eleştirilerine hedef oluyor.) Mo Yan ise eleştirilere, "Bana zorla bir şey yaptırılmasından hoşlanmam, insanlar imzala dedi diye bir şeyi imzalayacak değilim," diyerek karşılık vermiş, Xiaobo ile ilgili herhangi bir yorum yapmayı ise reddetmişti. Geçtiğimiz Aralık ayı başında bu tartışmanın böylece kapanması bekleniyordu, ama Pankaj Mishra'nın yazısı ortalığı yeniden kızıştırdı. Vietnam Savaşı için Lyndon B. Johnson'ı tebrik eden Nabokov'un ahlaksızlıkla suçlandığını, Filistinli diye bir şeyin var olmadığını iddia eden bir kitabı yere göğe sığdıramayan Saul Bellow'un da bolca eleştirildiğini hatırlatan Mishra, Rushdie'nin de Bush'un Afganistan politikasını desteklediğini hatırlattı.

Rushdie ise verdiği yanıtta, "Mishra'nın kafası karışmış, yalan yanlış çıkarsamalar yapıyor," dedi ve Bush yönetimine hiçbir zaman destek vermediğinin altını çizdi. Yazar, *Guardian*'a yazdığı mektupta şöyle diyordu: "11 Eylül saldırısının ardından Taliban'a saldırmanın haklı görülebilir bir davranış olduğunu dile getirdim, ama hiçbir zaman savaşı destekleyen sözler söylemedim. Yazdıklarından anladığım kadarıyla Mishra, Amerika'nın, dış politikaları nedeniyle, El-Kaide'den özür dilemesi ve Dünya Ticaret Merkezi'nde ölenlerin ölmeyi hak ettiklerini kabullenmesi gerektiğine inanıyor." Rushdie şöyle devam ediyor: "PEN Amerika'nın başkanıyken Irak Savaşı ve Guantanamo'yu eleştirmekten çekinmemiştim. Özgür toplumlarda yazarların görevlerinden biri de hükümetin hatalarını eleştirmektir."

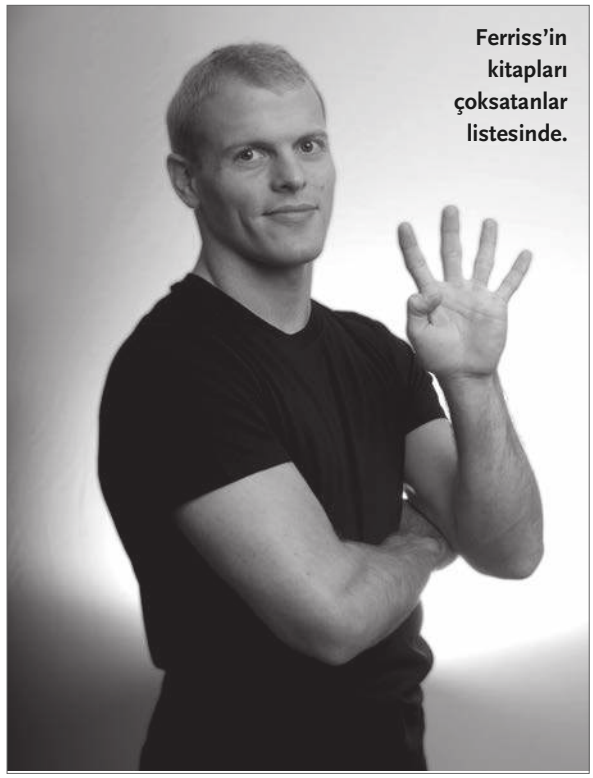
Z. HEYZEN ATEŞ, Akra

Kime güveneceğiz?

Amazon, Kasım ve Aralık aylarında kitaplarla ilgili sayısız eleştiriyi hiçbir açıklama yapmaksızın sildi. Bu konudaki sorulara yanıt da yok...

Gagnon

Ferriss'in kitapları çoksatanlar listesinde.

Amazon, Apple ve yayınevleri arasındaki savaş tuhaf sonuçlar doğurmaya başladı. 2011 ve 2012 yıllarında yazarların, yayınevlerini araya sokmaksızın e-kitap olarak yayınladıkları kitapların sayısında ciddi bir artış gözlemlemiştik. Bu kitapların bir kısmının (E.L. James'in *Grinin Elli Tonu*, Abbi Glines'in *Vincent Boys*'u akla gelen ilk örnekler) çoksatar listelerini altüst etmesiyle beraber Simon&Schuster başta olmak üzere altı büyükler denen yayınevleri dahi kendi kitabını kendi yayımlamak isteyen yazarlara çeşitli hizmetler sunmaya başlamıştı. Ama yazarların, kitaplarını sattırmak için kullandıkları yöntemler her zaman çok da dürüst olmayabiliyor. Bu yöntemlerden ilk akla gelenleri, kendi kitaplarına Amazon gibi sitelerde olumlu eleştiriler yazmaları ve forumlarda farklı adlarla kendi kitaplarını övmeleri.

Bu durumun önüne geçmek isteyen Amazon, Kasım ve Aralık aylarında kitaplarla ilgili sayısız eleştiriyi hiçbir açıklama yapmaksızın sildi. Gazetelerin bu konudaki sorularına da yanıt vermeyen yayıncılık devinin hangi eleştirileri neye göre sildiği tartışma konusu. Genel kanı, kitaplarla ilgili eleştirilere öteki kitap satış sitelerinden daha fazla önem veren ve yeni kurulan Amazon yayınevinin hangi kitaplara teklif götüreceğine bu eleştirilerden de yararlanarak karar veren şirketin, kimin ne hakkında, neye dayanarak ne yazdığına dair çok daha sıkı kurallar getireceği yönünde. Bu amaçla yapmayı planladıkları arasında, bazı kitaplara yüksek puan vermek için yaratılmış sahte profilleri elemenin yollarını bulmak da yer alıyor. Ama hangi eleştirilerin silindiğiyle ilgili yorumları okuduğunuzda ürkmemek elde değil. Örneğin Michelle Gagnon'un *Don't Turn Around* romanının altındaki eleştirilerden üçü silinmiş. Gagnon, *New York Times*'la yaptığı görüşmede tüyler ürperten şu soruyu dile getiriyor: "Amazon birbirimizi tanıdığımızı nereden biliyordu?" Başka bir sorunsa, *4-Hour Workweek* (*Dört Saatlik Hafta*) ile *4-Hour Chef* (Dört Saatlik Şef) kitaplarının yazarı Timothy Ferriss gibi, sosyal medyada on binlerce takipçisi olan kişilerin twitter mesajıyla takipçilerinden kitaplarına puan vermelerini istemesi ve bu puanlar sayesinde kitapların en beğenilenler listesinde çabucak üst sıralara fırlaması. "Kendi kitabını kendin yayımla, kendi tanıtımını kendin yap, satıştan elde edilen kâr da senin cebine girsin" mantığı gittikçe yaygınlaşıyor, ama okurların, yazarların ve yayıncıların kafasında beliren soru şu: Bu yöntem ne kadar adil?

Sahte ya da dost eleştirisi olduğuna inandığı eleştirileri kafasına göre silen Amazon, *4-Hour Chef* kitabının yayın haklarını aldıktan sonra bu kitaba verilen puanları ve yazılan eleştirileri silmeyi bırakmasıyla ilgili olarak, "Okurların eleştiri yazıp puan vermeleri için o kitabı satın almış olmaları gerekmemektedir," açıklamasını yaptı.

Z. HEYZEN ATEŞ, Akra

İskoçya'nın bağımsızlığı mı dediniz?

"Siyasi ayrılık, Birleşik Krallık devletinin herkes için varsaydığı İngilizlik kimliğiyle baltaladığı kültürel birlik için yeni bir adım olabilir."

Danny Boyle tarafından sinemaya da uyarlanan *Trainspotting* adlı ünlü romanın İskoç yazarı Irvine Welsh, İskoçya'nın bağımsızlığının yeni kültürel ve politik olasılıklara önayak olabileceğini söyledi. Welsh, siyasi bağımsızlığın, Birleşik Krallık'ın "emperyalist bagaj"ıyla sürekli olarak sarstığı kültürel birliği sağlayabileceğini savunuyor:

"İngilizlerin bakış açısından, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'yla olan gereksiz mesele, İngiltere'nin post-emperyal, farklı ırkları içeren kapsayıcı bir toplum kurma misyonunu köstekledi.

Biz İskoçlara sorarsanız, 35 yıldır bize dayattıkları tahrip edici neoliberalizm yüzünden siyasi olarak bize daha yakın olan Avrupa'nın sosyal demokratik yapısına geçmemizi engelledi.

O halde ben de şunu öneriyorum: siyasi ayrılık, Birleşik Krallık devletinin herkes için varsaydığı İngilizlik kimliğiyle baltaladığı kültürel birlik için yeni bir adım olabilir."

Welsh, hükümetin ve medyanın "bayrak sallamacı" ve "göstermelik" toplum mühendisliği propagandalarına karşılık, Britanyalı olmanın yalnızca olimpiyatlarla sınırlı kaldığına dikkat çekti. İskoç yazar, Danny Boyle'un geçtiğimiz yaz Londra'da düzenlenen Olimpiyatların açılışı için hazırladığı birkaç saatlik gösteriyle, "neoliberalizme karşı öne sürdüğü demokratik sosyalist değerlerle, BK İşçi Partisi'nin kırk yıldır yaptıklarından daha çok" şey başardığını, ama yine de bunun bile "nostaljik" bir jest olarak kaldığını, "birçok insanın özlemini çektiği ama geri dönüşü olmayan biçimde kaybedilen ve kabul etmek zorunda olduğumuz" bir dünyayı yansıttığını söyledi.

Geçtiğimiz yıl Ocak ayında İskoç hükümeti de 2014 yılında bağımsızlık için referanduma gitme niyetini açıklamıştı.

Welsh geçtiğimiz Ağustos ayında Edinburgh'da yapılan Dünya Yazarlar Konferansı'nda da günümüzün uluslararası eğilimlerine karşı ulusal kimliğe sahip çıkan edebiyatın önemi üstüne bir konuşma yapmıştı.

Yazarın Türkçeye çevrilmiş kitapları arasında *Trainspotting*, *Porno*, *Tutkal* ve *Büyük Şeflerin Yatak Odası Sırları* romanları yer alıyor.

OĞUZ TECİMEN, İstanbul

2. SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ

Öykü Yarışması

Yarışma Ödüllüdür

"Bizi Biz Yapan Öyküler"

Yarışma İçin Son Başvuru:
01 Nisan 2013

Teslim Adresi:
Sarıyer Belediyesi Kültür Merkezi
Şehit Mithat Yılmaz Cad. No:85 Sarıyer/İSTANBUL

Detaylı bilgi için:
www.sariyer.bel.tr
kulturvesosyalisler@sariyer.bel.tr

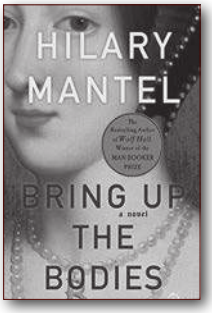
SARIYER BELEDİYESİ

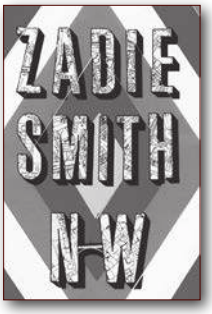
www.sariyer.bel.tr

4441 722 SARIYER BELEDİYE BAŞKANLIĞI ÇAĞRI MERKEZİ

2012'nin en iyi kitapları

New York Times, *Publishers Weekly* ve *Guardian*'ın listelerinde kimler var?

2012'nin sonunda belli başlı gazete, dergi ve yayın kuruluşları yılın en iyi kitaplarına ilişkin listeler yayımladı. 2012'de yayıncılık dünyasının en dikkat çekici yeniliği, "self-published" yayıncılık, yani "kendi kitabını kendin yayımla" mantığı. Yazarların kendi yayımladığı kitapların da bu listelere yavaş yavaş girdiği görülüyor.

Biz de *New York Times*, *Publishers Weekly* ve *Guardian*'ın listelerine göz gezdirdik:

New York Times

New York Times'ın en iyi on listesinde şu romanlar yer alıyor:

Hilary Mantel, *Bring Up The Bodies*: Mantel, *Wolf Hall* (*Kurtlar Hanedanı*) romanının devamı olarak yazdığı bu kitapta, VIII. Henry ve Anne Boleyn'in dört beş yıldır yüzlerce kez dinlediğimiz hikâyesini Thomas Cromwell'in ağzından anlatıyor. Sözü geçen her iki roman da Man Booker Ödülü'ne değer görüldü.

Chris Ware, *Building Stories*: Ware'in masa oyunları gibi büyük bir kutu içinde satılan ve tasarım harikası olarak değerlendirilen yapıtı, "yerleri rahatlıkla karıştırılabilecek" 14 parçadan oluşuyor. Bu parçalar arasında broşürler, kitaplar, katlanmış kâğıtlar var. Chicagolu insanların sıradan hayatlarını anlatıyormuş gibi görünen bu parçalar, hem bireyin yalnızlığını hem de bir araya gelişlerin tesadüfi havasını yansıtmalarıyla ilgiye değer. Aynı zamanda, 2012'nin en iyi kitaplar listesindekilerin en pahalısı.

Dave Eggers, *A Hologram For The King*: Suudi Arabistan'da bomboş bir şehirde hayatının anlaşmasını yapmayı bekleyen, orta yaşlı, Amerikalı bir işadamı. *New York Times* bu kitabı Arthur Miller'ın *Satıcının Ölümü*'nün globalleşmiş versiyonu olarak tasvir etmişti.

Zadie Smith, *NW*: Smith'in son kitabı, yedi yıldır yayımladığı ilk roman. Londra'nın yoksul mahallelerinden birinde büyümüş iki kadının arkadaşlıklarını ve yaptıkları seçimler doğrultusunda hayatlarının nasıl değiştiğini anlatıyor. Eleştirmenler, *NW*'nin okura meydan okuyan samimi bir dille yazılmış bir başyapıt olduğu konusunda hemfikir.

LaValle

Kevin Powers, *The Yellow Birds*: Irak Savaşı gazilerinden Kevin Powers'ın romanı iki genç askeri, savaşı ve savaştan geri dönüldüğünde hayata uyum sağlamakta yaşanan güçlükleri anlatıyor. Merkezindeyse sürükleyici bir gizem var: Anlatıcının arkadaşı gerçekte nasıl öldü?

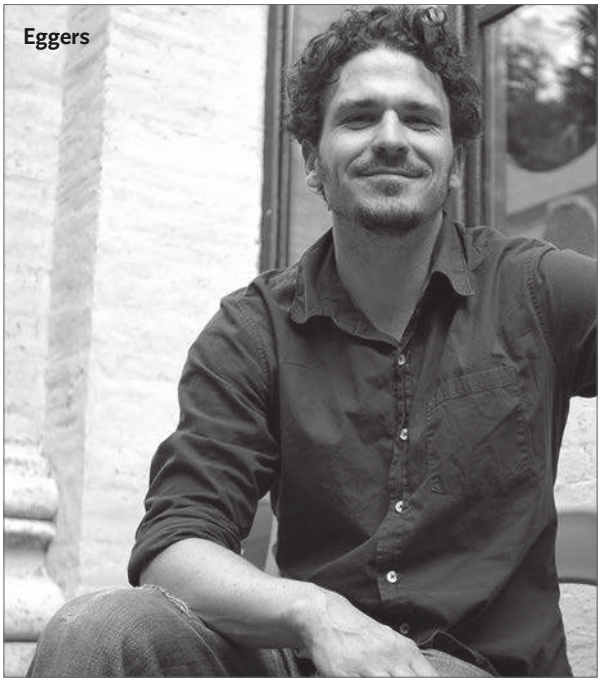
Satışlara baktığımızda, görünen manzara oldukça farklı. Romanlarda John Grisham'ın *The Racketeer*'i ve Gillian Flynn'in *Gone Girl*'ü liste başı. Onları Tom Clancy, James Patterson ve J.K. Rowling takip ediyor. Paperback denen ve Türkiye'de daha yaygın olan karton kapaklı kitap grubundaysa *Grinin Elli Tonu*, *Özgürlüğün Elli Tonu* ve *Karanlığın Elli Tonu* listenin ilk beş sırasını aylardır ele geçirmiş durumda. Yılın sonunda listeye girmeyi başaran öteki kitaplarsa Yann Martel'in *Pi'nin Yaşamı* adlı enfes romanı ve *Defter* romanıyla tüm dünyada ün salmış Nicholas Sparks'ın son kitabı olan *Safe Haven*.

Publishers Weekly

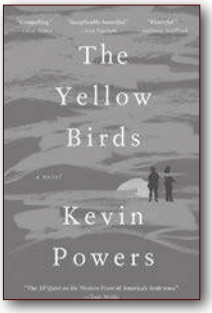
Publisher Weekly'nin listesinde *New York Times*'ınkiyle çakışan iki isim var. Ware'in *Building Stories*'i onlara göre yılın en önemli yapıtı. Mantel ise iki numarada. Listenin devamına gelecek olursak:

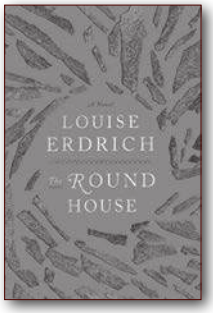
Louise Erdrich, *The Round House*: Ulusal kitap ödülü

adaylarından olan bu yapıt, Kuzey Dakota'daki ırkçılığı ve şiddeti on üç yaşındaki Joe'nun gözünden anlatıyor.

Lucia Perillo, *Happiness Is a Chemical in the Brain*: Pulitzer Ödülü'ne aday gösterilen Perillo'dan, kırılgan ve hasarlı kadınlar, yanlış tercihleri, anlamsız takıntılarıyla ilgili on dört hikâye.

Victor LaValle, *The Devil In Silver*: LaValle'ın üçüncü romanı doğaüstü öğeler içeren psikolojik bir gerilim. Romanın geçtiği mekânsa bir tımarhane.

Mark Binelli, *Detroit City Is The Palace To Be: The Afterlife Of An American Metropolis*: *Rolling Stone* muhabirlerinden Binelli'nin, Detroit'teki değişimi anlatan kitabı.

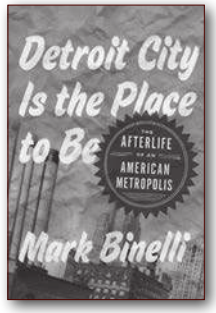
Lisa Cohen, *All We Know, Three Lives*: Cohen'in ilk kitabı, yirminci yüzyılın başlarında yaşamış üç kadının, Esther Murphy, Mercedes de Acosta ve Madge Garland'ın yaşamöykülerini içeriyor.

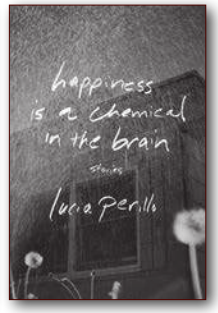
Richard Lloyd Parry, *People Who Eat Darkness*: Lucie Blackman'ın Tokyo'da öldürülüşünün ve Japon toplumunda sayıları gittikçe artan sapıkların, sapkınlıkların hikâyesi.

Guardian

Guardian ise 2012'nin en dikkat çekici kitaplarını yayıncılara sormuş: Hangi kitapları sevdiniz ve keşke ben yayımlasaydım dediğiniz neler var?

Alexandra Pringle, Genel Yayın Yönetmeni, Bloomsbury

Yılın en iyi kitabı: Madeline Miller'dan *The Song Of Achilles*. (Orange Ödülü'nün de sahibi.)

Keşke biz yayımlasaydık: Zadie Smith, *NW*.

Richard Beswick, Yayın Yönetmeni Little, Brown&Abacus

Yılın en iyi kitabı: Tom Holland'ın İslamın yükselişiyle ilgili epik yapıtı *In The Shadow Of The Sword*.

Keşke biz yayımlasaydık: John Lanchester, *Capital*.

Simon Winder, Yayın Yönetmeni, Penguin

Yılın en iyi kitabı: Steve Roud ve Julia Bishop'ın *New Penguin Book of English Folk Songs*. Bence okuyan herkesi mutlu etmiştir.

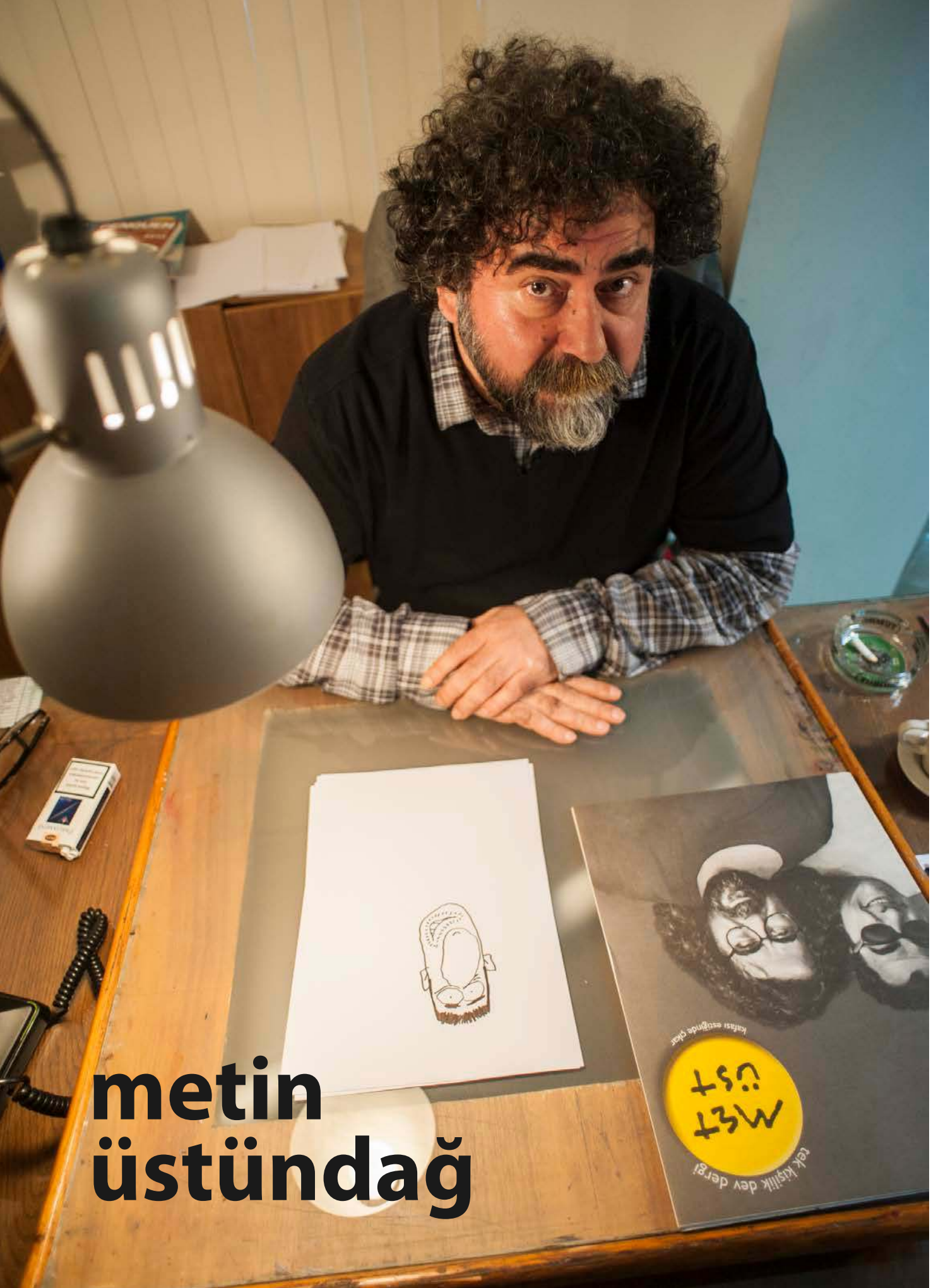
Keşke biz yayımlasaydık: Chris Ware, *Building Stories*.

Suzanne Baboneau, Yayın Yönetmeni Simon&Schuster

Yılın en iyi kitabı: Karen Thompson Walker'dan *The Age Of Miracles*.

Keşke biz yayımlasaydık: Gillian Flynn, *Gone Girl*.

Z. HEYZEN ATEŞ, Akra

metin
üstündağ
tek kişilik dev dergi
karşısı estağnde çıkar
MET
üst

Pervasızlık ve arsızlık: Edebiyatın en çok ihtiyaç duyduğu şey.

metin üstündağ ya da namı diğer met üst yıllardır yazıyor, çiziyor, kitaplar, dergiler çıkarıyor, sergiler açıyor. Onu bir kalıba sokmak öylesine zor ki. "Ele avuca sığmaz" derler ya aynen öyle. Nevi şahsına münhasır bir kişilik. On parmağında on marifet var. Tam "o iyi bir karikatürist" dediğimiz sıra birden bir şiir kitabı yayımlıyor, hem de haiku. Tam "o iyi bir şair" dediğimiz sıra birden bir resim sergisi açtığını duyuyoruz. Daha biz resimlerine bakarken o bir öykü kitabı yayımlıyor. O da yetmiyor, tek başına bir dergi çıkarıyor… Bu durumunu, "Bir düş işe, ekmeğe ya da evliliğe dönüştüğü an ben hemen oradan sessizce uzarım," diyerek açıklayan metin üstündağ'la söyleştik.

SÜVEYDA AHKER
Fotoğraflar GÜLBİN ERİŞ

İlk kitabınız *Langadank*'tan bu yana genelde hep kısa metinler yazıyorsunuz. Neden?

Okumaya romanla ve hikâyeyle başladım ama beni en çok çarpan şiir ve felsefe oldu. Yazmaya başladığım ilk zamanlar şöyle düşünürdüm: Roman ve hikâye kitaplarında altını çizdiğim satırlar çok az, neden sadece altı çizili satırlardan oluşan bir kitap yazılmıyor ki? Ben bütün sayfaları altı çizili satırlardan oluşan bir kitap yazmaya çalıştım hep.

Bu fazla iddialı ve zor bir şey değil mi?

Ben disiplinlerarası kardeşliğe inanan biriyim. Karikatürde öğrendiğim bir şeyi şiire, şiirde öğrendiğim bir şeyi resme uygulamaya çalışırım. Mesela *Çarşaf* dergisinden *Gırgır*'a geldiğimde rahmetli Oğuz Abi (Aral) beni bezdirmek ve belki de sınırlarımı görmemi sağlamak için bir Çin işkencesi uygulamıştı. Esprimi beğendiğinde kibrit kutusu büyüklüğünde bir alana çiz getir derdi. Çizer masasına bırakırdım. Şöyle bir bakar, "Bu olmuş ama bir de yukarıdan bakarak çiz," derdi. Sonra sağdan, sonra soldan, sonra aşağıdan... Defalarca çizdirirdi o kibrit kutusu kadar yere. O zamanlar durumu şahsileştirir, içimden küfürler ederdim Oğuz Abi'ye, ama ne yapmaya çalıştığını yıllar yıllar sonra anladım. Kari-

Bir Yaşar Kemal kelimelerle resim çiziyor. Oğuz Atay kelimelerle ruh ameliyatı yapıyor. Bunlar özel yazarlar.

katürde öğrendiğim bu pratiği şiire, öyküye, resme, yaptığım her işe hâlâ uygulamaya çalışıyorum.

Bu tür denemeler yeni üsluplar mı ortaya çıkarıyor?

Kesinlikle öyle. Mesela şiir yan yana, alt alta dizilen kelimelerden ziyade ayıklanan kelimelerle yazılır. Kendi adıma bir durumu, bir görüntüyü veya bir duyguyu eğer birkaç cümleyle sezdirebiliyorsam ne iyi. Yok, eğer aynı şeyi anlatabilmek için altı yüz sayfaya gereksinim duyuyorsam bu kötü. O vakit fena içerliyorum kendime.

Yüzlerce sayfalık klasik eserlere ne diyeceksiniz peki?

Adı üzerinde, klasikler. Yani bu eserler sinemanın, fotoğrafın fazla gelişmediği zamanlarda yazıldı. Ayrıca belki onlar da yazarlarının kısalttığı metinlerdir. Belki de ilk halleri, okuduklarımızın dört beş katıdır. Ben yine de teknik sebeplerle sayfa sayısını uzattıklarını sanıyorum. Tasvirlere ihtiyaç duydukları için belki. Ama bir Yaşar Kemal kelimelerle resim çiziyor. Oğuz Atay kelimelerle ruh ameliyatı yapıyor. Bunlar özel yazarlar. Bir Ahmet Hamdi Tanpınar romanına baktığınızda biraz gevşeklik görürsünüz mutlaka. Bunun nedenini sonradan fark ettim. Romanları kitap olmadan önce gazetede tefrika edilmiş. Belki sadece kitap olarak yazsaydı daha sıkı ve daha az sayfalı olabilirdi. Neyse, veciz bir sözle tamamlayayım lafımı: Her kitap elli sayfa daha az, her ömür yirmi yıl daha şahane olabilir!

Yazım tekniğinizle alakalı etkilendiğiniz kimse var mı?

Yok. Benim böyle yazmam biraz da mecburiyetten oldu galiba. Mizah üzerinden konuşursak, bizdeki geleneksel dergi mizahı sorumlu, muhalif, güncel, işlevsel bir mizah. Yani bir derdi, bir meselesi olacak illa ki. Nasreddin Hoca, Aziz Nesin, Cemal Nadir, Oğuz Aral gibi mizahçılar ülkemizin tüm sorunlarına, zihniyetlerine, arızalarına el atmış, kalem oynatmışlar. Fakat hâlâ o sorunlar devam ediyor. Konu bakımından tekrara düşmek zaruri, ancak hiç değilse üslup açısından yeni denemeler yapılabilir diye düşünerek kısa yazmaya başladım ben. Özünde şiir ve felsefeden beslenmemle de çok alakalı tabii. Mizahın iyisinin komik olduğu kadar şiirsel ve felsefi tatlar da içermesine şapka çıkarırım doğrusu, ama şapkam yok.

Şiir ne ifade ediyor sizin için?

Has şiiri insanın insanlığa gönderdiği fani vahiyler olarak görüyorum. Sadece kutsallıktan bahsetmiyorum elbette, insani manada ediyorum bu lafı. Aslında kusurlu ve eksik olması çok daha iyi. Şiir bir insanlık kusurudur ya da küsuru! Yerli veya yabancı, şiirlerine hayatlarıyla yüzde yüz nüfuz etmiş şairleri seviyorum ben. Bu şairler dünyada kendilerine has birtakım havalar estirmişlerdir. Yılın bir mevsimi, bir haftası, bir günü ya da bir ânı mutlaka bu şairlerin yazdıklarında karşılık bulur. Onlar çoktan ölmüş, bu dünyadan uzaklaşmış olsalar bile bir hal onların bir dizesini gözümüze gözümüze sokar. Bir an gelir: "Nisan'dır en zalimi ayların," deriz mesela. Veya, "Bekler asıl şiirler bazı yaşları," deriz. Ya da, "Fırat suyu bütün bir bölgeyi takma adlarla dolaşmak zorundadır," deriz yeri geldiğinde. Ki o yeri sık sık gelir.

Bugünün edebiyat ve şiir algısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ne Sait Faik'in, ne Orhan Veli'nin *artiz* olma gibi bir dertleri vardı. Gördükleri, etkilendikleri şeyler üzerine yazdılar hep.

Sait Faik'in "Haritada Bir Nokta" adlı öyküsündeki bir cümle bugün bir klişeye dönüşmüş vaziyette: "Yazmasam deli olacaktım." Bunu alırlar hep, fakat asıl birkaç cümle öncesini pek hatırlamazlar. Şöyledir: "Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da, bir hırstan başka ne idi?" Esas burası önemli bence. Çünkü anlatıcının "yazmasam deli olacaktım" noktasına varışı ilginçtir. Mealen der ki: "Dünyanın karmaşasından, hayhuyundan, hırsından sıkılıp bu balıkçı köyüne dönüp geldim; bu dürüst, bu namuslu insanlar arasında yaşamaya karar verdim." Bunu dediği sırada teknelerle balıktan dönen balıkçılar vardır. Bir tane de işsiz güçsüz bir adam var orada, yardım etmeye gelmiş, belki biri bir balık verir beklentisi içinde. Hiçbir balıkçı balık filan vermiyor, üstelik "biz onu çağırmadık, gel bize yardım et demedik ki" diyorlar ve bu hal yazarı derinden etkileyip üzüyor. Yani çok dürüst, pek namuslu olmalarını arzu ettiği Adalılar bile saf, temiz, merhametli çıkmayınca hayal kırıklığına uğruyor. Anlatıcının hayat felsefesine göre bu işsiz güçsüz adama birinin bir balık vermesi gerekiyor laayyn... Ama yine onun balık vereceğini umduğu iyi insanlar bile vermiyor. Nihayet Sait Faik işte tam bu esnada, "Koştum tütüncüye, kalem kâğıt aldım. Oturdum. Adanın tenha yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım," diyor. Benim edebiyat algım budur. Sadece "yazmasam deli olacaktım" cümlesini kullananlar işin *artiz*liğinde biraz. Ne Sait Faik'in, ne Orhan Veli'nin *artiz* olma gibi bir dertleri vardı. Gördükleri, etkilendikleri şeyler üzerine yazdılar hep. Dünya, hayat bu haldeyken bugünkü yazarların kolayca anlayacağı bir kafa değil bu. Onların edebiyatta kariyer yapma gibi bir hedefleri yoktu; insanın, hayatın zehrini almak ve atmak için yazıyorlardı. Ben hâlâ onların kafasındayım; üstelik atılması gereken zehir çok daha fazla bu zamanda.

Peki sizce dergicilik nedir, ne değildir?

Benim için dergicilik ortak ve özgür bir oyun alanı açmaktır. Oyuna katılanların yeteneklerini, kendilerinin dahi bilmediği hünerlerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bir dergi, var olan dergicilik anlayışını yerle bir etmeyecekse çıkmasına çok da gerek yoktur bence. Dergi çıkarmış olmak için de dergi çıkarılmaz.

Bir dergi, var olan dergicilik anlayışını yerle bir etmeyecekse çıkmasına çok da gerek yoktur bence.

Pazar Sevişgenleri

MET ÜST

Bu iş bir kariyer alanı değildir. Küçük hırslar için dergi çıkarmak masraflı bir iştir. Bir metaforla açıklamaya çalışırsam, küçük bir grup, bulurlar küçük bir yelkenli, nefeslerini kendi yelkenlerine üfleyecekleri yerde başlarlar başka büyük gemilere üflemeye ve kısa bir sürede nefesleri tükenir ve batarlar. Yani bir dergi çıkarıp ona buna sataşmak, kişilerle, köşelerle didişmek yerine kendi yelkenlilerine, yani dergilerine nefeslerini harcasalar belki daha uzun yaşar ve çok daha edebi işler yapabilirler. Ancak, çoğu dergi işte bu yüzden daha yola çıkmadan, dümeni düzeltemeden batıyor.

Dergisiz bir kültür sanat ortamı olabilir mi sizce?

Olabilir de kupkuru olur. Mesela *Varlık*, *Gırgır* ve *Nokta* dergisi Türkçe hayatımızın bütün dehlizlerine girmiş, okurlarına çeşitli ufuklar ve büyülü yollar açmış dergilerdir. Onların yaptığını ne hükümetler ne de kültür bakanları yapabilmiştir. Bu açıdan dergilerin önemi çok hayatidir. Mesela bir *Pazar Postası*, İkinci Yeni şairlerine yardım ve yataklık etmiştir. *Yaprak* dergisi Garip akımının manifestosu niteliğindedir. Bir nesil okuma yazmayı *Varlık* dergisi sayesinde sevmiştir. *Nokta* dergisi ne kadar memleket meselesi varsa üstüne gitmiş, deşmiştir. *Gırgır* dergisi bütün bu memleket meselelerinin altını üstüne getirmiş, üstüne tuz biber ekmiştir.

Bir an gözlerinizi kapatın ve bu dergilerin olmadığını düşünün.

Çıkardığınız *Öküz* dergisinin bu sıralamada yeri nedir?

Öküz dergisi tamamen anlatacak bir lafı, bir paragrafı olan, yazar olsun olmasın herkese açık bir dergiydi. O güne kadar çıkarılmış bütün kültür sanat dergilerinden bambaşka bir bakış açısı vardı. Hayat kadınından sosyetesine, gencinden duayenine, sokaktan politikaya kadar herkese, her konuya açık bir dergiydi. *Öküz*'ün üzerine benim pek fazla konuşmam doğru olmaz, fakat birçok üniversitede tez konusu yapan gençler var. Mizah dergilerinde şöyle bir şey vardır: Mizahçı, üretirken kendi hayatını da yeniden üretir. *Öküz*'ün yazar çizerleri de dergiye üretim yaparken kendi hayatlarını da yeniden ürettiler. *Öküz*'ün yaptığı en manalı iş bence budur. O kadar geniş bir yazar çizer kadrosu vardı ki o kadroyu şimdi ben bile bir araya getiremem. Hem zaten birçoğunu kaybettik.

Mizahçı, üretirken kendi hayatını da yeniden üretir.

Mizahın iyisinin komik olduğu kadar, şiirsel ve felsefi tatlar da içermesine şapka çıkarırım doğrusu, ama şapkam yok.

Şiire dönersek… Kitaplarınız arasında *Orhan Veli'lemeler, Pablo Neruda'ya Cevaplar Kitabı* ve *Apartman Haikuları* gibi örneği pek olmayan şiir kitapları var. Biraz bahseder misiniz onlardan?

Orhan Veli'lemeler ve *Pablo Neruda'ya Cevaplar Kitabı* biraz bizim âşık geleneği tarzında. Yani atışma ve takılma üslubu var. Orhan Veli yaşasaydı o şiirleri bugün nasıl yazardı acaba düşüncesiyle oluştu. Bir vesileyle Orhan Veli'nin yakın arkadaşı Erol Güney'e gösterdim kitabı; "Metincim, Orhan bu kitabı görseydi bayılırdı. Mutlaka sana rakı ısmarlardı," dedi. Pablo Neruda'nın kitabı, zaten adı üzerinde *Sorular Kitabı*'ydı. E sorular da cevap bekler diye oturup cevaplar yazdım. Hatta o soruları o güne kadar kimsenin cevaplamamış olmasına da çok şaşırdım. Bunu kimileri had bilmezlik olarak algılamış olabilir, ama had bilen kimse bence sanatçı olamaz. Bir de Pablo Neruda'nın hayat hikâyesinden bir dönemin anlatıldığı *Postacı* diye bir film vardır. Orada-

ki bir laf benim *mottom* olmuştur: "Şiir, yazana değil, ihtiyaç duyana aittir." Aynı zekâyla, neşeyle ve yaratıcılıkla herkes benim de kitaplarımı rahatlıkla istediği gibi değiştirebilir. Rakıları şimdiden cebimde hazır.

Ya *Apartman Haikuları*?

Haiku dağ bayır, doğa şiiri. Şehre uygulansa nasıl olur diye düşündüm. Bir de benim İmgehan Lirikboy diye bir şair tiplemem vardı. Çok haiku şiiri yazdı. Haiku şiirine, affedersiniz çok hâkimim, bu açıdan. Dalga geçecek kadar yani. *Apartman Haikuları*'nda gerçekleştirmek istediğim şey teknikten ziyade ruhu almaktı. O üslubu ve ruhu alıp apartman hayatını anlatmaktı niyetim. Kendimi övmüş gibi olmayayım ama çıkardığım her kitabın özel bir yeri var zannediyorum. Edebiyat dışında ayrıkotu gibi durmamın sebebi de bu galiba. Beni nereye koyacaklarını bilemiyorlar.

Kim ya da kimler sizi nereye koyacaklarını bilemiyor?

Mesela kitapçılarda ve kitap eklerinde edebiyat ve edebiyat dışı diye iki kategori var. Ben bu ayrımı çok tehlikeli buluyorum. Ben ne edebiyata ne de edebiyat dışına girebiliyorum. Mizah bizatihi edebiyatın bir dalıyken şimdi edebiyattan ayrı, hatta edebiyat dışı bir kategori olarak değerlendiriliyor. Oysa bir sosyoloji ya da kişisel gelişim kitabının zaten "ben edebiyatım" diye bir iddiası yok ki. Nedir bu karşı karşıya konumlandırış? Ben bunun bir *marketing* çalışması olduğunu düşünüyorum. Bazı yayınevleri kitap ilanlarını bile edebiyat ve edebiyat dışı diye vermeye başladı. Diğer sanat alanlarında, mesela müzik ve müzik dışı, tiyatro ve tiyatro dışı mı var? Ben bu ayrımın uzun vadede edebiyata çok zarar vereceğini düşünenlerdenim. Kitaplar illa ki sınıflandırılmak isteniyorsa türlerine göre ayrılabilir. Mesela antropoloji, siyasal bilim, ekoloji, kadın araştırmaları, sosyoloji, tarih gibi... Bu bile iyi bir şey değil nazarımda. Temelde ne var biliyor musunuz? *Marketing* dedikleri küçük esnaf hesapları var. Yani okuru müşteri olarak

gören tüccar zihniyet. Ben okuru müşteri olarak görmüyorum ki, kardeşim, arkadaşım, kankam, abim, ablam olarak görüyorum.

Türkiye'deki yayıncılığı nasıl görüyorsunuz peki?

Yayıncılığa en başta herkesin iyi niyetle başladığını düşünüyorum, ki kitap ve dergi çıkararak zengin olmayı düşleyen kurnazları bile bu iyi niyetin içine alıyorum. Çünkü bir süre sonra yayıncılığın, dergiciliğin bir incehastalık olduğunu fark edecekler. Kişinin yayıncı olması ya da bir dergi çıkarması için en başta kooperatif ruhlu olması, kendinden çok, başkalarını düşünmesi, empati kurması gerekiyor. Bir de olandan ziyade olabileceği hayal etmesi gerekiyor. Bu hem ürün hem de üreten anlamında. Ben teorik olarak eski büyük dergileri inceledim, feyzler aldım ama açık söyleyeyim beni asıl gaza getiren başta Cemal Nadir, Oğuz Aral olmak üzere Mustafa Denizli, Fatih Terim, Şenol Güneş, Aykut Kocaman gibi futbol isimleri veya Ertem Eğilmez, Yılmaz Güney gibi sinema dâhileri oldu. Çünkü pratikte insanla uğraşıyorsunuz ve bunun en canhıraş gerçekleştiği alan mizah, sinema ve futbol sahaları. Biz mesela *Öküz*'ü Galatasaray'ın UEFA şampiyonu olduğu sırada çıkarıyorduk. Ve dergiyi tamamen o dönemin Galatasaray'ı gibi kurmaya çalışırdık. Komik ama gerçek. Ben bir dergi çıkaracağım zaman örneğini hayattan alırım. Diyelim Sultanahmet Köftecisi gibi bir dergi olsa nasıl olur? Oflular Kıraathanesi gibi bir dergi olsa nasıl olur? Esnaf lokantaları gibi bir dergi olsa nasıl olur? Veya Ankara'daki pavyonlar gibi bir dergi olsa nasıl olur? Burada

Ben bir dergi çıkaracağım zaman örneğini hayattan alırım. Diyelim Sultanahmet Köftecisi gibi bir dergi olsa nasıl olur? Oflular Kıraathanesi gibi bir dergi olsa nasıl olur? Esnaf lokantaları gibi bir dergi olsa nasıl olur? Veya Ankara'daki pavyonlar gibi bir dergi olsa nasıl olur?

hemen tezcanlı arkadaşlar vakitsiz itiraz edebilirler. Ama ben dergi yaparken aklımda hep Kenan Pars'ın bir *Kara Murat* filminde Bizanslı komutan olarak sarf ettiği şu replik vardır: "Sirpinma yavricuğum, sen de çok zevk alecaksin!" Nitekim dergiye ilk itiraz edenler, kapandığında en çok üzülenler olur. Onlar sizin ne yapmaya çalıştığınızı anlayana kadar o dergi çoktan kapanmış olur.

Şimdiki dergilere baktığınızda neler düşünüyorsunuz?

Hepsi belki iyi niyetliler ama açıkçası toplama dergiler var. Ondan bir yazı, bundan bir şiir... Böyle dergicilik çok eskide kaldı. Bakıyorsun derginin bir derdi yok. Ya da güzel bir içeriği var ama sunum yetersiz. Dergiyi kime çıkardıkları belli değil. Bu birçok dergi için geçerli. Dergi, derdi olan sevgili için çıkarılır. Okusun, derdine merhem olsun, sizi ve kendini daha çok sevsin diye, mesela. Artık, kimse kitap dergi okumuyor bahanesine de sığınamaz, çünkü kitap da, dergi de günümüzde – yeterince olmasa da– okunuyor. Edebiyatçılar özelinde baktığımda kendileri dışındaki diğer yazılı çizili alanları, ürünleri küçümsemelerini hiç anlayamıyorum. Mesela futbol gazetelerini. Tirajları günlük gazetelerden kat kat fazla. Temelde orada da yazı, fotoğraf ve çizgi var. Yani edebiyat dergilerinde de olan şeyler. Denebilir ki oradaki dil farklı. E peki ama o dil dönüştürülemez mi be güzel kardeşim?

Futbol gazetelerindeki dil çok pervasız, çok arsız değil mi? Edebiyata yakışır mı sizce bu üslup?

Edebiyatın en çok ihtiyaç duyduğu şey bence pervasızlık ve arsızlıktır. İçerik olarak bahsediyorum tabii. Fakat şu sıralar pervasızlık ve arsızlık daha çok, satış ve pazarlamada geçerli. Ayrıca piyasada çok gereksiz bir saygı ve hesap kitap telaşı görüyorum ben.

Genelde bir alanda ürün verip kendinizi kanıtladıktan sonra o alanda devam etmiyor, başka alanlara sıçrıyorsunuz. Örneğin *Pazar Sevişgenleri* kitabınız tam da yaygınlaşmışken tutup bir şiir kitabı çıkarıyorsunuz. Sonra resim sergisi açıyorsunuz. Yani istikrarlı gibi görünüyorsunuz ama öyle gibi de değilsiniz sanki...

Çok haklısınız. Ben kendimi üç dört kere öldürdüm aslında. Şöyle ki ne zaman bir alanda kendimi ispat ettiğimi düşündüm, o alandan hemen kaçtım. Yoksa ömür boyu *Langadank* yazar, *Pazar Sevişgenleri* çizerdim. *met üst dergisi*'ni de bu dağınıklığı biraz okur gözünde toparlamak için çıkardım. Şöyle düşünüyorum; bence sanatçı bir yere gelmek için değil, bir yerden olmak için yazar, çizer. Beğenildiği, alkışlandığı yerde kalması işi ticarete dökmek olur. Her seferinde yıkıp yeniden inşa etmek lazım kendini ve eserini. Serde edebiyatçılık, yazarlık, sanatçılık olmasa da sırf bu huy yüzünden bırakırım ben. İyiye doğru bir anarşizm var çünkü içimde. Sevdiğim yazarlarda, şairlerde de bu var. Nitekim bir düş işe, ekmeğe ya da evliliğe dönüştüğü an ben hemen oradan sessizce uzarım.

Son soru… Şu aralar yeni bir şey var mı kafanızda? Dergi, sergi, kitap…

Evet, var... Bale dersleri almaya başladım!

Ben kendimi üç dört kere öldürdüm aslında. Şöyle ki ne zaman bir alanda kendimi ispat ettiğimi düşündüm, o alandan hemen kaçtım.

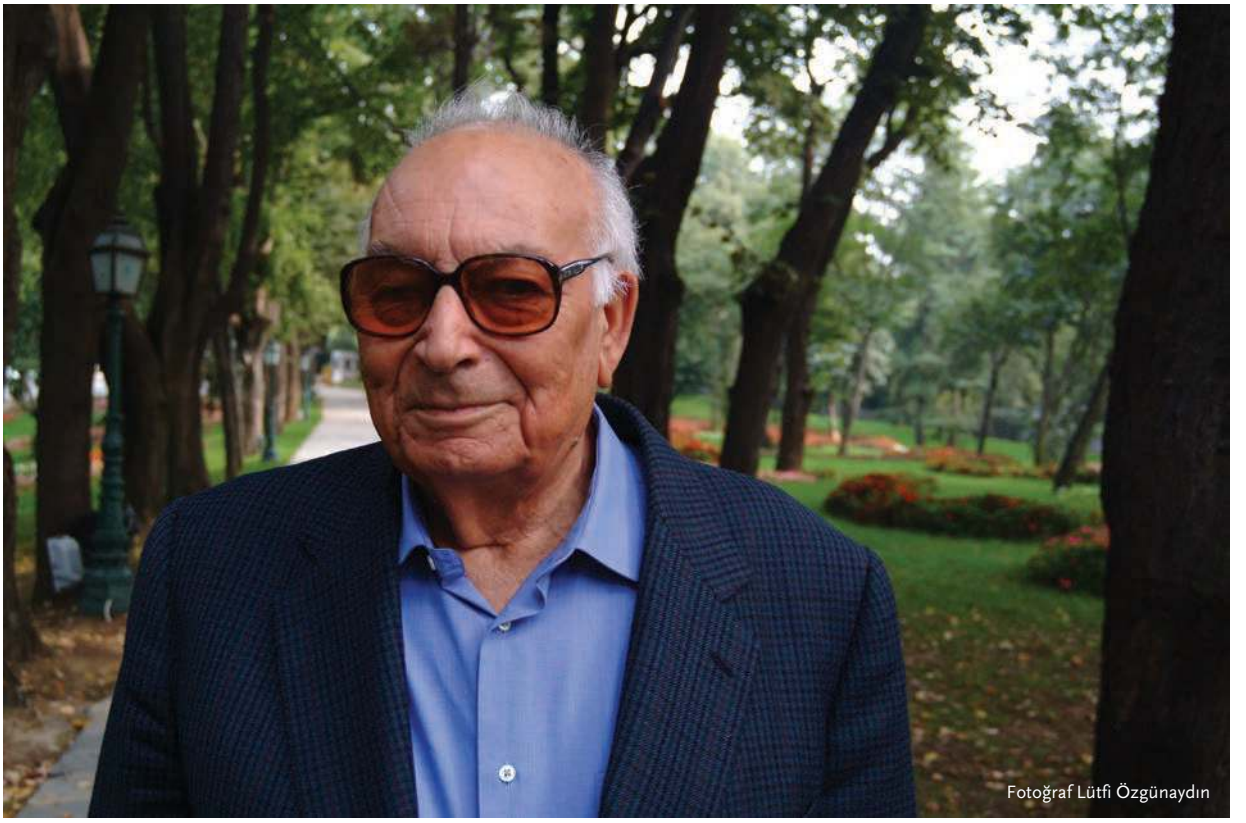
Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz?

NOTOS'UN 7. BÜYÜK SORUŞTURMASI

Yazarları, okurları, yayıncıları ve bunların dışında kalan çeşitli kesimleri yakından ilgilendiren, merakları kışkırtan Nobel Edebiyat Ödülü'nü, *Notos*'un geleneksel yıllık soruşturmalarının bu yılki konusu olarak seçmeye karar verdik. Nasıl bir soru çevresinde yapabilirdik soruşturmamızı? Kesin yargı gerektirmeyen seçimleri ortaya çıkaracak bir soruyla yapabilirdik bunu. Soruşturmamıza katılan 274 kişi, 86 yaşayan yazarın adını verdi. *Notos*'un yıllık büyük soruşturmalarının edebiyat tarihimize düşülmüş nitelikli kayıtlar arasında yer alacağı, gelecekte geçmişe dönük çalışmalar yapacak bütün edebiyat araştırmacıları için başvurulması gerekli kaynaklar arasında bulunacağı da belirtilebilir.

Nobel Edebiyat Ödülü'nü alması en çok istenen yazarlar

1 **Yaşar Kemal**
2 **Leylâ Erbil**
3 **Gülten Akın**
4 **Adalet Ağaoğlu**
5 **Hasan Ali Toptaş**
6 **Murathan Mungan**
7 **İhsan Oktay Anar**
8 **Enis Batur**
9 **Latife Tekin**
10 **Tahsin Yücel**
11 **Ferit Edgü**
12 **Selim İleri**
13 **Füruzan**
14 **Ahmet Oktay**
15 **Elif Şafak**
16 **Sezai Karakoç**
17 **Vedat Türkali**
18 **Ayfer Tunç**
19 **Barış Bıçakçı**
20 **Cemil Kavukçu**

Fotoğraf Lütfi Özgünaydın

Dünden Bugüne, Edebiyatımızın Evrensel Değerleri

Semih Gümüş

Nobel Edebiyat Ödülü, kendisiyle yapamadığımız gibi, uzak durmayı da pek denemediğimiz bir çekim merkezi. Bizden uzakta, birilerince tasarlanıp uygulanmaya başlamış ama bütün dünyayı şu ya da bu ölçüde ilgilendirmiş. Biz de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kimin aldığını her yıl konuştuk, bunun üstünde durduk, olumlu bulduk ya da sert sözlerle eleştirdik. En çok da Nobel Edebiyat Ödülü'ne kimin değer görülüp görülemeyeceğini ya da ödülün edebiyatın dışındaki hangi nedenler yüzünden verildiğini tartıştık. Aslında hiç de saygın bir kurum olmadığını belirterek ödülün reddedilmesi gerektiğini de sık sık dile getirdik.

Kısacası, Nobel Edebiyat Ödülü, açıklanmasını her yıl beklediğimiz, belki en popüler ödül. Sanırım böyle bu. Bazen nitelikli bir tartışma, bazen siyasal bir kapışma ya da gündelik çekiştirme. Üstünde durmaya da gerek yok belki. Her ödül bir ödüldür işte. O kadar. Yazılanı değiştirir mi!

Herhalde en çok beklediğimiz, sonra da hakkında en çok konuştuğumuz yıl 2006 oldu. Ne de olsa 2006'da Nobel Edebiyat Ödülü, Orhan Pamuk'a verildi. Yazınsal ölçütlerden önce siyasal ve ideolojik nedenlere bakarak çoktan beri tartışılan, birbirini iten kutupların üstünde anlaşmasının gitgide olanaksızlaştığı Orhan Pamuk, Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülünce, ülke kamuoyu âdeta büyük bir sorunun içine düştü. Yalnızca edebiyat dünyasıyla sınırlı olmayan, toplumun pek çok kesimini içine alan, Orhan Pamuk'un yaratıcılığının pek konuşulmadığı, gölgeli bir tartışma fırtınası yaşandı.

Öte yandan, özellikle de Türkçenin uluslararası bir dil olmaması nedeniyle çağdaş Türk edebiyatının en önemli yazarlarının ve şairlerinin bile dünyada bilinmemesi, bu büyük sorun, Orhan Pamuk'a ödülün verilmesiyle birlikte hızla çözülmeye başladı. Dünyanın pek çok ülkesinde edebiyatımıza karşı hızla artan bir ilgi oluştu. Özellikle yeni kuşakların önde gelen yazarlarının yapıtları gitgide artan sayıda öteki dillere çevrilmeye başladı. Kültür Bakanlığı tarafından 2005 yılında hayata

Fotoğraf Muhsin Akgün

geçirilen Türk Kültür, Sanat ve Edebiyatı ile İlgili Eserlerin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayımlanmasına Destek Projesi (TEDA) kapsamında, dile kolay, bugüne dek 1.351 eser, 54 yabancı dile çevrildi. Oysa 1880-2002 arasında (122 yılda) yalnızca 280 eser çevrilmiş yabancı dillere. Sayıların dili de önemli şeyler anlatıyor.

Soruşturma konumuzun nedeni

Yazarları, okurları, yayıncıları ve bunların dışında kalan çeşitli kesimleri yakından ilgilendiren, merakları kışkırtan Nobel Edebiyat Ödülü'nü, *Notos*'un geleneksel yıllık soruşturmalarının bu yılki konusu olarak seçmeye karar verdik. Nasıl bir soru çevresinde yapabilirdik soruşturmayı? Kesin yargı gerektirmeyen seçimleri ortaya çıkaracak bir soruyla yapabilirdik bunu. Sonunda soruyu şöyle belirledik:

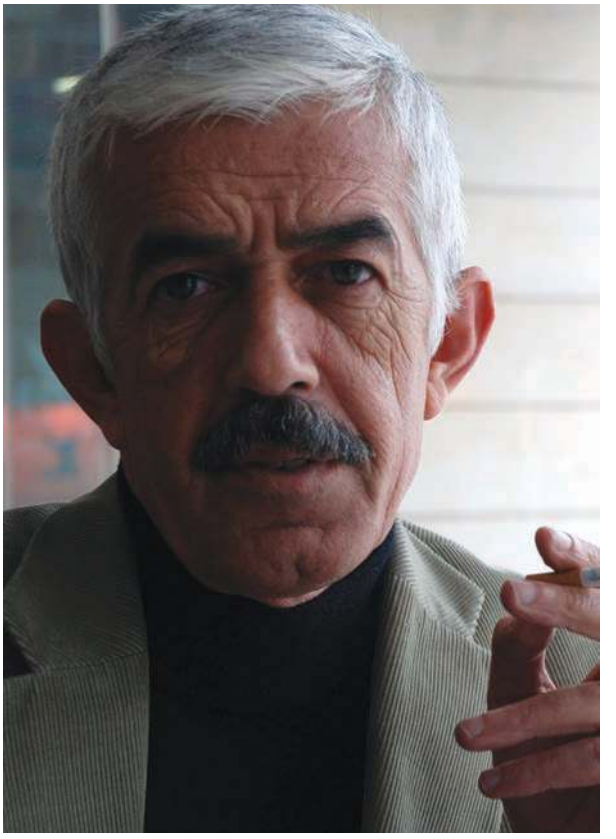
Türk edebiyatından hangi yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü almasını istersiniz?

Kişisel, öznel seçimleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bir soru. Herkesin kendince önemli bulduğu, en beğendiği, en sevdiği, ödüle en çok değer gördüğü… yazarlar, şairler. Bugünkü edebiyatımızın yazarı ve okuruyla bu konudaki eğilimini gösteren bir sonuç ortaya çıkarabilmek için.

Notos, Aralık 2006'da yayına başladığında, edebiyat dergiciliğimizin geleneksel, alışılagelmiş ve eskimeye yüz tutmuş yüzünün dışında bir dergi anlayışı ortaya koymayı amaçladığını belirtmişti. Bir bakıma, var olan dergicilik anlayışının yerine yeni bir anlayış ortaya koyabilme tasarısıydı bu. Böyle bir dergi, bağımsız ve sivil bir yayın da olacaksa, yelkenlerini kendisi doldurabildiği sürece yaşayabilirdi. Ancak böyle, edebiyat dergilerinin makus talihini kırıp ömrü uzun bir örnek olabilirdi. Bunun için de yalnızca bizi bekleyen okurlarımızla yetinmemek, verili sınırları aşma kararlılığı göstermek, edebiyat dergisi okuru olmayan yeni okurlar da kazanmak için uğraşmak zorundaydık.

Notos bugün yedinci yılı içinde. Başta kendisi için yaptığı tasarıya epeyce yaklaştı belki ama daha alacak yolu var. Önüne koyduğu işleri nitelikli biçimde yapmaya, bir çalışkanlık ve üretkenlik örneği olmaya, öteden beri bilinen konular yerine yeni konu ve sorunlara el atmaya, genç yazarlara sayfalarını daha çok açmaya, güleryüzlü ve genç tavırlı bir dünya kurmaya, durağan edebiyat ortamına kendi etkinlik alanı içinde canlılık kazandırmaya, geniş okur çevrelerinin hayatından gitgide uzaklaşmaya başlayan nitelikli edebiyatı yeniden gözler önüne taşımaya, edebiyatın geniş çevrelerde tartışılmasına neden olmaya çalıştı. Edebiyat dergiciliğini dergicilik sektörünün önemli bir parçası yapma

uğraşımız da bu arada bizim için vazgeçilmezdi.

Notos'un edebiyat kamuoyunca benimsenen, artık her yılın şubat ayında sonuçları merakla beklenen yıllık soruşturmaları da bu amaçlar doğrultusunda başladı.

Notos bugüne dek altı büyük soruşturma düzenledi:

Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap (Şubat 2007)

Yüzyılın 40 Romancısı (Şubat 2008)

Edebiyatımızda Geleceğin Ustaları (Şubat 2009)

Yüzyılın 40 Öykücüsü (Şubat 2010)

Çağdaş Türk Edebiyatında En İyi 40 Şey (Şubat 2011)

100 Temel Eser (Şubat 2012)

Bilindiği gibi bu soruşturmalar, olabilen en geniş yazar çevresinin katılımıyla gerçekleşmiş; edebiyat kamuoyunda bir edebiyat dergisi aracılığıyla toplanabilecek ilginin oldukça üstünde ilgi görmüş; gazetelerde, dergilerde, kitap eklerinde ve *Notos*'un kendisi için de önemli bir etkinlik alanı olarak gördüğü internet platformlarında tanıtılmış, tartışılmıştı.

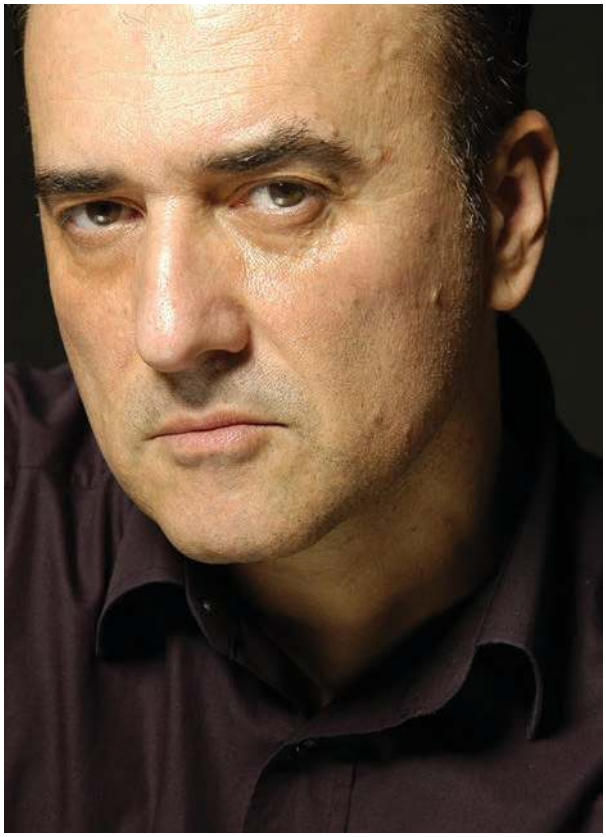
2013 soruşturmasının özellikleri

Notos, soruşturmalardan sonra yaptığı değerlendirmelerde madalyonun her iki yüzüne de nesnel biçimde ayna tutmaya çalışıyor. Kendisi herhangi bir yargıda bulunmadan. Şimdi sonuçlarını verdiğimiz Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? soruşturması için de bu yaklaşımımız aynıyla geçerli elbette.

• Önce soruşturmaya katılıma bakalım. Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? soruşturmamıza bugüne kadarki en yüksek katılım oldu. Bunu çok önemsiyoruz. Tam 274 yazar katıldı soruşturmaya. Bu sayının edebiyat kamuoyunun oldukça güvenilir bir temsili olduğu söylenebilir. Bugüne dek yapılan soruşturmalara bu denli yüksek katılım olmamıştı. Katılımın yüksek olması baştan beri öncelikli amacımız oldu. Bu sonucun *Notos*'un soruşturmalarının güvenilirliğini ve sonuçlarının merakla beklendiğini gitgide daha çok gösterdiği de belirtilebilir mi?

• Düzenlediğimiz soruşturmalarda katılımcılarımızın tümünü bir tür "Seçici Kurul" gibi görüyoruz. Soruşturmamıza katılan 274 kişinin adını alt alta sıraladığımızda, güvenilirliği, saygınlığı, inandırıcılığı kuşku götürmeyecek, daha önce bir arada görünmemiş bir seçici listesi çıkıyor ki ortaya, onun edebiyat kamuoyumuzun bugünkü eğilimini önemli ölçüde temsil ettiği de söylenebilir.

• Bu temsille ilgili olarak şu da belirtilebilir: Bir soruşturmaya katılım ne kadar çoksa, o soruşturmanın sonucunun güvenilirliği de aynı ölçüde artmaya başlar. Türk

Fotoğraf Mahmut Turgut

Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? konulu bir soruşturmaya 274 yazar –neredeyse bir yazar örgütünün üyelerinin önemli bir bölümü– katıldığı zaman ortaya çıkan sonuç edebiyatımızın bugününü anlatan bir eğilimi belirtir. Sözgelimi yirmi-otuz kişinin katıldığı bir soruşturmanın sonucundaki olası sapmalar, katılımcı sayısı arttıkça enaza inmeye, en sağlıklı sonucu vermeye başlar. *Notos*'un, geleneksel soruşturmalarına katılımın ençok düzeyde olması için gösterdiği çabanın nedeni de budur.

• Çıkan sonucun bir doğruyu göstermediğini belirtmek gerekir mi? Soruşturmalarda doğruyu ya da yanlışı hiçbir zaman aramadık. Sonuç doğrudan bizi de ilgilendirmiyor. *Notos* yalnızca bir aracı konumunda. Özel, her zaman güncel bir konudan söz ediyoruz ve edebiyatta yazarlar ve yapıtlarla ilgili doğrular elbette olmaz. Yalnızca bir eğilimi gösterir sonuç, güçlü bir eğilimi, yaşadığımız günlerin beğenisini, bugünün seçimlerini. Bu arada hep belirtiyoruz, bir kişi tarafından belirtilmiş bir eğilim nasıl o kişinin öznelliğini gösterirse, 274 kişinin belirttiği bir eğilim de o topluluğun öznelliğini gösterir. Edebiyatta verilen yargıların değeri de bu öznelliğin nitelikli oluşundan gelir. Başka bir deyişle, bir amaç da bu tarihsel saptamayı ortaya çıkarmaktır.

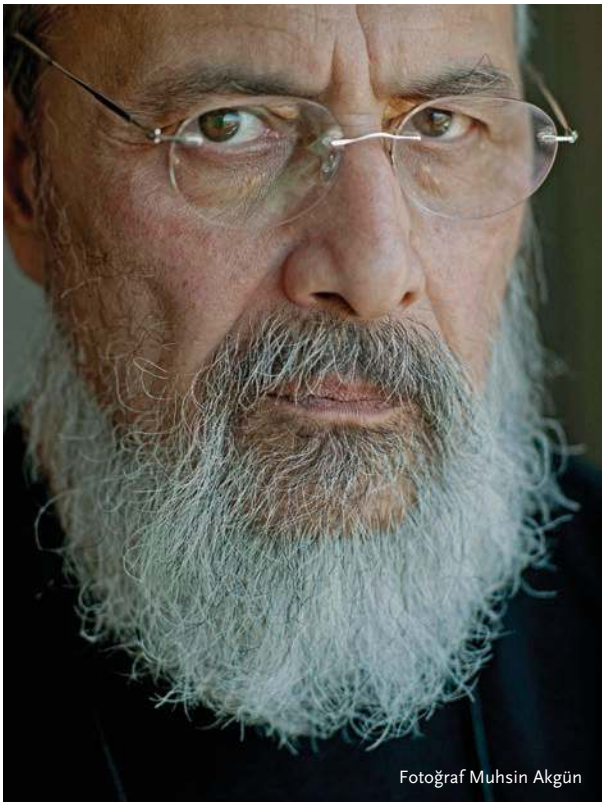
• Sözgelimi birkaç onyıl sonra yinelendiğinde çıkacak sonuçla karşılaştırıldığında, Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? soruşturmasının edebiyat kültürümüzdeki değişimi anlamak için sağlam bir veri yarattığı herhalde daha iyi görülecektir. Bizde kayıt düşme alışkanlığı yeterince olmadığı için geçmişe dönük araştırmalar her zaman aşılması çok güç kısıtlarla karşılaşmıştır. Demek ki *Notos*'un yıllık büyük soruşturmaları edebiyat tarihimize düşülmüş nitelikli kayıtlar arasında yer alacak, gelecekte geçmişe dönük çalışmalar yapacak bütün edebiyat araştırmacıları için başvurulması gerekli kaynaklar arasında bulunacaktır.

• Böylece akademik kurumlarla özel kültür kurumlarının, öğretmenlerle öğrencilerin, edebiyat araştırmacılarının çeşitli çalışmalarda ve etkinliklerde kullanabileceği, yaşayan edebiyatımızın içinden süzülmüş, 274 kişilik bir kurulun beğenisiyle oluşmuş bir liste ortaya çıkmış oluyor.

Sonucu yorumlama

• Başvurduğumuz yazarlardan üç yazar adı önermelerini istedik. Soruşturmamıza katılan 274 kişi, 86 yaşayan yazarın adını verdi. Önerilen yazarlar en çok önerilenlerden başlanarak sıralandı. Anlamlı bir toplam olabileceğini düşünerek, ilk yirmi yazarı açıklamaya karar verdik.

• Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? soruşturmasında 274 seçicinin ilk sıraya değer

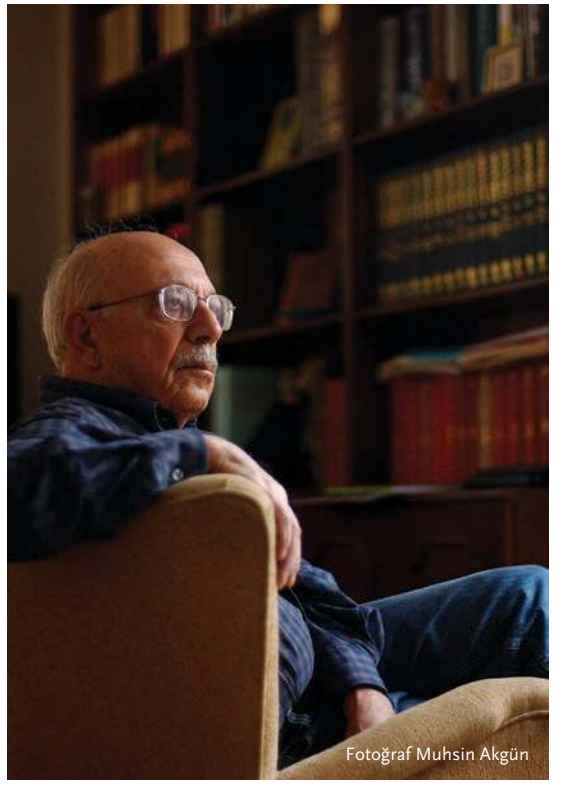

Fotoğraf Muhsin Akgün

Fotoğraf Muhsin Akgün

gördüğü Yaşar Kemal, edebiyat kamuoyumuzun genel onayını gösteriyor. Bunu hemen belirtebiliriz. Yaşar Kemal, soruşturmaya katılan her üç kişiden ikisince önerilmiş. Yaşar Kemal adı, Nobel Edebiyat Ödülü'nden söz edildiğinde uzun yıllardan beri her zaman akla ilk gelen ad olmamış mıdır.

• Listede Yaşar Kemal'den sonra gelen Leylâ Erbil, Gülten Akın, Adalet Ağaoğlu ya da yirmi kişilik listede yer alan Tahsin Yücel, Ferit Edgü, Selim İleri, Füruzan, Ahmet Oktay Sezai Karakoç, Vedat Türkali adları da demek ki edebiyatımızın önceki kuşaklarından ilk akla gelen yazarlardır.

• Bu tür soruşturmalarda yapılan seçimlerin geçmişin ustalarına dönük olduğunu hemen her zaman görüyoruz. Bu kez yirmi kişilik listenin yarısını önceki kuşaklar oluşturuyorsa, neredeyse öteki yarısını da yeni kuşak yazarların oluşturması da kayda değer bir sonuç olmalı. 1950 sonrası doğumlu yazarlar Cemil Kavukçu (d. 1950) ve Enis Batur (d. 1952) ile başlıyor, sonra en gençleri Barış Bıçakçı'ya (d. 1966) varıyor. Demek ki yeni kuşakların en gençleri arasındaki iyi yazarlar, eski kuşakların yanında anılıyor artık. Bunun edebiyatımızın bugünü için olumlu bir saptama yerine geçtiği de belirtilmeli.

Fotoğraf Muhsin Akgün

Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz? soruşturmasının sonuçları tartışılacak ve hem bugün, hem yarın değerlendirilecek nitelikte bir soruşturma olmuşsa, amacına ulaşmış demektir.

Sonunda, 274 yazarın yanıt verdiği bir soruşturmanın uzun hazırlığı özen, sorumluluk ve emek gerektiriyor. Böyle bir soruşturma da hemen her zaman durgunluk içinde yaşayan, kendini tartışma refleksleri zayıf, değişimi yavaş, merakları kısıtlı bir edebiyatın kan dolaşımını hızlandırabilir. *Notos* bunu görevleri arasında sayıyor. N

Türk Edebiyatından Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü'nü Almasını İstersiniz?

Soruşturmasının 274 Seçicisi

A. Ömer Türkeş Abdullah Ataşçı **Abdullah Uçman** Adnan Azar **Adnan Binyazar** Adnan Bostancıoğlu **Adnan Gerger** Adnan Özer **Ahmet Ada** Ahmet Büke **Ahmet Özer** Ahmet Say **Ahmet Tulgar** Ahmet Ümit **Akif Kurtuluş** Alev Bulut **Ali Alkan İnal** Ali Çolak **Alper Akçam** Alper Canıgüz **Altay Öktem** Asuman Kafaoğlu-Büke **Atilla Birkiye** Attilâ Şenkon **Ayfer Tunç** Aysu Erden **Ayşe Çavdar** Ayşe Nihal Akbulut **Ayşegül Çelik** Aytekin Hatipoğlu **Ayten Mutlu** Bâki Ayhan T. **Barış Müstecaplıoğlu** Behçet Çelik **Berna Durmaz** Besim Dellaloğlu **Betül Çotuksöken** Birgül Oğuz **Bora Abdo** Bora Erdağı **Buket Uzuner** Burcu Aktaş **Burcu Alkan** Burhan Sönmez **Bülent Usta** Can Bahadır Yüce **Can Göknil** Celal Özcan **Celâl Üster** Celil Oker **Cem Erciyes** Cem Kalender **Cem Kertiş** Cem Sancar **Cem Selcen** Cem Uçan **Cem Uzungüneş** Cemal Bâli Akal **Cemil Kavukçu** Cumhur Orancı **Çiğdem Yazıcı** Deniz Kavukçuoğlu **Derviş Şentekin** Dilek Emir **Doğan Akhanlı** Doğan Özlem **Doğan Yarıcı** Duygu Bayar Ekren **Ece Temelkuran** Ekrem Işın **Elif Sofya** Elif Şafak **Emin Özdemir** Emrah Polat **Enis Batur** Enver Ercan **Ergun Kocabıyık** Erkan Aslan **Erkut Sezgin** Esmahan Aykol **Esra E. Karaosmanoğlu** Ethem Baran **Fadime Uslu** Faruk Duman **Faruk Ulay** Fergun Özelli **Ferhan Şaylıman** Feridun Andaç **Ferruh Tunç** Feyza Hepçilingirler **Fırat Cewerî** Filiz Elasu **Filiz Özdem** Fuat Keyman **Gamze Güller** Gaye Boralıoğlu **Gonca Özmen** Gökhan Akçura **Gökhan Yılmaz** Gönül Kıvılcım **Gülenay Börekçi** Gülsüm Cengiz **Gültekin Emre** Gündüz Vassaf **Hakan Bıçakcı** Hakan İşcen **Hakan Şenocak** Halide Eşber **Halil Genç** Halil İbrahim Özcan **Hande Gündüz** Hande Ortaç **Hande Öğüt** Hasan Ali Toptaş **Hasan Bülent Kahraman** Haydar Ergülen **Haydar Karataş** Hayri K. Yetik **Hilmi Yavuz** Hülya Deniz Ünal **Hülya Soyşekerci** Hülya Uğur Tanrıöver **Hüseyin Peker** Hüseyin Yurttaş **Hüseyin Avni Cinozoğlu** İbrahim Tığ **İhsan Yılmaz** İlhan Büyükcebeci **İlker Karakaş** İlknur Özdemir **İnan Çetin** İnci Aral **İrem Uşar** İshak Reyna **İsmail Ertürk** İzzet Yasar **Jaklin Çelik** Jale Parla **Janset Karavin** Kaan H. Ökten **Kadir Aydemir** Kadir Yüksel **Kadri Öztopçu** Kaya Genç **Kemal Gündüzalp** Kemal Selçuk **Kemal Varol** Kerem Işık **küçük İskender** Lal Laleş **Levent Cantek** Levent Yılmaz **Leylâ İpekçi** Leyla Ruhan Okyay **Mahir Ünsal Eriş** Mahmut Temizyürek **Mehmet Can Şaşmaz** Mehmet Erte **Mehmet Taşdemir** Mehmet Yaşın **Melek Özlem Sezer** Meltem Arıkan **Menekşe Toprak** Metin Aktaş **Metin Fındıkçı** Metin Kaygalak **Mine Soysal** Muammer Kırdök **Muhsin Kızılkaya** Murat Başekim **Murat Çelikkan** Murat Gülsoy **Murat Menteş** Murat Özyaşar **Murat Yalçın** Müge Gürsoy Sökmen **Müge İplikçi** Mümtaz Mehmet Tütüncü **Müren Beykan** Nalan Barbarosoğlu **Nalan Karaduman** Nazlı Eray **Necati Güngör** Necmi Zekâ **Nedim Gürsel** Nemika Tuğcu **Nermin Mollaoğlu** Neslihan Önderoğlu **Nur Yazgan** Nurdan Beşergil **Nursel Duruel** Nüket Esen **Okay Gönensin** Onat Bahadır **Onur Caymaz** Orçun Türkay **Orhan Kahyaoğlu** Orhan Suda **Orhan Tekelioğlu** Osman Şahin **Oya Baydar** Ömer Lekesiz **Öner Ciravoğlu** Özcan Doğan **Özcan Karabulut** Özge Baykan **Özlem Narin Yılmaz** Pelin Buzluk **Refik Durbaş** Remzi Karabulut **Saba Kırer** Sabri Gürses **Sabri Kuşkonmaz** Sadık Yalsızuçanlar **Saliha Yadigâr** Seçkin Selvi **Selahattin Özpalabıyıklar** Selçuk Erez **Selim Temo** Sema Kaygusuz **Semih Gümüş** Semih Sökmen **Seray Şahiner** Serhat Poyraz **Sevengül Sönmez** Seviye Merih **Sezer Ateş Ayvaz** Sırma Köksal **Sibel Cemali** Sibel Oral **Sinan Özbek** Sinan Sülün **Sine Ergün** Suat Duman **Suzan Samancı** Süha Oğuzertem **Süreyyya Evren** Şavkar Altınel **Şenay Eroğlu Aksoy** Şeref Bilsel **Şeyhmus Diken** Şükran Farımaz **Şükrü Erbaş** Tahir Abacı **Tahir Musa Ceylan** Tahsin Yücel **Talât S. Halman** Taner Karakoç **Tanıl Bora** Tarık Günersel **Tekin Gönenç** Tozan Alkan **Tuna Kiremitçi** Tuncer Erdem **Tuncer Uçarol** Turgay Fişekçi **Turgut Çeviker** Tülin Er **Türker Ayyıldız** Ufkun Balkış **Umut Dağıstan** Umut Y. Karaoğlu **Yalçın Tosun** Yasemin Yazıcı **Yavuz Ekinci** Yavuz Özdem **Yekta Kopan** Yusuf Alper **Yücel Kayıran** Zafer Doruk **Zerrin Soysal** Zeynep Aliye **Zeynep Köylü** Zeynep Uzunbay

Aleksandr Stepanoviç Grin

Ekran Karşısındaki Ölümüm

Öğlen "Gigant" firmasından teklifimin kabul edildiğine dair bir mektup aldım. Karım uyuyordu. Çocuklar komşuya gitmişlerdi. Felitsata'nın kesik kesik nefes alıp verişini dinlerken mantıklı davrandığıma kanaat getirmiştim. Çocuklarına süt, hasta karısına ilaç alamayan bir koca, satılmış ve öldürülmüş olmayı hak ediyordu.

Gigant firmasının yöneticisinden gelen mektup yalnızca benim anlayabileceğim bir üslupla yazılmıştı. Başkasının eline geçse bile kimse olup bitenlerle ilgili bir tahmin yürütemeyecekti. Mektup şöyleydi:

> Sayın Bayım,
>
> Sözünü ettiğiniz rakamın her iki taraf için de uygun olduğunu düşünüyoruz. [Yirmi bin istemiştim.] Akşam 9'da Çernosliv Sokağı, no: 211, daire 73'e geliniz. Geri döndürülemez durumunuz buna uygun ve sizi memnun edecek bir karşılık bulacaktır.

İmza yoktu.

Bir süre "geri döndürülemez durum"dayken, yani kafamdan vurulmuş haldeyken Gigant'ın yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğinden nasıl emin olacağımı kara kara düşündüm. Ama bunu ancak Çernosliv Sokağı'nda öğrenebilecektim. Ne olursa olsun, işimi tamamıyla garantiye almadan öbür tarafı boylamayacaktım.

Kararlılığıma rağmen ölüm öncesi korkuya kapılmıştım. Yerimde duramıyor, düşüncelerimi toparlayamıyordum. Karım uyandığında evde olmamalıydım, bakışlarımla ya da sesimle kendimi ele verebilirdim. Düşünüp taşındıktan sonra cebimde sızlanıp duran son bakır paraları masaya bıraktım, evden çıkarken de şu mektubu yazdım: "Sevgili Felitsata, şansım yaver giderse hastalığın daha da kötülemeden mevsimlik bir iş bulup biraz para kazanabilirim. Endişelenme. Bir haftaya kalmaz, dönerim."

Günün kalanını bulvarlarda, limanda ve meydanlarda yürüyerek, banklarda otururak geçirdim. Açlığı hissedemeyecek kadar mutsuzdum. Karımın gerçeği öğrendiğinde çekeceği ıstırabı ve acıyı hayal ederek üzülüyordum. Öbür yandan Gigant'ın verdiği parayla yaşayacağı maddi rahatlığı da düşünüyordum. Sonunda, belki bir yıl sonra beni anlayacak, hatta bana minnettar kalacaktı. Ölüm sonrası hayatı düşünmeye başladığım sırada yanıma bir adam oturdu. Adama bakınca, eski arkadaşım Buts olduğunu fark ettim. Onu beş yıldır görmemiştim.

"Buts, biraz dalgınsın galiba. Beni hatırladın mı?" dedim.

"Ah, evet! İyi de ne oldu sana böyle Ettis? Rengin solmuş, epey yıpranmış görünüyorsun" diye yanıtladı Buts.

Hastalık, işten atılma, fakirlik, Gigant'la yaptığım anlaşmaya kadar her şeyi anlattım.

"Şaka yapıyor olmalısın," dedi Buts yüzünü buruşturarak.

"Hayır. Firmaya kendimi vurmak istediğimi ve yirmi bin karşılığında intiharımı çekmelerine izin verebileceğimi anlatan bir mektup gönderdim. Ölümümü herhangi bir filme uyarlayabilirler. Neden olmasın Buts? Nasılsa kendimi öldürecektim, dişlerimi sıkarak yaşamaktan bıktım."

Buts iki eliyle destek aldığı bastonunu hiddetle toprağa bastırdı. Çıldırmış gibi bakarak:

"Tam bir aptalsın!" diye bağırdı. "Gigant'taki beyefendilerin de canilerden farkı yokmuş. Nasıl bir insan karşısındaki intihar ederken, bunları o iğrenç kutuya kaydedebilir? Dostum, filmcilik de eski Rum sirklerine dönmeye başlamış. Bir defasında kızgın boğanın hışmına uğrayan matadorun ölüm ânını çektiklerini görmüştüm. Sirena dramında bir oyuncu boğularak ölmüştü, bunu da çekmişlerdi. Ya atları dörtnala uçurumdan aşağı sürmeleri... Ellerinden gelse arbede, katliam çıkartıp can çekişen bedenleri filme çekerlerdi. Hayır, seni göndermem!"

"Çocuklarımın giyinik olmasını istiyorum Buts."

"Tamam o zaman. Şu serserilerin adresini ver bana. Nasıl göründüğünü bilmiyorlar nasılsa. Senin yerine ben gideceğim."

"Nasıl yani? Sen mi yapacaksın?"

"Orasını ben hallederim. Her halükârda yarın seninle Tserimonial'da öğle yemeği yiyeceğiz."

"Ama eğer... para... bir şekilde..."

"Ettis?!"

Kıpkırmızı oldum. Buts her zaman sözünde dururdu. Güvensizliğim onu incitmişti. Kızdı, bir süre konuşmadı, sonrasında yumuşayıp elini uzattı:

"Kabul ediyor musun, etmiyor musun?"

"Tamam da nasıl halledeceksin?"

"Kafamla. Şaka yapmıyorum Ettis! Adresi söyle. Sağ ol! Görüşmek üzere. Dört saatim kaldı. Evine, sevdiklerinin yanına git. Alışveriş listeni hazırla, hiçbir şey için tasalanma."

Ayrıldık. Bütün mal varlığını fırtınalı bir havada dibi delinmiş sandalla denize açılan bir adama emanet etmiş biri gibi hissediyordum kendimi. Buts gözden kaybolunca kaygılanmaya başladım. Teklifini nasıl kabul edebilmiştim? Onun gizemli hesapları yanlış çıkabilirdi. Kendi işimi kendim halletmeliydim.

Yarım saat sonra evdeydim. Karım yatağından kalkmış, bıraktığım mektup yüzünden

ağlıyordu. Evden habersiz ayrıldığım için beni affedemiyordu. İş bulamadığımı söyledim. Sonunda barıştık, kucaklaşıp uykuya daldık. Rüyamda ızgara balık ve mantarlı makarna gördüm. Karımın, "Soğanlı börekler ne kadar da lezzetliymiş..." diye konuşmasına uyandım. Zavallı, o da benim gibi rüyasında yemek görüyordu. Karanlıktı. Birden alacaklıymış gibi zil çaldı. Kalkıp ışığı açtım.

Uzun siyah yağmurluk giyen bir adam:

"Felitsata Ettis siz misiniz?" diye sordu.

"Evet, benim."

"Bu paket size geldi."

Adam durumu sormamıza fırsat tanımadan selam verip ortalıktan kayboldu. Felitsata zarfı açtı. Bir elinde binlik kâğıt paralar, öbüründe mektupla şaşkınlık içinde yatağa oturdu. "Sevgilim ben kötüyüm... para... ve senin ölümün... aman Tanrım!" dedi.

Elinden mektubu alıp okudum: "Sayın Bayan, kocanız isminin önemli olmadığı eski arkadaşının gözünün önünde intihar etmiştir. Durumunuzdan haberdar olduğumdan, yirmi bin kadar yardımımı kabul etmenizi rica ediyorum. Kocanızın cesedi Saint Nick Hastanesi'ne gönderilmiştir."

O anda Buts'un öldüğüne inanmış ve yıkılmıştım. Gelen parayı başka türlü açıklayamıyordum. Karımı sakinleştirmeye çalışırken, Buts'un kurtulabilme ihtimallerini aklımdan geçiriyordum. Karım kendisine geldi, "Bana ne oldu böyle? Bütün bunlar da ne demek oluyor?" dedi.

Yeni bir zil sesiyle kapıya doğru atıldım. Gelen Buts'tu, tedirginlik içinde boynuna sarıldım.

Sorular, şaşkınlık, duraksamalar, gülüşlerle beraber hikâyesini anlattı:

"Akşam tam 9'da 73 numaralı odanın kapısındaydım. Beni çok kibar, şişman ve yaşlıca bir adam karşıladı. Üstümde yırtık pırtık bir kıyafet vardı. Ağlamaktan şişmiş gibi görünsünler diye gözlerimi soğanla ovalamıştım. Kahvelerimizi yudumlarken aramızda kısa bir sohbet geçti:

– Ölmek mi istiyorsunuz?

– Evet, çok istiyorum.

– Bu iyi bir şey değil, ama ben özgür irade taraftarıyımdır. 18. yüzyıl markisi kostümüyle ölmeyi kabul eder misiniz?

– Benimkinden iyidir herhalde.

– Bir de... peruk ve sakal var.

– Ne giydiğimin önemi yok, ama yüzüm kalsın.

– Tamam, öylesine sormuştum. İntihar notu yazmanız lazım. Anlarsınız ya...

Ben de, 'Ölümümden kimseyi sorumlu tutmayın – Ettis' diye yazıp adama verdim. Paranın hemen 'benim', yani senin karına gönderilmesi konusunda anlaştık. Adam biraz tereddüt ettikten sonra kabul etti. Parayı bir pakete koyup hemen gönderdi.

Sonra olanlara bak. Beni elektrik ışığıyla aydınlatılmış bir bahçeye götürüp sırtım ağaca dönük bir şekilde sandalyeye oturttular. Buraya gelmeden önce de markinin kostümünü giymiştim. İntiharımı kaydedecek olan adam kamerasıyla birlikte dört adım ötemde duruyordu. Yaşlı adam ile kameraman pek tedirgin değillerdi, olaya profesyonelce yaklaşmaya çalıştıkları belli oluyordu. Yaşlı adam son isteğimin olup olmadığını sordu, kadın ve şarap önerisinde bulundu, kabul etmedim. Gerçi şimdi pişmanım…

Bir an önce seni teselli etmek istiyordum.

Ölmeye gitmeden önce koyu renkli dağınık bir peruk takmış, içine de kırmızı şarap dolu plastik bir torba gizlemiştim. Mumla yapıştırılmış ucu sağ şakağıma denk geliyordu.

Aleksandr Stepanoviç Grin'in (1880-1932) günlük yaşamın dışında, gizem ve serüven dolu garip fantastik öyküleri, Rus edebiyatının en egzotik yapıtları arasındadır. Rus eleştirmenler, öykülerin geçtiği düşsel, romantik ve ideal yere "Grin Ülkesi" adını vermişlerdir. Grin, bugün alegorik ve simgesel öykü ve romanın ustası, derin bir insancıllığı ve ahlaki sorumluluğu yansıtan bir fantezi dünyasının yaratıcı olarak kabul edilir. En tanınmış yapıtları arasında *Blistayuşçiy mir* (1923; Parıldayan Dünya) ve *Doroga nikuda* (1930; Hiçbir Yere Gitmeyen Yol) adlı romanları; *Korabli v Lisse* (1918; Liss'teki Gemiler) ve *Serdtse pustini* (1923; Çölün Kalbi) adlı öykü kitapları yer alır.

Yaşlı adam, 'Elveda sevgili dost! Michele kayıt!' dedikten sonra Michele cihazın kolunu çevirmeye başladı. Ben gözlerimi yukarıya kaldırarak silahı şakağıma dayayıp kurusıkı mermiyi ateşledim. Şarap kulağımın arkasından geçip ensemden aşağı akmaya başladı. Ellerimle havada asılı duran bir şeyi yakalamak istercesine doğruldum ve gözlerim kapalı bir şekilde önceden çalıştığım bütün can çekişme mimiklerini uyguladım. Yaşlı adam, 'Yakından al Michele, yüzünü çek!' diye bağırıyordu. Sonunda kafamı göğsüme doğru eğerek donakaldım. 'Ne olursa olsun, çok korkunç!' dedi Michele. O sırada ben kalkıp gösterişli bir tavırla esnemeye başladım.

Şaşkınlık içinde bana bakıyor, korkudan tir tir titriyorlardı. 'Ne bakıyorsunuz? Şakağım acıyor, yandı! Siz ölümüme inandıysanız, seyirci de inanır,' deyip selam verip markinin kostümüyle çıkıp gittim. Evimde üstümü değiştirip aceleyle yanına geldim."

"Peki onlar sana durumla ilgili bir şey söylemediler mi?" diye sordum.

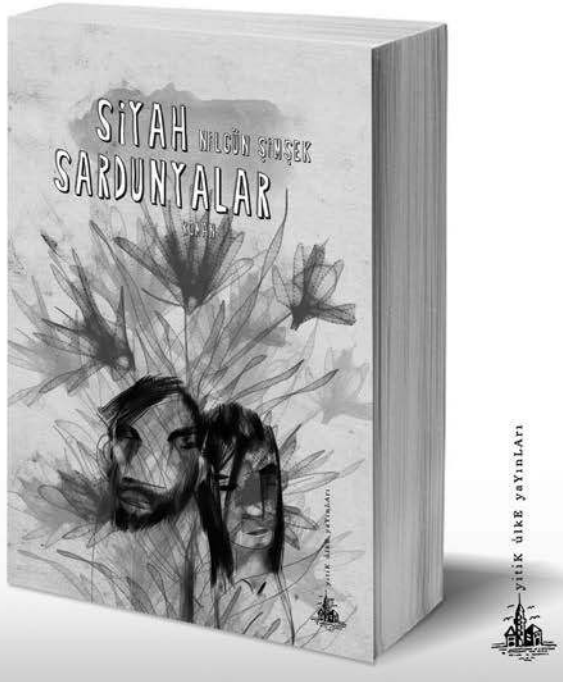
"İnsafsızlığa imza atılamaz. Vicdanım temiz! Sen de öyle düşün Ettis. Gerçekten kendisini vuran bir adamı görmüştüm, hareketleri ifade gücünden yoksundu. Sadece kendine ateş etmiş ve ağaç gibi yere serilmişti. Taklit hayattan daha gerçektir sevgili dostum, ancak Gigant'ın henüz bunu anlayabilecek kadar büyüdüğünü sanmıyorum." N

Rusçadan çeviren **Guzel Sadykova**

Son paralel, son nokta! Ne fark eder?
Sözden dönmenin yükü her yerde aynı Şafak!
Kötü biten bir kahramanlık oyunu, sıfırı tüketmiş
anneler, babalar, telef olmuş çocuklar, çiçek
bahçesinde uyuyan bir güzel, masal kahramanlarının
derdine düştüğü rüyalarda… Rüyaları gerçek
olsa… Gerçek bir zehir… Ne demişti?
'…Dürüstlük ve sevgi ne kadar yalnız kelimeler...'

Siyah Sardunyalar
NİLGÜN ŞİMŞEK

Yokoluşlarıyla ruhumuzda
derin gölgeler bırakanlara...

Nilgün Şimşek o etkileyici hikâye kitabından sonra, şimdi de çok emek verildiği her haliyle belli olan bir romanla çıkıyor karşımıza. Burada insanın içine dokunan bir duygu tarihi nefes alıp veriyor. Sabırla işlenmiş bir dil, çarpıcı bir kurgu. İnsan ruhunun derinlikleri için... Daha ne isteyebiliriz?..
- Mario Levi

Genel Dağıtım PUNTO

www.yitikulkeyayinlari.com

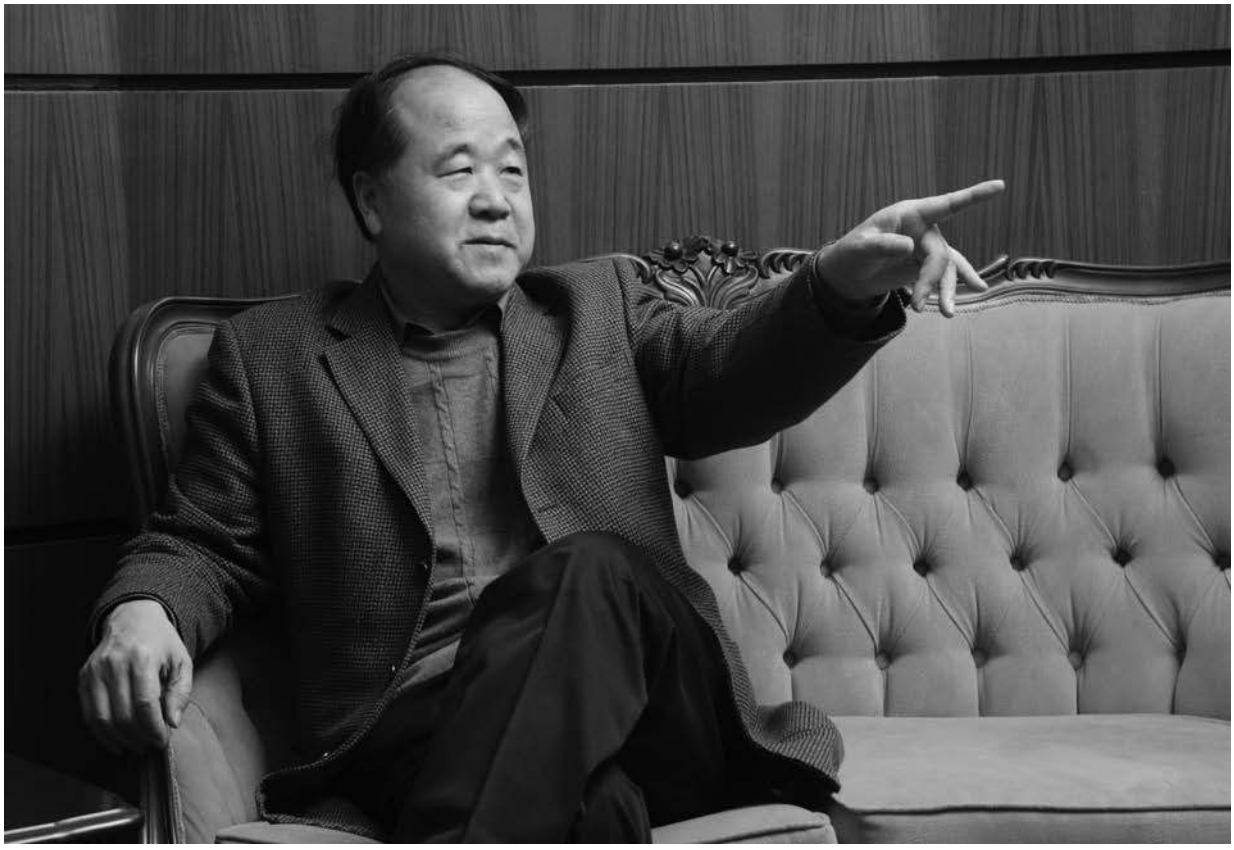
Mo Yan

Kurbağalar*

Açıkça söylememiştim ama itiraf edeyim ki ben halamın son evliliğine karşıydım. Babam, erkek kardeşlerim ve eşleri de benim gibi düşünüyordu. Bize göre birbirlerine uygun değillerdi. Çocukluğumuzdan beri halamızın bir koca bulmasını beklemiştik. Wang Xiaoti ile sözlenmesi ailemize büyük bir onur vermiş, ama ne yazık ki utanç verici bir biçimde son bulmuştu. Ondan sonra Yang Lin geldi. Kendisi Wang kadar ideal bir eş adayı olmasa da bir devlet memuru oluşu onu evliliğe uygun bir aday yapıyordu. Kahretsin ki, halam gidip kendisine saplantıyla bağlı olan Qin He ile evlendi. O bile Hao Dashou'dan çok daha iyi biriydi. Bizler onun artık hep bekâr kalacağını düşünerek ona göre planlar yapıyorduk. Hatta yaşlandığında ona kimin bakacağını bile konuşmuştuk aramızda. Ama tam o sırada halam birdenbire Hao Dashou ile evleniverdi. Küçük Aslan'la ben Pekin'de oturuyorduk ve haberi aldığımızda kulaklarımıza inanamadık. Bu saçmalığın gerçek olduğunu anlayınca da büyük bir üzüntüye kapıldık.

Yıllar sonra halam Ay Çocuğu adlı bir televizyon programına katıldı. Sözde, bu program heykeltraş Hao Dashou hakkındaydı, ama kamera hep halamın üzerindeydi. Halam program görevlilerini Hao'nun bahçesine alırken bir yandan da çeşitli jestler yaparak konuşuyordu. Onlara, "Hao Dashou ile neden evlendiğimi öğrenmek isterseniz anlatmaya kurbağalardan başlamam gerekir," diye başlayan bir konuşma eşliğinde atölye ve kil figür deposu turu yaptırdı. Hao Dashou ise bir bankta rahatça oturmuş, rüyalar âlemindeki yaşlı bir beygir gibi, boş ve uykulu bakışlarla etrafı süzüyordu. Bütün büyük sanatçılar ünlü olunca rüyalar âleminde yaşayan yaşlı bir beygire mi benzer acaba? Kendisiyle sadece birkaç kez karşılaşmış olmama karşın Hao Dashou adını sık sık duyuyordum. Bu programdan yıllar önce kendisini, yeğenim Xianquan'ın pilotluğa kabul edilişi şerefine düzenlediği bir akşam yemeği davetinde görmüştüm. Aradan geçen yıllarda saçı sakalı ağarmıştı, ama yüzü eskisi kadar kanlı canlı, neredeyse kendinden geçmiş gibi sakin ve huzurluydu. Halamın Hao Dashou ile neden evlendiğini biz de bu program sayesinde öğrendik.

Halam bir sigara yakıp derin bir nefes çektikten sonra konuşmaya başladı. Üzüntüsü sesine yansıyordu. "Evlilik cennetten çıkmadır," dedi. "Bununla siz gençlere idealizm propagandası yapmıyorum. Zira ben de bir zamanlar ateşli bir maddeciydim. Ama evlilik söz konusu olunca kadere inanmak gerekir. İsterseniz kendisine sorun." Böyle söyleyerek Hao Dashou'yu gösterdi. "Acaba kendisi hiç, bir gün gelip de benimle evleneceğini hayal etmiş miydi?"

"1997'de altmış yaşındayken yöneticiler bana emekli olmamı söyledi," diye devam etti halam. "Emekliliği istesem de, istemesem de... Emeklilik yaşını sadece beş yıl geçmiştim. 'Benim için hiç fark etmez,' dedim. Hexi Köyü'nden Huang Pi'nin oğlu, iyilikten anlamaz hastane müdürü Huang Jun'u bilirsiniz. Kavun kafalı Huang denen o pisliği kim doğurttu dersiniz? Bu Huang'ın belki bir tıp fakültesinde birkaç gün geçirmişliği vardır, ama oradan, girdiği zamanki kadar cahil biri olarak çıktığı gün şırıngayla bir damaryolunu, stetoskopla kalbi bulamadığı gibi, 'manometre ve ulnakemiği' benzeri terimlerden habersiz tansiyon ölçmeye kalkmış. Bu durumda hastane müdürlüğüne ondan iyi aday mı olur? Sağlık Dairesi Müdürü Shen'e benim kişisel tavsiyemle işe alındı kendisi. Tabii işe başlar başlamaz bunu hemen unuttu. Rezil yaratığın onu bunu ağırlayıp hediyeler vermek, dalkavukluk etmek ve kadınları baştan çıkarmaktan başka bir şey bildiği yok."

"Hemen kızın köyüne koşup ölüyü mezarından çıkaracak bir dil döküşle kızın ailesini onu hastaneye yollamaya ikna etti."

Bu noktada halam göğsünü yumruklayıp ayağını yere vurdu. "Ne aptalmışım ki hain kurdu kapıdan içeri kendim almışım," dedi öfkeyle. "Hastanedeki kızlara erişmesini kolaylaştırmışım. Wang Köyü'nde, Wang Xiaomei adında uzun gür saçlı, güzel yüzlü ve fildişi tenli, on yedi yaşında bir kız vardı. Kirpikleri kelebek kanadı gibi titrer, bakışlarıyla konuşurdu. Film yönetmeni Zhang Yimou onu keşfetmiş olsa Gong Li veya Zhang Ziyi'den daha tanınmış biri olacağını düşünürdü görenler. Ne yazık ki onu yönetmenlerden önce kavun kafa seks canavarı Huang keşfetti. Hemen kızın köyüne koşup ölüyü mezarından çıkaracak bir dil döküşle kızın ailesini onu hastaneye yollamaya ikna etti. Sözde, kıza ben öğretecekmişim kadın hastalara bakmayı. Onlara kızlarının benim öğrencim olacağını söylemiş ama kız benim yanımda bir gün bile durmadı. Bunun yerine o zampara, kızı gündüz iş arkadaşı, gece sevgilisi olarak yanından ayırmadı. Bu da yetmezmiş gibi, gündüz bile onları birlikte görenler olmuş. Kızla yeterince gönlünü eğlendirdiğine karar verince de ilçe merkezine defoldu ve kendisini büyük şehre tayin ederler umuduyla orada yetkililere

ziyafetler verdi. Belki onun neye benzediğini bilmezsiniz. Mor dudaklı, eşek gibi uzun suratlı, dişetleri kanayan, soluğu pis kokan biridir. Bu suratla bile Sağlık Dairesi'nde müdür yardımcısı olabileceğini düşünüyordu! Her seferinde Wang Xiaomei'yi kendisiyle birlikte yiyip içmeye ve üst düzey görevlileri eğlendirmeye zorluyor, belki de kızı onları eğlendirsin diye armağan olarak sunuyordu. Tam bir şeytan! Başka bir şey değil!

"Bir gün bu alçak beni odasına çağırdı. Hastanede çalışan öteki kadınlar onun odasına gitmekten korkardı. Ben hariç. Elimin altında küçük bir hançer bulunduruyordum ve gerekirse o pisliğe karşı tereddüt etmeden kullanacaktım. Neyse... gülümseyerek çay ikram etti ve beni iltifatlara boğdu. 'Beni neden görmek istedin Müdür Huang?' dedim. 'Heh heh, Büyük Hala,' diyerek sırıttı. Lanet olsun, sanki beni 'Büyük Hala' diye çağırmasa kıyamet kopardı. 'Sen benim doğumumu yaptıran doktorsun ve benim bütün çocukluğumu bilirsin. Hatta senin oğlun bile olabilirim. Heh heh." .... Kurbağaların topluca vıraklaması çoğu zaman Çin davulu gümbürtüsüne benzetilir. Ama o gece hepsi âdeta insan sesi çıkarıyordu. Sanki binlerce yeni doğmuş bebek hep birlikte çığlık atıyordu. 'Böyle bir onuru hak etmiyorum,' dedim. 'Sen büyük bir hastanenin müdürüsün. Bense sıradan bir kadın doktoruyum. Sen benim oğlum olsaydın, onurun bu kadarına dayanamaz ölürdüm. Bu yüzden lütfen bana aklından neler geçtiğini söyle.' Beni hangi edepsiz isteği için çağırdığını söylemeden önce biraz daha heh-heh-heh diye güldü. 'Kendi dikkatsizliğim yüzünden, tüm yönetici kadroların er geç yapacakları hatayı ben de yaptım: Wang Xiaomei hamile kaldı.' 'Tebrikler!' dedim. 'Madem Xiaomei senin canavar tohumunu taşıyor, hastanede liderliğin devamı sağlandı demektir.' 'Benimle dalga geçme Büyük Hala; son günlerde öyle üzüntülüyüm ki ne yemek yiyebiliyor ne de uyuyabiliyorum.' Şeytanın yemek yiyemediğine ve uyku uyuyamadığına inanabiliyor musunuz? 'Xiaomei karımı boşamamı istiyor. Boşamazsam beni İlçe Disiplin Kurulu'na şikâyet etmekle tehdit ediyor.' 'Gerçekten mi?' diye sordum. 'İkinci bir eş almanın bugünlerde siz yöneticiler arasında popüler olduğunu sanıyordum. Bir villa al, kızı oraya yerleştir, tamamdır.' 'Benimle alay etmemeni rica etmiştim Büyük Hala. Villa alacak param olsa bile kamuoyunun karşısına ikinci ya da üçüncü eşle çıkamam,' dedi. 'O zaman boşan,' dedim ben de. O eşeğe benzeyen suratını iyice ekşitti ve, 'Büyük Hala, sen benim kayınpederin ve domuz kasabı kayınbiraderlerin nasıl bir çete olduğunu iyi bilirsin. Eğer onlar durumu öğrenirse beni bitirirler.' 'Ama sen bir müdürsün, bir devlet memurusun!' 'Ee, bu kadar yeter Büyük Hala. Senin iyice yaşlanmış gözüne göre, önemsiz, kıyıda köşede kalmış bir hastanenin müdürü, eften püften bir adamım ben. Benimle alay edeceğine neden çözüm yolu bulmama yardım etmiyorsun?' 'Ne çözümü bulacakmışım?' dedim. 'Wang Xiaomei sana hayrandır. Bunu bana defalarca söyledi. Sözünü dinleyeceği tek kişi sensin.' 'Ne yapmamı istiyorsun?' dedim. 'Onu kürtaj olmaya ikna et,' dedi. 'Bana bak kavun kafalı Huang,' dedim dişlerimi gıcırdatarak, 'bu pis işe bir daha asla elimi bulaştırmam ben! Şimdiye kadar iki binden fazla kürtaj yaptım ama bundan sonra asla yapmayacağım. Doğum yapmasını bekle. Xiaomei çok güzel bir kız, sana çok tatlı bir çocuk doğuracaktır. O zaman sen de mutlu olursun. Doğum zamanı geldiğinde doğumu benim yaptıracağımı gidip ona haber ver şimdi.' Böyle diyerek topuklarımın üzerinde çark ettim ve kendimle gurur duyarak odadan çıktım. Ama bu duygu ancak kendi odama gidip bir bardak su içinceye kadar sürdü. Birden karamsarlığa kapıldım. Kavun kafalı Huang kadar kötü birisi hayatta bir vârisi hak edemez. Wang Xiaomei'nin onun çocuğuna hamile olması ne büyük bir utanç. Bu tip çocukları doğurta doğurta, bir insanın özünü –iyi ya da kötü olmasını– yetişme biçiminden çok, doğasının belirlediğini yeterince öğrenmiştim. Kalıtım yasalarını istediğiniz kadar eleştirebilirsiniz ama benim deneyimlerimden öğrendiğim budur. Bu şeytan Huang'ın oğlunu bir Budist tapınağına yerleştirseniz bile ondan

ancak şehvet düşkünü bir keşiş olur. Kız için ne kadar üzüldüğümü ve kafasına bir fikir sokmaya çalışmaya hiç istekli olmadığımı söylememe, herhalde gerek yok. Yine de o şeytanın, içinde bulunduğu beladan kolayca çıkmasına izin vermeyecektim. Eh bu arada, yeni bir şehvet düşkünü keşiş ortaya çıkacaksa çıksın.

"Ama Xiaomei gelip kollarını bacaklarıma doladı; eteklerimi gözyaşlarıyla ıslattı. 'Halacığım,' diye içini çekerek ağladı, 'sevgili halacığım, beni o kandırdı, bana yalan söyledi. Benim için sekiz kişilik tahtırevan gönderse bile bu pislikle evlenmezdim. Bana yardım et halacığım, bu pisliğin çocuğunu doğurmak istemiyorum.'"

Sonrasında ne mi oldu? Halam bir sigara daha yaktı ve dumanını öyle bir üfledi ki, bir an yüzü dumandan görünmez oldu. "Onun bebekten kurtulmasına yardım ettim. Bir zamanlar bir gül goncası olan Wang Xiaomei artık düşmüş ve yıkılmış bir kadındı." Halam gözyaşlarını sildi. "O işlemi bir daha yapmamaya yemin etmiştim. Artık bunu kimse için, hatta bir şempanze yavrusunu karnında taşıyan bir kadın için bile yapmaya dayanamıyordum. Fetüsü vakum kaşığı içine çekerken çıkan sesi duyduğumda, bir canavarın eli kalbimi ben soğuk soğuk terleyinceye ve gökteki yıldızları saymaya başlayıncaya kadar daha fazla sıkıştırır gibi oldu. İş bittiği anda yere yuvarlandım.

"Haklısınız, konuşurken daldan dala atlıyorum – ne de olsa yaşlandım. Bu kadar konuştum da size hâlâ Hao Dashou ile neden evlendiğimi anlatmadım. Ay takviminin yedinci ayının on beşinci gününde emekli olduğumu herkese duyurdum. Ama bu edepsiz kavun kafa Huang beni yanından ayırmak istemedi. Resmi olarak emekli olsam da ayda sekiz yüz Yuan maaşla görevde kalmamı istedi. Yüzüne tükürdüm. 'Senin için yeterince kölelik yaptım serseri. Bu hastanenin yıllardır kazandığı paranın yüzde sekseni için bana şükretmelisin. Bu hastaneye gelen bütün kadınlar ve genç kızlar benim için gelirler. Ben para peşinde olsaydım günde en az bin Yuan kazanırdım. Benim emeğimi ayda sekiz yüz Yuan'a satın alabileceğini mi sanıyorsun sen? Göçmen işçiler bile bundan fazlasını kazanır. Hayatımın yarısını köle gibi çalışarak geçirdim; artık dinlenmenin, memleketim Kuzeydoğu Gaomi'ye gitmenin zamanı geldi.' Söylediklerimden rahatsız olmuştu. Son iki yılın çoğunu beni sıkıntıya sokarak geçirmişti. Beni sıkıntıya sokmak ha? Ben hayatta neler gördüm, neler? Küçücük bir kızken Japon şeytanlarından[**] bile korkmamıştım. Yetmiş yaşını aştıktan sonra onun gibi küçük bir şeytandan mı korkacaktım? Neyse, ne anlatıyordum ben?

"Hao Dashou ile neden evlendiğimi bilmek isterseniz size önce kurbağaları anlatmam gerekir. Emekliliğimi duyurduğum akşam kimi eski dostlarımla birlikte yemeğe çıktık. Sarhoş oldum; çok içmemiştim, bir kâseden az içmiştim ama ucuz bir içkiydi.1963'teki açlık döneminde doğan tatlı patates çocuklarından biri olan lokanta sahibinin oğlu Xie Xiaoque, fazla alkollü bir şişe Wuliangye açtı. Benim şerefime olduğunu söyledi ama içki sahteydi. Başım dönüyordu. Masadaki herkes sallanıyor, zorlukla ayakta duruyordu. Bizzat Xie Xiaoque ağzından köpükler saça saça kendinden geçti."

Halam bundan sonra lokantadan zorlukla çıktığını ve hastane yatakhanesine doğru yola koyulduğunu, ama bataklık bir alana girdiğini söyledi. Burası iki yanı insan boyu sazlarla kaplı, dar ve rüzgârlı bir geçitmiş. Ay ışığı, çevresini kaplayan suyu cam gibi parlatıyormuş. Kurbağa sesleri önce bir taraftan gelmeye başlamış; sonra öbür taraftan. Ardından önden ve arkadan gelmiş. Sanki karşılıklı konuşur gibiymişler. Daha sonra kurbağalar aynı anda her taraftan ona doğru gökyüzünü örten dalgalar halinde ilerlemiş. En sonunda da hepsi birden susmuş. Sessizliği sadece böceklerin cırıltısı bozuyormuş. Halam doktorluk yaptığı yıllar boyunca gece geç saatlerde ıssız yollarda yolculuk yaptığını, ama daha önce hiç o andaki kadar korkmadığını anlattı. O gece neredeyse korkudan ölüyormuş. Kur-

Mo Yan'ın (1955) gerçek adı Guan Moye, ama eserlerinde Çince "Konuşma!" anlamına gelen Mo Yan adını kullanıyor. Batı'da Çin'in Kafka'sı ya da Joseph Heller'ı olarak anılır. *Red Sorghum* (1987) adlı filme ilham veren iki romanıyla Avrupa ve ABD'de ünlendi. Ülkesinde birçok kez sansüre maruz kaldı, kitapları korsan yollarla okura ulaştı. Evham verici gerçeklik ile halk hikâyelerini, tarihi ve bugünü iyi kaynaştıran eserleri nedeniyle 2012 Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

bağa sesleri Çin davullarının seslerine benzetilir. Ama o gece halama insan çığlıkları gibi geliyormuş. Sanki binlerce yeni doğmuş bebek bir ağızdan ağlıyormuş. Halam yeni doğan bebek sesini hayatı boyunca çok sevdiğini, bir kadın doğumcu olarak dünyada hiçbir sesin yeni doğan bir bebeğin çığlığı kadar dokunaklı olamayacağını söyledi. O gece içtiği içkinin, orada döktüğü soğuk terlerle vücudunu terk ettiğini anlattı. "Benim sarhoş olduğumu, sanrı gördüğümü filan zannetmeyin. Zira içki geride hafif bir baş ağrısı bırakarak, cildimdeki gözeneklerden uçup gider gitmez kendime gelmiştim." Çamurlu yoldan ilerlerken tek istediği kurbağa seslerinden kurtulmakmış. Ama nasıl? Ne kadar kurtulmaya çalışırsa çalışsın, insanın kanını donduran vırak-vırak-vırak sesleri her taraftan üzerine geliyormuş. Koşmaya çalışmış ama başaramamış. Özlü çamur kütlesi ayakkabılarının altına yapışıp kalmış. Görünmez iplerle sanki yere yapıştırılan ayakkabıları yüzünden ayağını kaldırıp adım atmakta zorlanıyormuş. Ama kurbağalar, üzerine okyanus dalgaları gibi gelirken ve öfkeli vıraklamalar her yanı kaplarken halam bütün bu ağızların sanki kendisini gagaladığını, uzun tırnaklarının derisini çizdiğini hissediyormuş. İlerledikçe sanki ayakkabısını yere bağlayan iplerin sayısı artıyormuş. Bu yüzden ayakkabılarını ayağından çıkarıp çıplak ayak yürümüş, ama ayağına daha çok çamur yapışmış. Bunun üzerine halam, elleri ve dizlerinin üstünde dev bir kurbağa gibi sürünmeye başlamış. Çamur bu kez de dizlerine, kalçalarına ve ellerine yapışmış, ama bunu umursamadan emeklemeye devam etmiş. Tam o sırada, iki yanda bir perde oluşturan sık sazlıktan ve ay ışığında parlayan zambakların arasından, sayılamayacak kadar çok kurbağa bir anda zıplamış. Bunların bazısı yeşim taşı yeşili, bazısı altın sarısıymış. Bazısı elektrik ütüsü kadar iri bazısı da hurma kadar küçükmüş. Bazısının gözleri kızarmış piliç köftesi gibi sapsarı, bazısının barbunya fasulyesi kırmızısıymış. Halamın üstüne okyanus dalgaları gibi geliyor, öfkeli vıraklamalarıyla onu sarıyorlarmış. Sanki ağızlarıyla gagalıyor, tırnaklarını etine geçiriyorlarmış. Sırtına, boynuna ve başına zıpladıklarında halam ağırlıkları yüzünden yere yapışmış. En büyük korkusu sürekli gagalamaları ve tırnaklamaları değil, o soğuk kaygan derilerinin dayanılmaz iğrenç sürtünüşüymüş. "Beni idrarlarıyla yıkadılar, belki de semendi bilmiyorum." O anda büyükannesinden dinlediği baştan çıkaran kurbağa efsanesini anımsamış: Genç bir kız bir gece serinlemek için ırmağa girdikten sonra uyuyakalır ve rüyasında yeşiller giymiş bir gence âşık olur. Uyandığında hamiledir ve zamanı gelince kurbağa yavruları doğurur. Bu korkunç öykünün verdiği büyük güçle ayağa kalkmayı başarmış ve üstündeki kurbağaları çamur gibi silkeleyip atmış. Ama hepsini atmayı başaramamış. Bazıları elbisesine yapışmış; iki tanesi halamın kulakmemelerinde, iki korkunç küpe gibi, ağızlarından asılı duruyormuş. Koşmaya başlamış. Çamur sanki eski yapışkanlığını kaybetmiş gibiymiş. Koşarken bir yandan da üstündeki kurbağaları sallamakta, iki eliyle derisini yırtarcasına çekiştirmekte, üstündeki giysileri parçalamaktaymış. Eline kurbağa gelince bir çığlık atıp kurbağayı uzağa savuruyormuş. Kulaklarında meme emen bebekler gibi asılı iki kurbağayı çekip alırken kulak derisinin birer parçası da birlikte kopmuş. Halam çığlıklar ata ata koşmuş ama iğrenç yaratıklardan kurtulamamış. Arkasına baktığında gördüğü şeyden dolayı neredeyse kalbi yerinden çıkacak gibi olmuş. Binlerce, on binlerce kurbağa, arkasında güçlü bir ordu halinde vıraklayarak, zıplayarak, birbirine çarparak, hep bir arada delirmiş bir sel gibi geliyormuş. O koştukça yolun iki tarafındaki kurbağalar hep birlikte yola atlayarak geçişini engellemeye çalışıyormuş. Öbürleriyse sazların arasından tek tek önüne fırlıyormuş. Öyle ki o gece giydiği dökümlü, siyah ipek elbisesi bu saldırılarla parçalanmış. Saldırgan kurbağalar ipek şeritleri yutmuş ve yerde yuvarlanıp beyaz karınlarını havaya dikmeden önce, çılgın gibi yüzünü tırmalamışlar.

Halam ırmak kıyısına gelinceye kadar koşmuş. Orada ay ışığı altında gümüş gibi par-

layan küçük bir taş köprü olduğunu fark etmiş. Ancak artık üstünde elbise namına pek bir şey yokmuş. Köprüye çırılçıplak halde vardığında orada Hao Dashou ile karşılaşmış.

O anda utanmak aklına bile gelmemiş. Ayrıca çırılçıplak kaldığının da farkında değilmiş. Palmiye kabuğundan yağmur pelerini olan ve bambudan yapılmış sivri bir şapka takmış bir adamın köprünün ortasında oturmuş, elleriyle bir şey yoğurduğunu fark etmiş. "Elinde yoğurduğu şeyin kil olduğunu sonradan öğrendim. Ay çocuğu ancak ay ışığı altında yıkanmış kilden yapılabilir. Adamın kim olduğunu bilmiyordum ama bunu umursamıyordum. Kim olursa olsun beni kurtarmaya mecburdu." Halam adamın kollarına atılmış ve pelerinin altına büzülmüş. Halamın göğsü arkasındaki pis kokulu kurbağaların ıslak ve soğuk temasının aksine, adamın ılık göğsüne değince "Bana yardım et ağabey, beni kurtar!" diye haykırmış. Ardından da kendinden geçmiş.

Halam bu olayı uzun uzun anlatırken kurbağa sürülerini gözümüzün önüne getirip ürperdik. Kamera hâlâ yerinde heykel gibi oturan Hao Dashou'ya döndü; bir sonraki sahne kil figürlerin ve küçük taş köprünün yakın çekimiydi. Sonra yine halama döndü, dudaklarına odaklandı ve onun son sözlerini işittik:

"Kendime geldiğimde Hao Dashou'nun tuğladan örülmüş yatağında erkek elbiseleriyle yatıyordum. Bana iki eliyle bir kâse maş fasulyesi çorbası uzattı. Çorbanın bildik kokusu aklımı başıma getirdi. Bir kâse çorbadan sonra ter atmaya başladım ve birdenbire canımın ne kadar yandığının ve ateşim olduğunun farkına vardım. Ama beni bağırtan o soğuk, kaygan dokunuş hissi, kaybolmaya başlamıştı. Bütün vücudum acıyan ve kaşınan kabarcıklarla dolmuştu. Ateşim ansızın yükselmişti ve sayıklıyordum. Bütün bunları Hao Dashou'nun maş fasulyesi çorbasını içerek atlattım. Derimin üst tabakası soyuldu ve kemiklerim ağrımaya başladı. Yeniden doğuşla ilgili bir efsane duymuştum ve artık yepyeni bir kişi olacağımı biliyordum. Sağlığıma yeniden kavuştuğumda Hao Dashou'ya şöyle dedim: 'Hao Ağabeyciğim, hadi evlenelim.'" N

İngilizceden çeviren **Şefika Görgülü Kamcez**

* Yazarın *Wa* (2009; Kurbağalar) adlı romanından bir bölüm.

** İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Japon işgali anıştırılıyor. (ç.n.)

Kadri Öztopçu

Aykut Olmak

Geldi; adı Aykut; pek bilen yok; bilenin de iplediği yok; bahçenin ortasına sahne niyetine kurulmuş derme çatma yükseltinin üzerine çıktı. Taban tahtası çatırdadı yükseltinin, yüreği ağzına geldi. "Ulan, kırılacak bir gün ağırlığımızla, yok yere sakata geleceğiz," diye homurdandı dişlerinin arasından.

Göbeğini içeri çekti: fit görünmeli. İşe yaramadı. Büyüdükçe büyüyordu namussuz. Eh, elliyi devirmişti tabii, içki desen... Dilini damağında gezdirdi, şaklattı hafifçe. İçmeyip de ne yapacaksın, hayat mı bu.

Gitarı sol elinde, bir zaman oyalandı yükseltinin ucunda, dinleyicileri süzdü, sonra bezgin adımlarla mikrofonun önündeki tabureye yöneldi, gelip iliştirdi kıçını. Çivisi çıkmış taburenin, battı. Canı yandı. Hay ben senin tabure gibi. Ulan orospu çocukları, insan adam gibi bir tabure kor altımıza. Aykutsak...

Sol ayağını sağlamca yere bastı, adı Aykut, sağ ayağını taburenin bacaklarını birbirine bağlayan dört demir çubuktan öndekinin üzerine yerleştirdi. Topuğunu demire takıp sivri burnunu yere doğru indirdiği çizmelerini gözucuyla inceledi. Eskiydiler ama olsun, idare eder. Geçen hafta boyatmıştı paraya kıyıp; hâlâ parlaktılar.

Kılıfından çıkardığı gitarını kucağına yerleştirirken birden canı sigara çekti. Keşke çıkmadan bir tane daha içseydim, diye geçirdi içinden, pişmanlıkla.

Gitarına yöneltti dikkatini, akorda başladı, tellerini bir iki tıngırdattı... ı-ıh! Eskidi namussuz, tutmuyor akort. Omuzlarını silkti. "Koyver gitsin," diye mırıldandı. "Ne anlar bu dallamalar akorttan."

Sintisayzırı ayarladı, hafif hafif öksürerek ses tellerine de akort verdi.

Verdi de... Kim olarak başlamalı bu akşam? Kimden hazeder bu zevat?

Baktı: Yaz güneşinde gün boyu malak gibi yatıp iyice gevşemiş, pancara dönmüş, üstüne bir de fena acıkmışlardı; belli; açıkbüfenin önünde birbirlerine hafiften omuz atarak ön almışlardı. Tabaklarını tepeleme dolduranlarsa, doymamış gözlerinden biri hâlâ açıkbüfede, yemeklerine yumulup kalmışlar...

Küçümseyen, yampirik bir gülümsemeyle uzun uzun süzdü herkesi; kimden hazzederler, bir karara varamadı.

Bir süre daha boş boş tıngırdattı gitarını; çevreyi, bir kez daha, gözucuyla kolaçan etti;

MUHAMMET ŞENGÖZ

bahçenin uzak köşesindeki orta yaşı geçmiş kadınla adama takıldı bakışları, orada durdu.

Rakı içiyorlar. Tabakları, bırak tepeleme dolu olmayı, neredeyse boş. Duruşlarına bakılırsa yanlışlıkla düşmüş gibiler buraya. Midilli'nin uzak ışıklarına ya da kim bilir, imbatla oynaşan dalgalarına denizin, dalıp gitmişler. Ya da içinde her biri kendi yüreğinin, kendi başlarına, uzak bir yolculuğa çıkmışlar. Kadın öfkeli gibi, yüzüne bir gölge gelip oturmuş. Ters gitmiş bir şeyler, belli, umduğunu bulamamış, bulduğundan bunalmış, sıkkın. Adamda sezilense, niçin buradayım sorusu (ben de soruyorum bunu üstat, yanıt yok, uğraşma boşuna). Soru, duruşuna sinmiş tepeden tırnağa; bir yorgunluk anıtı gibi oturuyor sandalyesinde.

Bir yorgunluk anıtı gibi oturuyor tanımlaması aklından geçince, kararını da verdi hemen.

Tabii ya, Cem Karaca olarak başlamak en iyisi. Hiç değilse bunlara uyar, yaşları tutuyor. "Yorgunum Kaptan"la değil ama, o sona kalsın. Damardan olur, alkış alır bakarsın. İlkin...

Batan güneşin kızıllığında...

Cem Karaca'ya ayarladığı sesi bahçeyi doldurdu, adı Aykut, taşarak öteki motellerin, pansiyonların bahçelerinde, odalarının balkonlarında, odalarında, sahil boyunda gezinen kalabalığın kulaklarında hatta, yankılandı.

Gelgelelim kimin umuru.

Hayır, ne kadın ne de adam umursadı; ötekilerden yana umutsuzdu zaten; herkes tıkınma telaşında, büfedeki tatlıların peşinde, aman kaçırmayalım, tükenir mükenir tatlısız kalırız maazallah...

Bok yiyin.

Bitirdiğinde şarkıyı, usulen bile alkış gelmedi kimseden, bozuldu iyice. "Siktiğimin öküzleri," diye homurdandı; neyse ki mikrofon uzaktı ağzından, duyulmadı.

İlk parça tutmayınca, biliyor, sonunu getirmek zor olur gecenin. Çark mı etse hemen?

Yok, hemen olmazdı. Yenilgidir, iyice bozar adamı. Neyi söylemeli peki? Cem Karaca olarak yine, onun edasıyla tıpkı, sesiyle, biraz daha açıp volümü? Hangi şarkısını üstadın?

... eskiden karpuz idik şimdi döndük biz hıyara...

Bir yandan da garsona göz etti: mazot lazım. Alışkındı oğlan, anladı, içeri seğirtti hemen. Biraz sonra da kola katılmış votkayı getirip sintisayzırın durduğu masanın üzerine, aklı sıra çaktırmadan kimselere, bıraktı.

Çaksalar n'olacak. Zıkkımlandığım votkanın hesabını mı vereceğim bu zibidilere, onlar zıkkımlanmıyor mu masalarında.

Ama patron gıcık kapabilirdi tabii.

Kaparsa kapsın. Zaten farkındadır dallama, görmezden geliyordur. İşine de geliyordur tabii; maksat koz olsun elinde, kovar movarsa yarın bir gün... Ucuz purosunun dumanını savura savura yüzüme: İyi de birader, sahnede bile zilzurnasın yani.

Vur dibine havalansın.

Vurdu, uzanıp aldı bardağı, kocaman bir yudum içti votkalı koladan. Oh be.

Dur hele. Hele bir karışsın kanımıza, istersek Tom Jones dahi oluruz ki, dinlese, ulan ben bensem, bu kim diye şaşar kalır garibim...

Abandı şarkıya... Ama yok, yine tutmadı. İlaç için tek masadan bile alkış gelmedi, lanet olsun.

Sadece, ilkin kadın, ardından adam –

Hayır, alkışlamadılar ama, bakıp gülümsediler sanki, dostça. Bu da bir şeydir, insan var olduğunu hissediyor. Bir eşya gibi, ne bileyim, şu kıçımı koyduğum tabure gibi filan olmadığını. Bir adımız var ne de olsa, Aykut, ah kardeşler siz beni,

Aykut olarak,

bir zamanlar...

... Çok yorgunum, beni bekleme kaptan...

Evet Kaptan, yorgunum. Yıllardır, bir Cem Karaca, bir Barış Manço... Bir Berkant, bir Erkin Baba... bir o, bir öteki olmaktan. Seyirciye göre, patrona göre, duruma göre... Aykutcum, bu seyirciye nostalji gider. Gider patron. Diyorum ki o yüzden, sen bu gece Berkant gibi biraz, biraz da... yav, sen bilirsin işte... Erkin Baba gibi filan söylesen? Söylerim patron. Sesin de uyuyor ha. Uyuyor patron, peki patron, eyvallah patron, biraz da Mazhar patron emrin olur Ajda da ister misin patron yorgunum kaptan bir türlü Aykut olamamaktan üstat kimin umurunda hanımefendi Allah topunuzun...

... beni o limana çıkaramazsın.

Tık yok. Tutmadı. Barış Manço olsam tutar mıydı? Cem Karaca'dan ekmek yok bu akşam, belli. Çoluk çocuk da gırla zaten, severler.

... domates biber patlıcan...

Zıkkımın kökünü yiyin. Tıkınıyorlar habire. Kadın, yüzünü mü ekşitti? Adamın da ondan aşağı kalır hali yok, içkisine yumuldu, sigarasını tellendirdi, başını Midilli'ye çevirdi, ışıklarına adanın, ah o ışıklar, çağıran, her gece ben de bakıp bakıp...

İnsanda nasıl da çekip gitme isteği uyandırıyor, değil mi? Alıp başını... Yaptığım ne zaten... ne bileyim, yine de... Şarkı söylemek... Kim olarak fakat? Çocuklar desen ciyak ciyak masa aralarında, susun lan piç kuruları sesimi mi iyi ayarlayamadım tıpkı Barış bu kadar olur daha nasıl benzetilir bir ses bir sese şu sıcağı da havanın ayrı bir bela ter bastı allahıma bir gün bırakıp şu işi ulan yıllardır –

... artık çok geç ama yine de...

Hay ben sizin...

Bardağa uzandı, hassiktir, ne zaman bitmiş lan bu? Garsona bakındı, yok allahsız, sigara da yok, kim vardı sahnede sigara içen? Var mıydı öyle biri? Bilse, o olur şimdi, yakar, dumanını üfler onun gibi...

Hayal meyal bir şeyler anımsadı, birisini. Bir klibinde galiba. Sanki... Öyle miydi? Olmasa ne yazar.

Elini kıç cebine attı pantolonunun, yamulmuş sigara paketini çıkardı, iki tane kalmış, giderken çadıra almayı unutmamalı gece uzun...

Gece yıllardır uzun. Aslına bakarsan...

Bakma. Düşünme. Boşver.

Durdu, derin bir soluk aldı, sigaranın birini çekti paketin içinden, dudaklarının arasına yerleştirdi, sintisayzıra ayar verdi, sesine de, duruşuna da sahnedeki, sigarayı yaktı o duruşla, aynı duruşla efkârlı efkârlı üfledi dumanını...

Öyle sarhoş olsam ki...

Garson önünden geçiyordu, göz göze geldiler, bakışlarıyla boş bardağı işaret etti.

"Geliyor abi," dedi oğlan miyavlar gibi, içeri seğirtti.

... her şey bir rüya olsa...

"Bardağa uzandı, hassiktir, ne zaman bitmiş lan bu? Garsona bakındı, yok allahsız, sigara da yok, kim vardı sahnede sigara içen? Var mıydı öyle biri?"

Kadınla adamdan yana baktı, adam orada ama kadın gitmiş. Sıkıldı mı acaba? Kim bilir, kenefe gitmiştir belki, içine sıçarım böyle şarkıların da, şarkıcının da deyip.

Beğenmedinse dinlemezsin abla, n'apalım.

Adamla göz göze geldiler, gülümsedi sanki adam, bakışlarında dostça bir ışık. O da gülümsedi adama, başını eğerek selamladı.

Dostça mıydı o ışık, acır gibi mi yoksa? Belki ikisi birden? Hani, Kardeş be, ne demeye bir o, bir öteki oluyorsun, kendin olsana, der gibi? Bilemedi, canı iyice sıkıldı, damağının kuruduğunu hissetti. Nerde kaldı bu çipil oğlan, getireceği alt tarafı bir kadeh bir şey, sanki kuyudan su çekiyor itoğluit.

Sana gelince kardeş, ben bilmiyor muyum kendim olmayı, Aykut? Aykutum ben, ama nasıl Aykut olacaksın sahnede, kim takar? Buralar böyle yerler, işin raconu bu. Aslını bulamayan, suretiyle idare ediyor, karikatürüyle. Bize gelince... Bir zamanlar biz de Aykut'tuk, kendimiz. Gençliğimizde yani, fişek gibi delikanlı İstanbul barlarında. Bestelerim bile var, ah be, bir albüm yapabilseydik, ama olmadı. Biz yükselmek için çabaladıkça, kör talih...

... bir başka dünya bulsam...

Bir yerde mi okumuştum? Bir filmde miydi yoksa, düşmek daha kolaydır tırmanmaktan, diyordu herifin biri. O hesap. Allah yürü ya kulum demedi bize, üçüncü sınıf yerlerinde bile içine tükürdüğümün şehrinin, tutturamadık. Düştükçe düştük, daha kolay. Başka iş de tutamadık, kanımıza işlemiş şarkı söylemek, tırmanamadık lakin, zor. Para zaten yok, hatun da boşadı; iyi mi; alıp kızla oğlanı cehennemin dibine –

Göğsünün ortasına bir sızı, gelip oturdu birden.

Kaç yıl oldu görmeyeli çocukları? En son... Boşver, n'apalım, ver elini buralar. Yok, karnını insan nerede olsa doyurur, mesele o değil. Mesele...

... unutsam bu günleri...

İşvereni de böyle işte bu yerlerin, filanca ol, feşmekânca ol, Aykut olma, kim takar Aykut'u, bak şeker kardeşim, müşteri böyle istiyor...

... muş. Koduğumun...

... yarınları unutsam...

Kolay mı sanıyorsun üstat? Bir başına çadırlarda, bazen böcekli arka odalarında üçüncü sınıf pansiyonların... Verdikleri para kaç kuruş adi herifler yok Tanju Okan da tutmadı tüydü herkes kessen şimdi söylemeyi hesap sorar puşt niye erken bıraktın?

Erken bırakmışım. Verdiğin kaç para pezevenk?

Nerde kaldı lan bu votka, en ucuzundan o da, zehir –

Şarkıyı bitirdi. Çıt yok. Yenisine geçmeden garsonu arandı, o da yok, allah kahretsin. Kadın, üşümüş demek, sırtında bir şalla döndü masaya, adam kadına döndü, el ele tutuştular. En son ne zaman el ele tutuştum bir kadınla, böyle romantik, bir şeyler kıpırdanarak içimde? Sonra birlikte denize döndüler yüzlerini, yüzlerinde bir ışık... Şunlara bak, nasıl da yerinde keyifleri. Midilli'nin ışıkları, ah o ışıklar, karşı kıyıların, adaların, başka yerlerin. Çekip gitmeli. Gidecek neresi var? Çekip gitmeli diye diye sahil boyunu ezber ettim memleketin, ettim de ne oldu, kimse anlamadı, iplemedi, olamadık Aykut, düşmek

daha kolay kimse olamadık bir karikatür bir tane de Erkin Baba'dan patlatalım müsvette müsvetteyim ben ne söylesem *çöz beni arapsaçı* bir hayalet – ölülerin dirilerin hayaleti –

... yosun tuttu gözlerim yalnızlar rıhtımında.

Sonunu zor getirdi şarkının, bu gecelik bu kadar, alkış malkış yok, selamlamadı kimseyi, kimse yok, toparlandı, adı Aykut, votkaya uzandı bardak boş, hay ben senin şimdi git çadıra, sintisayzrı kapadı gitarını kılıfına yerleştirdi, bir başına kaçıncı yaz sivrisinekler de ayrı bir bela votka vardı biraz çadırdaki zulada sidik gibi ısınmıştır kola almalı giderken soğuk sigarayı unutma acıkmışım şurdaki sucuk ekmekçiden boşver eşşek etine anasının nikâhını *bir ömür harap oldu* ne şarkıdır ama yarın söylesem kim olarak fakat –

Gitarı omuzunda, adamla kadının oturduğu masaya yöneldi. Bir selam vermeli, ne de olsa gözümün içine baktılar, gülümsediler. Merhaba derim, adım Aykut. Belki buyur ederler, oturur bir çift laf ederiz insan gibi. Yalnızca onlar başka kimse kalmamış, yok, oturmam, bir tanışıp belki, adım Aykut –

Yanlarından geçerken, birdenbire, sanki kendisi değil de konuşan başka birisiymiş gibi, "Aykut olmak zor," dedi adama; adam da bir şeyler diyecekti belki, belki buyur edecekti masaya... ağzını açmasına fırsat vermedi. Yürüyüp geçti hızla.

Ne dediğini anladı mı adam, anladıysa bile, ne anladı dediğinden, bilmiyor.

Aykut gibi uzaklaştı ama, gecenin içinde, yalpalayarak.

Semra Aktunç

Graffiti

Beşiktaş'a kadar yürüyelim mi?

– Üşümüyor musun?

– Yürüdükçe...

– Isınırız, evet.

– Yılın son saatlerindeyiz, son buluşmamız, son konuşmamız...

– Böyle bir gün yaşayacağımızı biliyorduk, yılın son saatleri, tesadüf işte.

– Tesadüflerin insan hayatındaki önemi sandığımızdan çok. Sana duyduğum tuhaf yakınlığın ne olduğunu hâlâ bilmiyorum, bir tesadüf de olmaz artık, bir ipucu, bir işaret göremeden...

– Ben farkındaydım, bir adım öndeyim senden.

– Önde olmak derken?

– Kendini bana zorla, evet, nerdeyse zorla âşık edeceğini anlamıştım.

– Kadınları anlayan erkeklerdensin yani, azınlıktasın ve özelsin demektir bu.

– Seni tümüyle anladığımı söyleyemem, senin deyiminle aramızdaki tuhaf yakınlığın aşk olması için elinden geleni yaptığını görüyordum.

– Sana dokunmadım bile, aylar boyunca, elini tutmadım, hele tenine dokunmaktan ödüm patlıyordu.

– Evet, biliyorum. İmkânsız aşk peşindesin çünkü. Aşk acısı çekmek istiyorsun, zihnin, ruhun, benliğin aşkla ve özlemle yaşasın diye deli oluyorsun. Aşkı biriyle yaşamaktan özellikle kaçıyorsun, yaşarsan bitecek çünkü. Zaman zaman yalnızca bir isim olduğumu hissettim yanında. Berbat bir duygu...

– Berbat dediğin bu duygunun sana acı verdiğini söyleyebilir misin?

– Acıdan çok, bir boşunalık, saçmalık... Şimdi...

– Bir tür sevgi, özel bir sevgi değil miydi peki?

– Evet bunu düşündüm, yalnızca bir kez, gözlerimin içine bakıp, "Gülümseyişinle bakışlarının müthiş bir uyumu var," dediğinde, o gün, içime işlemişti sıcaklığın.

– O gün, hatırladım, her şey sıcacıktı, o küçük kafe, denizin esintisi, gölgeler bile...

– Şimdiyse sopsoğuk, üstelik ayrılıyoruz birazdan ve hâlâ kaçırıyorsun ellerini.

– Bırak, öyle olsun, daha iyi.

– Hep öyle oldu zaten, korktuğun neyse dile getirsen, açık açık söylesen...

– Artık önemi yok ki.

– Sana göre öyle. Hiç istedin mi benimle birlikte olmayı, ne olur bu kez dürüst davran,

hiçbir şeyi gizleme, korkma ve söyle.

– Evet, çok kez. Düşlerime giriyordun ama…

– Ama?

– Yüzün yoktu.

– Görüyor musun, her şeyi açıklıyor bu. Yalnızca aşk istiyorsun, birinin aşkını değil. Ya da aşkın bir formülü gerek sana, hep elinde tutabileceğin, hep sende kalacak, seninle yaşayacak... Ben ya da bir başkası seni ilgilendirmiyor.

– Yapma. Seni özlediğimi adım gibi biliyorum. İçimde bir dil gibi kıvranıp duruyordu bu özlem, sarhoş bir dil... Sözcüklerini anlamıyordum da müziğini duyuyordum hep, sanki şimdi bile...

– Bana söylemedin.

– Unutmuşsun.

.....

– Ne kadar kaldı yeni yıla?

– Üç saat kadar.

– Üç saatin hepsi bizim mi?

– Sanmam, iskeleye vardığımızda...

– Vapur saatine kadar.

– Öyle görünüyor.

– Bir zaman parçası, üç saat bile değil, nasıl taşıyabilir bunca yükü? Üstelik ayrılığın acısıyla ağırlaştıkça büsbütün?

– Bırak taşısın acılarımızı, o zaman dediğimiz hain karga, bize oynadığı oyunların bedelini ödesin.

– Bir daha görüşmeme kararımızı değiştirmeyelim.

– Dönmeyelim bu konuya yine, en çok bunu konuştuk.

– Seni özlemeye devam edeceğimi biliyorum.

– Evet, eminsin ya bu duygudan...

– Seni haklı çıkaracak bir sonuç mu getirecek, buna mı yarayacak özlemim, imkânsız aşka?

– Hiç kuşkun olmasın, istediğin yalnızca bu. Bitmesini istemediğin için yaşayamayacağın bir aşk. Giderek özlemden başka her şeye benzeyen bir duyguyla yaşlanacaksın, alışacaksın buna.

– Şimdi buradan bakınca kötü görünmüyor, bana uygun gördüğün gelecek.

– Kendini daha iyi incele, göreceksin, çok bencilsin. Senin, erkek kadın fark etmez, insanlardan çabucak sıkıldığını biliyorum ben. Erkeğin yerine de neredeyse bir erkek ideası ilgilendiriyor seni. Düşlerine, yalnızca düşlerine eşlik edecek ve yüzü olmayan o, o neyse işte...

– İskele göründü.

– Seni üzmek istemiyorum, bunu biliyorsun değil mi?

– Evet, biliyorum, istemeden üzüyorsun, hep öyle olur. Herkes üzüp duruyor birilerini, istemeden.

– Aslında...

– Hiç hoşlanmıyorum bu sözcükten, söyler söylemez şimdiye kadar numara yapıp duruyorduk, sahtekârlığını dile getiriyor.

– Ve ne çok kullanıyoruz, sahteliklerden kurtulamıyoruz, istesek de.

– Bundan sonra, yeni yılda, öbür yeni yıllarda ne yapacağız? Bir yerde rastlaştığımızda, birileri bizi tanıştırmak istediğinde, ne bileyim, bu gibi durumlarda?

– Dostuz biz, selamlaşır kucaklaşırız da. Bazen, istersek, bir kahve eşliğinde sohbet edebiliriz.

– Niye olmasın, demeliyim galiba.

– İçinden gelmiyorsa...

– İçten gelenler, dıştan fark edilenler, hiç bilinemeyenler...

– Karanlık köşelere çekiliyorsun yine.

– Öyle değil, çok şey bilinmiyor, gerçekten, aynı zamanı, aynı duyguları paylaşıyor olsak da nasıl uzağız birbirimizden, uzak, belirsiz, kuşkulu anlar, küçük, basit, sıradan davranışlar, art arda üstelik... İnsan en sonunda kaçmaktan başka yol bulamıyor, giderek nasıl alışıyor kaçarak yaşamaya. Ve bir gün gözlerinin içine bakamaz oluyorsun hayatının, kendi hayatının...

– Belki sezgilerimiz tam zamanında işe karışabilir, vakit kazanmamızı sağlayabilir ve kim bilir sevgiyi de koruyabilir belki.

– Kim bilir...

– Az sonra ayrılmam gerek, burada kalmakta kararlı mısın?

– Evet.

– Tek başına, karanlık, soğuk...

– Yoo, baksana nasıl kalabalık cadde, yeni yıla sokakta girecek millet.

.....

– Hiçbir şey söyleme, hoşça kal deme, öylece gir yan sokağa bir anda.

– Yeni yıl dileği?

– Gerekmiyor.

– Peki, içimden söylerim.

Kadının bir merdiven basamağına oturmasıyla, adamın dostuz biz, hoşça kal diyerek uzaklaşması aynı andaydı sanki, üç beş saniye. Buz gibiydi taş basamak, yakasını kaldırdı kadın, karşı duvara ilişti gözü, gecenin ışığında rahatça okuyabildi duvardaki yazıyı: "Bütün bunlar SEVDADIR."

Sevda sözcüğü kocaman harflerle yazılmıştı ve harfler aralıktı. Kırmızı boyayla yazılmış olmalıydı, mor görünüyordu, geceden, karanlıktan. Bir graffiti. Çok duvar yazısı görmüş biriydi kadın, gençliğinde bir ikisinin yazılışına, çoğunun silinmesine tanıklık etmişti. Ama bu ilk kez oluyordu, bunca zaman sonra ilk kez aşka ilişkin bir graffiti. Bir armağan olmalıydı bu, yeni yıl için.

Gülümsedi, kalktı yerinden, yakından baktı yazıya. Kim yazmışsa yazmış, bütün bunlar, bütün bunlar sevdadır.

Beşiktaş kalabalığı sessiz gölgeler gibi gecenin içinde oradan oraya... Hepsi aynı paltolar içinde.

Serencebey Yokuşu'na doğru yavaş adımlarla yürümeye başlıyor kadın, sessiz gölgelerden biri oluyor.

Adamın az önce ellerine bıraktığı dostluğun soğuyup katılaştığını duyuyor. N

İnci Asena

Chioggia'nın Kadınları

Teadora Rosalle Elenore Regina Adreana Antoinetta Blanca ve Alonza

Teadora ile Rosalle yolun köşesinde göründüklerinde güneş yeterince alçalmamıştı. Siestayı bitiren esnaf birer ikişer dükkânlarının kepenklerini kaldırıyor, denizden dönenlere, akşamüstü piyasasına çıkacaklara satış yapabilmek umuduyla tezgâhlarının arkasına geçiyorlardı. Yazın en civcivli aylarıydı, ne kazanırlarsa bu aylarda kazanacaklardı. Biraz da Noel'de, festivallerde mal satabilirlerdi belki. Hep aynı döngüydü. Kış aylarında yazın getireceği bereketi bekleme döngüsü.

Birbirlerinin koluna girmiş yavaş yavaş Lo'nun Kahvesi'ne doğru yürürlerken alana açılan öteki yolların birinden Elenore'nin geldiğini gördüler. Ellerinden geldiğince adımlarını hızlandırdılar.

Sıcak yaz aylarının her cuma akşamüstü Lo'nun Kahvesi'ne ilk gelen Teadora ile Rosalle olurdu. Üç kare masanın birleştirilmesinden oluşan büyük masanın başköşesi, dile getirilmemişse de, onlara ayrılmıştır. Alanı en iyi açıdan gören, konuşulanların en rahat işitilebileceği tam ortadaki iskemledir başköşe, aslında içlerinde en yaşlı olanın, doksan iki yaşındaki Teadora'nın yeridir. Altlı üstlü oturdukları için her zaman birlikte geldiği Rosalle de yanındaki iskemleyi alır doğal olarak.

Elenore, daha genç olmasına karşın elinden hiç bırakamadığı bastonu, iyice belirginleşen kamburuyla hepsinden yaşlı duruyordu. Bütün gruptakilerden. İstese de onlardan önce varıp başköşeyi kapamazdı. Umurunda da değildi. Onun için önemli olan, her cuma Lo'nun Kahvesi'nde bulunmaktı. Bulunabilmekti. Yaşadığını hissediyordu böylece.

Bir eksilir bir artardı gruptakilerin sayısı. Birisi ölür azalır, birisinin kocası ölür, artar. O yaz yedi kişilerdi. Regina yeni katılmıştı aralarına. Kışın sayılı ayaz günlerinin birinde iki dünya savaşı geçirmiş olan kocası Alfonso kalpten gitmişti. Soğuktan öldü, demişlerdi, yoksa daha yaşardı, ne dokuz canlıdır o. İlk savaşta çocuktu daha, ama ikincisinde basbayağı savaşmıştı. Kimseye söylemezdi, bilenler bilirdi; Mussolini'nin saflarında yer aldığı için sevilmezdi. Adreana aracılığıyla gruba katılan Regina'ya başta yüz düşürmüşlerse de sonraları hava yumuşamıştı.

Adreana içlerinde en şen şakrak olanıydı. Ötekiler susar oturur, yılların getirdiği arkadaşlıklarının her şeyi tükettiğini düşündüklerinden belki, belki de konuşacak bir şey akıl-

larına gelmediğinden, selamlaşmadan öteye gitmezlerdi buluştuklarında. Herkes herkesin hastalıklarını biliyor, hepsi ötekinin çocuğunu, torununu tanıyor, huyunu suyunu biliyordu. Konuştuklarında küçük küçük sözlerdi ettikleri. Biraz el kol hareketi, biraz mimik, üç beş sözcükle söylenecek sözler bitiyordu. "İlaç işe yaramış mı bari?" ya da "Paskalyada gelecekler" ya da "Boşanıyorlarmış" gibi uçar kaçar sözler her şeyi anlatmaya ya da karşısındakinin anlamasına yetiyordu. Sonra susup gelen geçeni, dükkâncıları, işportacıları izliyorlar, bazen kendi ellerine dalıp gidiyorlardı.

Adreana öyle değildir, konuşup durur. Ne gelirse aklına anlatır. Sokakta gördüğü kedi yavrusunu, pişirdiği yemeğin tarifini, kapının nasıl gıcırdadığını, kapısının önünde öpüşenlerin onu uyutmadığını... Her birkaç sözcükte bir de kahkaha sıkıştırır araya, yerli yersiz. Dinlemezler, çenesine vurdu der ötekiler ama dışavurmazlar düşüncelerini. Yalnızca arada bir dinliyormuş gibi başlarını sallarlar.

Güzel Antoinetta'nın geldiğini fark etmediler, üçünün de gözleri, geniş kenarlı şapkalı, gözlüklü, minicik şortu, daha da küçük bikini üstüyle küçücük bir köpek gezdiren kadına takılmıştı. Başköşenin asıl sahibi Teadora, "Erkekler ne yapsın!" dedi. Bu yeterince anlaşılır bir sözdü hepsi için, başlarını salladılar iki yana. Yeni gelen arkadaşlarının selamını bile alamadılar. Antoinetta güzel olmasına güzeldi ama varlığını belirleyen şey gözyaşlarıydı. Masada en geri planda duran iskemleye oturur, ara sıra, hatta son zamanlarda sık sık bile denebilirdi, sessizce ağlardı. Kimse ona aldırmıyordu artık. Varsın ağlasın, diye düşünürlerdi, zamanında çok güldü. İçten içe sevinirler miydi, eskiden güzelliğiyle gözde oluşunu kıskanıp.

En son gelen her zamanki gibi Blanca'ydı. Giyinir kuşanır, çantasını alır, anahtarlarını arar, tam kapıdan çıkacakken ocağı söndürüp söndürmediğine bakmak için mutfağa döner, sonra aklına mendil almak gelir; hangi çekmeceye koyduğunu anımsayamaz, aranır durur, sonra ne aradığını unutur. İşte her seferinde böyle bir şeyler olur, o da Lo'nun Kahvesi'ne geç kalırdı. Alışmışlardı artık. İçlerinden biri şöyle der: "Gene bir şeyini unutmuş, sonra da ne unuttuğunu unutmuştur." Her zaman en çok güldükleri söz budur.

Lo'nun Kahvesi, bir ucu denize açılan Vigo Alanı'nın en uzak köşesindedir. Adı kahvedir ama daha çok, dondurma satar. Alanın tek ağacı iki katlı yapının dibinden yükselen selvi ağacıdır. Yörenin tipik ağacı olmamasına karşın nasıl olmuşsa bitivermeştir orda yıllar önce. Masalarında kırmızı beyaz damalı örtüler, vitrininde değişik zamanlardan gelen gramofonlar durur. Kapının öteki yanındaki içerden dışarı açılan dondurma tezgâhı çocukların, yazlıkçıların uğrak yeridir; kimse Lo'yla tanışmamıştır ama her nasılsa dondurmasının ünü alıp yürümüştür. Bir söylentiye göre yatalaktır, dondurmayı yattığı yerde yapar, karısı getir götür işlerini yürütür, kızları, gelinleri ise kahvede çalışır. Ailenin erkeklerinin işi denizdedir, ömürleri balıkçı teknelerinin üstünde geçer.

Yedi kadının, Teadora, Rosalle, Elenore, Regina, Adreana, Antoinetta, Blanca, hepsinin her cuma akşamüstü Lo'nun Kahvesi'ne gelmesinin nedeni dondurma değildir kuşkusuz, çoğu zaman dondurma yemezler bile. Vigo Alanı yaşamlarının toplamıdır, kendilerini ve kendi olmayanları görürler orada. Geçmişin her sahnesi önlerinden akar gider. İçeceklerini ısmarlar, öylece oturur izlerler. Bekledikleri şey ölüm değilse eğer, cuma akşamüstleridir. Hepsi kadın olmanın güzelliğini yaşamıştır zamanında ve kadın olmanın getirdiği hüzün yansır gözlerinde. Masanın çevresinde susar otururlar.

Blanca da geldi. Yedi kadın masanın çevresinde toplandı. Antoinetta ağlıyor, Adreana anlatıp duruyor. Kimsenin aldırdığı yok. Rosalle ellerine bakıp ara sıra başparmaklarını çeviriyor. Elenore'un başı kamburu yüzünden masaya değdi değecek. Regina'nın yabancılık duygusu geçmedi daha. Teadora başköşesinde saltanatının son günleri olduğunu bilerek

Fotoğraf İnci Asena

oturuyor. Rosalle, aklından hiç atamadığı, hangimiz önce öleceğiz düşüncesiyle oyalanıyor.

Alonza'yla kocası da Lo'nun sürekli müşterilerindendiler. Her cuma akşamüstü değilse bile haftanın değişik günlerinde alandaki kahveye gelir, dondurmalarını yer, hava kararmadan kalkıp giderler. Serindir orası, ne de olsa denize yakındır. Biraz insan yüzü görmeyi severler. Evli oldukları, daha doğrusu her şeyi paylaştıkları için ortak konuları vardır, akan çatı, biten süt, Roma'ya çocukların yanına gidecekleri Noel tatili... Çok konuşmasalar bile konuşurlar iyi kötü. Alonza güler yüzlüdür, tanısın tanımasın gelen geçene gülümser, varlığını belli etmekten hoşlanır. Elli beş yıllık evliliklerinde insanlara karışmayı seven o olmuştur. Kocası Federico iyi bir insandır ama suratsızdır. Kimseyle yakınlık kurmak istemez.

Daha geçen hafta süslenip püslenip, Federico'yu koluna takıp kabara kabara kahveye gelen o değil miydi! Alonza başıyla büyük masadaki yedi kadını hafifçe selamlamıştı. Kocasıyla, önlerindeki masaya geçip oturmuşlardı; sanki onlara kendini, kendilerini, kocasıyla kendini göstermek ister gibiydi. Nispet yaparcasına...

Daha geçen haftaydı.

Yedi kadın, Teodora, Rosalle, Elenore, Regina, Adreana, Antoinetta ve Blanca üç küçük kare masadan oluşmuş büyük masanın çevresinde oturuyor. Kimi kahve içiyor, kimi çay, birisi bira içiyor, birisi süt. Hava sıcak, küçük bir esinti geliyor ara sıra denizden doğru. Hemen kahvenin yanındaki yolun köşesinde Alonza görünüyor. Hepsi başlarını ona çeviriyorlar.

Alonza yalnız.

Alonza gelip yanlarına oturuyor.

Artık sekiz kişiler. N

Tuncer Erdem

Buz

Nereden musallat oldu bu görüntü bana bilmiyorum. Günlerdir kurtulamıyorum ondan. Aklımın bir kenarında. Hep onunla dolanıyorum. Onunla yatıp onunla kalkıyorum. Sanki aklımın içinde değil de başımın etrafında, göz erimimin dışında bir yerlerde benimle birlikte dolaşıyor. Kulağımın civarında, şakaklarımda, ense kökümde, saçlarımın içinde, burun deliklerimde, hep benimle birlikte... Onu bir süre görmüyor, unutacak gibi oluyorum, derken bir gün, bir kitabın sayfalarında gezinirken, bir lafımın ortasındayken, bir lokma yemekborumdan aşağı süzülürken, pencereden çatıdaki martıya bakarken, kaldırım taşlarını sayarak yürürken, tırnaklarımı kemirirken ansızın gelip dikiliyor gözümün önüne. Teklifsiz, pat diye. Her ne yapıyorsam yarım kalıyor o anda. Dikkatim dağılıyor. Okuduğum yere işaret eden parmağım kâğıdın üstünde donup kalıyor, sözüm oracıkta kesiliveriyor, lokma boğazıma takılıyor, martı şaşkınlığıma şaşırıp kaçıyor, kaldırım taşları birleşip tek parça oluyor, tırnaklarım birer buz tabakasıyla kaplanıyor. İşte, gözlerimin önünde yine o: Elinde kanlı, koca bir balıkla, ağlayan bir çocuk...

O an duraklıyorum. Kımıldamıyorum. Görüntü netleşsin, çocuğu daha iyi göreyim, balığın cinsini kestireyim, mevsimlerden hangisi, hangi suyun kıyısı bu anlayayım diye. Ama onun farkına vardığım an, o hayal uçup gidiyor gözlerimin önünden. Gerçeğe dönüşmeyi sevmeyen, tarif edilmeyi, ele avuca gelmeyi istemeyen bir şey bu. Oyun oynuyor sanki benimle.

Madem öyle, ben netleştiririm bu ürkek resmi dedim. İkide bir beni rahatsız etmesinden kurtulurum böylece. Etrafımda dolanıp duran bulanık bir görüntü netleşmeye, ete kemiğe bürünmeye başlayınca zihnimin tutsağı olur, sonra da bir gün ondan bıkınca kaçıp gitmesine göz yumarım, diye düşündüm. Gözlerimi yumdum...

İlk bakışta dikkatimden kaçmış. Şimdi daha iyi görüyorum. Her yan kar buz içinde. Mevsim kış. Hafif hafif kar sepeliyor. Çocuğun üstünde gri renkli, buruşuk, ince bir giysi, ayakları çıplak. Bembeyaz örtünün üstünde, kırmızı, yer yer mor lekeli iki yumak. Balık, elindeki büyücek kancaya asılı. Solungaçlarından sızan kanlar çocuğun ayaklarının etrafında onun ayaklarına benzer kırmızı lekeler oluşturuyor. Ayaklarının renkli gölgeleri dağılıyor yere. Arkada bir göl var. O da donmuş. Orada bir göl olduğunu kıyıdaki buza gömülü kayıklardan anladım. Neden deniz değil de göl derseniz, cevabı basit. Kıyı boyunca uçları buz tutmuş kamışlar var. Göç vaktini kaçırmış bir ördek paytak paytak dolanıyor donmuş gölün üzerinde. Çocuk nereden bulmuş bu koca balığı? Kendi yakala-

mış olamaz. Şu anda iğreti duruyor elinde zaten. Düştü düşecek. Bir becerebilse, bırakıp kaçacak onu. Yanında yöresinde balığı tutup ona vermiş olabilecek kimse de yok. Ipıssız bir yer burası. Zaten bu donmuş gölde balık filan da yakalanamaz. Bu dev balığı suyun altından çekip çıkarmak için koca bir delik açmak gerek buzun üstünde. O da tehlikeli iş. Bastığın yer kırılır, bir anda o buz tabakasının bir parçası oluverirsin. Çocuk, elindeki balık gitgide ağırlaşırken, kolu gitgide aşağı sarkarken, ağlamaya devam ediyor. Gözlerinden süzülen yaşlar kırmızı yanaklarında donup kalıyor. Ayakları buz kesmiş, adım atmakta zorlanıyor belli ki. Balığı elinden atsa, koşup gitse en iyisi. Ama onu da yapamıyor. Ne bileyim, belki de bir fotoğraftan kaldı bu görüntü aklımda. O yüzden zavallı çocuk bir türlü kımıldayamıyor yerinden. Keşke bir filmde izlemiş olsaydım onu. Belki elinde o iri balıkla sahnede kısa bir süre görünür, yan gözle bize şöyle bir bakar, koşup evine giderdi. Ağlamazdı. Oraya çakılıp kalmazdı. Sonra da babası belirirdi ardından, sevinirdik, sahipsiz değilmiş bu çocuk diye, balığı babasının yakaladığını anlardık. Nasıl yakaladığını pek de merak etmezdik. Çocuğun peşinden o da eve doğru seğirtip gözden kaybolurdu. Ve evlerini görürdük, bacasından duman tüten balıkçı kulübesini, en son bir kadının kapıyı kapamadan önce dışarı şöyle bir bakışını. Pencerelerinde titreyen soluk sarı ışığı. Perdeleri kapanır, içeride gölgeler oynamaya başlardı ve ben rahat ederdim. İçim huzurlu, derin bir uykuya dalardım. Gel gör ki hareket edemiyor şimdi bu çocuk. O unuttuğum fotoğraf karesinden çıkıp gelmiş karşıma. Oraya öylece çakılıp kalmış. Ne yapsam şimdi! Ama ben kaşındım, farkındayım. Ben değil miyim o belirsiz görüntüyü netleştirmek isteyen! Dertsiz başını derde sokan! Bu ağır yükü sırtlanan! O görüntü, gözlerimin önünde ara sıra belirdiğinde, sonra uçup gittiğinde, benimle oyunlar oynadığında, ben yine gündelik hayatın hayhuyuna dalıp onu bir süreliğine unuttuğumda, ne güzeldi! Gördüklerimle ilgili bir sorumluluğum yoktu. Ne var ki şimdi onu çok berrak görüyorum. Karların ortasında, soğuktan donmak üzere olan, hareketsiz bir çocuk. Ve ona öylece bakıp duran, baktıkça beli bükülen, çaresiz bir seyirci...

Belki de ışık en iyi ilaç. Mütecaviz görüntüleri kovmak, donmuş resimleri canlandırmak, buz tutmuş suları çözmek, üşüyen ayakları ısıtmak için... Bırak, aksın gözlerinden içeri! **N**

Selma Sanci

Felek

Aradan aylar geçtiği halde bir türlü eski patronumun tesirinden kurtulamadım. Evde ne zaman yalnız kalsam onun solgun yüzü, biraz donuk, buna karşılık birine baktığı zaman şefkatle dolan gözleri aklıma geliyor. Halbuki o hiç de olağanüstü bir insan değildi. Hatta her gün otobüste görüp de bakmadığım, hiçbir özelliği olmayan insanlardan biriydi. Fakat hayatının bilmediğim taraflarını merak eder, kendine göre bir iç dünyası olduğunu düşünürdüm.

Benim, Usta'yı daha yakından tanımam sadece bir tesadüf eseridir: Gömlek atölyesi kapandıktan sonra, Sultanhamam'da uzun müddet iş aradım. Kış aylarının başıydı. Kocamın pazarda kazandığı beş on kuruş parayla geçinmekte zorlanmamız benim de çalışmamı gerektiriyordu. Olmayacağını bile bile sorduğum, evlere temizliğe giden birçok komşumdan bir sonuç çıkmayınca, iş için müracaat ettiğim atölyelerden ret cevabı alınca üzüntü içinde günler geçiriyordum.

Alt komşum Mürüvvet Hanım'a çamaşıra, temizliğe yardıma gidip kömürlükten yakacağını taşıdığım günlerde bile sıkıntımı unutamıyor, durumumun ümitsizliğine kapılıyor, bir iş bulmamın imkânsız hale geldiğini düşündükçe karamsarlaşıyordum. İş baktığım her gün evvelce çalıştığım ve hiç de fena haftalık almadığım atölyenin olduğu sokağa muhakkak gidiyor, tanıdık birine rastlamak umuduyla başımı kaldırıp yolun iki tarafına da dikkatle bakarak yavaşça geçiyordum. İşe ne kadar muhtaç olduğumu düşünürsem o sokağa gitme isteğim de o kadar artıyordu. Atölyenin olduğu sokakla Ankara Caddesi arasındaki tenha yolda ağır ağır yürüyor, caddedeki muhallebicinin önünden geçip Sirkeci'den otobüse biniyordum.

Bir gün, ikindi vakti yine Meserret'in hafif buğulanmış camlarından görünen, paltolarının içinde sessiz, biraz kambur oturanlara bakıp ve kapısından dışarı taşan çay, sigara dumanı ve simit karışımı kokuyu özlemle içime çektikten sonra yokuş aşağı inerken yanımdan eli torbalı bir adam geçti. Bir an uzun kara ceketli gölgeyi tanıdığımı hissettim. Nitekim beş on adım yürüdükten sonra başımı çevirdiğim zaman Ömer Usta'nın kaldırımın kenarında durmuş bana baktığını gördüm.

Yaklaştı. "Nereye böyle?" dedi.

Beklemediğim bu durum karşısında afalladım. Sanki dün ya da sabahleyin ayrılmışçasına yakın davranışına şaşırsam da, "Nasılsın bakalım?" dediğinde, "Hiç, eve," dedim.

Tekrar birkaç adım yaklaştı. “Çalışıyor musun?”

İstemeye istemeye, “Hayır, bakıyorum,” dedim.

Başımı yere eğişimden, sorduğuna pişman olmalı ki, sesini indirerek, “Bir çare bulunur, aldırma,” dedi.

Daha da vahimi, “Bu taraflara hiç gelmedin mi?” diye sordu. “Neden hiç uğramadın?”

Hayretle yüzüne baktım. Sakalları iyice uzamıştı, eskisinden daha da zayıflamışa, bir hayli hırpalanmışa benziyordu. Fakat eski babacan tavrı nasıl da hoşuma gitti. O anki hislerimi anlatmama imkân yok. Bu harikulade güzel rüya ne kadar çok devam ederse o kadar iyiydi. Ama düşüncelerimi sezmesinden çekinip, kaçıp gitmek istedim. İhtimal, o da içinde bulunduğu durumu düşünerek benim onu böyle görmemden memnun değilmiş gibi duruyordu. Nasıl derler, mevkisini kaybedenlerin eski çalışanlarına karşı gösterdikleri biraz da alçakgönüllü bir hali vardı. Yüzümde pek sakıncalı bulduğum bir gülümsemeyle hayran hayran ona bakıyor, ne yapmam gerektiğine karar veremiyordum. Sanki atölyenin kapanmasıyla sıkıntıya düşmesine, başına bu felaketin gelmesine ben neden olmuşum gibi bir yakınlık duyuyor, ilgi gösteriyordum.

“Bir ara bana uğra,” diyordu. “Sen çalışkansındır bilirim. Sağa sola bakalım...”

Hemen kendime geldim. “Bana müsaade,” dedim. Dönüp yürümeye başladım. Otobüs durağına giderken hava birden acayip soğuk ve dondurucu geldi. Gerçi değişik heyecanlar yaşamış, hazırlıksız yakalandığımda bünyem biraz sarsılmıştı ama hepsi bu kadardı.

Yine de bugün eve dönerken atölyeye gittim. Halbuki geçen hafta ayrılırken buna hiç niyetim yoktu. Zaten iş konusunda açıkça bir vaatte bulunmamıştı. İçimde böyle bir umuttan çok, onu yeniden görme arzusu vardı. Atölyeye uğramayı çok düşünmüş, bir kez daha caymıştım. Ama kendime, “Tesadüfen karşılaştın, uğra dedi, ne var bunda,” diyordum.

Hana girdiğim zaman yüzümde gene o günkü tebessüm vardı. Çaycı beni görmedi, çay ocağında önüne serili gazetenin kenarına çiziktirdiği hesap kitapla meşguldü. Nedense her an birinin göreceğinden çekinip hızla merdivenleri çıktım. Sahanlıkta yan yana dizili oda kapılarının önünden bir hırsız gibi sessizce geçtim. Atölyenin kapısı aralıktı, Usta’nın orada olduğunu anladım, oyalanmadan içeri girdim. Usta, dikiş makinesinin boşluğunda küçük el radyosunu karıştırıyordu. Beni gördüğüne hiç şaşırmadı, başıyla kapının yanındaki sandalyeyi gösterdi ve istasyon aramaya devam etti. Elini sıkmaya, bir şey söylemeye cesaret edemeden tahta sandalyeye iliştim.

Onun karşısında, yine patronummuş gibi oturdum ve bu soğuk davranışına alınganlık göstermedim, ama ne olmuştu da buradaydım; günlerdir ona dair düşündüklerim ne kadar boş, içinde bulunduğum durumla ne kadar ilgisiz şeylerdi.

Etrafa göz gezdirdiğim bir anda adam radyoyu kapatarak, “Sana bir iş buldum,” dedi. Sonra gözlerini yüzüme dikerek devam etti: “Buradaki avukat yazıhanesinde. İş hiç yorucu değil. Sıkılırsan pencereye git, caddeden gelip geçenleri, dolmuşları, taksileri, otobüsleri seyret. Avukatla konuştum. O olmadığı zamanlarda sen bakacaksın. Fakat şimdilik pek fazla veremeyecek. İleride belki artar.”

Dikiş makinesinin üstüne atılmış kirli beyaz örtüye bakarak, “Ben atölyeyi merak etmiştim,” diyebildim.

Odada pek bir değişiklik yoktu. Pencere pervazında duran küçük bir masa saati odayı madeni bir sesle dolduruyordu.

“Burada kalıyorum, çıkmaya imkân olmadı, ev derdi malum,” dedi. Sesinde hafif bir kısıklık vardı. Gözleri daha derine kaçmışa benziyordu.

Kalkıp gidemiyordum. Beni o yarı karanlık odada tutan, aylardan beri süren işsizlik,

buradan çıkınca nereye gideceğimi bilmemek ve tamamıyla pençesine düştüğüm çaresizlikti, yaşlı adama karşı kaba bir harekette bulunmuş olmaktan da çekiniyordum.

Ancak, her hareketimin, her bakışımın düşüncelerimi açığa vuracağından korkuyor, gözlerimi sağa sola, bazen de önüme çeviriyordum. Nitekim korktuğum başıma geldi. Birdenbire sandalyesini getirip yanıma oturduğunda büyük bir telaşa düştüm. Ona nasıl bakacağımı, ne yapacağımı bilmiyordum. Ben onun için herhangi bir kadından, buraya onu ziyarete gelmiş eski işçisinden başka ne olabilirdim ki? Başımı yere eğmiştim, onun eskilikten yıpranmış pantolon paçalarını ve uçları bir parça havada ayakkabılarını gördüm. Gözlerim açık renk, pantolonu gibi ince çoraplarına ilişince bütün vücudumu saran bir ürpertiyle ve acımayla gözlerimi yukarı kaldırdım. Dikkatle yüzüme bakıyordu. Gözkapakları hafif şişti. O soluk çehre, o dağınık kaşlar ve onların altındaki cansız gözler, o dimdik kırçıl saçlar bana yabancı değildi. Yalnız, yüzünde o zamana kadar görmediğim tuhaf bir hüzün, biraz da vahşilikle karışık bir ifade vardı. Her baktığımda gitgide kendini belli eden bir heyecan görüyordum.

Âdeta elleri titreyerek saçlarıma dokundu. Bu samimi sevgiden biraz ürktüm, biraz da memnun oldum. Fakat hemen yerimden kalktım, bir an önce eve gitmekten başka bir şey istemiyordum. Böyle düşünmeme rağmen yere yapışmışçasına bir türlü kımıldayamıyordum. Sırtımı duvara yaslamışken göz göze gelmekten kaçınıyordum. Dakikalar ilerledikçe, belki bir daha onu hiç göremeyeceğimi düşündükçe buraya geldiğim için pişmanlık duymaya başlamıştım. Düşünceli ve mahzundu. Onun aciz bir halde unufak oluşunu izlerken içimi dayanılmaz bir acıma duygusu doldurdu. Gözümün önünde dağılışına daha fazla tahammül edemeyip gözlerimi kapattığım anda onun sıcak dudaklarını yüzümde hissettim. Bütün vücudum tarifi imkânsız bir heyecanla titremeye başladı. Bana sarılmış, saçlarımı öpücüklere boğuyordu. Kollarından kurtulmaya çalışıyordum, fakat o, yüzünde kendine özgü hazin bir ifadeyle başımı göğsüne yaslıyordu. Kendinden emin ve kararlı tavrı beni serseme çevirmişti. Nezaketi dayanılmaz derecede güven verici gelmeye başlamıştı. Direnemedim.

Bütün çekingenliğim yok olmuştu. O anda söyleyecek çok şeyim vardı, sanki hiç durmadan konuşsam bitmezdi. Çünkü bugüne kadar hep susmuştum. Tam, tezgâhın altındaki yatağa üstümüz başımızla yuvarlandığımızda kapının önünde ayak sesleri duyduk, bir an sanki taş kesildik. Kalbim deli gibi çarpmaya başladı. Dışarıdan çaycının tanıdık sesi geldi. Koridorda biriyle konuşuyordu, avukatı aşağıda gördüğünü, beklemesini söylüyordu.

Usta hemen davranıp kendini toparlayarak dışarı çıktı. Kapının önünde alçak seslerle bir konuşma başladı ve bir müddet devam etti. Biraz sonra ayak sesleri ve konuşmalar koridorun öteki başına doğru uzaklaştı ve kayboldu.

Kapıyı dikkatle açıp sahanlıkta kimsenin olmadığını görünce odadan çıktım. Koridorun sonunda Usta'nın tarif ettiği avukatın yazıhanesinin kapısının altından dışarı, bir çizgi halinde keskin beyaz bir ışık sızıyordu. Sonra tıkanırcasına nefes nefese merdivenleri inip sokağa fırladım. Dışarıda hava kararmıştı, yollar kalabalıktı. Otobüste kocamın benden önce eve gelebileceği ihtimalini düşündükçe büyük bir korku duydum. Hiçbir şey düşünmemek, hiçbir şey hatırlamamak istiyordum.

Eve her zamankinden daha geç geldim. Elimde anahtar, apartmanın karanlık merdivenlerini koşarak çıktım. Mürüvvet Hanım'ın katına yaklaştığımda aniden otomatik yandı, elinde kesekâğıdı torbayla kapının açılmasını bekleyen kocasının şaşkın bakışları altında, arkamdan biri kovalıyormuş gibi koşmaya devam edip bizim kata ulaştım. Merdiveni dönerken bir an Mürüvvet Hanım'ın kapıyı açtığını, şişman yüzüne gömülü küçük gözlerini kırpıştırarak kocasını karşıladığını gördüm. Adamın içeri girerken, "Neyi var bunun?"

dediğini, kulakları ağır işiten Mürüvvet Hanım'a duyurmak için, "Yüzünü gördün mü?" diye bağırdığını, yaşlı kadının kapıyı kapatırken, "Kimin?" dediğini duydum.

Anahtarı kilide sokup döndürürken boşuna umutlanmıştım, adam karısına anlatmaz olur mu, anlatmıştır elbette yüzümün kıpkırmızı olduğunu, terlemiştim tabii. Bugünkü hadise olmasaydı, ona karşı koyabilseydim eski ve sıradan hayatım devam edecekti. Ah şimdi alt komşuma bile gidemeyeceğim aklıma gelir miydi?

Mademki bir kere olan oldu, her şeyi sakin ve baştan düşünmeliyim. Fakat ev öyle soğuktu ki, battaniyeye sarınıp ısınmaya çalıştıysam da olmadı. Mutfağa gittim, çaydanlığa su doldurup ocağın üstüne koydum. Düğmesini çevirip gazı açtıktan sonra kibriti çaktım. Demliğe iki yemek kaşığı çay atmıştım ki, ocağın güçlü alevinin cılızlaşmaya başladığını gördüm. Dolabın alt kapağını açarak uzun ipragaz tüpünü çıkarıp yere yan yatırdım. Böyle durursa suyu kaynatır. Ama tüpü ileri geri sallamama rağmen uçları sarı cılız alev yavaş yavaş azalıp söndü.

Saatime baktım, on biri geçiyor. Demek vakit bu kadar ilerlemiş. Salona dönüp sedirin üstünde büzüldüm, kahveden dönecek olan kocamı beklemeye başladım. Gece ilerleyip de ortalık sessizleştikçe içime sebepsiz bir hüzün çöktü.

Hayatta hiçbir zaman kafamızdaki kadar muhteşem şeyler olmayacağını anlamıştım. Bütün bunlar şimdi bana tatlı bir hayal gibi geliyor. N

Cafer Hergünsel

Üçüncü Hırsız Vakası

Ellerimde yiyecek, içecek... Ellerim dolu. Anahtarımı arıyorum. Ceket ceplerinde yok. Garip, pantolon ceplerinde de yok. Yokoğluyok! Nerde düşürdüm? Ev sahibinin ışıkları yanıyor. Onda yedek anahtar var, açabilir ama utanıyorum. Son zamanlarda öyle çok vukuatım oldu ki, cesaretim yok kapısını çalmaya. Elimdekileri yere bırakıp ceplerimi iyice karıştırıyorum. Bir arkadaşa yedek anahtar bırakmam lazım, ama o da benim gibi gece kuşu olacak. Öyle saat onlarda falan yatmayacak. Ev sahibinin zilini mi çalsam, diyorum. Gene mi sen, diye serzenişte bulunacağı korkusuyla vazgeçiyorum. Geçen gün, kırk yılda bir nohut yapmıştım. Ocağın üstünde unutmuşum. Kömür gibi oldu. Çekip Çınaraltı'na inmiştim. Dumanı ta yukarı katlara çıkmış. Aradılar. Ev yanıyor, nerdesin, dediler. Bir utandım, bir utandım. Allahtan ev sahibinde anahtar var.

Geçen baca temizlenecekti. Haberim yokken girilmiş. Etrafta kurumlar, gazete kâğıtları... Borular yerinden sökülmüş. Biraz bozulmuştum, ama hiçbir şey olmamış gibi hayat sürüp gitmişti. Uzun zamandan beri oturuyordum, bir aile olmuştuk artık.

Kıymetini bilemediğim evimi çok özlemiştim. Ne kahrımı çekmişti, ne başarılara imza atmıştım bu evde. Hiç unutamadığım sevgilimin sesini duyar gibi oluyorum.

aman ne başarı ne başarı! kendinizi övmeseniz de olmaz beyim!

Bense hor kullanmıştım. O da beni bekliyordu, bana kavuşmak için. Ama anahtar nerdeydi? Garip, ikisi birden kaybolmaz ki!

Ev bana ait değildi. Hayaletler dolaşıyordu, bu kesin. Bazen kolonyalar çıkıyordu bir yerlerden. Bazen tuvalet kâğıdı buzdolabının üstünde oluyordu. Bazen yapma çiçekler, seramik heykelcikler yer değiştiriyordu. Evet, evin içinde biri vardı ya da kafayı yiyordum!

Özlemişim evimi. Birinci hırsız vakasını Mısır'daki sağır sultan bile duymuştu. İşin ilginci, hırsızla hayali konuşmam gerçek sanılmış, sonunda ben de inanmıştım. Ama hasar büyüktü. Spor ayakkabı gördüm mü sinirlerim altüst oluyordu. Daha taksiti bitmemişti. Önemli miktarda para, saatler, fotoğraf makinesi çalınmıştı.

İkinci hırsız vakasında Taksim'de, Yazın Sanat'ta öykülerimi okuyordum. Ev sahibim arıyordu. Evinizde, arka odada ışık yanıyor. Sesler geliyor, hırsız girmiş olabilir.

Girmişse girmiş. Bakıverin bir zahmet! Öykü okumamı sürdürdüm. İzleyicilerin meraklı bakışları altında öykü gecemi bitirdim. Metroya dek yürüdüm. Çalgıcıları dinledim. Bozuk para verdim. Telefonlarını aldım. Gitar ve flüt hayli başarılıydı. Tebrik ettim. Biraz sohbet ettik. Hiç acele etmiyordum. Evde para yok! Laptopum kahvede. Alacak bir şey

Cafer Hergünsel (1956) Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde okudu. Aynı üniversitenin Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. İlk öğrenim ve yüksek öğrenimde çeşitli görevlerde bulundu. Yaklaşık kırk yıldır Emirgan'da yaşıyor. Kitaplarından bazıları: *Ara Beni Sesini Duyayım*, *Geçmişten Gelen Esintilerle Emirgan*.

yok. Kapıyı açtım. İçeriye girdim. Balkon kısmı yolgeçen hanına dönmüştü. Yatak odama girince, yuh dedim kendi kendime, bu kadar da olmaz! Arkadan sürgülü pimapen cam olduğu gibi sökülmüştü. Bir hayvan ölüsü gibi boylu boyunca yere serilivermişti. Ufak bir perdeyi cama iliştirdim.

Sonra derin bir uyku çektim. Ertesi gün pimapenciyi getirdim. Palabıyık, kızıl saçlı, atmaca burunlu bir adam. Asabi mi asabi! Mübarek, sinir küpü! Başımda durmayın, soru sormayın. Bir şey de desek gam yemeyeceğim. Her yandan yıkılmış durumdayız. Naz çek, paran gitsin, vaktin gitsin. Gene de rahat bir ruh durumu içindeyim. Boşvermiş bir havam var. Görmüş geçirmiş insanların o telaşsız soylu havası hâkim. Hiç unutamadığım sevgilimin sesi kulaklarımda çınlıyor.

ne gördünüz ki beyim? gören de Nazi kamplarından kaçıp sabun olmaktan kurtulan biri sanacak sizi...

Üşümeye başladım. Şu an da öyle, sabaha kadar burada kalabilirim. Işıklar geliyor oradan buradan. Islak asfaltta titrek gölgeler, yansımalar oluşturuyor. İnsanlar görünmüyor. Saklıyorlar kendilerini. Kış uykusuna yatmışlar. Bir ufak silah sesinde, bir kavgada herkes dışarı çıkıyor, pencereden bakıyor. Ama şimdi yalnızım ve dışarıdayım.

Ne gariptir, kimseye gitmek istemiyor canım. Oysa o kadar yakın dostlarım var. Bana

diyecekler ki: Biz tel maşa arkadaş mıyız? Aşkolsun! Neden aramadın bizi? Kalamıyorum kimsede. En iyisi otel. Bir zamanlar rahmetli Eşref'in, Köse Eşref'in çok iyiliğini görmüştüm. Okul yemeklerinde, düğünlerde hoplamaktan, zıplamaktan anahtarları kaybederdim. Kafa iyi! Eşref, iskemleleri yan yana getirir, üstüme battaniye örter, beni mışıl mışıl uyuturdu. Sabahleyin bir güzel kahvaltı hazırlardı.

Eşref, hasta Fenerliydi. Sevgisini de taşkınlıkla her yerde gösterirdi. En korkusuz Fenerliydi. Maç seyrederken aşırı tezahüratı, sevimli neşesi kahveden tekme tokat atılmasına yol açardı. Ama herkes severdi Köse Eşref'i. Çok güzel insandı, dünya tatlısıydı. Dişsiz, güleç, sevimli hali gözümün önünden gitmiyor. Geceleri çok içerdi. Sevimli mi sevimli bir insan olurdu. Dünya tatlısı, dünya güzeli bir adam. Lütfü de Taksim'de, Nevizade'de kafayı çekmiş, iki ileri bir geri Emirgan'a gelmiş, kahvenin önünden geçiyor. Eşref de sızmış, bir masaya boylu boyunca yatırmışlar. Üstüne de sanki mevta olmuş gibi beyaz bir çarşaf sermişler. Lütfü'ye hakkın rahmetine kavuştu, demişler. Lütfü, o kafayla bir korkmuş ki ivedi uzaklaşmış oradan. Ertesi gün bu olaya çok gülmüştü.

Papyonlu, hasır şapkalı muhtarımız, cenazesinde içli, herkesi ağlatan bir konuşma yapmıştı. Ey Hasta Fenerli, köyümüzün en muhterem, asil evladı! İnan, seni Cimbomlular da çok sevdi. Duygumuzu sana anlatamadık. Artık, bu gerçeği, bu sırrı açıklıyorum. Sarı lacivert balonlarla, konfetilerle, fenerlerle uğurlamıştık onu. Şimdi Eşref de yok. Üstüme titreyen, Siirt battaniyesini örten şefkatli Eşrefim de yok artık!

Üçüncü hırsız vakası artık canıma tak ettirmişti. Hava çok soğuktu. Kapı açılmıyordu. Bir anahtar da ev sahibinde vardı. Demir kapı takılmıştı. Alt kilit, üst kilit açılmış. Ama arkadan sürgülenen kapı açılmıyordu. Sistemde de bir hata olabilirdi. Vakit gene çok geçti. İki sularıydı. Kar yağacaktı. Kuru ayaz bir hava... Üstümde ince bir mont, ince bir kazak vardı. Ayaklarım üşümüştü. Midem, karnım, omzum ağrıyordu. Sol kolum kopacak gibi. Biraz dolaşıp tel gibi bir cisim aradım. Sürgüyü belki düşürebilirdim. Aradın mı da bulunmuyor bir şey! Tel yerine ince bir dal bulmuştum. Sürgüyü yerinden oynatamadım. Ev sahibinde anahtar vardı, o niye eve girsindi ki? Mutlaka hırsız girmişti eve. Hırsızdan çok, pimapenciyi düşünüyordum. Yine o suratsız adamla uğraşacaktım. O kadar uğraşıyorum, elim kapı aralığına sıkışıyor, sürgüyü düşüremiyorum. Ses çıkıyor. Hırsızım, şu anda belki evimde ne var ne yok götürüyor. Bu kadar ses çıkarıyorum; giriyorum, çıkıyorum. Kimsede tık yok! Kimse sese uyanmıyor. Herkes ölüm uykusuna yatmış.

Usul usul ahmakıslatan yağıyordu. Âdem babaların kulübesinin olduğu, çalı çırpıyla örtülü ağaçlı alana kaygan bayırı çıkarak ulaştım. Ayakkabılarım çamura batmıştı. Gecenin hâkimiydim. Evlerin bazılarında ışıklar yanıyordu. Midem ağrıyordu. Defalarca gidip geldim. Kendime hırsız pozu verdim. Kimsenin umurunda değil. Kameralar takip ediyordur. Her evde alarm, kamera... Bir eve gireceğim. Her eve gireceğim. En büyük hırsız ben olacağım! Kameralar yakalayacak beni. Tutuklayacaklar, hemen bırakacaklar. Millet mışıl mışıl uyuyor. Ortada ne bir polis, ne bir canlı var. Köpekler bile yok. Evimi özlüyorum. Yatağımı özlüyorum. Evsizlik ne kötü yarabbim! Defalarca kapıyı zorladım. Sürgüyü açmaya uğraştım. Ne demir kapının sesine uyanan var, ne benim gürültücü halime...

Uyuyan Türkiye! İstesem bu ruh haliyle, bu uyuşuklukla bütün evleri soyarım. İnsanlar yorgun, tükenmiş, halleri kalmamış. Hayattan bezmiş, kendinden geçmiş. Korkuyor insanlar. Canım bir eve girmek istiyor. Bütün evler senin. Gecenin tek hâkimiyim!

Bir ara, hırsız gibi balkondan girmeyi düşündüm evime, ama yerler kaygandı. Sarı papatyalar ışığın altında, üstlerinde elmas gibi parlayan su damlacıklarıyla gecenin hüznüne hüzün katıyordu.

Yeniden bahçeye gidiyorum. Derin düşüncelere dalıyorum. Yağmur yağıyor ve hava

soğuk. Ağaçlar budanmış. Sünnet edilmiş, acı çeken çocuklar gibi umarsız, çirkin dal budaklarıyla gökyüzüne uzanıyorlar. Hep hayret etmişimdir. Bu ağaçlar ne zaman canlanır, ne zaman ağaçlanır; yaprağa, tomurcuğa, çiçeğe kavuşur? O kadar insafsız, bilinçsiz budama odun kömür sağlamak için mi? Ya ağaçlar, ya kuruyanlar, ya yitip gidenler? Şurada bir kulübe olsaydı, orada yaşasaydım. Keşişler gibi acı çekseydim.

Efsaneye göre çileci bir Hıristiyan olan Alexandra, Tanrı'nın sesini duyduktan sonra evini barkını satıp kendini bir lahdin içine kapatmış, bir daha da dışarı çıkmamış. Kendisi gibi bir çileci olan Setteli Paul ise çamurla sıvanmış, penceresi olmayan bir kulübede yere serdiği bir battaniyenin üstüne uzanıp her gün 300 dua okurmuş. Yaşadığı bu hayat yüzünden değil de bir tabutun içinde yatıp günde 700 dua okuyan kutsal bir insanın varlığını öğrendiğinde üzüntüye gark olmuş Paul. Burada bir yer yapmalıyım kendime. Dünyayla ilişkimi kesmeliyim. Elveda hayat, elveda evim! Arayan soran olmasa evden çıkmayacağım. Arka odada geniş, çift katlı, ikiz yatağımın duvar kenarında yüzlerce kitap. Hangi birini okuyacağımı şaşırıyorum. Bir mağara, bir lahit, bir kulübe bulmalıyım. Kira derdi, elektrik derdi, hırsız derdi olmayan... Benden iyi keşiş olur!

aman beyim, sizden de ne iyi keşiş olur, ânında zatürreeye yakalanıp kurda kuşa yem olursunuz!

Yine hiç unutamadığım sevgilimin sesi peşimi bırakmıyordu. Beni kurda kuşa yem etmiyordu.

Evim, kıymetini bilemediğim evim... Badana, boya yaptırmadım senelerdir. Musluklardan su damlar. Camlar kirlidir. Duvarları rutubetlidir.

Haksızlık yapma kendine. Ayda bir temizlikçi kadın gelir, ama ânında her yer dağılır. Kitap, gazete olan bir ev dağınıklıktan kurtulamıyor.

Sevgili Doğan Hızlan'ın odasında kitaptan göz gözü görmüyor. Papyonu, aristokrat havasıyla ayrı bir yeri var Doğan Abi'nin. Nasıl da bir solukta okur hikâyeleri. Nasıl renkli bir yaşantısı vardır. Beyoğlu'nun arka sokaklarında, sahaflarda görürüm onu. Sonra kaybederim. Güler yüzlü karşılar. Sevecendir. Sanat dünyamızın duayenidir. Onsuz bir panel düşünülemez âdeta. Bir öykümü beğendi, senelerce yayımlansın diye bekledik. Eskiden böyleydi. O acıyı, beklemeyi, sabretmeyi bilmeyen bu yollara hiç düşmesin.

Bütün sanat etkinliklerinde o vardır. O da olmasa hapı yuttuk! Ne elimizden tutan vardır ne de bir yardım eli uzatan... Şimdi nerden aklıma geldi Doğan Abi? Geçen günler evime bir ablam gelmişti. Ne utanmıştım. Dergilerden, kitaplardan oturacak yer yok. Kitap olan ev asla dağınık değildir. Bir filozof edasıyla söylediği bu sözler çok hoşuma gitmişti.

Hava çok soğuk, yağmur yağıyor ve ben bunları düşünüyorum. Ayaklarım buz tuttu. Karnımın ağrısı dayanılmaz. Lodos vardı. Poyraza çevirdi. Şimdi de kar soğuğu ve müthiş üşüyorum. Kilisenin düz beyaz duvarına bakıyorum. O tuğlalı, kiremitli horasan yapının bir bölümü dümdüz duvar yapıldı. Kilise görevlisiyle kavga ettim. Durdurdum geri kalanını. Her pazar ayine Şişli Belediyesi'nin otobüsleriyle Rum vatandaşlar gelirler. Bu güzel bahçeyi merak eder dururum. Yanında beyaz bir köşk... Benim sokağım Görgü Sokağı. Kim koymuşsa kavga eksik olmaz. Görgüsüz sokak! Araba park etme kavgaları müthiş oluyor. Karşı komşum mimar bir hanımdı. Kaptan Amca yüzünden evi satmak zorunda kaldı. Yok çatıdan su geliyor, yok evimin önüne park ediyor. Yandaki komşumla yine park kavgası! Genç çocuk eve baskın yapıyor. Kaptan Amca püskürtmeye çalışıyor. Tam bir Çanakkale müdafaası! Araya giriyorum. Yapmayın ayıptır! Dinliyorlar beni.

Üst kata bir misafir gelmişti bir zamanlar. Arabayı yolun ortasında bırakmıştı. Zavallı, demiştim kendi kendime. Birazdan başına neler gelecek bilmiyor zavallı. Arabalar geçemiyor, böyle de park edilmez ki. Biraz görgüsüz bir tip olmalı, diye düşünmüştüm. Ertesi

"Arabayı yolun ortasında bırakmıştı. Zavallı, demiştim kendi kendime. Birazdan başına neler gelecek bilmiyor zavallı."

gün araba park etme yüzünden savaş çıktı. Sağdan, soldan, ortadan taarruz başladı. Zayıf, çelimsiz kadın çetin ceviz çıkmıştı. Aman bir çaçaron kadın! İnsan haklarından, trafik kurallarından, komşu haklarından bir güzel söylev çekerek mahalleliyi hizaya getirdi. Hakkından geldi herkesin, yaman kadınmış. Tebrik ederim. Tül perdenin altından öylece seyrettim olup biteni. Her olaya maydanoz olmayacaksın! Şimdi geri çekilme zamanı. Yeri geldiği zaman çekilmeyi bileceksin. Severim başkaldıran, hakkını arayan asi kadınları.

Ertesi gün ağzımda sigara, kapıyı kilitliyorum. Bizim komşunun misafirinin sesi yükseldi: Ay ev mi yanıyor, yoksa gönlüm mü tutuşuyor! Bu ne duman, demez mi. Allah Allah! Sanki çıkan vapur dumanı. Dudağımda sigaram, istifimi bozmadan yarı külhani bir edayla, gırtlaktan boğum boğum çıkan en melankolik sesimle, hoş geldiniz, dedim. Hoş bulduk. Çok teşekkür ederim, çok naziksiniz.

Biraz daha dolaşayım. Bayırı çıkıyorum. Arnavutkaldırımlı dar sokaklarda dolaşıyorum. Ne mahalle ama! Dar sokaklarda teneke evler, önlerinde yıkık dökük bir bahçe. Yanlarında medya ve iş dünyasının patronlarının evleri. Tarkan'ın klipleri bu yollarda çekiliyor. Bıçkın, neşeli Zagor'un Çiko'sunu andıran; şişko, kısa, tıknaz, ablak yüzlü, erotizm bağımlısı, kravatının arka yüzünde ayıp resimler olan geveze komşumun melisası yaz geldiğinde hoş kokusuyla bayıltır, ayıltır, bu sokağı daha gizemli, daha büyülü bir hale getirir. Bu sokağı severim, deliler gibi severim. Yıllarca çıkmasam, yalnızca sokaklarda dolaşsam yine de mutlu olurum.

Galiba serap görüyorum. Neler düşünüyorum, neler duyumsuyorum. Sanki son nefesini vermek üzere olan, çığ altındaki bir insanın son görüntüleri... Son nefes veriş ânı gibi... Donmak üzereyim. Yine de hayallerimi, yaşadıklarımı bir film perdesinde seyreder gibiyim. Taksi de yok. Bir kamyonet geçiyor. Ardından bakıyorum. Ona doğru bir hamle yapıyorum. İleri geri esrik adımlarla düşmek üzereyim. Ay'a ilk ayak basan astronot gibiyim. Kamyonet duruyor. Atla abi! diyor. Sende bir acayiplik var. Başımdan geçenleri anlatıyorum. Taksicilik yaptım ben, diyor, halden anlarım. Seni bir otele götüreyim. Ne iyi insanlar var. İnerken gizemli bir söz ediyor. Ne ben sizi gördüm ne de siz beni. Hadi uğurlar olsun!

Karmaşık düşünceler içinde yatıyorum. Buzdolabı bozuldu. Çamaşır makinesi tekliyor. Büyük bir olasılıkla suratsız pimapenciye de kesileceğiz! Program dışı işler can sıkıyor. Otel parası, tamirci parası...

Duş-banyo... Üçüncü kat, klasik otel odası. Çalışmayan televizyon, karşıki kötü yapılaşma üzerinde karalar bağlamış ağaç topluluğu... Ara sıra burada kalmalıyım. Macera romanları yazmalıyım. Severim otelleri. Ama şimdi ağrıyan karnım ve baş ağrısı...

O gece cinayet planları yaptım. Keserimle Hacı dedemin Çanakkale Harbi'nden kalma yarımay biçimindeki kılıcına benzer Çin malı bıçağı sota yere koydum. Sonra kan ter içinde uyandım. Ben, adam öldüremezdim.

sen kim, adam öldürmek kim beyim.

Sevgilimin alaycı sesiyle tekrar uyandım. Sabahı zor ettim.

Aynı hırsız gibi evimin yanındaki tümsek araziden balkon katına ulaştım. Alt kattaki komşum sağ olsun, bodrum katındaki bahçeyi güzelleştirmek için eski, antik görünüşlü bir kapıyı hırsıza ve bana basamak yapmıştı. Allahım, bu bodrum katının bahçesini bir cennete çevirmişti. Arka bölümle işim olmadığı için bu güzelliği görememiştim. Karşı duvara bir pano yapmış. İçinde seramik yapraklar, çiçekler rengârenk. Çoğu da sarı-kırmızı. Galatasaraylı olmalı. Üçlü, küçük, pembe saksılar. Gemici fenerleri. Hele bir yapma ağaç var ki, beyaz mika süslerle donatılmış. Üstünde küçük küçük ampuller. Gece ne kadar güzel olur burası kim bilir?

Ah! Hiç unutamadığım sevgilimin sesi geliyor kulağıma:

Beyim, pes doğrusu! Burası sizin eviniz...

Ya boydan boya hasıra ne demeli? Bahçe değil, diskotek olmuş. Sanki Laila'ya geldim. Kendi evimi soyayım, sıra sana da gelecek. Yerler parke ve mıcır taşlarıyla kaplanmış.

Yanılmamıştım. Bu sefer daha zarif bir karşılama yapmıştı sevgili hırsızım. Kapının penceresini, alt kısmındaki pimapeni sökmüştü. Sağ olsun bana kolaylık yapmıştı. Çevik bir vücut hareketiyle evimin yatak odasına girdim. İlk hırsızlık deneyimim başarılı olmuştu. Geleceğin en büyük hırsızı yetişiyordu. Tonton teyzenin kibar şikâyetleri hiç bitmiyor, ama hırsıza yataklık ediyor bilmeden. Televizyonun sesi çok geliyor da... Yok balkondan kar suyu geliyor da... Eve hırsız giriyor, haberin yok!

"Çıkacaktım evimden. Yakın bir yerde, daha yüksek, nohut oda bakla sofa, banyosu, mutfağı daha düzgün bir ev buldum."

İlk hırsızlık denemem başarıyla sonuçlanıyor. Kendi evimin hırsızı oluyorum. Bir allahın kulu farkında değil. Ne bağıran var, ne çağıran. Hırsız giriyor eve, kimse farkında değil. Önümdeki sarı köşkün bütün camları bana dönük, gemici kamarası gibi yuvarlak camlı kısmı da bana bakıyor.

Her taraf talan edilmiş. Antika, II. Abdülhamit'ten kalma çalışma masamın çekmeceleri ortalığa serilmiş. Para, incik boncuk, altın aranıyor, ama yok hırsız kardeşim! Birinci sefer hasılat iyiydi; para, spor ayakkabı, fotoğraf makineleri gitmişti. İkinci sefer hasılat kötüydü. Hiçbir şey alamamıştı ama beni suratsız pimapenciyle tanıştırmıştı. Bir türlü anlayamadın kardeşim. Bu ev memur evi. Allahtan fotoğraf makinemi masamın üzerinde, gazetenin, kitapların arasında bırakmıştım. Demek ki içime doğmuş. Dağınık olmanın da bu faydası var. Dağınık olun, fazla düzenli olmak hırsızın işine gelir. Fazla düzenli insanların zaten hiçbir şeye faydası yoktur. Egoist, kendileri için yaşayan insanlardır. İşte, dağınık bir insan size bir tüyo veriyor, sizi hırsızlardan koruyor. Daha büyük hırsızlara karışmam. Onlar dünyaları idare ediyor, milyonları götürüyor.

Sürgüyü açtım. Özgürlüğüme kavuştum. Evimdeydim artık. Misafir olduğum evimde. Asıl sahibi hırsızımdı! Becerikli bir arkadaşıma haber verdim. Küçük küçük dikdörtgenlerden oluşan pimapenleri bir araya getirdi. Pek sağlam olmasa da görüntü yerindeydi. Lapa lapa kar yağmaya başladı. Ertesi gün de yağdı. Büyük hırsızlar, küçük hırsızlar yüzünden ne bende, ne millette neşe kaldı. Kar çizmeleri, eldivenler, atkılarla insanlar defile yapar gibi yollara düşer, çocuklar kayar, kartopu oynardı; karın neşesi, mutluluğu yaşanırdı. Kimsede benim gibi neşe yok. Hırsızım gibiler, herkesin mutluluğunu örseledi, geleceklerini, umutlarını, hayallerini söndürdüler.

Kar... Işıklar kar yüzeyinde pembemsi, kristal tanecikler oluşturmuş. Büyük bir sessizlik... İnsanlar evlerinde. Bekliyorlar, bir şey bekliyorlar. Derin bir sessizlik. Uzayan telgraf telleri... Ağaçlar... Derin sessizlik... Camdan bakıyorum. Bir kompartımanın penceresinden dışarı, puslu havayı, Ay'ı, gecenin hüznünü izliyorum. Bir trenin kompartımanındayım.

İki gün karnım başım ağrımıştı. Bu sene ilk kez kar yağmıştı. Dikkatimi bir şey çekmişti. Eskiden bu semtlerde kiralık ev bulunmazdı. Kiralar hep çok pahalıydı. Ev sahiplerinin burunları Kaf Dağı'ndaydı. Bu tamahkârlıklarının cezasını da çekmişlerdi. Ne olduğu belirsiz, karanlık yoldan para kazananlar, birkaç ay ev kirasını vermişler, sonra elektrik-su parasını takarak ev sahiplerinin keyiflerini kaçırmışlardı. Aman düzgün versin de fazla zam yapmayalım düşüncesi hâkim olmuştu. Bir önemli neden de çok ev yapılıyordu. Biraz parası olan peşinatını verip, bankadan kredi alıp kira öder gibi ev sahibi olabiliyordu. Havuzlu, güvenlikli, şelaleli Toskana evlerinde mutlu bir yaşama başlamışlardı.

Ani bir karar verdim. Çıkacaktım evimden. Yakın bir yerde, daha yüksek, nohut oda bakla sofa, banyosu, mutfağı daha düzgün bir ev buldum. Dişsiz, ince, melek yüzlü, çakır gözlü emlakçim bana yardımcı oldu. Fiyatı da oturduğum evden daha uygundu. Aydın-

lıktı. Ufak bir balkonu vardı. Ahşap köşklerin bakımlı, bol çiçekli, ışıklı, kamelyalı bahçelerine bakıyordu. Görünürde evler yan yana, dar sokakların iki yanına kibrit kutusu gibi dizilmişti, ama çoğu evin arka yüzünde bahçesi vardı. Ve ben bunu yeni keşfediyordum. Bu, Rumlardan kalan bir kültürün yaşam biçimini gösteriyordu.

Depozit yok, kira uygun. Ev sahibime, ben çıkıyorum, dedim. Kirayı vermem gerekiyor ama çıkacağıma ve kira peşin ödendiğine göre, her gün için günlük kira vereceğimi söyledim. Önceden söyleseydin, dedi. Zorla kal demeyeceğim, dedi. Sen bilirsin, dedi. Kırgın bir hali vardı. Biraz sonra oğlu telefon etti: Hocam bir sorun mu var? Demir yaptırırız. Sorunu çözeriz... Psikolojim bozuldu, dedim. Üç kere girdi. Bir çare bulunmadı. Sanki birlikte kazandık, ortak olduk bunlarla, dedim. Kapıyı çalana, keserle bıçakla saldırır hale geldim, dedim. Haklısın hocam, dedi. Sonra yine kar yağdı. Havalar daha da soğudu. Kirayı vermediğim için huzursuzluğum arttı. Kış günü de taşınmak zordu. Elektrik idaresine git, doğalgazı açtır, Dijitürk'le uğraş, kolilere doldur bardak çanağı! Daha on sene olmasına karşın evime yerleşemedim. Komşular nasıl acaba? Üstelik ev sahibim aşure zamanı aşure, kurban zamanı kavurma getirir, bayramlarda helva yapar. Mesele o kadar basit değil. Son sene zam da yapmamıştı. Üstelik bir anababa sıcaklığı, bir şefkat buluyordum. Karı koca pazara gidişlerini, oğlanın şımarık ama bana karşı saygılı hallerini, merdivenlerden paldır küldür inişini hep sıcak, samimi bulmuşumdur. Artık eskisi gibi evden çıkamayan, ama evimi o tül perdelerinin altından izleyen, her gün selam vermeden geçmediğim Kaptan Amcamda hep bir aile şefkati bulmuşumdur. Kavga ve gürültü eksik olmasa da mahallemi seviyordum. Kalabalık bir ailede yetişmenin verdiği alışkanlıkla, yaramaz çocukların yolda oynaması, bağırıp çağırması hep hoşuma gitmiştir. Bir umut, yaşam belirtisi görürüm onlarda.

Halı sahalarda top oynayanların geç vakitlere kadar koşmaları, yaz-kış hayatın bütün canlılığıyla, neşesiyle devam ettiğini göstermeleri de umudumu, neşemi, hayata bağlılığımı artırıyor; hayatın bir iç dengesi, dinamiği olduğunu, en umutsuz anlarda bile filiz verdiğini müjdeliyor.

Kiramı verdim. Rahatlamıştım. Tatlı ayrılalım, dedim. Bugüne kadar birbirimizi kırmadık, dedim. O da alarm sistemi ve balkona demir yaptıracağını söyledi. Ben tedbir olarak balkona bir lamba taktım ve gece gündüz yanıyordu. Eve her gelişimde kapının içerden sürgülü olduğu düşüncesiyle tedirgin oluyordum.

Bir ay, iki ay kira vermesen de kira istemem. Depozit de istemez. Halden anlarız. Çok satan bir gazetenin kitap ekinde, kitap tanıtıcı Bay X ne kadar şanslı, ne iyi ev sahibi var, bize böyle ev sahipleri düşmüyor; bizim mahalle bakkalının bu yazıyı keserek duvara asması, ev sahibine okutması koltuklarının kabarmasına yol açmıştır ve bu kadar övgüden sonra ben de zam yapmayacağım düşüncesi doğmuştur.

Sevgili okur, kapıda bekliyorum. Anahtarlarımın ikisi de yok. Kafam bu düşüncelerle doluyken yaşamım da bir film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Geriye doğru iki üç radyo düğmesi çevirdim. Vakit geç değildi. Ev sahibimde yedek anahtar vardı. Düşünmek, hayal kurmak için vaktim vardı. Gidecektim. Geçmişteki o soğuğun, donun verdiği moral bozukluğu yoktu üzerimde. Ama anahtarlar nerdeydi sevgili okur? Bu konuda bana yardımcı olun, fikir yürütün. Bir ara ceketimin eteklerine elim değdi. Bir ağırlık hissettim. Yeni aldığım ceketin cepleri delinmişti. Hazır giyime beddua ederek, tek tük kalan çok saygı duyduğum terzilere içten sevgilerimi yolladım. Eğer sevgili hırsızım içerden sürgüyü sürmemişse her an bir sürprizle karşılaşacağım endişesiyle anahtarı kilide yerleştirip içeri girmek için bir hamle yaptım. N

İLKKİTAPLAR | ÇOCUKKİTAPLAR | GENÇKİTAPLAR
KÖPRÜKİTAPLAR

GÜNIŞIĞI
KİTAPLIĞI

Geleceğin yazarlarını müjdeleyen
yarışmanın 2013 başvuruları başladı!

ZEYNEP
CEMALİ
ÖYKÜ
YARIŞMASI

6-7-8. SINIFLAR

"Onların arasında olmak
için neler vermezdi."

Zeynep Cemali'nin *Gül Sokağı'nın Dikenleri* kitabından.

Çocuklara okumayı sevdiren usta öykücü Zeynep Cemali'nin anısına, Günışığı Kitaplığı tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen Zeynep Cemali Öykü Yarışması'na başvurular başladı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın izniyle ülke genelinde duyurulan yarışmaya 6, 7, 8. sınıf öğrencileri, 2013 için belirlenen "arkadaşlık" temasında yazacakları öykülerle katılıyorlar.

son
başvuru
15 MAYIS
2013

SEÇİCİ KURUL
Necati Güngör
Gülsüm Cengiz
Aslı Tohumcu
Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün
Dr. Müren Beykan

Başvurular: yarisma@gunisigikitapligi.com
www.gunisigikitapligi.com

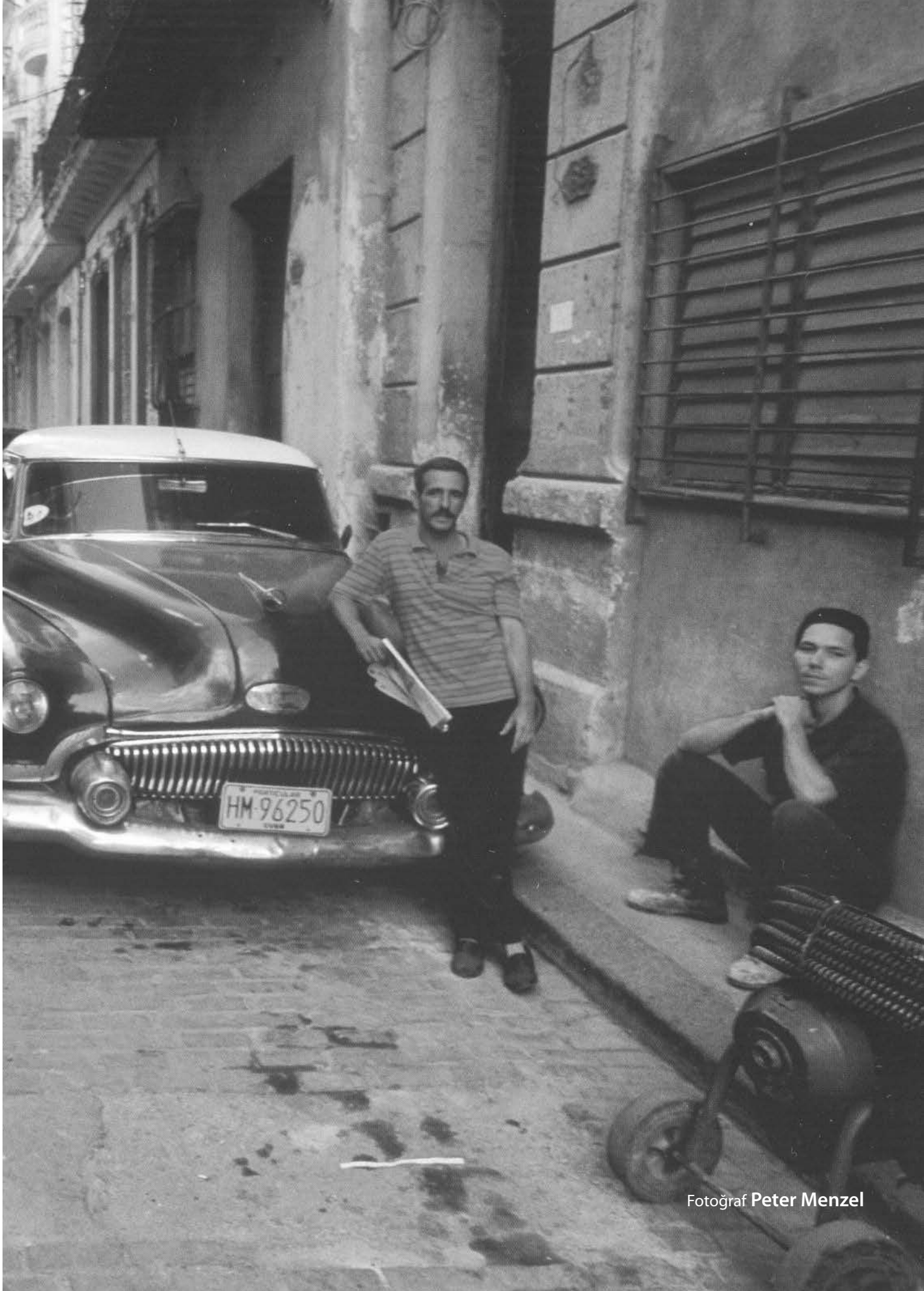
günışığı
kitaplığı

info@gunisigikitapligi.com facebook.com/gk.gunisigi_kitapligi twitter.com/_Gunisigi
Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyeköy 34387 İstanbul T: 0212 212 99 73 F: 0212 217 91 74

Semih Gümüş

Onları yanaşacağımı sanıyorlar ama değil. Yabancısı değilim buranın. Anlamaya çalışıyorlar. Şimdi kim bilir neler kuruyorlar. Söğüşlenecek bir yabancı. Cin gibi bakıyor, elindeki gazeteyi uzatıp ansızın, Yardımcı olabilir miyim, diyor.
Katedral Alanı'na, alır mısınız beni, diyorum. İlk kez gideceğim. Uzak değildir sanırım.
Yakalanıyorlar.
Para sorun değil. Gene de, çok tutar mı?
Oysa gözüm arabada. Yarın o da ötekilerin yanına, müzeye kaldırılmadan bir tur atabilirsem, yanımda götürürüm fotoğrafını. Araba, gerçekten gitti gider. Sonra ne olacak, nereye dayanacaksınız, onu düşünün bakalım. İkiniz bir motosiklete, benim gibi kalırsınız, doğduğunuz sokaklarda.
Geçip gidiyorum sokağın sonuna doğru. Ne onlar bakıyor ardımdan, ne ben onları düşünüyorum.

Fotoğraf **Peter Menzel**

Birhan Keskin

Oysa yürüyüp gitmemiz lazım...

Yeryüzüne bakmak...

Birhan Keskin'in şiiri, son dönemlerde şiirin edebiyatımızdaki konumunu yitirip yitirmediğine verilmiş bir karşılık sayılır. Okurları da var Birhan Keskin'in, şiirini iyi değerlendirenler de. Son kitabı Soğuk Kazı'nın üstünden bir süre geçtikten sonra, Birhan Keskin ile görüştük, merak ettiklerimizi sorduk.

DİLEK EMİR
Fotoğraflar MUHSİN AKGÜN

***Soğuk Kazı*, *Y'ol*'dan dört yıl sonra yayımlandı. Bu kez daha uzun bir ara. Öteki kitaplarınızın arasında böyle bir süre yok. *Soğuk Kazı*'nın serüveni ötekilerden farklı mı?**

Soğuk Kazı'nın serüvenini neredeyse unuttum. Çünkü yayımlanalı üç yıl filan olmak üzere. Onunla ilgili söyleyeceklerimi kitap çıktığında birkaç röportajda anlatmıştım. Şimdiyse ondan epey uzaklaşmış durumdayım. Her kitabın serüveni kendince tabii. Bazı kitapların yolu kendiliğinden kolaydır. *Soğuk Kazı* öyle değildi ama.

Birhan Keskin ilk şiirlerinde de neredeyse bugün bulunduğu düzeyde şiirler yazıyordu. Bunun ardında nasıl bir hazırlık süreci vardı?

İlk kitaptan itibaren aynı düzeyde şiirler yazdığımı söylersek, bu bence yolculuğu da, olgunlaşmayı da göz ardı etmek olur. Ben kendi adıma başından beri aynı düzeyde şiirler yazdığımı söyleyemem. İlk şiirim ile ilk kitabım arasında yaklaşık yedi yıl var. Bunu uzun bir hazırlık süreci olarak görebiliriz bir yandan, ama yine de ilk kitabıma bakınca epeyce acemilikler görüyorum.

Şiirinizde yeryüzü sesleri ve biçimleriyle oyunlar oynuyorsunuz. Okurken duyduğumuz sesler şiirinizi âdeta yırtarak içinden geçiyor. Siz de böyle düşünüyor musunuz? Bu seslerin kaynağı nedir?

Yeryüzüne bakmak her şairin, her anlatıcının işi olmalı... Ben açıkçası *Yeryüzü Halleri* ile birlikte uzun uzun sanırım çok fazla baktım yeryüzüne. Yeryüzüne ve onda barınan bütün varlıklara yeterince göz alıcı bir şekilde bakarsanız, ki zaten göz alıcıdır yeryüzü, o sesleri duyarsınız. İçi çok geniş bir varlıktır insan.

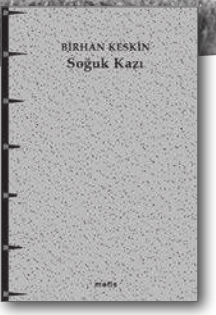
Bir yerde, her kitabınızın bir omurgasının olduğundan söz ediyorsunuz. Bir kitabı oluşturma süreciniz nasıl ilerliyor, nasıl evriliyor?

Bunu tam olarak bilmiyorum açıkçası. Her kitap kendi sürecinde, kendi yolunda pişiyormuş gibi geliyor bana bazen, bazen içerde bir şeyler kendince kaynıyor. Ancak ben bir noktadan sonra bazı şiirleri eleyerek, bazılarını tekrar yazarak kitaba müdahale ederim. Bir de şu var tabii; aslında bir dönem, diyelim ki üç dört yıl boyunca, "nereye", "ne"ye doğru baktığınız da o kitabın omurgasını belirler.

Kitaplarınızın hangisinde bir dönüm noktası yaşadığınızı düşünüyorsunuz? Hangi kitapta bir şeyler değişmeye başladı? Belki bu soruya iki taraftan, sizin içinizde yaşananlar bakımından ve okurların sizinle yaşadıkları bakımından bakılabilir.

"20 Lak Tablet" sanırım. Sağlam bir depresyon geçiriyordum. İlaç kullanıyordum. Bir ar-

kadaşımla bir yerde oturuyorduk. Şiir yazabiliyor musun, dedi. Ben de az önce eczaneden aldığım ilacı sardıkları kâğıdın arka yüzünü açtım, hiçbir şey yazamıyordum. O kâğıdın arkasına, alt alta çizgiler çizdim. 20 tane düz çizgi çizmişim. Al bak, işte bu, dedim. İlacın altbaşlığı 20 Lak Tablet idi. Benim için böyle bir hikâye var, okurun hikâyesini bilemem. Ben okur karşısına pek çıkan ve okurla karşılaşan biri değilim.

Size şiir arkeoloğu diyenler var. Sizin için bunun anlamı nedir?

Çok fazla bir anlamı yok. Bana yapılan iltifatlara da, eleştirilere de bakmamayı öğrendim. Onlara bakarsak o cümlelerin içinde donar kalırız. Oysa yürüyüp gitmemiz lazım...

Sizden sonra gelen şairleri izliyor musunuz? Genç şair, şiirimizin geçmişinden ne kadar kopmalı, ona ne kadar bağlanmalı?

Genç şair, adı üzerinde önce genç olmayı bilmeli. Gençliğin özelliklerini taşımalı. Kendi yaşının şiirini yazmalı. Genç şairlerin bir bölümünü izliyorum evet. Ama hepsini izleyebildiğimi söyleyemem. Mesela İlhan Berk hepsinden haberdardı, hepsini dergilerden, kitaplarından takip eder, izlerdi. Ben bu anlamda daha içedönük, sınırlı biriyim. Ama bire bir ilişki kurduğum, dosyalarını okuduğum pek çok genç de var.

Sema Kaygusuz'un *Karaduygun* anlatısında bir kişilik olarak belirdiniz. Bir anlatı kişisi olmanın bir duygusu var mı?

Var evet. Hoş bir duygu. Yaşarken kendi çağdaşınız bir yazar tarafından bir anlatının içine davet edilmek güzel bir duygu. Edebiyatımızda da nadir bulunan bir tutum.

Günleriniz nasıl geçiyor? Yazma ritüelleriniz var mı? Günün hangi saatinde, nerede yazarsınız? Bunlardan da söz edelim mi...

Ben genellikle baykuş tabir edilen gece-yaşarlardan biriyim. Dolayısıyla yazmak da genelde geceye denk geliyor. Hiçbir ritüelim yoktur. Şiir kendisi gelirse yazarım zaten. Yoksa şiiri zorlamam. Uzun aralar verdiğim olur. Yaşadığım evde, kendi odamda, kucağımdaki bilgisayarda yazarım. Nadiren küçük bir deftere bir şeyler not ettiğim olur. Öyle özel kalemlerdi, defterlerdi, masaydı filan, onlar yok benim hayatımda.

Şiirin yaşadığımız bu çok sorunlu hayatın içinde nasıl bir anlamı var? Yoksa anlamını yitirebilir mi?

Şiirin kendi gerçekliği ile bildik dünyanın gerçekliği bazen birbirlerinin tuhafına gitse bile... şairi için şiir hep anlamlı kalacak. O çok sorunlu hayatı anlatacak. Şiirin var olması için okura değil, onu yazacak şaire ihtiyacı vardır. Şair olduğu sürece şiir de var olacak.

Bundan sonraki şiir kitabınızdan söz etmek ister misiniz?

Soğuk Kazı'dan sonra açıkçası çok fazla bir şey yazmadım. Yani henüz kayda değer, sözünü edebileceğim bir şey yok.

NOTOS
UZUN METRAJ SİNEMA FİLMİ
SENARYO ÖDÜLÜ

Kendi dilinde yaşayıp kendi toprağında ölmek meselesini gerçekçi, incelikli, dokunaklı bir bakış açısıyla, duygu sömürüsü yapmadan işlemiş olması nedeniyle, oy birliğiyle,

Erol Mintaş'ın "Annemin Şarkısı"

senaryosuna verilmiştir.

Özendirme Ödülü için de

Emin Timur'un "Çirok Nema"

senaryosu seçilmiştir.

Ödül Seçici Kurulu:

Hakan Bıçakcı
Halil Ergün
Semih Kaplanoğlu
Ali Özgentürk
Ayfer Tunç

Paris'te, Joyce'un ve Beckett'in dolaşmayı sevdiği küçük parkta.

Armağan Ekinci

Ulysses hayat dolu, mizah dolu, müzik dolu bir kitap.

Ulysses gibi kült bir kitabı yeniden çevirdiniz. Neden?

Kırk yaş kavşağına yaklaşırken edebiyatla ilişkimi büyük ölçekli bir işle sınamak, böyle bir "çile"den geçmek istedim. O âna kadar hep küçük ölçekli, canımın istediği işleri yapmıştım. İçimde bu isteğin doğmasıyla, *Ulysses*'i okudukça sevdiğim, sevdikçe tekrar tekrar okuduğum yıllar çakıştı. Günün birinde, kitabın Kirke bölümünü okurken kafamda çınlamaya başlayan Türkçe çözümlerin Nevzat Erkmen çevirisinden çok farklı olduğunu görünce denemeye karar verdim.

Çeviri süreci zor muydu? Ne kadar sürede çevirdiniz?

Ulysses üzerine öylesine büyük bir bilgi ve yorum birikimi var ki, çeviriyi yaparken yüzlerce sayfa yan okuma yapmak gerekiyor. Ama kitabın verdiği keyif, çektirdiği zorlukları telafi etti. Çeviriye 16 Haziran 2008'de törenle başladım. Çevirinin iyi bir fikir olduğuna 2008'in sonlarında, bitirebileceğime de 2010'da ikna oldum. Kaba çeviriye son noktayı Ağustos 2011'de koydum, düzeltmeler, tekrar okumalar, editörlük işlemleriyle birlikte 2012'nin sonunu bulduk.

Sizce de _Ulysses_'in okunması olanaksız mı?

Hayır, ben okudum, okunuyor! Şaka bir yana, zorlukları var tabii, ama aslında dünyanın en iyi okunmuş, kurcalanmış, çözülmüş kitaplarından biridir *Ulysses*. Az kişi okuyor belki ama, okuyup büyük bir tutkuyla seven bir meraklı kitlesi var, bu sevgi de nedensiz değil.

Peki _Ulysses_'i neden okumalıyız?

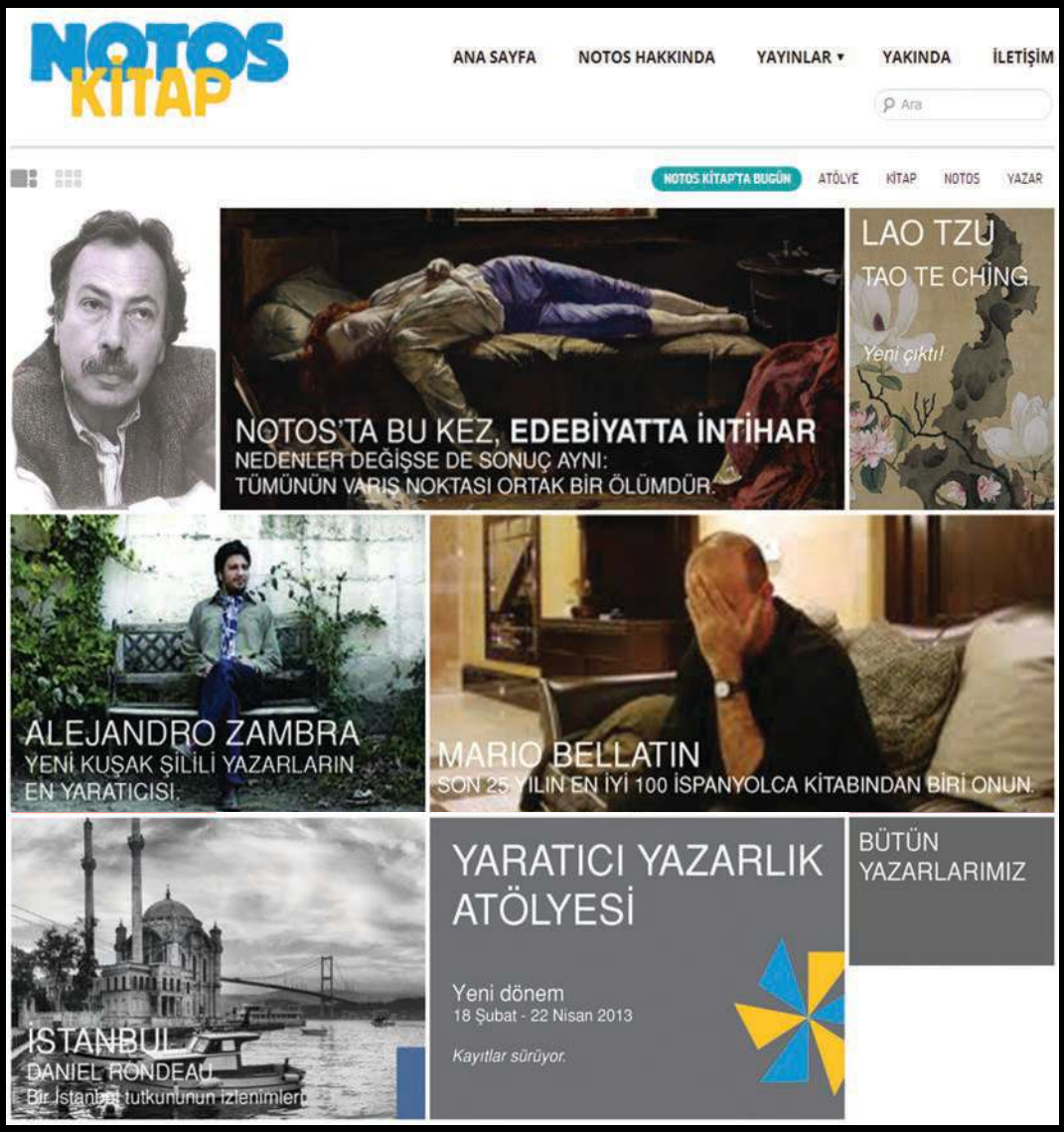
Hayat dolu, mizah dolu, müzik dolu bir kitap olduğu için; gündelik hayatı büyük bir kalenderlik ve çelebilikle anlattığı, bize sıradanın içinden tüm insanlık halini gösterdiği için; dille neler yapılabileceğini, ne kadar çok şeyin ifade edilebileceğini görmek için; İrlanda'nın bazı açılardan bize ne kadar yakın olduğunu fark etmek için; Homeros'u, Shakespeare'i, Oğuz Atay'ı daha iyi anlamak ve sevmek için okumalıyız. Kitabın sunuş toplantısında da bunlardan biraz bahsetmiştim, ekici.blogspot.com'da okuyabilirsiniz.

Başucu yazarlarınız, kitaplarınız var mı?

Malum şüphelilerden ilk aklıma gelenler: Enis Batur, Ahmet Hamdi Tanpınar, Bilge Karasu, Oğuz Atay, Behçet Necatigil, Oktay Rifat, Homeros, Jorge Luis Borges, Marguerite Yourcenar, Georges Perec, Samuel Beckett, Laurence Sterne, François Rabelais, Jonathan Swift, Lewis Carroll, Flann O'Brien, Mikhail Bulgakov, Nikolay Gogol... Bir de "başucunda bulundurma" fikrine çok uyan bir dergi var, *Lapham's Quarterly*. Üç ayda bir belli bir tema seçip dünya edebiyatından bir antoloji hazırlıyorlar.

Şu aralar neler yazıyorsunuz, çeviriyorsunuz? Yakın gelecekteki tasarılarınız neler?

Birkaç fikir var, neler olacağını göreceğiz! Norgunk Yayıncılık'la birlikte başka ilginç işlere niyetliyiz. *Finnegans Wake*'i çevirmeye niyetim yok, onu peşinen söyleyeyim.

www.notoskitap.com

İyi edebiyat her zaman vardır ve ilgilisini bulur.

Son kitabınız *Şair Dediğin*. Şiir, öykü, romanın yanı sıra deneme de yazar için bir tutku olabilir mi?
Deneme, yükte ağırlık bakımından diğer edebi türlerden geri kalmaz. Tutkudur, hem de nasıl!.. Ataç'ın, Nermi Uygur'un, Salâh Bey'in tutkusudur. Benim de göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğimdir. Ömrümü deneme yazarak ve ona sadakatle geçireceğim. Biricik dileğim, öldükten sonra bir satırla bile olsa "iyi denemeci" diye anılmaktır.

Deneme ya da eleştiri edebiyatın arka sokakları mı sayılır? Pek kimsenin girmek istemediği...
Gerçeği, açık ve acı gerçeği söylemek gerekirse öyle. Hele günümüzde roman, bütün türleri sindirmiş durumda. Romancı olmayana "yazar" bile denmiyor neredeyse. Fakat "yazar", hele tutkulu bir yazar için, genelgeçer yargıların, kabullerin yahut arz-talep dengesine bağlanmış giden edebiyat ortamının bir anlamı olmasa gerek. Belki de gerçek edebiyat o arka sokaklarda! Sorgulayan, eyvallahsız, özgür ve tertemiz tabiatıyla deneme ve eleştiri olmasa edebiyat ne kadar eksik kalır!
Buna rağmen deneme ve eleştiri şan, şöhret, çoksatarlık getirmiyor tabii. Talibi fazla çıkmıyor.

Şairlere büyük bir sevgiyle yaklaşan denemeler yazıyorsunuz. Şiir önce mi geliyor sizin için?
Gariptir, benim bütün iyi arkadaşlarım şairler arasından… Hem artık kitaplarda kalmış hem de yaşayan çağdaşımız şairler… Her kuşaktan, her düşünceden şairler var iyi dostlarım arasında. Şiir, bütün edebiyatın, hatta sanatların üstünde, başka, bir üst sanat. Şair ise biraz Dede Korkut gibi, üstün özellikleri olan insan. Bana, bir denemecinin en iyi arkadaşı bir şair olurmuş gibi gelir…

Peki sevdiğiniz şairlerden söz eder misiniz?
Sevdiğim şairler… Nasıl saymalı? Bunu ancak bir ruh akrabalığıyla açıklayabiliriz. Dışarıdan başlamak en iyisi. Pablo Neruda, Ingeborg Bachmann…
Hâşim ve Yahya Kemal… Ardından Cahit Sıtkı, Turgut Uyar, Sezai Karakoç, Hilmi Yavuz. 80 kuşağı ve sonrası; Haydar Ergülen, Hüseyin Atlansoy, V.B. Bayrıl, Birhan Keskin, Ömer Erdem, İbrahim Tenekeci, Can Bahadır Yüce, Gonca Özmen… Adını sayamadığım dostlar gücenmesin…

Gazetede kültür sayfalarına niçin ilgi gösterilmiyor?
Galiba karın doyurmuyor! "Kültür" ve "sanat" insanların günlük hayatında, öncelikleri içerisinde ne kadar yer alıyorsa, gazetelerde ve televizyonlarda da o kadar önemseniyor. Birinci sayfalara kültür haberi girmeyi lüzumsuz görüyor gazeteler. Bir de özeleştiri: Biz kültür-sanat gazetecileri toplumun ve gazetelerin ilgisini çekecek haberler üretemiyoruz; ilginç, tiryakilik oluşturacak sayfalar yapamıyor da olabiliriz. Belki de kendimiz çalıp kendimiz oynuyoruz, önemsenmemiz bu yüzden, kim bilir.

Yakından izliyorsunuz, peki bugün edebiyatımızı nasıl görüyorsunuz?
İyi edebiyat her zaman vardır ve ilgilisini bulur. Türkiye'de iyi öykülerin, iyi şiir ve deneme kitaplarının, hatta iyi romanların yazıldığını düşünüyorum. Yılda üç tane bile iyi kitap çıksa kazançtır. Fakat öbür yandan yayıncılar, özellikle büyük yayınevleri, roman dışındaki bütün türleri öldürmeye ant içmiş gibi. Hiçbir deneme, şiir ya da öykü kitabı önemsenip özel tanıtıma mazhar olmuyor. Varsa yoksa roman. Fakat dediğim gibi, her yıl birkaç iyi öykücü, şair kazanırsa edebiyat, birkaç iyi kitap çıkarsa, geleceğe onlar kalır. Bugün 100 bin basılan romanların çoğu, yirmi yıl sonra hatırlanmayacak nasıl olsa.

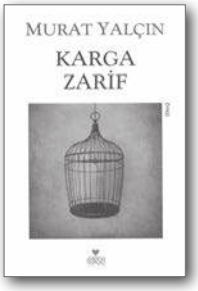

AYŞE SARISAYIN'IN EN ÇOK ETKİLENDİĞİ YAZAR

İlk kitabı Parasız Yatılı'dan bu yana izini sürdüğüm bir yazar, "benim yazarlarım"dan biri, unutamadığım öykülerin yaratıcısı… Güçlü gözlemleri, çarpıcılığını yalınlıktan alan anlatımı ve ayrıntıları betimlemedeki ustalığıyla edebiyata, öykü sanatına bakışımı yönlendirmesinin yanı sıra yaşadığım çevrenin ötesini, başka hayatları algılayışımda derin izleri var Füruzan'ın. Öykü kahramanlarına belirli bir mesafeden, ama hep sevgiyle yaklaştığına inandığım Füruzan, gitgide unutulmaya yüz tutan vicdan ve merhamet kavramlarıyla yüzleştiriyor okurunu. Bireylerin hikâyelerini ele alırken, bir toplumun tarihini de anlatıyor sezdirmeden. Sanırım benim açımdan en belirleyici özelliği de bu: Füruzan, sessiz sedasız, çığlıklar atmadan ve sezdirmeden anlatıyor bize, bizim hikâyelerimizi…

Notos okurları 2012'nin romanlarını ve öykü kitaplarını seçti

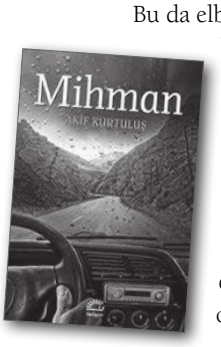
Notos'un sosyal medyadaki izleyicileri arasında yaptığı 2012'nin en iyi romanları ve öykü kitapları soruşturmasına 125 kişi katıldı.

Geçen bir yılın ardından yapılan toplu değerlendirmeler çoğu kez değerlendirmeyi yapanın öznelliğiyle sınırlıdır. Böyle olması doğaldır da. Ama bu değerlendirmeleri bu arada çok sayıda kişinin düşüncelerini alarak yapmak da mümkün. Bir grup yazarın bir araya gelerek yapacağı tartışmanın sonuçları da anlamlıdır, okurlar arasında yapılacak bir yoklamanın sonuçları da.

Notos ilk günden bugüne okurlarıyla ilişkisini olabildiğince saydam biçimde yürütmeye çalıştı. Başlamış bir ilişki vardı, bunu son zamanlarda sosyal medyada daha da geliştirmeye çalışıyor. Bilindiği gibi, ilk kez bir edebiyat dergisinin kapsamlı biçimde ele aldığı kapak konusunu okurları belirledi. *Notos*'un 36. sayısının kapak konusu olan Edebiyatta Ütopya ve Distopya'yı okurlarımız arasında yaptığımız bir soruşturmayla belirledik, sonra da bu konudaki dosyayı hazırlamaya başladık.

Bu kez de 2012'nin kitaplarını sorduk okurlarımıza. Facebook'ta ve Facebook kullanıcısı olmayan okurlarımız için Twitter'da, okurlarımıza 2012'nin en beğendikleri romanları ve öykü kitaplarını sorduk. 125 okurumuz düşüncelerini iletti.

Bu da elbette bu 125 kişinin beğenisini yansıtır. Böyle bir soruşturmaya ilgi gösteren, meraklı, nitelikli 125 okurun listesi, pek çok kişinin eğilimini de yansıtabilir.

Notos, sosyal medyanın dergilerle okurları arasında doğrudan, neredeyse yüz yüze ilişki kurma fırsatlarını değerlendirmeye çalışıyor. Sonunda etkin, olumlu, yapıcı bir alışveriş bu. Bundan sonra da pek çok nedenle geliştirilebilecek bir ilişki ağı oluşturmak için olanaklı bir iletişim biçimi.

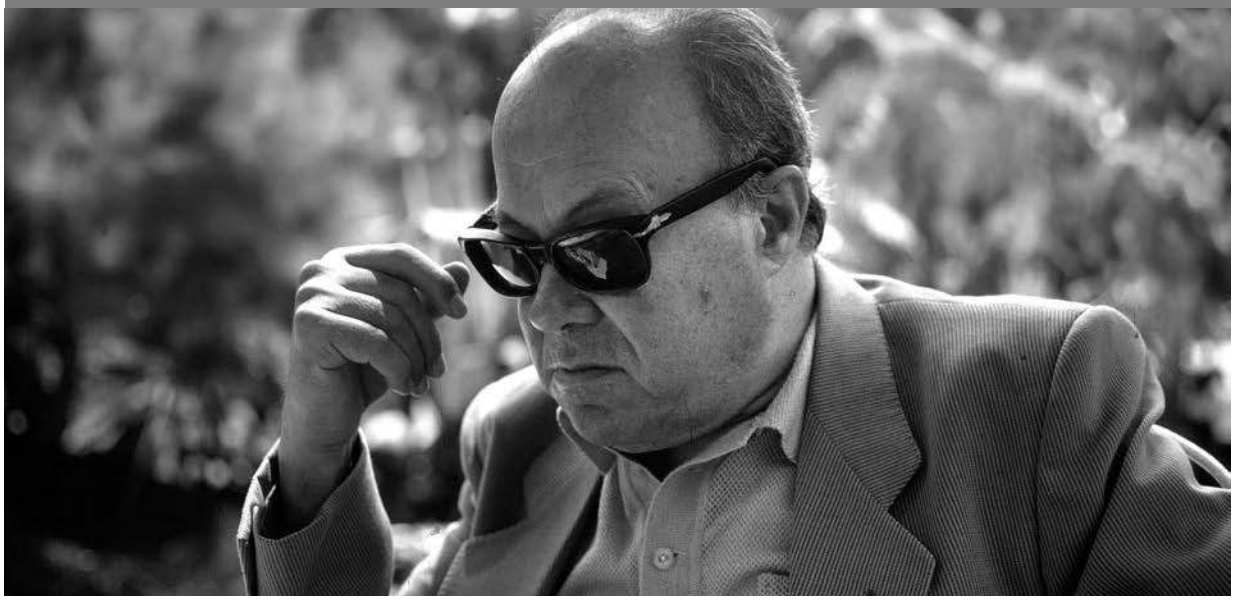
2012'nin Romanları

Sahte, Mehmet Erte
Çocuklar ve Canavarları, Ahmet Tulgar
Yedinci Gün, İhsan Oktay Anar
Karaduygun, Sema Kaygusuz
Mihman, Akif Kurtuluş
Kalan, Leylâ Erbil
Coşkuyla Ölmek, Şule Gürbüz
Sinek Isırıklarının Müellifi, Barış Bıçakçı
O Muhteşem Hayatınız, Oya Baydar

2012'nin Öykü Kitapları

Kanatları Ölü Açıklığında, Pelin Buzluk
Aynadaki Zaman, Cemil Kavukçu
Karga Zarif, Murat Yalçın
Öteki Kışın Kitabı, Bora Abdo
Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde, Mahir Ünsal Eriş
Tanrı'nın Yalnız Kırları, Serkan Türk
Birgül Oğuz, Hah
İyi Geceler Öpücüğü, Nurdan Beşergil
Gül Öksüren Melek, İlhan Durusel
Bir Hal Var Sende, Berna Durmaz
Evlerin Yüreği, Şenay Eroğlu Aksoy
Karahindiba, Sinan Sülün

10 soruda Cemil Meriç

1 Takma adı nedir? Cemil Meriç'in tam adı Hüseyin Cemiş Meriç'tir. "Fırsat Yoksulu" takma adıyla yazdığı şiirleri 1936'da *Yenigün* gazetesinde yayımlandı.

2 Büyüdüğü ortam... Kendisini tanımlarken "itilip kakılmış, düşman bir dünyada dostsuz büyümüş, yabancı" sözcüklerini seçiyordu. Babasını hayata küskün, az konuşan, çatık kaşlı bir yargıç; annesini hasta, silik, mızmız bir kadın olarak niteledi.

3 Mübadele için düşündükleri? Balkan Savaşı sırasında Yunanistan'dan göç ederek Antakya'ya yerleşip yeni bir düzen kurmak için çabalayan ailesinin yaşadığı zorluklar, yalnızlık, dışlanmışlık çocukluğunu çok etkiledi. Büyüdüğünde, alan kaybının hiçbir değer taşımadığını, Osmanlı İmparatorluğu'nun o topraklarda yaşayan insanlarını yitirdiği için aslında ruhunu kaybettiğini söyleyecekti.

4 İlk yazıları... 1936'da Hatay'da *Yenigün* gazetesinde yayımlanan "Geç Kalmış Bin Musahebe" ve ardından Hatayli Türklerin Fransız mandasına direnmesini savunan iki yazısı nedeniyle Fransız istihbaratı tarafından mimlendi. Antakya Sultaniyesi'nin son sınıfında, üstelik başarı derecesi yüksek bir öğrenci olmasına karşın bakalorya verilmeyebileceği ima edilince, dönem ortasında okulu terk etti.

5 Düşünce dünyasında kimden etkilendi? İstanbul'daki ilk yazısı 1941'de *İnsan* dergisinde yayımlanan bir Balzac çalışmasıdır. Sonradan Balzac'ın *Altın Gözlü Kız* (1943), *Otuzundaki Kadın* (1945), *On Üçlerin Romanı* (1945), *Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti* (1946) kitaplarını çevirdi.

6 *Hernani* çevirisi nasıl eleştirildi? Victor Hugo'nun tiyatro eseri *Hernani* çevirisi 1956'da yayımlandı. Görme yetisini kaybettikten sonra iki yılda tamamladığı çeviriyi Sabri Esat Siyavuşgil *Yeni Sabah*'ta överken; Hasan Âli Yücel, mutedil Türkçenin başyapıtı olduğunu söyledi.

7 Hangi itirafıyla dikkat çekti? "Komünizm propagandası yapma ve bağımsız Hatay hükümetini devirmeye teşebbüs etme" suçuyla yargılandığında, muhalifliğini mahkemede açıkça ifade etti ve bir Marksist olduğunu söyledi.

8 İncelediği ilk sosyolog, ilk sosyalist kimdir? Marx'a ilham veren Saint Simon hakkında yazdığı *Saint Simon* 1967'de yayımlandı.

9 Daha sonra *Bir Dünyanın Eşiğinde* adıyla yayımlanan ilk telif eseri ne üzerinedir? 1959'dan başlayarak Hint düşüncesi ve edebiyatı üstünde çalışmaya başladı. *Hind Edebiyatı*'nı (1964) geceli gündüzlü çalışarak dört yılda tamamladı.

10 Türkiye'nin Tanzimat ve Cumhuriyet dönemlerinde yüzünü Batı'ya dönmesi konusunda ne dedi? "Bir medeniyetin başka bir medeniyete istihâle edemeyeceği [dönüşemeyeceği], Danilevski'den beri bir kaziye-i muhkeme [kesinleşmiş karar]."

Hande Gündüz

Yazıyla yolculuğum beni bir öykü adasına getirdi.

***Çaparide Çırpınmak*, oldukça olgun öykülerden oluşan bir ilk kitap. Kaç yıl önce yazmaya başladınız ve nasıl bir yaratma sürecinden geçti öyküleriniz?**

Kitap, son üç yıl içinde yazdığım öykülerden oluşuyor. Yazarlar ve kitaplar benim için öyle değerli, uzandıkları yer öyle ulaşılamaz ki… Cesaret etmek zaman aldı. Yazma arzumun bir yanılsama olup olmadığını anlamak için edebiyat ve yazı atölyelerine de katıldım. Yazıyla birlikte, yazabileceğime dair inanç ve inançsızlığın bir arada yürüdüğü, sorgulatan, gerçekliğe, varoluşa farklı kapılar açan yeni bir dünya belirdi önümde. Kitaptakiler, karşılaştığım bu yeni dünyanın ilk öykülerinden bazıları.

Sevdiğiniz, etkilendiğiniz yazarlar...

Sait Faik, Cortázar, Katherine Mansfield, Virginia Woolf, Kafka, Sabahattin Ali, Yaşar Kemal, Ferit Edgü, Mehmet Günsür, Cemil Kavukçu, Barış Bıçakçı…

Daha baştan seçtiğiniz bir anlayış var mıydı, yoksa kendiliğinden mi oluştu öyküleriniz?

Kendiliğinden oluştu sanırım. Bence öykü, zamanın ruhunu farklı bir yerinden yakalıyor. Bu yakalayışların, eğer varsa, hangi anlayışın devamı olduğunu yine zaman gösterir diye düşünüyorum.

***Çaparide Çırpınmak* yayımlandıktan sonra yazdığınız öykülerde bir farklılık var mı?**

Olabilir, ama çoğalmalarını bekleyip tekrar bütün olarak bakmak daha iyi olur belki de.

Kendi deneyimlerinizden çıkarak, yeni başlayan bir yazara ilkin ne önerirsiniz?

Başlamasını ama acele etmemesini öneririm. Okumak, yazmak, özellikle büyük kentlerde yaşamın hızla akıp gittiği yanılsamasının aksine, hızdan uzak eylemler. Sayıca ne kadar çok kitap okuduğuna değil (karşılaşmalar anlamında bu önemli de olsa) ne nitelikte bir okuma eylemi içinde olduğuna bakmalı insan. Okumak, iyi bir okurun, okuduğu her iyi kitapla içinden geçtiği güzel ve çetin bir sınav bence.

Gene öykülerle mi devam, yoksa başka türlerde de yazmayı tasarlıyor musunuz?

Yazıyla yolculuğum beni bir öykü adasına getirdi. Bu sonsuz adada sürekli yeniden görüp yeniden konuşmayı öğreniyorum. Bir gün başka bir adaya gider miyim? Belki giderim, ama öykü adasından ayrılmam.

Son okuduğunuz kitaplar ve düşünceleriniz...

Bilge Karasu, *Troya'da Ölüm Vardı*. Kitabı uzun zaman önce bir kez okumuştum, ama kimi yazarları "okudum" demek hiç mümkün olmuyor. Faruk Ulay, *Bırakmak*. Yalın, hiçbir fazlalığa yer vermeyen, okurun okuma ritmini de elinde tutan bir dil buldum Faruk Ulay'da. Henüz okumadığım metinleriyle Ulay'ı okumaya devam etmek isterim. Ayrıca, adım adım ilerleyen sıradan durumlar içinde bu çağın insanını, onun hesap ve korkularını, dilini kara mizaha çevirerek anlatan John Cheever'in (Tomris Uyar çevirisiyle) *Yüzücü*'sü, Raymond Carver'ın bazı deneme, şiir ve öykülerini içeren *Ateşler*'i (yeniden), Didem Madak'ın *Grapon Kâğıtları*, Cemil Kavukçu'nun *Aynadaki Zaman*'ı, Ahmet Büke'nin *Cazibe İstasyonu* da beğenerek okuduğum son kitaplar arasında.

Giden Bir Kedinin Ardından

Özel Dizi
Ocak 2013
Bez ciltli, şömizli, özel kâğıda baskılı
20 TL • ISBN 978-605-5904-40-1

Ferit Edgü, 1950'lerin sonlarında başlayan öykü serüveninde karamsar bir dünyanın gerçeklikten kaçan bireylerinin iç dünyalarını ve iletişimsizliklerini yazdı. Kişilerini gerçeğin dışından alırken yeni bir gerçeklik arayışı içine girdi. Oldukça karmaşık dünyaları, bazen felsefi boyut kazanan anlatısını yalın bir dil üstüne kurdu.

Sonra Doğu geldi Ferit Edgü'nün metinlerine. Doğu'nun dünyası, insanları, sorunları ve son kertede oluşan yalınlığı yazdıklarının niteliğine önemli katkılar yaptı. Nitelikli edebiyat nedir, sorusunun karşılıklarını ararken önünüze ilk çıkan yazarlardandır Ferit Edgü. Giden Bir Kedinin Ardından onun yeni kitabı. Edebiyat dünyasını ve dilini bütün özellikleriyle yoğunlaştıran öykülerden oluşuyor.

Ferit Edgü'nün en yeni kitabı.

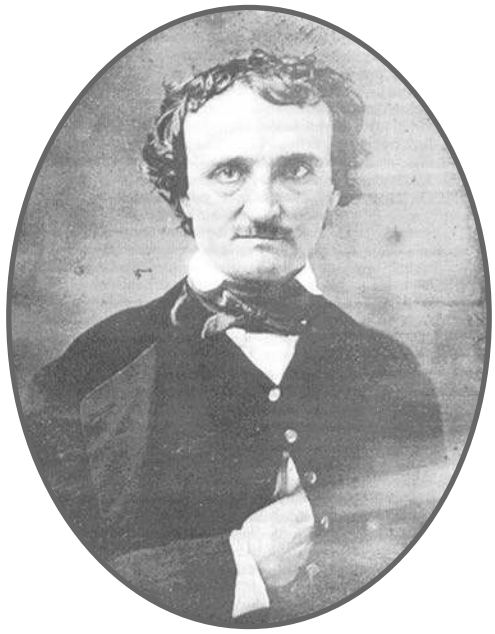
Notos Kitap Yayınevi
0212 243 49 07

Dağıtım Alfa Dağıtım
022 513 34 20

www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
facebook.com/Notosoloji
twitter.com/NotosKitap
twitter.com/Notosoloji

Yaratıcı Yazı Üstüne Düşünceler

Edgar Allan Poe
Öykü Etkisi

Kısa lirik şiirin yanı sıra yüksek dehanın taleplerine karşılık verecek kompozisyon türünü –o dehaya en elverişli uygulama alanını– tayin etmemiz istendiğinde, Bay Hawthorne'un da örneklendirdiği üzere, çekinmeden mensur hikâyeden söz edebiliriz. Burada sözünü ettiğimiz, dikkatle okunması yarım saatten bir iki saate kadar süren kısa mensur anlatı. Herkesçe bilinen roman, uzunluğu ve daha önce de belirttiğimiz içeriksel nedenlerden ötürü konumuz dahilinde yer almıyor. Bir oturuşta okunamadığından, *bütünlük* kaynaklı muazzam kuvvetten mahrum bırakıyor kendini. Okumaya ara verildiğindeki dünyevi uğraşlar, kitabın etkisini değiştirir, yok eder yahut büyük ya da küçük oranlarda azaltır. Okurken küçük duraklamalar bile olması, ideal bütünlüğü bozmaya yeter. Kısa hikâyede ne olursa olsun yazar hedeflerini tamı tamına gerçekleştirme olanağına sahiptir. Okuma sırasında okurun ruhu yazarın kontrolü altındadır. Yorgunluktan ya da kesintiden kaynaklanan dışsal ya da ikincil bir etki olmaz.

Diyelim ki yetkin bir edebiyat sanatçısı bir hikâye kurguladı. Eğer işini biliyorsa, düşüncelerini olaylarına uyduracak şekilde biçimlendirmez; yaptığı işin farkında olduğu bir dikkatle, eşsiz bir tek *etki* işlenir, sonra da ona göre olaylar bulunur – ve daha sonra da bu olayları, önceden düşündüğü etkiyi yaratacak biçimde birleştirir. Eğer daha ilk cümlesi bu etkiye hizmet etmeyecek gibiyse, ilk adımdan başarısızlığa uğramış demektir. Tüm kompozisyonda, doğrudan ya da dolaylı, daha önceden kurulmuş tasarıya uymayan tek bir sözcük bile olmamalıdır. Bu yöntem, özen ve beceri sayesinde, tasarlayanın aklındakiyle bire bir örtüşen ve ona en büyük tatmin hissini veren tastamam bir resim ortaya çıkmış olur. Hikâyenin idesi, değişikliğe uğramadağından hatasız biçimde sunulmuş olur; ki bu, romanda ulaşılması olanaksız bir sonuçtur.

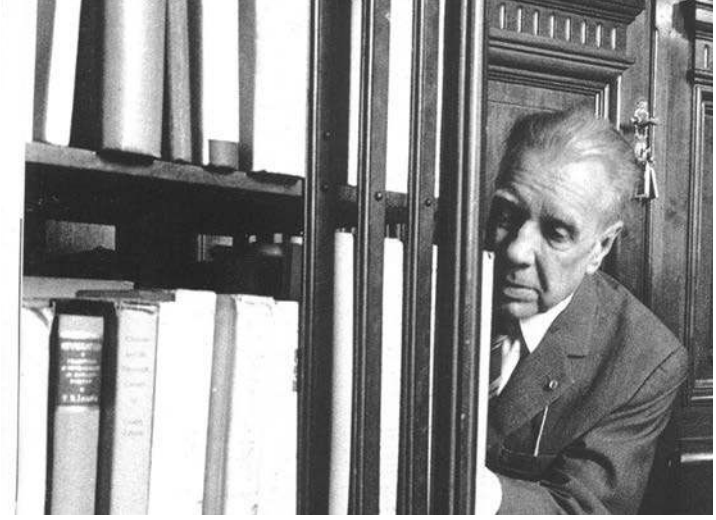
Dünyanın edebiyatlarını bir tür orman olarak düşünüyorum, karmaşık ve bizi sarmalıyor ama yine de büyüyor.

Jorge Luis Borges
Deneyim Olarak Edebiyat

En başından beri yazdıklarınızın kaynağını başka kitaplardan alıyorsunuz.

Evet, doğru. Çünkü bence kitap okumak seyahat etmekten ya da âşık olmaktan daha az bir deneyim değil. Berkeley, Shaw ya da Emerson okumak benim için Londra'yı görmek kadar gerçek deneyimler. Tabii ki de Londra'yı Dickens'tan, Chasterton'dan ve Stevenson'dan gördüm. Çoğu insan, gerçek hayatı diş ağrısı, baş ağrısı, seyahat vb. şeyler üstünden düşünüyor ve düşsel yaşam ve hayallarin olduğu sanatı bundan ayrı kurguluyor. Bence bu ayrım su geçirmez değil. Her şey yaşamın bir parçası.

Dünyada edebiyatın sürekli değiştiğini ve zaman tarafından devamlı dönüştürüldüğünü görmeniz size, özgün edebiyat eseri denen şeyleri ya-

ratmaya dair bir beyhudelik hissi veriyor mu?

Yalnızca beyhudelik olduğunu söyleyemem. Edebiyatı, yaşayan ve büyüyen bir şey olarak görüyorum. Dünya edebiyatlarını bir tür orman olarak düşünüyorum, karmaşık ve bizi sarmalıyor ama yine de büyüyor. Kaçınılmaz labirent imgeme geri dönecek olursam, edebiyat bir labirent değil mi? Yaşayan bir labirent.

Keyif almak en önemli şeyse, sizce bir kitapta en çok keyif veren şey nedir?

Buna birbirinin zıddı iki cevap verilebilir. Birey, yaşam koşullarından kaçıp kendini başka bir dünyada buluyordur ya da bu başka dünya kişinin içindeki benliğe yaşadığı koşullardan daha yakın olduğu için onu ilgilendiriyordur. En sevdiğim yazarlardan biri olan Stevenson'ı ele alacak olursak, şimdi ben Stevenson okuyacak olsam, kitabı okurken kendimi İngiltere'de ya da Güney Amerika'da olarak düşünmem. Kendimi kitabın içinde düşünürüm. Ve belki de o kitap bana bir sırrı açıyor ya da kendime dair yarım bildiğim şeyleri söylüyordur. Elbette bu cevapların hepsi zaten bir arada gitmez mi? Birini kabul ediyorsanız, öbürünü reddetmek zorunda değilsiniz.

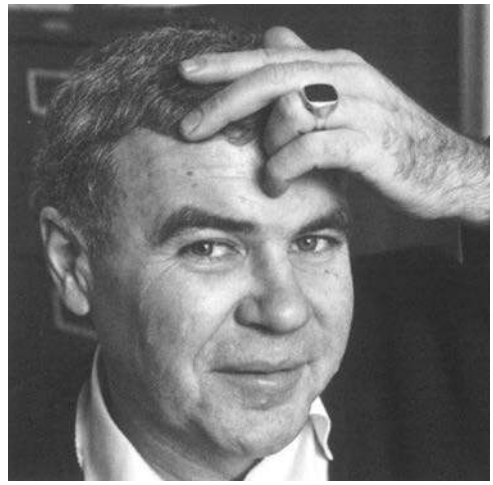
Raymond Carver
Sıradan ama İsabetli Dil

Bir şiir ya da öyküde, sıradan ama isabetli bir dil kullanarak sıradan şeylere ve nesnelere dair yazmak ve o şeylere –sandalye, perde, çatal, taş, bir kadının küpesi– muazzam ve şaşırtıcı bir güç vermek olanaklıdır. Görünürde zararsız ve masum bir satır diyalog yazarak okurun omurgasından aşağı bir titreme yollamak olanaklıdır – Nabokov'a göre artistik zevkin kaynağıdır bu. Beni en çok ilgilendiren, bu türden yazılar. Yarım yamalak ve gelişigüzel yazılardan nefret ederim, ister deneysellik çatısı altında sunulsun, ister beceriksizce uygulanmış bir gerçekçilik. Isaac Babel'in "Guy de Maupassant" adlı harika öyküsünde, anlatıcı kurmaca yazmaya dair şunu söyler: "Cuk diye yerine oturtulmuş bir zaman dilimi kadar hiçbir şey insanın yüreğini öylesine bir kuvvetle delip geçemez." Bu cümle bile beş üzerinden üç alır.

Evan Connell bir defasında, kendini yazdıklarını gözden geçirirken, virgülleri çıkarırken ve tekrar gözden geçirip virgülleri aynı yere koyarken bulduğunda öyküyü bitirdiğini anladığını söylemişti. Ben de bir şeyler üstüne böyle çalışmayı seviyorum. Yapılan işe karşı bu türden bir itinaya saygı duyuyorum. En sonunda elimizde olan tek şey sözcükler ve bunların doğru sözcükler olması, söylemek istedikleri şeyleri tam olarak söyleyebilmeleri için noktalama işaretlerinin doğru yerlere konulması gerekir. Sözcükler yazarın dizginlenmemiş duygularından ağırlaşmışsa ve bu nedenle isabetsiz ve hatalıysa –yani sözcükler bulanıklaşmışsa– okurun gözleri sözcüklerin üstünden kayacak ve hiçbir sonuç elde edilemeyecek. Okurun kendi artistik duyusu yakalanamayacak. Henry James bu türden talihsiz yazılara "zayıf ayrıntılandırma" diyordu.

Bir kitabı aceleyle yazmak zorunda kaldığını, çünkü paraya ihtiyacı olduğunu, editörünün ya da karısının sıkıştırdığını ya da onu terk ettiğini söyleyen arkadaşlarım var – çok da iyi olmayan yazılar için bir tür mazeret.

Peki yazı, yapabileceğimizin en iyisi olmuyorsa neden yazalım? En nihayetinde, yapabileceğimizin en iyisini yapmış olmak ve o emeğin ispatı, mezara götüreceğimiz tek şey.

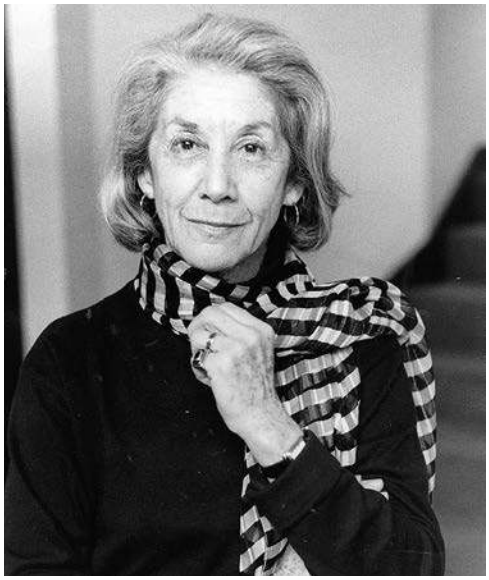

"Zamanım olsaydı daha iyi olurdu." Romancı bir arkadaşım bunu söylediğinde hayretler içinde kaldım. Aklıma getirmesem de düşündüğümde hâlâ şaşıyorum bu işe. Beni ilgilendirmiyor. Peki yazı, yapabileceğimizin en iyisi olmuyorsa neden yazalım? En nihayetinde, yapabileceğimizin en iyisini yapmış olmak ve o emeğin ispatı, mezara götüreceğimiz tek şey.

Nadine Gordimer
Öykü Romandan Nasıl Ayrılır

Öykünün romandan nerede ve nasıl ayrıldığına dair eski tanımları gözden geçirmemize gerek yok, ama yine de sorunun cevabı burada bir yerde yatıyor. Öykü de, roman da aynı malzemeyi kullanır: insanın deneyimi. İkisi de aynı şeyi hedefler: bunu aktarmak. İkisi de aynı aracı kullanır: yazılı dil. Romanın nihai gerçekliği kuran bir araç olmasına dair genel ve yinelenen bir tatminsizlik var ve hatta bu, kaçınılmaz olarak araçları suçlamaya kadar gider: sözcükler aşırı kullanımdan köhnemiş, reklamcılar tarafından canı çıkarılmış, anlamlarını kendi çıkarına kullanan siyasi öğretiler tarafından itibarı azaltılmış. Çeşitli çıkış yolları denendi. İngiltere'de teknik açıdan klasizme geri dönüş ve konu olarak da cinsel sapkınlıkların egzotizmine, insan deneyiminin bir uzantısı olarak fiziksel ve zihinsel anormalliklere dönüş oldu; Almanya'da ve Amerika'da roman, 19. yüzyıl at kılı anlatısı yerine 20. yüzyıl anekdotsal-analitik plastik köpükle doldurularak romanın doğasından gelen hantallık günahını erdeme çevirmekten vazgeçildi; Fransa'da "laboratuvar romanı"yla biçimin insanmerkezci lanetinden ve psikolojik romanın derinlik yanılsamasından kurtulmaya çalışıldı ve yıllar önce Virginia Woolf'un duvardaki ize baktığı yere çıkıldı. Burroughs, okurun romana katılmasını icat etti. Hastalıklı sözcük için, George Steiner sessizlik tavsiyesinde bulundu.

Roman ölmüşken öykü hâlâ hayattaysa, bunun nedeni yaklaşımda ve yöntemde yatıyor olmalı. Öykü, bir form ve *yaratıcı vizyon* olarak, nihai gerçekliği ve yaşamın gizemine yaklaşıyor olduğumuz ya da kendimizi aynaların kalabalığında çığlıklar atarak kaybettiğimiz bir ânı yakalama girişiminde bulunabilecek bir yetkinliğe sahip olmalı, çünkü bu gerçekliğin doğası, bilimdeki keşifler ve yazılı dilin dışındaki iletişim araçlarının çeşitlenmesiyle birlikte daha da çok anlaşılır ya da şaşırtıcı biçimde kapalılaşır hale geldi.

Elbette öykü romana nazaran her zaman daha esnek ve deneye açık olmuştur. Öykü yazarları romancılardan hem daha sıkı teknik disipline hem de daha geniş bir özgürlüğe sahipler. Öykü yazarları seçtikleri biçimin doğası sayesinde romancıların ancak şimdilerde umutsuzluk içinde keşfettikleri şeyi zaten biliyorlardı: romanın en güçlü kuralı, en deneysel romanların bile uymak zorunda olduğu üslup tutarlılığının korunması insan doğasına dair kavranabilecek şeylerin doğasına aykırıdır. Nasıl desem? Her birimizin binlerce yaşamı var ve bir roman bunların yalnızca birine karakter kazandırıyor. *Biçim uğruna* yapıyor bunu. Romancı zamandizisel sıralamayla oynayabilir ve anlatıyı ön plana çıkarabilir; karakterler her zaman okuru yakalar, insan yaşamının özelliklerini yansıtamayan deneyimle ilişkinin tutarlılığını korur ve orada temas, ateşböceklerinin karanlıkta bir orada bir burada yanıp sönmesi gibidir. Öykü yazarları, sürekli yanan ışık sayesinde görürler; onlarınki insanın emin olabileceği tek şeyin sanatıdır – şimdiki ânın. İdealde daha önce ne olduğunu ve o aşamadan sonra ne olacağını açıklamadan yazmayı bilirler. N

İngilizceden çeviren **Oğuz Tecimen**

İMPARATORU ELEŞTİRMENİN İNCELİKLERİ

Ufuk Karakurt

Kitabın şahane hilesi, son sayfayı çevirdiğinde okuruna teselli edici, eğlenceli anekdotlar bırakmasıdır. Bu, imparatoru yerden yere vururken gazaba gelmemenin yoludur.

1

Divan şiirlerindeki sevgililerin, alevden kargı gibi kirpiklerle ve gerili yay gibi kaşlarla korunan gözleri misali, etrafı tunç asalar, gümüş semerli atlar, mücevher kakmalı hançerlerle çevrili, minyatürlerden çıkma güzel bir ata binmiş kişi, *cihanın dayanağı* padişahın ta kendisi. Sen ki reayasın, gel de o mübarek kulaklara kelam ulaştır. Öndeki Enderun müderrislerini geçsen, arkalarındaki defterdarların atları seni ayakları altına alır. Yandan zorlasan, sorguçlu yeniçeri çorbacıları hakkından gelir. Arkadaki çuhadarları gözüne kestirsen zülüflü baltacılar değersiz kelleni eline verir. İşret meclislerindeki hanendelerin ve divan sunarken ayak öpen fukara şairlerin bile şansı senden çok. Ben biliyorum nereden çıkıyor bu hummalı istekler: Alametler yüzünden değil mi? "Zulüm görenlerin ahı hanedanları harap eder, dertlilerin gözyaşları âlemi sulara boğar."

Bir gün, Kayser Mehmed Han, *Binbir Gece*'deki padişahlar gibi, Konstantiniyye'de tebdil dolaşırken, *Velayetname*'de kutb'ul-âlem (dünyanın ekseni) olarak geçen bir dervişin onu biraz mamur görünce meşe kütüğünü yere çakıp, "Sultan sen misin, ben miyim?" diye sorduğu ve "Padişah sensin, ben senin kemine kemterunum," cevabını aldığı nakledilir. Eskidenmiş. Yıl olmuş hicri bin küsur, işler değişmiş. Topkapı Sarayı'na sur üstüne sur, gül bahçesi üstüne lale bahçesi eklenmiş, içi, ulufeli ekâbirle dolmuş taşmış. Padişah imparator olmuş, vezirleri başından savmış, elindeki gürzle oynarken bir tek anasını ve deflerle koridorlarda fink atan cücelerini dinleyebilir olmuş. Öyleyse, vücudunun hacmine kalıp gibi girmiş, dilinin altına çatal dilini yerleştirmiş o eleştiri ifritini yatıştıramayacaksın. Tabii müsahib-i sabık değilsen.

Öyle olsan bile eleştirel risaleni katlanınca avuç içinde gizlenebilecek ebatlarda yapacaksın. Ya eleştirinin önemsizliğini vurgulamak, ya sonradan öfkesini uyandırabileceğin imparatorun hafızasının zayıflığından istifade etmek ya da entrikacıları alt etmek için imparatora, yazdıklarını okuduktan sonra ateşe atmasını fısıldayacaksın. Sonra bir kelimecik babacan ters laf için, uzun girizgâhlar boyunca hudutsuz iltifatlar sayacaksın. Şöyle ki:

I. [padişah hazretlerinin (*burası sabit, ama gerekirse başına* {melek huylu}, {aslan saldırışlı}, {yıldızlar kadar çok askere malik} *gibi sıfatlar eklenebilir*)]

II. [(ışıklar saçan) (nurlu/parlak) gönül aynalarına ya da ilahi ilhamın cihanı seyreden aynası (nurlu/kutlu) gönüllerine ya da nükteden anlayan mübarek tabiatlarına ya da tamamen uyanık mübarek hatırlarına]

III. [gizli olmaya ki ya da gizli değildir ki]

Bu üç gruptan birer öğe sırasıyla birleştirilerek girizgâh tamamlanır, ta ki sözlerin kanat takıp yüksele ve rikab-ı hümayunda sabır ve terbiye ile bekleşe.

2

İtiraf etmeliyim ki, *Mahzun Yüzlü Şövalye* kitabını (kuşkusuz ikinci cildi *Aslanlar Şövalyesi* birinciden daha iyi) hiç tek kitap olarak okuyamadım. Bana hep üç kitap okuyormuşum gibi geldi: 1. Badincani'nin tarih kitabı. 2. Sonradan alayla karışık *El Principe de los Ingenios* (Kıvrak Zekânın Prensi) adı takılan yazarın bu tarih kitabına düştüğü şerhler. 3. Sahte bir ikinci cilt, şövalye destanlarının geniş özetleri, bir rehberin yazdığı *Kıvır Zıvır Bilgiler Ansiklopedisi*'nden maddeler, İspanya taşrasının coğrafyası, *morisco*'ların ve Mağrip esirlerinin belgesellerinden oluşma bir derleme. Böyle olunca Badincani'nin tavus kalemi ile sahtecinin deve kılı kaleminden çıkanlarla, uçsuz bucaksız kırlar üzerinde kendi masalını yazan Mahzun Yüzlü'nün kalem gibi kullandığı yamuk kargısının karaladıklarıyla

El Principe'nin sansür heyetlerine gönderdiği (Sıngın Savaşı'nda yaralanmış felçli kolu yüzünden belki de sitemle sırıtarak yazdığı) ikna mektupları hep birbirine girdi. Asıl yazar kim hiç bilemesem de önemli değildi, kitap neşeli ve renkliydi. (*Mahzun Yüzlü*'nün "hikâyem otuz bin nüsha basıldı, otuz bin kere bin nüsha daha basılacak" kehanetini 17 misliyle geçen bir kitabı övmek saçma farkındayım.)

Şaşırtıcı olansa kitaba "Tüm ortalama okuryazarlığın ilgisini işgal eden şövalye romanlarını eleştirip toplumu o beladan kurtarmak" gibi bir misyon yükleyen sansür heyetlerinin, sanki kendileri aleyhinde laf edilmemiş sanmalarıydı. (Oysa bırakın sansür heyetlerini, imparatorun ülkesinde eleştirilmedik tek milimetrekarenin kaldığı bile şüpheli.) Bir kere dalga geçtiği için övüldüğü şövalye romanlarının, ne Rönesansın, ne Haçlı Seferleri'nin başaramadığı kadar Avrupa ortak kültürüne sirayet edebilmesi ilginçtir. Bu dandik romanlar, *Galyalı Amadis* ve *İspanyol Bernardo del Capro*'dan *İtalyan Çılgın Orlando* ve *İngiliz Palmerin*'e hem tüm Avrupa coğrafyasını kat eder hem de kökenleri *Aieneias*, *İlyada* gibi temel kahramanlık destanlarına kadar gider. O halde temellerdeki "yüce kahramanlık" mevzularında mı bir arıza var nedir? Şövalye romanları bu haliyle pek dalga geçilebilecek koftilikte değil gibidir.

Kitabın başyazarı Badincani'nin, 1500'lerde Batı'nın kadrolu başşeytanı sayılan Müslüman bir Mağripli olması bile başlı başına bir olaydır. Kitabın uzun ömrü boyunca, tebaanın, asilzadenin, engizitörün ya da imparatorun neyi nasıl eleştirdiği uzun uzun incelendiği için tekrar etmek gereksiz. (Endülüslülerin başına gelen felaketler, tebaanın asker yazılmaktan başka çaresi kalmasa da "insanın değeri serveti kadardır" şiarını benimsemesi, Mahzun Yüzlü ve silahtarının su katılmamış salaklar olduğunu ispatlamak adına dev organizasyonlara girişen asilzadelerin kendi salaklıklarını ispatlamaktan başka bir şey yapmamaları vb.)

Neşe ve renklilik bu sıkıcı gerçekleri tatlı tatlı boğuntuya getirir. (Elimizde yalan gibi hakikatler, hakikatvari yalanlar kalır.) Kitabın şahane hilesi, son sayfayı çevirdiğinde okuruna teselli edici, eğlenceli anekdotlar bırakmasıdır. Bu, imparatoru yerden yere vururken gazaba gelmemenin yoludur.

3

Bir gün, Japon adalarının üzerinde, minik kurukafalar şeklindeki taçyaprakları hafif bir menekşe ışığında yüzen, 675 bin kilometrekare genişliğinde, altın renkli bir krizantem belirdi ve her yeri, yanmış kalamar kokusu kapladı. Bu alametten sonra İmparator *Hirohito* radyodan tanrılık vasfını devrettiğini açıkladı. Sonrasında imparatorun tekrar tanrı olması için silahlı bir isyan başladı. Eleştiriden çok, isyan içerdiği için bu, konumuzun biraz dışında, ama her eleştirinin, imparatoru yola getirme gayesi taşıdığını akılda tutmak gerek. Neyse, biz konumuza dönelim, bu olaydan 450 yıl öncesi…

İşte tam bir eski zaman bilmecesi: 168 kişi seksen bin kişilik bir orduyu 15 dakikada yenebilir mi? Millerce deniz yolculuğundan sonra Güney Amerika sahillerine varmış 168 çapulcu bile bu yaptıklarına inanamamıştır herhalde. *İmparator Sapa Apu* da şaşırmıştır belki, ama bazı şeylere de hayıflanmış olmalı: "İçinden gürültüyle öldürücü dumanlar çıkaran o demir borular neydi öyle? Peki, üzerine binilen şu koşucu hayvanlar neyin nesiydi?"

Bir bilmece daha: Seksen bin kişilik orduyla, 168 adama yenilen birine imparator denebilir mi? Zümrüt kolyesi ve altın kakmalı tahtırevanı bir yana, on milyonları vuran tebaasını iki dudak arasında yöneten, 300 kiloluk yontulmuş taş küplerden piramitler inşa ettiren, su kanallarını törenle işletmeye açan ve güneşin oğlu olduğuna inanılan biriyse, denir.

İşte bir üçüncü eski zaman bilmecesi: Güneşin oğlu, bir yarı tanrı nasıl eleştirilir ki? Gemiciler geldiğinden beri sanki kıyamet alameti gibi, tebaanın vücudunun beneklerle dolup yarısının kırılması ve altına aşırı düşkün halleri illa ki kimilerinin şüphesini çekmiştir, ama bunları mağrurluktan göremeyen imparatora nasıl anlatacaklar? Söylentiye göre, öfkeli imparatoru nazikçe eleştirmenin tek yolu, önünde diz kırarken gaz kaçırmakmış. 168 çapulcunun, tropikal yağmurlardan paslanmış zırhlarıyla sefil halde sahile demirledikleri lanetli günlerde, dev kayalardan yontulmuş sarayı osuruk kokularıyla dolarken, sonunda göreceği felaketten bihaber imparator muhtemelen pek sinirlenmiştir. N

Orhan Kemal Yazınında "Mucizevi Göstergeler"

Alper Akçam

Böylesine farklı, birbiriyle çelişen yargıların oluşmasından hareket ederek, roman yazarı Orhan Kemal'in, olayları kahramanlarının gözüyle, onların içselliğiyle görmeyi başardığını, çoksesli bir yapı kurmuş olduğunu söyleyebilmek çok da aykırı kaçmayacaktır.

Mucizevi Göstergeler, İtalyan edebiyat sosyoloğu Franco Moretti'nin 1983 yılında yayımlanmış yapıtının adıdır. 2005 yılında Zeynep Altıok tarafından dilimize çevrilmiş, Metis Yayınları tarafından basılmıştır. Bir altbaşlık olarak *Edebi Biçimlerin Sosyolojisi Üzerine* açıklamasının da yer aldığı yapıtta Moretti, edebiyat eleştirisini bir bilim dalı gibi görmeye, edebiyat göstergelerini kullanarak toplumsal yapıyla bağlamlar kurmaya çaba gösterir. *Mucizevi Göstergeler*'in 24. sayfasında, "Eleştiri kendini hâlâ eski işlevinden kurtaramamıştır, yani okumaya, şu anda ve burada yapılmakta olan okumaya eşlik eden kültürlü bir faaliyet olmaktan" der. Kitabın sonundaki "Edebiyatın Evrimi Üstüne" adlı bölümde, edebiyatın mucizevi göstergelerinden kuracağı kendi edebiyat evrimi savını Darwinci evrim kuramıyla koşutluklar içinde, yan yana görünür kılar.

Edebiyat eleştirisi ve sosyolojisi için oldukça cesur bir adımdır bu.

Türk edebiyatında Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşar Kemal, Orhan Kemal gibi uzun zaman dilimlerinde yazınsal üretkenlikleri olmuş, toplumsal ve kültürel yapı ile edebiyat metni arasında sıcak imgelem köprüleri kurmayı başarmış yazarlar, Moretti'nin bize uzattığı anahtar kullanılarak yakından izlendiğinde, kendi eleştiri alanımızda da çoğaltıcı çalışmalar yapabiliriz.

İlk çalışmamızda Yaşar Kemal'in ilk anıt yapıtı 1955'te yayımlanmış *İnce Memet* ile 1974 ve 1975 yıllarında yayımlanmış Akçasazın Ağaları ikilemesinde (*Demirciler Çarşısı Cinayeti* ve *Yusufçuk Yusuf*) "ağalık-beylik" kavramlarına bakış açısında meydana gelmiş değişimi incelemiştik. İkinci çalışmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* (1949) ve *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* (1962) yapıtlarını karşılaştırdık. "Kültürde süreklilik" kavramı açısından Anadolu'da Cumhuriyet sonrası oluşmuş değişimle Tanpınar yazınındaki evrilmeyi yan yana görünür kılmaya çalıştık.

Bu kez Orhan Kemal'in kırdan kente göç sorununu işleyen 1954 yılında yayımlanmış *Bereketli Topraklar Üzerinde* romanı ile kentteki köyü konu edinen, 1962 yılında yayımlanmış *Gurbet Kuşları*'nı karşılaştırarak toplumsal yapıdaki değişimle yazınsal bakış açısının nasıl etkileştiğini göstermeye çalışacağız.

Franco Moretti, *Mucizevi Göstergeler*'in "Büyük Tutulma" bölümünde I. Elizabeth ve I. James dönemlerinin trajedi çözümlemelerini yapar. Dönem trajedisini, tarihte ilk kez bir kralı yargılama hakkını kendinde bulan "kamu"nun ortaya çıkışındaki en önemli etkenlerden biri olarak değerlendirir. Moretti'ye göre, yeni bir döneme ait devrimci düşünceleri içeriyor olmasa da eskinin, egemenliğini yitirmiş olduğu, trajedilerde belgelenir. Trajediyle mutlak egemenin her türlü etik ve rasyonel geçerliliği ortadan kalkmıştır; trajedi, kralın kutsallığını bozmuş, kellesinin uçurulmasını bile olanaklı kılmıştır.

Dönem trajedileri çağının ekonomik-politik işleyişiyle içli dışlıdır. Toplumdaki evril-

Orhan Kemal karakterleri toplumsal mücadele içinde, yazarın kendi düşüncesini savunan birer araç değil, kendileri olarak var olmayı başarmış özgün, özgür, özerk bireylerdir.

meyle trajedinin biçim ve içeriğindeki değişim birbiriyle koşut gider, birbirinin nedeni ve sonucu olur… İngiliz trajedisini başlatan eser sayılan, Thomas Norton ile Thomas Sackville tarafından 1562'de yazılmış *Gorboduc* ile Shakespeare'in 1604-1605 yıllarında yazdığı *Kral Lear*'in karşılaştırılması, trajedi ile toplum arasındaki ilişkiyi çok iyi görüntüleme olanağı sunar. Her iki yapıt da iktidarın sonraki kuşaklara devriyle ilgili sorunsalı ana tema olarak işlemektedir. İki yapıt arasındaki önemli biçimsel ayrımlar hemen göze batar: *Gorboduc*'ta her perdenin başındaki kukla gösterisi ile sonundaki koro, *Kral Lear*'da kalkmıştır. Bu biçimsel değişim, Moretti'ye kitabının girişinde Simmel'in biçimler sosyolojisinden yararlanmış Lukács'ın Modern Tiyatro adlı yapıtına 1911 yılında yazdığı önsözü anımsatır: "… Sosyolojik çözümlemenin sanat söz konusu olduğunda düştüğü en büyük hata şu: sanatsal yaratılarda sadece içerikleri önemseyip inceliyor ve bunlarla verili ekonomik ilişkileri düz bir çizgi ile birbirine bağlıyor. Oysa edebiyatta asıl toplamsal olan biçimdir… Biçim toplumsal gerçekliktir, tinin hayatına tüm canlılığıyla katılır. Dolayısıyla sadece hayat üzerinde edimde bulunan ve deneyimleri şekillendiren bir etken olarak değil, kendisi de hayatça şekillendirilen bir etken olarak işler."[1]

Gorboduc'taki kukla gösterisi, o perdede neler olacağını alegorik bir şekilde anlatır; koro ise perdede olanları özetler. Moretti, *Gorboduc*'ta, oyun sonunda silah kuşanarak aklın egemenliğini kurmaya yönelmiş aristokrasiyle özdeş gördüğü koronun ortadan kalkmış olmasını, evrensel, "daha yüksek" bir bakış açısının yitirilmiş olmasıyla açıklar. Hegel'e göre ise, *Gorboduc*'tan sonra koro ortadan kalkınca, "asli meselelerin hangileri olduğunu ayırt eden, sahte çatışmalara karşı uyarılarda bulunan ve sonuçları değerlendiren daha yüksek bir ahlaki farkındalık" yitirilmiştir.

Moretti, trajik yapıyı yaratan yarılma ile trajik kahramanı yaratan yarılmayı üst üste oturtarak bu ikisinin köken ortaklığına işaret etmeyi başaran tek sanatçının Shakespeare olduğunu söyler.[2]

Orhan Kemal'in 1954'te yayımlanmış *Bereketli Topraklar Üzerinde* adlı yapıtıyla, ondan sekiz yıl sonra, 1962'de edebiyat dünyasında kendisini göstermiş *Gurbet Kuşları* adlı yapıtlarının karşılaştırılması, toplumsal yapıdaki hızlı değişimin edebiyat alanındaki izlerini görünür kılar. Böylesi bir tablonun kolayca gözlenebilmesinde, Orhan Kemal'in "diyalojik perspektif" ve "sinematografik orkestralama"ya dayanan biçemsel özgünlüğünün de çok önemli bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz.

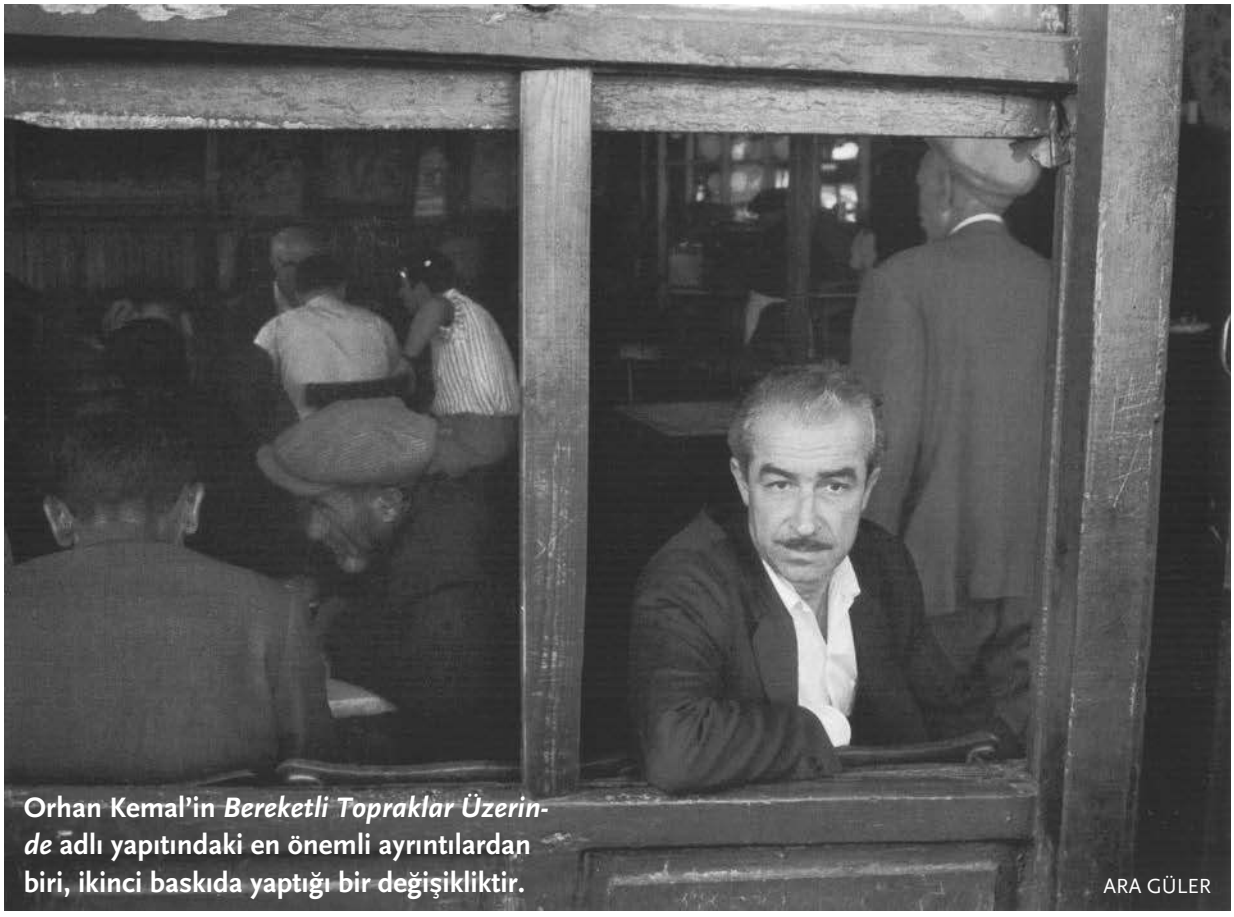
Shakespeare trajedilerinde yer alan aristokratların ve soylu beylerin yerini, bizim çalışmamızda kentlerin yeni konukları ve giderek yerleşikleri durumuna gelecek olan yoksul Anadolu köylüleri alacaktır.

Bereketli Topraklar'da, köylerinden Çukurova'ya giderken geçici sürelerle çalışıp köylerine ekmek parasıyla ve dönemin önemli ev gereci olan gazocağıyla dönmeyi amaçlayan köylü kahramanlar yer almaktadır. *Gurbet Kuşları*'nda ise, köyden kente gidip kent yaşamının bir parçası olmayı hedefleyen yeni bir zümre konu edinilmektedir.

Bereketli Topraklar'da, İflahsızın Yusuf, Köse Hasan ve Pehlivan Ali adlı üç arkadaştan ikisi gurbette ölmüş, İflahsızın Yusuf köye tek başına dönmüştür. *Gurbet Kuşları*'nın başkahramanı İflahsızın Memed, Yusuf'un oğlundan başkası değildir.

Her iki romanda da toplumsal sorunlar, çalışma koşullarının zorluğu, insanlık dışı sömürü konu içinde işlenmekle birlikte, bir ideolojik kalıbın olay örgüsünün içine taşınması söz konusu değildir. Özgün bir yapı oluşturulmuştur. Orhan Kemal karakterleri toplumsal mücadele içinde, yazarın kendi düşüncesini savunan birer araç değil, kendileri olarak var olmayı başarmış özgün, özgür, özerk bireylerdir. Orhan Kemal karakterleri, Bahtin'in çoksesli roman temsilcisi olarak gördüğü Dostoyevski'nin karakterlerini andırırlar. En belirgin özellikleri, "kendileri gibi" olmalarıdır. Her bir karakter için ayrı görünen bir hayat vardır. Tek bir anlatıcının ürettiği tutarlı tiplemeler değildir onlar. Roman kahramanları, bir ânı bir ânını tutmayan o bildik insanın gölgesi gibidir.

Bereketli Topraklar Üzerinde'nin üç kahramanından hastalanıp yatağa düşen Köse Hasan'a, iş güç tutmayan, işçilerden aşırdıklarıyla geçinen hırsız, haydut karakterli Hidayet'in oğlu yardımcı olur. Ayağa kalkamayan Köse Hasan'ın koluna girer, olmadı sırtına alır, pis tuvalete kadar götürür, onun iğrenç dışkısının kokusunu çeker, kıçını çuval parçasıyla temizler. Hidayet'in oğlu, işçilerin kaldığı ahırın ev sahibi, hacı geçinen faizci Köse Topal'ın hırsızlıklarının tanığıdır. Köse To-

Orhan Kemal'in *Bereketli Topraklar Üzerinde* adlı yapıtındaki en önemli ayrıntılardan biri, ikinci baskıda yaptığı bir değişikliktir. ARA GÜLER

pal, işçilerden para toplayıp yemek yapmakta, sonra da bu yemeği başkalarına parayla satmaktadır. Hidayet'in oğluna sus payı olarak yemek verir. Hidayet'in oğlu da kendi hakkı olan yemeği yatalak durumdaki Köse Hasan'a eliyle yedirir. Sonradan boğularak öldürülen Köse Topal'ın katili, Hidayet'in oğludur.

Aynı kahraman, daha sonra gireceği patos işindeyse işçiler adına savaşım verdiği için işine son verilen Zeynel'in yerine geçmeyi, bir tür rütbe artırımını ise, hiç ikirciksiz kabul edecektir.

Köse Hasan'ın köyden birlikte çıktıkları arkadaşı Pehlivan Ali, olabildiğince uygunsuz iş koşulları nedeniyle hasta olup yataklara düşmüş arkadaşını el kapısında, parasız pulsuz, hasta yatağında bırakmış gitmiştir ama, ilkin kendisine yapılan Zeynel'in yerine çalışma önerisini kabul etmeyecektir. "Yiğit adamın yerinde çalışmam ben arkadaş. Yiğit ölür, namı kalır. Çalışmam ben!" diyecektir.[3]

Pehlivan Ali saf, dümdüz, kaba saba bir köylüdür. Bahtin'in Dostoyevski'nin kimi kahramanlarında bulduğu "karnaval dobralığı" en çok onda yaşam bulmuştur. Genelevde iri yapılı bu adamın kendisini seçmesinden ötürü önceleri biraz rahatsızlık duyan ufak tefek yapılı orospu, onun davranışlarından, safça konuşmalarından müthiş etkilenir. Genelevdeki diğer kadınların da hemen gözlemleyebildikleri gibi, ona "tutulur".

Eleştirmenler, tek başına köyüne dönen Yusuf'un karakter çözümlemeleriyle Orhan Kemal romanı üzerinde değerlendirmeler yaparlar.

Berna Moran, Orhan Kemal'in Yusuf'tan yana olmakla olmamak arasında bir ikircilik geçirdiğini söylemekte,[4] Fethi Naci, Yusuf'u kendiliğinden bir gelişmenin (kavgasız, uzlaşmacı, duvarcı ustalığını becermiş bir köylü) tek olumlu simgesi olarak görmektedir.[5] Taylan Altuğ ise Yusuf'u kendiliğinden ödün vermiş, dalkavukluk etmiş, insani yozluğa ve bireyciliğe kaymış bir kişilik olarak tanımlamaktadır.[6]

Böylesine farklı, birbiriyle çelişen yargıların oluşmasından hareket ederek, roman yazarı Orhan Kemal'in, olayları kahramanlarının gözüyle, onların içselliğiyle görmeyi başardığını, çoksesli bir yapı kurmuş oldu-

Gurbet Kuşları'nda sistemi çözmeye başlamış, haksızlıklara ve sömürüye karşı bir direniş bilinci geliştirmeyi başarmış daha farklı karakterler ortaya çıkmıştır.

ğunu söyleyebilmek çok da aykırı kaçmayacaktır. Orhan Kemal, Mihail Bahtin'in Dostoyevski romanlarından bulup çıkardığı gibi, bir "nihaileştirme", kahramanlarında bir "evrilme" arkasında değildir.

Orhan Kemal'in *Bereketli Topraklar Üzerinde* adlı yapıtındaki en önemli ayrıntılardan biri, ikinci baskıda yaptığı bir değişikliktir. Yola çıkarken şehirlilerden birer cin, tehlikeli, yoldan çıkmış yaratık olarak söz eden Yusuf, dönüşte şehirlileri birer enayi olarak görmekte, şehirliyi küçümsemektedir. Kendine güvenli bir havası vardır, böbürlenmektedir. Klasik roman yapısındaki başla son arasındaki karakter değişimi, kahraman evrilmesi, gelişme gerçekleşmiş gibidir. Kahramanın Lukácsçı, bütünlüklü bir dünya arayışı yolunda önemli bir adım atılmıştır ki, her şey altüst oluverir: Yusuf'un tanışıp birlikte çay içtiği, konuşmaya başladığı, başlangıçta Yusuf'un konuşmalarıyla eğlenen istasyon görevlisi birden öfkelenir:

"– Bana bak bana dedi. Deminden beri boyuna dinlettin. Anlattıklarını yedim belleme. Hem sana bir şey deyim mi? Köyünden de çıkmaya kulak asma.

Yusuf küçük memurun gerçek yüzüyle karşılaşınca şaşırmıştı:

– Niye?

– Şehri pislettiğiniz yeter!

– Biz mi pisletiyoruz?

– Fazla konuşma, gözü açıklığa da lüzum yok. Yallah, marş!" diyerek kovalar onu.[7]

Yusuf'taki değişim üzerine kafa yoran, geride ölüsü kalmış iki arkadaşıyla ilgili anıları onun kişiliğinde saklayan okur bu sahneyle altüst olur. İkinci baskıya eklenen bu parodik söylem, Orhan Kemal'in yazınsallığı, kahramanlarının roman içindeki gelişimleriyle ilgili değerlendirmeler yapan eleştirmenlere verilmiş bir yanıt gibidir: yani kahramanları ve karakterleri bildikleri gibi davranırlar! "Gözlemlenen kişilik değişimi"yle dalga geçilerek anlatıcının önceden belirlenmiş bir sona ulaşma kaygısı olmadığı gösterilmek istenmiştir sanki.

Gurbet Kuşları'nda dönemin siyasal çatışmaları ve politik yapısı her biri farklı birer söylem taşıyıcısı olan kahramanlar tarafından dile getirilmektedir. Kabzımal Hüseyin Korkmaz'ın fettan karısının, cinsel gücünü kullanarak devlet bürokratları içinde çevirdiği işler, zamanın sonradan görme zenginlerinin Demokrat Parti ve Vatan Cephesi'ne akış hikâyesi de metin içinde yer almaktadır… Dönem politikasının en belirgin özelliği ise, "din istismarı"dır.

Bir yandan varlıklı, tüccar, aydın kesim, onlardan birilerinin kendi gösterişi için katılmaya ve ilişki kurmaya çalıştığı sanatçı dünyası, bakanlıklarda işlerin yürüme biçimi anlatılırken bir yandan da İstanbul'a ekmek ve iş için gelmiş yoksul kesimin uğradığı değişim yan yana görünür kılınmaktadır. Orhan Kemal'in çoğul bakış açısı, her kesim için adaletli tutumunu elden bırakmaz. Romanlarını, hikâyelerini yazmaktan haz duyduğu çalışan insanların, yoksul kesimin içinde de Gafur gibi, Hacı Emmi gibi yoksul emeğiyle, yoksulun bilinçsizliğiyle geçinen çarpık tipler vardır.

Orhan Kemal biçeminin özgün yapısı gereği anlatıcı, hangi kahramanın ve karakterin yanına giderse, o kişi kendisini en geniş kimlik tanıtımıyla metne katmaktadır. *Gurbet Kuşları*'nın İflahsızın Memed'i vapurda ikinci mevki biletiyle gelip oturduğu birincide biletçiye yakalanmıştır. Biletçi, emekliliği yaklaşmış, evli kızı kocasından ayrılıp babasının yanına gelmiş, kendi derdi kendine yeten bir adamdır. Memed'i paylar, bağırıp çağırır… Olaya tanık olan, biletçinin öfkeli konuşmalarını, Memed'in kent şaşkını köylü saçmalamalarını dinleyen süslü bayansa, işin başka boyutundadır: "Çaptan düşmüş adamın öfkesinden ne çıkar?" demektedir.[8]

Ayşe, Gafur'a da, çevre köşklerde çalışan tüm hizmetçi kız ve kadınlara da dolanan bakkal çırağına da yüz vermemiştir. Ayşe'nin de aklı fikri evleneceği koca ayaklı erkeğin ayaklarını yıkamaktadır. Zeytinburnu'ndaki Hatçe ablasının yaşamına benzeyen bir yaşam kurmak istemektedir. Koca, fabrika işçiliği yapmakta, Hatçe evde çamaşır, dikiş vb. ile evin geçimine katılmakta, çocuklarına bakmaktadır.

Komşu köşkün hizmetçisi Pervin ise başka bir yol seçmiştir kendine. Çalıştığı evin efendisiyle yatıp kalkmaktadır; kendisine ev açtırmak niyetindedir. Orhan Kemal'in karakterlerinde kaba ve ortalama bir "sınıf tavrı" görülmez. Her sınıfın, her zümrenin, her bireyin kendine özgü bir tutumu vardır. *Bereketli Topraklar Üzerinde*'nin kahramanı İflahsızın Yusuf ile oğlu Memed çok farklı düşünce yapısındadırlar. Her ikisi de İstanbul koşullarında karşı karşıya gelince farklı yaşam tarzlarına evrilecekler, birbiriyle çelişik dünya görüşlerine sahip olacaklardır. Bu farklılığın kültürel arka

planında geniş yeniden üretim biçiminin yol açtığı "Gündelikçi iş" ile "sermaye" arasındaki çelişki yer alır. Bir kuşak farkı ve sekiz yıllık toplumsal süreç, iki ayrı karakter yapılandırmıştır.

Bereketli Topraklar Üzerinde'nin kent toplumu karşısında belli ölçüde şaşkın, karşılaştıkları zor koşulları aşabilmek için bir ortak eylem ve etkinlik düşüncesinden çok uzak olan köylülerinin yerini *Gurbet Kuşları*'nda karşısındaki sistemi çözmeye başlamış, haksızlıklara ve sömürüye karşı bir direniş bilinci geliştirmeyi başarmış daha farklı karakterler ortaya çıkmıştır. İlk romanda kahramanların ve karakterlerin davranışlarında etkili olmayan politik yapı, ikincisinde belirgin bir duruma gelmiştir. Sistemdeki farklı çıkar gruplarını bir arada tutan, sınıflara ait "ortak akıl" ortaya çıkmıştır. *Gurbet Kuşları*'nda da sahne alan *Bereketli Topraklar Üzerinde*'nin İflahsızın Yusuf'u patronu ve köylüsü kabzımal Hüseyin Korkmaz'ı velinimet olarak görmektedir. Bu doğrultuda Demokrat Parti'nin Vatan Cephesi'ne üye olma önerisini de severek kabul etmiştir. İflahsızın Yusuf, kabzımalın yanında çalışan ve oğlu Memed'e romanın başında çok ters davranmış, ona yardımcı olmamış köylüleri Gafur'un dalaverelerini görmezden gelmekte, kendi öz kızına dolanmasına bile göz yummaktadır. İflahsızın Yusuf'u *Bereketli Topraklar Üzerinde*'den *Gurbet Kuşları*'na aktarılmış, oraya atanmış bir karakter olarak okuyabilmek mümkündür.

Yusuf'un oğlu İflahsızın Memed ise olup biteni farklı bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Karşılaştığı kent toplumu içinde kendi üzerinden siyasal oyunlar oynanmasına karşı çıkmaktadır (patronunun Vatan Cephesi'ne katılma önerisini geri çevrmiş, işinden olmuştur; onun yerini babası İflahsızın Yusuf alacaktır).

İflahsızın Memed ile Hüseyin Korkmaz'ın evinde hizmetçilik yapan Ayşe evlenmişler, Zeytinburnu sırtlarında bir gecekondu yapmışlardır. Arsa ve yapı malzemeleri için büyük borçların altına girmişlerdir. Bir yandan da yıkım ekipleri için rüşvet toplanmaktadır. Yıkımcılara rüşvet verilmesine karşı çıkan öğretmenin adı "komünist"e çıkarılmıştır. Konduculardan birçoğu öğretmen için "dinsiz, imansız komünist" diye konuşmaktadır.

Memed'i büyük bir hınçla izlemekte olan köylüsü Gafur gecekondunun yerini öğrenir. Yıkım ekipleri Memed'in gecekondusunu yıkarlar. Yıkımcıların arasında bulunan Gafur, Ayşe'nin gözünden kaçmamıştır. Ağlamakta olan Memed'in omzundan tutup çeker. "Kalk lan kalk. Gene yaparık, yenisini yaparık!" der. Roman bu tümceyle kapanır.

Orhan Kemal anlatıcısı, sosyalist kimliğine, kendini "Aydınlık Gerçekçi" olduğuna bakmaksızın, ideolojik yapısının gölgesinin metnin üzerine düşürmemeye özen göstererek yansızlığını elden bırakmaz, kahramanlarına ve karakterlerine kendisiyle eşit haklarda, aynı düzlemde söz hakkı tanır. Güçlü "diyalojik yapı" ve sunulan "orkestralama" ile sekiz on yıllık bir süreçte Anadolu'da yaşanan gerçeklik farklı bir estetik kurulumla yazınsal alana aktarılmış olur. N

[1] György Lukács, Modern Tiyatro, aktaran Franco Moretti, *Mucizevi Göstergeler*, çeviren Zeynep Altıok, Metis Yayınevi, İstanbul, ss. 19-20.

[2] a.g.e., s. 81.

[3] Orhan Kemal, *Bereketli Topraklar Üzerinde*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975, s. 319.

[4] Berna Moran, T*ürk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, 2. cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, s. 72.

[5] Fethi Naci, *On Türk Romanı*, Ok Yayınları, İstanbul, 1971, s. 61.

[6] *Türkiye Defteri*, sayı 39, Ağustos 1974; aktaran Berna Moran, a.g.e., s. 71.

[7] Orhan Kemal, a.g.e., s. 369.

[8] Orhan Kemal, *Gurbet Kuşları*, Everest Yayınları, İstanbul, 2010, s. 15.

KAYNAKÇA

Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, 2. cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.

Fethi Naci, *On Türk Romanı*, Ok Yayınları, İstanbul, 1971.

Franco Moretti, *Mucizevi Göstergeler*, Çeviren Zeynep Altıok, Metis Eleştiri, 2005.

Hilmi Yavuz, *Roman Kavramı ve Türk Romanı*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974.

Mihail Bahtin, *Dostoyevski Poetikasının Sorunları*, çeviren Cem Soydemir, Metis Eleştiri, İstanbul, 2004.

Orhan Kemal, *Bereketli Topraklar Üzerinde*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975.

Orhan Kemal, *Gurbet Kuşları*, Everest Yayınları, İstanbul, 2010.

ROBOSKİ

Mehmet Dinç

Yaşlı bilge kısık gözleriyle boşluğa bakarak konuşuyor. Kucağında taşıdığı resimdeki genç, onun torunu. Henüz on beş yaşlarında olmalı; çok artist, âdeta kız tavlamak ister gibi bir duruşu var resimde.

Şırnak'ı geçip Uludere yoluna girdiğimizde doğa farklı anlamlar taşımaya başlıyor; hem giderek koparıyor bizi geldiğimiz yerlerden hem de yaz sıcağının ortasında çağıldayan dereler ve yeşil vadilerle başka güzellikler sunuyor önümüze. Hareket halindeki otobüsün camından dışarı bakıyorum, devlet denen varlığın buralara kan kusmaktan başka işe yaramadığını düşünüyorum. Binlerce hektarı yanmış ormanlar çarpıyor gözüme. Bir de yol kenarında, otobüs kafilesinin ortak söylemi: "Kürtlere hizmet için değil de onları ıslah etmek için art arda kocaman setlerle inşa edilen barajlar."

Yanımdaki koltukta bize rehberlik edecek, köye götürecek kumral tenli bir genç oturuyor. Roboskili. Bir de ona soruyorum barajları. Şaşakalıyor bu soruma; âdeta hayrımıza değil der gibi bakıyor bana. Dağların eteklerinde virajlı yolları bir yılan kıvraklığıyla geçiyoruz. Bu defa da sağımızda akan derenin ardından yükselen sıradağları işaret ediyorum yanımda oturan kumral tenli gence. "O dağların arkası Irak. Yolların büyük bir kısmında mayınlar var," diyor. "Bir de kaçak yollar."

Yörenin kendine has dere, tepe, yeşil doğası ve peribacalarını andıran mağaralarını gözlemlerken varıyoruz Roboski'ye. Köye girdiğimizde, yol boyunca kendini belli etmeden büyüyen hüzün, üzerime kurşun gibi çökmeye başlıyor. Çevremde gördüğüm insanlar, toprağa gömülmüş otuz dört canın çektiği acıları onlarla birlikte yaşıyor gibi duruyorlar. Ya da ölen otuz dört insan için bir şey yapamamanın, kimsesizliğin, dertlerine derman bulamamanın çaresizliğiyle mahcup duruyorlar. Köyün camisinin önünde, gencinden yaşlısına birçok insan karşılıyor bizi. Bir seremoniden çok, yürekleri taş bağlamış bir sertlikle sıkıyorlar ellerimizi. Uzun bir sıra halinde el sıkıştıktan sonra bizi, taziye yeri olarak kullandıkları camiye davet ediyorlar. Camiye girerken yüz hatları çevrede yükselen kadim dağlar gibi yorgun, yerel kıyafetleri içinde bir dede, "Yedi aydır, her gün taziye yeri olarak kullanıyoruz camiyi," diyor.

Ve anneler... Tam da caminin içine adım attığımda yan yana, birbirinden destek alırcasına, siyah tülbentlerle, siyah elbiselerle ayakta dizilmiş, ellerinde, ölen çocuklarının resimleriyle bizi ayakta karşılıyorlar. Gencinden yaşlısına otuz dört anne. Fitili ateşlenecek birer bomba gibi gözleri dolu dolu bakıyorlar bize. Bir an boşluğa düşüyorum, saçları jöleli, olsa olsa on dört yaşında bir erkek resimini göğsünün üzerinde tutan anneyi gördüğümde. Ruh halim bir anda boyut değiştiriyor. Gurbetten dönüldüğünde aile fertlerinden birinin ölümünü öğrenir gibi, gözleri yaşarıyor birçoğumuzun. Annelerin ağıtları yavaş yavaş yükseldiğinde ve çoğu, genç bile sayılmayacak, çocuk yaşta etrafa gülücükler saçan otuz dört resme teker teker baktığımızda morfin yemişiz gibi kendimizden geçiyoruz. Sonra ben de dahil olmak üzere birçoğumuz gözyaşlarını tutamıyor. Dehşetle fark ediyorum, dağların ardına düşen bombaların bu kez onların ocaklarına düştüğünü. O anda bir şeyin daha erincine varıyorum: bir olayın trajedisini ne kadar ortaya koyarsak koyalım, olay yerine gitmeden, geride kalanları görmeden olay hiçbir zaman tam olarak anlaşılmamış olacak. Sanki

Otobüs yavaş yavaş Roboski'den çıkarken, hepimizin kafasından aynı şey geçiyordu. Roboski'yi gelip gördükten sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...

yedi aydır uyumamış anneler. Gözleri yorgun, gözleri öfkeli, gözleri medet umar gibi, gözleri çocuklarını arar gibi etrafa bakıyorlar. Anlıyorum ki ruh halimiz boyut değiştirmeden, huzurumuzu yanımıza alarak Roboski'ye gitmişsek, annelerin gözlerinin içine bakmak cesaret ister. Çünkü gözlerimiz annelerin gözlerine değdiği zaman, ruhumuz o âna kadar yaşadığı huzurun utancından kahrolur.

Annelerine bir hediye, bir süs eşyası ya da evin geçimi için para veren o küçük ellere sahip çocukların sırtında, dağları delecek kadar ağır bombaların belleklerde yarattığı tahribat bilincimin sınırlarını aşıyor bir an. Anneler böylesine hunharca bir ölümü kabullenemiyor. Olsa olsa masallarda yaşanması gereken gerçeküstü bir olay, bombaların çocuklarının sırtlarında patlaması yüzünden ağır bir yük olarak çökmüş omuzlarına.

Bir an karşılıklı olarak Roboski halkıyla suskun bir şekilde birbirimize bakıyoruz. Sözü KESK Genel Başkanı Lami Özgen alıyor. Roboski katlimanın hafızalardan silinmeyecek kadar ağır olduğunu dillendiriyor. Konfederasyon olarak olayın ilk meydana geldiği günlerde de buraya geldiklerini ve o günden bugüne olayın takipçisi olduklarını söylüyor. Ardından İHD Genel Başkanı, DİSK Genel Sekreteri, TTB Genel Başkanı ve öbür sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri birer konuşma yapıyor. Bütün konuşmacılar, "Failleri ve olayın maksadı ortaya çıkmadıkça yaşanan trajedinin peşini bırakmayacağız," diyor.

Sonra söz sırası annelere geliyor. Başlarda hiç kimseden çıt çıkmıyor, sonra sağ yanımızda oturmuş bir nine alıyor sözü. Olaydan sonra kendini çile çekmeye adamış bir yorgunluk var üzerinde. Yaşlı bilge kısık gözleriyle boşluğa bakarak konuşuyor. Kucağında taşıdığı resimdeki genç, onun torunu. Henüz on beş yaşlarında olmalı; çok artist, âdeta kız tavlamak ister gibi bir duruşu var resimde.

Mezarların bittiği yerin biraz daha yukarısında, otuz dört gencin bombalandığı karşıki dağlara dönüyoruz yüzümüzü. Ruhları şad olsun, diye bir dakikalık saygı duruşunda bulunuyoruz.

Dikkatimi resimden alıp yaşlı ninenin söylediklerine kulak veriyorum. "Devletten, başbakandan para falan değil, bu olayın gerçek nedenini ve faillerini ortaya çıkarsın, başka bir şey istemiyoruz," diyor. Caminin tavanına asılan pervaneler içeriyi serinletiyor. Halka halinde oturmuşuz. Yaşlı nine daha konuşuyordu ki, orta yerlerden tepeden tırnağa siyahlara bürünmüş genç yaşlarda bir kadın, elinde bir resimle ortaya atılıyor. Beyaz tenli, küt burunlu, yuvarlak çeneli ve tombik yüzlü bir gencin resmini taşıyor göğsünde. Annesinin kopyası gibi... Kömür gözleri faltaşı gibi açılıyor annenin. Boğazı tahriş olmuş gibi kısık bir sesle konuşuyor. Konuşurken dudaklarına doğru akan gözyaşları sesine karışıyor sanki. "Bizim çocuklarımız ne yaptı? Kimin cebine ellerini soktular? Ailelerini geçindirmek için yaptılar. Okul harçlıklarını çıkarmak için yaptılar. O küçücük bedenlerini kocaman bombalar parçaladı ama..." diyordu. Sesi giderek çığlığa dönüyordu. Daha fazla konuşamadı. Olduğu yerde dizlerinin üzerine çöküp öylece kaldı. Etrafta oturan birkaç kadın yardımına koştu genç annenin.

Artık yalnızca gözyaşlarımız konuşuyordu. Bir süre herkes suskun kaldı. Sonra mezarlığı ziyaret etmek istediğimizi söyledik. Bunun üzerine bir kıpırdanma oldu. Kasvetli hava bir an olsun dağıldı. Mezarlık, caminin bulunduğu yere biraz uzaktı. Herkes araçlardaki yerlerini aldı. Bizimle birlikte aracımıza sıkıştırabildiğimiz kadar köy sakinini aldık. Otuz dört canın anneleri ise kendileri için hazırlanan minibüslere bindi.

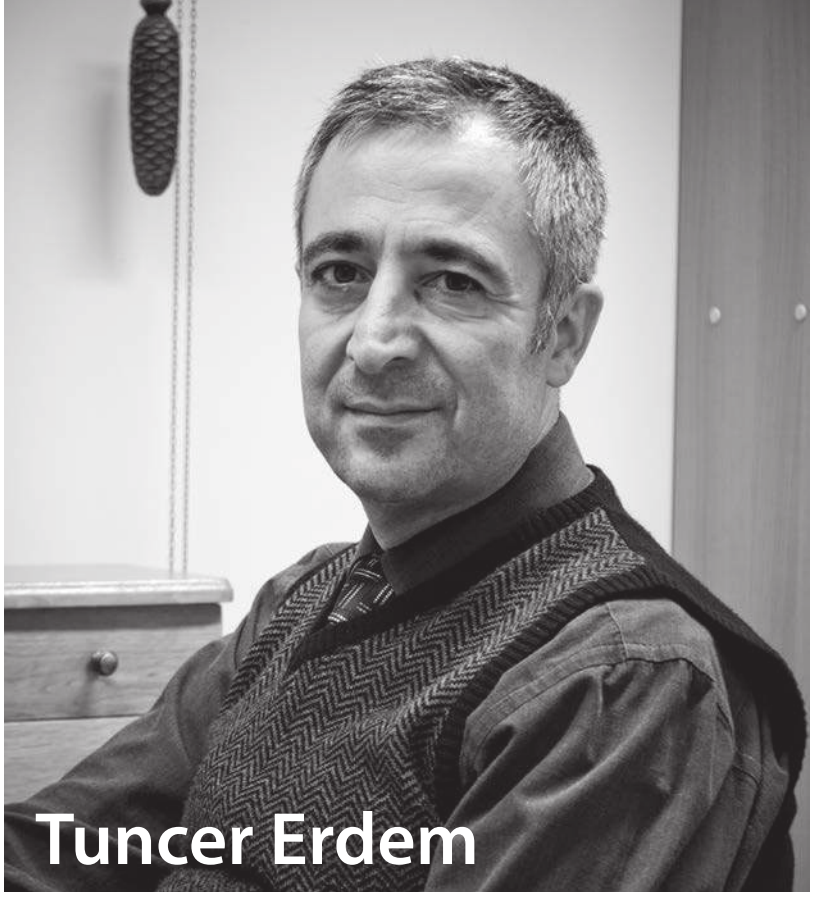
Kısa bir yolculuktan sonra otobüsten inmiş, mezarların bulunduğu yere doğru keçi yolundan yamaç yukarı yürüyorduk. Otuz dört canın ebedi mekânı, tepenin yamacında, meşe ağaçların aralarına yapılmış. Karşıda, sınırın sıfır noktasında Irak dağları görünüyor. Yanımda yürüyen köylüye olayın olduğu yer buradan görünüyor mu diyorum? Eliyle sıradağları işaret ediyor, "En yüksek dağın hemen ardında," diyor. Mezarların, tam da bombalanan dağa karşı yapılması tuhaf gelmiyor bana. Sanki yaşamımızda da umudumuz bu dağlar, ölümümüzde de... demek istiyorlar.

Mezarlığa varmıştık artık. Hep medyadan, televizyonlardan ya da internet haberlerinden gördüğümüz resimlerin yanı başında olmak, trajedinin gerçeğine biraz daha yaklaşmak, giderek trajedinin kendisine dokunmak kahrediyordu bizi. Bir an nerede duracağımıza karar veremedik. Her anne, çocuğunun mezarı başına gitmeyi tercih etti. Bir kanal şeklinde, aynı hizaya dörtlü, bir sonraki paralele beşli kazılmış mezarların başına gidiyor anneler. Bir an durup ortalığı seyrettim. Mezarlık değil, sanki çocuk bahçesi. Her mezarın üzerine rengârenk yapma çiçekler konmuş. Her mezar taşının başucunda yöreye has bir meşe ağacı dikilmiş. En çok dikkat çeken şeyse, hiçbir annenin, çocuğunun ölümünü kabullenememiş gibi durması. Mezardan çok koyunlarında taşıdıkları resimlere sarılıyor anneler ve sessizce gözyaşı döküyorlar.

Mezarların bittiği yerin biraz daha yukarısında, otuz dört gencin bombalandığı karşıki dağlara dönüyoruz yüzümüzü. Ruhları şad olsun, diye bir dakikalık saygı duruşunda bulunuyoruz. En sıkı saygı duruşuna, daha altı ya da yedi yaşında saçları keçe, gözleri şaşkın bir kız çocuğu duruyor. Elinde tuttuğu karton mukavvanın üzerinde yazılmış bir slogan var. "Çocuk ölümlerine hayır. Ağabeyim on üç yaşında öldürüldü" yazıyor. Belli ki kendisi yazmış. Öksüzlüğün, çaresizliğin ve kimsesiz kalmanın lâl söylemi gibiydi sloganı oluşturan çarpık çurpuk harfler.

Basın açıklaması okundu. Mezarları tek tek ziyaret ettikten sonra, dönüş yoluna koyulacaktık. Yamaç aşağı kaymamaya dikkat ederek iniyorduk. Ve arabaların beklediği yerde, töre gereği bizi uğurlamak için uzun bir sıra oluşturuldu. Yine tek tek ellerini sıkarak başsağlığı diledikten sonra, yaşlı annelerin ellerini öptük. Kederli yüreklerinden kopan tek söylemi vardı hepsinin. "Bizi unutmayın. Çocuklarımızın katillerini bulması için devletle konuşun," diyorlardı.

Otobüs yavaş yavaş Roboski'den çıkarken, hepimizin kafasından aynı şey geçiyordu. Roboski'yi gelip gördükten sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...

Tuncer Erdem

Bir nevi metin-çevirmen ilişkisi bu.

Bilge Karasu'nun *Gece* romanının 31 bölümünü resimlediğiniz *Gece Kitabı* yeni yayımlandı. Bu metinle bağınız nedir?

Gece zengin görsel imgeler barındıran bir kitap. Tabii bu imgeler ilk okumada kolaylıkla belirmiyor. İmgelerini daha iyi seçebilmek için metni birden fazla kez okumam gerekti. Zaman mekân belirsizliği, belirgin bir başkarakterin, yankarakterlerin olmaması beni ona daha da yaklaştırdı, çizdiğim suretlerle eşlik etmemi kolaylaştırdı. *Gece*'de anlatıcı her yeri gören bir pencereden dünyayı, şehri izleyip anlatıyormuşçasına konuşuyor… Bu pencerede belirip kaybolan görüntülerin suretleri *Gece Kitabı*'na siyah beyaz kareler olarak düştü.

Böyle bir kitap düşüncesi nasıl doğdu?

Bir yazarın metnini resimleyeceğimi pek düşünmezdim. *Gece* için de ilk başta böyle bir düşüncem yoktu. *Gece* de dahil Bilge Karasu kitaplarının büyük bölümünü 90'larda okumuştum. Ancak 2007'de kitaplığımı karıştırırken *Gece* yeniden elime geçti. Bir daha okumaya başladım. İkinci okumamda metnin görsel imgelerini daha net fark etmeye başladım. Bunlar elbette Karasu'nun kitabı yazarken zihninde olan ya da oluşan imgeler değildi. Ama *Gece*'nin derin, katmanlı bir metin oluşu böyle bir çeşitliliğe imkân tanıyor. Farklı okurlar, farklı ruh halleri, farklı zaman dilimleri için farklı imgeler doğuran bir metin bu. Yüzeysel, düz bir çizgide akan metinler böylesi bir çeşitliliğe izin vermez. *Gece* metinlerine eşlik edecek bazı çizimler yapmaya başladığımda yine de bir kitap oluşturma niyetim yoktu. Sadece denemek istedim. Ancak ilk birkaç bölümü resimledikten sonra kitap projesine kalkışabildim.

Kasvetli, soğuk, rahatsız edici bir metin *Gece*. Çizerken zorlandığınız zamanlar oldu mu?

Özellikle son bölümlerde bu oldu. Sonuçta metni çizerken, onunla bir okurunkinden daha içli dışlı bir ilişkiye giriyorsunuz. Bir nevi metin-çevirmen ilişkisi bu. Böylesi yakın bir ilişkide elbette ondan size geçen duygu da daha şiddetli oluyor. Tıkandığım, kâğıt kaleme elimin varmadığı zamanlar oldu. Öyle zamanlarda metinle ilişkime geçici aralar verdim. Hem ona, hem kendime soluklanma fırsatı tanıdım. Çıkmaz yollara girdiğimi hissettiğimde geri dönüp başka yollar denedim, metnin çetin bölümlerini çizmeyip kendi haline bıraktığım da oldu tabii.

Başucu yazarlarınız, kitaplarınız...

Türkçe yazanlardan ilk aklıma gelenler: Tomris Uyar, Hasan Ali Toptaş, Enis Batur, Bilge Karasu, Tezer Özlü, Ferit Edgü, Orhan Pamuk… Ayrıca yabancılardan Mişima, Calvino, Capote, Salinger, McCullers'ı severim. Başucu kitabım *Kutsal Kitap*'tır, her gün okurum. Adını verdiğim yazarların kitaplarını da zaman zaman dönüp okurum.

Şu aralar neler yapıyorsunuz?

Bu aralar daha çok, kısa öyküler yazıyorum. Eski fotoğraflara bakarak onları yorumlayan bir anlatıcının izlenimlerini. Bir de bu fotoğraflara bakarak yalın desenler çiziyorum; suretlerden türeyen suretler...

Yakın gelecekteki tasarılarınız...

Tamamlanmış dört kitap dosyam var. İkisi öykü, biri şiir, biri de şiirsel metin ve çizimlerden oluşan bir kitap dosyası. Öykü kitaplarından biri sanırım bu yıl yayımlanacak. Diğerlerinin akıbeti ne olur henüz bilmiyorum. Bir de büyük ebatta siyah beyaz çizimlerden oluşan bir sergi projem var. Çizimler bitti, şimdilik bir köşede bekliyorlar.

YAYINCILIK DÜNYASININ EN BEĞENİLEN YAYINEVLERİ

Artık daha çok kitap yayımlanıyor, daha çok kitap satılıyor. Peki bu arada yayınevleri, pek çok ölçüt göz önünde tutulduğunda, yeterince özenli davranıyor mu? Biz bu düşünceden çıkarak, en beğenilen yayınevlerini sorduk. İlgi çekici sonuçlar çıktı.

Yayınevlerinin asıl uğraşı kitap ve dergi yayıncılığı. Kitap yayıncılığı elbette her zaman arabının önüne koşulur. Aynı zamanda dergi yayımlayan yayınevi sayısı bir avuca sığacak kadar. Sonunda bütün boyutlarıyla kendisini tamamlamış bir sektör olmasını amaçladığımız yayıncılık dünyası, bugün artık etkinlikleri sürekli olan 1.000'den çok yayınevinden oluşuyor. Varlıkları tescil edilmiş bir o kadar yayınevi de kayıtlarda duruyor. İçinde bulunduğumuz bu son dönem boyunca yayınevlerinin sayısının gitgide arttığı da biliniyor. 1980'lerin hemen başında neredeyse 100 yayınevi varken, bugün binlerce yayınevinden söz ediyoruz.

Peki bu sayısal artışın yayıncılığın tam bir sektöre dönüşmesine katkıda bulunduğu söylenebilir mi? Şimdilik pek söylenemez. Yaklaşık son on yılda, yayımlanan kitap çeşidi de, kitap satışları da katlanarak arttı. Kitap yayıncılığı önemli ticari karşılıklar yaratmaya başladı.

Öte yandan, önceleri nitelikli edebiyat yayıncılarının egemen olduğu yayıncılık dünyası, neden sonra ticari yayınevlerinin egemen olduğu yatay bir genişleme yaşadı. Kısa yoldan para kazanmak için yayıncılığa giren kaptıkaçtı yayınevleri bu arada türedi.

Meslekten yayıncılar bilir ki, yayıncılık, büyük ya da küçük, nitelikli kitap ve dergi yayımlayan yayınevlerinin omuzlarında yükselir. Her yerde böyledir bu. Ötekilerin günü geçtiğinde, güncel olan anlamını yitirdiğinde, o nitelikli yayıncılar hâlâ aynı yerde durmayı sürdürür.

Notos'un bu sayısında, yayıncılık sektörünün nitelikli yayınevlerinin hangileri olduğunu, sektörün içini dışını iyi bilenlere sorduk. Yayıncılık dünyasının sorunlarını değil, en beğendikleri yayınevlerinin hangileri olduğunu öğrenmek, okurlarımızla paylaşmak için. Kesin yargılar aramadan, kişisel seçimlerini, beğenilerini belirtmelerini istedik.

Bir yayınevinin niteliğini anlatacak şu dört ölçütü de bir çerçeve olarak öne sürerek:

- **Yayımladıkları kitapların içeriğine göre.**
- **Yayımladıkları kitapların estetik niteliğine göre.**
- **Her bakımdan güvenilirliğe göre.**
- **Okurla ilişkilerine göre.**

YAYIMLADIKLARI KİTAPLARIN İÇERİĞİNE GÖRE

Metis Yayınları
İletişim Yayınları

Metis'in yayımladığı kuramsal kitaplar önemli bulunuyor. Dünyada çok önemli örnekler veren edebiyat literatürünü yakından izleme olanağı sağlamak, bir yayınevi için önemli bir kültür katkısı, ayırt edici bir özellik olarak görülüyor. Bu arada toplumsal bilimler, felsefe, edebiyat, siyaset alanlarında yayımladığı kitaplar da Metis'in niteliğini güçlendiriyor.

İletişim ise, nitelikli edebiyat kitapları ve toplumsal bilimler alanında yayımladığı kitapların yanında, edebiyat klasikleriyle de öne çıkıyor. İletişim'in yaptığı yayıncılığın kapsamının genişliği ve akademik çalışmalara verdiği destek ve modern Türkiye tarihinin eleştirel bir haritasını çıkarma konusundaki iştahı önemli bulunuyor.

Yayıncılık Dünyasının En Beğenilen Yayınevleri için görüşlerini belirten yayıncılar ve yazarlar

Cem Akaş (G Yayın Grubu yönetmeni, yazar) • Cemil Kavukçu (yazar) • Sırma Köksal (Everest Yayınları yayın yönetmeni, yazar) • Turgut Çeviker (araştırmacı, yazar) • Tanıl Bora (İletişim Yayınları editörü, yazar) • Müren Beykan (Günışığı Kitaplığı editörü) • Murat Yalçın (Yapı Kredi Yayınları editörü, yazar) • Behçet Çelik (yazar) • Cem Erciyes (Radikal kültür-sanat sorumlusu) • Sinan Kılıç (Alef Yayınları yöneticisi) • Derviş Şentekin (Radikal Kitap editörü, yazar) • Sibel Oral (yazar, editör) • Bora Ekmekçi (İdefix yayın sorumlusu) • Çağlayan Çevik (Hürriyet kültür-sanat editörü) • Tuğba Eriş (Notos Kitap editörü)

YAYIMLADIKLARI KİTAPLARIN ESTETİK NİTELİĞİNE GÖRE

Günışığı Kitaplığı
Metis Yayınları
Yapı Kredi Yayınları

Norgunk, Metis, Helikopter yayınevleri, yayımladıkları kitapların tasarımına verdikleri özenle ilk sıralarda belirtiliyor.

Estetik ölçüt konusundaki seçimler birçok yayınevine dağılıyor. Bunun nedeni, kitabı güzel bir nesne olarak yayımlayan yayınevlerinin gitgide çoğalması olmalı.

Kitabın estetik ölçütü denince de, belli ki önce kapak tasarımına bakılıyor. Sonra iç tasarıma.

Görüşlerine başvurduğumuz yayıncılar ve yazarların çoğunluğu, yalınlığı bir estetik kategori olarak benimsiyor.

Metni öne çıkaran yalın tasarım özellikle vurgulanıyor. Bir kitabın rahat okunurluğunun bütün estetik kaygıların önünde olması gerektiği belirtiliyor.

OKURLA İLİŞKİLERİNE GÖRE

Günışığı Kitaplığı
Metis Yayınları
Yapı Kredi Yayınları

Günışığı Kitaplığı, Metis ve Yapı Kredi yayınları, okurla ilişkilerini en iyi düzenleyen yayınevleri olarak belirtiliyor.

Bu yayınevlerinin, yayımladıkları her kitabı izleyen bir okur kitlesi yaratmış olmaları, önemli bir özellik. Okuru canevinden yakalamak bu ve ancak zamanla kazanılıyor. Bunun önkoşullarından biriyse, nerede okur varsa, oraya kitaplarını götürebilme, yaygınlaşma çabası.

Sıcaklık, ataklık, cana yakınlık da belirtilen özellikleri arasında.

HER BAKIMDAN GÜVENİLİRLİĞE GÖRE

Yapı Kredi Yayınları • İletişim Yayınları • Metis Yayınları
İş Kültür Yayınları • Günışığı Kitaplığı

YKY, İletişim, Metis, İş Kültür ve Günışığı Kitaplığı yayınevleri, çeşitli nedenlerle en güvenilir yayınevleri sıralamasında öncelikle anılıyor.

Güvenilirliğin ölçütleri olarak da şunlar belirtiliyor:

Editöryel katkının yüksekliği.

Yayına hazırlık sürecinde titizlik ve kitapları yanlışsız yayımlamaya gösterilen özen.

Çevirilerin doğruluğu.

Telif haklarına saygı.

Yapılan hataları kabullenme.

Bu arada Günışığı Kitaplığı, özel bir örnek olarak, "çocukları küçük aptallar yerine koymayıp insan olarak gördüğü" gibi gerekçelerle çocuk yayıncılığında öne çıkıyor.

■ Görüşlerine başvurduğumuz yayıncılar ve yazarlar, bu arada bir dizi yayınevinin daha adını andı.

Kitap, Norgunk, Everest, Siren, Sel yayınevleri, öncelikle adı anılanlar oldu. Adı özellikle "estetik ve güvenilirlik ölçütleri" bağlamında belirtilen Notos Kitap'ı ise, Notos'ta yaptığımız soruşturmalar içinde değerlendirmiyoruz.

Gene de şu belirtilebilir: Yayıncılık sektörü kitap üretiyor. Kitap ise, herhangi bir meta değil, aynı zamanda estetik bir ürün. Kitabı güzel yayımlamak, yayınevlerinin yükümlülüğü olmalı. Değilse, yayıncılık yalnızca mal dolaşımı içinde kendini var eden, ticari bir sektöre dönüşür. Okurların bir bedel ödeyerek aldıkları kitapların kapağından içine, bütün ayrıntılarıyla iyi hazırlanmış, tasarlanmış, pırıl pırıl kitaplar okumaları da onların en temel hakkıdır.

Notos Okurları En Beğendikleri Yayınevlerini Seçti

Notos'un okurlarıyla ilişkisini hem daha etkin kılmak hem de yaygınlaştırmak için sosyal medyayı önemli bir iletişim alanı olarak gördüğünü okurları biliyor. Özellikle de Facebook ve Twitter, şimdilik bu iletişimin başlıca araçları. İlk yıllarda *Notos*'un kendi bildirimlerini yapmak için kullandığı sosyal medya, adım adım interaktif ilişki biçimlerinin yeni örneklerini de vermeye başladı. *Notos*, kapak konusunu belirlemeye varan bu karşılıklı ilişki içinde, pek çok konuda okurlarının görüşlerini almaya çalışıyor. Bu arada soruşturmalar yapıyor.

Bu kez de gündemimizden hiç düşmeyen bir konuda başvurduk okurlarımıza. Facebook sayfalarında başlattığımız soruşturmaya Twitter'dan da katılım oldu.

Notos okurları da sonunda nitelikli kitap okurlarının profilini yansıtır. Onların seçtikleri yayınevlerinin okurların beğendikleri yayınevlerini önemli ölçüde temsil ettiği de söylenebilir.

İletişim
Metis
Ayrıntı
YKY
Can
Sel
İş Kültür Yayınları
Kırmızı Kedi
6:45
İthaki
Belge
Yitik Ülke
Everest
Kabalcı
Yordam
Alakarga
Pan
Everest
İmge
Helikopter
Siren
TUDEM

Okurlarımızın düşüncelerine göre, en beğenilen yayınevi İletişim oldu. Ardından Metis geliyor. Ayrıntı, Yapı Kredi ve Can yayınları ile birlikte, ilk beş yayınevi sonra gelenlerden ayrılıyor.

Demek ki bu beş yayınevi, yayıncılık dünyasında okurların en çok beğendiği yayınevlerinin ik grubunu oluşturuyor. Sonra da sırasıyla öteki yayınevleri geliyor.

Burada, okurlarımızın seçtiği yayınevleri arasından adları en çok öne çıkan 22 yayınevinin adına yer verdik.

Seçimlerin nedenleri de değişik. Öncelikle kitapların niteliğinden söz ediliyor. Nitelikten de, pek çok özelliği bir arada, bir bütün yapı gibi düşünmek gerekiyor.

Notos, bu ilgi çekici sonuca benzer sonuçlar almak için, farklı konularda okurlarının görüşlerine başvurmayı sürdürecek.

Yol, Erdem, Güç, Klasik Eser...

Büyük Kitaplar
Türkçesi Tahsin Ünal
Ocak 2013
Özel kâğıda baskılı
18 TL • ISBN 978-605-5904-38-8

Tao Te Ching 81 adet aforizmadan oluşmuştur. Tao artık bildiğimiz üzere Yol; Te (De) erdem ve bu sayede elde edilen güç; Ching (Jing) de klasik eser, külliyat gibi anlamlara gelir. Birinci kitap Yol'un külliyatı, ikinci kitap da Erdem Gücü'nün külliyatı gibi anlamlar taşımaktadır.

Tao Te Ching (Daode Jing) aforizmaları aslında, "insan zihninin, varoluşu anlama süreci"ne bir tür anlam kazandırmak ve bir biçimde referans noktası oluşturmak adına, sistematik biçimde birbiriyle etkileşen kavramları anlatır. Zıtlıkların bünyelerinde var olan bir enerjinin başlattığı zincirleme etkileşimler üstünden bazı kuvvetler birbirlerini var eder. Gerçek dünya dediğimiz varlık durumunda cereyan eden olaylar bu kuvvetlerin bir ürünüdür. Bir şey ortaya çıkarken yokoluşunu da birlikte getirir. Olmak ya da olmamak, birbirlerinin veçheleridir ve karşılıklı olarak birbirlerinin nedeni olurlar.

Notos Kitap Yayınevi
0212 243 49 07

Dağıtım Alfa Dağıtım
022 513 34 20

www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
facebook.com/Notosoloji
twitter.com/NotosKitap
twitter.com/Notosoloji

NOTOS KİTAP

Hikmet Temel Akarsu

Kül Rengi Sabahlar
(Bir Billard Bar Öyküsü)

Aziz arkadaşım Ati'ye

Bir kıyıcıkta sıska gitarist ağlıyor. Kıyıcık dediğime bakmayın; sahne orası. Uzun ve loş salonun köşesinde, hafifçe bir yükseltide kurulmuş bir ayrıksı üçgen. Üstünde bir rock orkestrasının gerek duyacağı her şeyin en ucuz, en tozlu ve en paslılarından bir çıfıt çarşısı var. Baterist şimdiden sahnede davuluna kapanmış, sızmış. Yanı başında bir yarım bira; bir dumanı tüten sigara. Sigaranın külü bir parmak kadar uzamış, yatmış kül tablasına. Kül rengi bir sabah olmak üzereyken son müzmin yalnızlar hâlâ barı terk etmemekte ısrarlı. Siyah elektrogitarına tutunmuş, sahnedeki unutulmuş serüvenini bir başına sürdürmeye çalışan sıska solistin yüzü de kül rengi. Tıpkı Billard sabahları gibi.

Billard Bar'da sürekli canlı müzik vardır. Marjinal üniversiteli gençler tarafından yapılan en ucuz, fakat en içli rock *cover*'ları çalınır devamlı. Lakin bunları kimse dinlemez. Hatta tüm müdavimler, sahneye olanca uzaklığıyla bir tek başınalık abidesi olarak konuşlanmış barda takılır ve bambaşka işlerle uğraşır. Hüzünlü suskunluklar, özyıkıcı yalnızlıklar, konuşmaya çabalayan insancıklara acıklı bakışlar atmalar, içkinin buğusunda boğulmak istemeceler, sigara yasağını delmeceler, kabuklu fıstıkları yerlere serpmeceler, arada bir baş kaldırıp kapıdan yeni girmekte olan müdavime göz atmacalar biteviye sürer gider. En enerjik anda ise nadiren bilardo oynamak ve dart atmak gibi dirimsellikler sergilenir. Sırf laf olsun diye.

Billard Bar müdavimleri bunun dışında hiçbir şey yapmazlar ve en büyük itinayı da müziği dinlememe konusunda gösterirler. Asla canlı müzik yapan grupla ilgilenmezler. Vebalılarmış gibi onların en uzağındaki köşeye yerleşirler. Zaten ıssız, loş ve kederli salonda ilave bir ıssızlık çemberi oluşur… Canlı müzik yapan grubun çevresi âdeta *No man's land*'dir. Ve çalan müziğe yan gözle bile bakmaz, bar çevresinde buhranlarına gömülmüş olarak konuşlanan nitelikli aylaklar. Canlı müzik ve grup yok gibi davranırlar. Ta ki müzik sesi susana kadar. O dinlenmeyen ve asla dikkate alınmayan, sinek vızıltısı gibi hep sızlanıp duran müzik sustuğu anda birden bütün başlar kalkar içkilerden, herkes kendine gelir ve diklenip sesini yükseltir: "Ne olmaktadır?! Bir hadise mi vardır? Müzik neden susmuştur?! Şu dünyada hiç huzur bulunamayacak mıdır?!"

Neyse ki müziğin hiçbir zaman olmadığı gibi yine susmadığı kısa sürede anlaşılır. Uzun saçlı, kendisi de kül rengi suratlı, yırtık blucinli, üniversiteli solistin kız arkadaşı

gelmiştir bara. Büyük sanatçının artık en az bir dinleyicisi vardır. Müziğe ara verir ve gider bukleli saçlı, *grunge* giysili, dişleri telli sevgilisini öper oğlan. Müziğe bunun için ara verilmiştir. Fakat tepkiden ürküp hemen yerine geçer. Genç sevgilinin gözlerinin içine baka baka "Boat on the River" türünden bir *plaj gitaristi* şarkısı söylemeye başlar. Duygusal oğlanın gözleri sulanır. Olivia Newton John'a benzeyen, deri giysili, *piercing*'li, sarışın, incecik garson kız, yeni misafire bir Miller bira getirir. Küt diye masasına koyar ve arkasını döner gider. Bir kırbacı eksiktir. Üniversiteli çıtır mahcup, müteşekkir; bir şeyler söylemek için çırpınır. Kimse ilgilenmez. Şarkı o arada biter. Büyük aşka hürmeten bu kez bardan tek tük alkış sesleri yükselir. Kafalar kadehlerden kalkmamıştır ama eller çat çut savrukça alkış vurmaktadır. Gençlere biraz iltifat etmekten ne çıkar ki? Oğlanın manitası gelmiş, o kadar da mı kıyakçılığımız olmasın, gibilerden. Tamam, anladık insanlık öldü ama işte tam bu kadarcık da bir nezaket olabilir hayatta. Hiç değilse çeşni niyetine. Hiç değilse zorlamayla…

Gece boyunca duyulan ve duyulacak olan tek alkış kalkışması da böylece son bulur. Bir an evvel kül rengine dönüp sabahı çağırmak istemektedir gece. Fakat kimse tükenişin kucağındaki bardan ayrılmak, eve gitmek, bir başına soğuk yatağına girmek istememektedir. Neredeyse hepsi de orada o şekilde gecenin rengi gibi, azar azar solarak, ağararak, beyaza dönerek ölmeye hazır gibidir. Hâlâ Beyoğlu'nun aykırı köşelerinden kopup gelen rindler bir bir düşmektedirler Billard Bar'a. Tarihi bir Beyoğlu binasının, aşınmış mermer basamaklı döner merdivenlerle çıkılan, üçüncü katındaki bu absürd bara gelenler arasında kimler yoktur ki: Mekânını kapatmış kıdemli işletmeciler, dışarıda yürüyüp giden sahte cıvıltıya kendini kaptıramayan marjinal kültür insanları, anlatılıp durulan sahte dünya masallarına iştirak etmemekte direndiği için tenzil-i rütbe olmuş entelektüel gazeteciler, dışarıda kabarıp duran muhafazakârlıktan kaçacak ve sığınacak adalar arayan eski tarz bohemler, gece hayatının eskileri, mürekkep yalamış rantiyeler, kaybetmiş işadamları, yeraltı yayıncıları, sindirilmiş muhalifler, pozisyon kaybetmiş eski sol siyasiler, yaşadığı çağın nasıl bu hale geldiğini bir türlü kabullenemeyen, adı sanı duyulmamış züğürt idealistler, dekadan şairler, alternatif arayışlar içindeki oyuncular, film yıldızı olma yollarından döndürülmüş, orta yaşlı, şöhret yitimine uğramış güzel kadınlar ve son *rocker*'lar…

Tüm bu güzel insancıkların bir araya toplandığı bu ıssız ve unutulmuş bardan hüzün akardı. Keder duvarlardan sızar, gözyaşı tavandan damlardı. Ucuz sandalyeler savrukça masaların çevresine dağıtılmış olurdu. Üzerlerinde tek tük bedbin çiftler oturur; ağlaşır dururdu. Toz kokan Billard Bar hep kül rengi sabahları özlerdi. Yeraltında da şafak söker dercesine bunu hep özlerdi. Çünkü bir günün daha bir an önce bitmesini isterdi. Çünkü kaybedilmiş bir dünyanın son ağlayanları orada toplanıp acı çekmemek adına, her şeyi unutmayı denerlerdi. Sabaha kadar bunu denerlerdi. Havanın rengi kül rengine dönene, şafak sökene kadar Billard Bar'da nihilistler son ağıtlarını suskun suskun söylerlerdi. Belki hiç ağlamazlardı. Ama yüzlerinden akan derinlik binlerce göleti dolduracak kadar çok miktarda hüzün yaşlarıyla dolu olurdu.

Ares hep oradaydı. Her gece oradaydı. Hava kardıktan biraz sonra oraya gelir, sabaha kadar bir yere ayrılmazdı. Şimdi sakal da bırakmıştı, yaşı yarım yüzyılı çoktan devirmiş koca rind. Bir eskiçağ Grek yontusu gibi oturup barın köşesine sesi kapalı televizyona bakardı hep. Neyi düşündüğünü asla bilemezdik ama arada bir yerinden kalkar, hırsla dart atardı. Puanlarını hesaplı ve zeki bir tacir gibi tek tek toplar, sonra hırsını almış olarak,

düşünceli bir şekilde yerine otururdu. Alkolü hafif, pahalı bir bira içerdi sürekli. Sarhoş olup yere devrilmemek, sabaha kadar orada tutunabilmek içindi bu, olasılıkla. Çünkü kül rengi aydınlık ortalığı sardığında, yani çökmüş medeniyet Beyoğlu'na güneş doğduğunda, yere yıkılmış eski dostları ya da biçare yalnızları veyahut da eski bir İstanbul efendisine gereksinim duyan orta yaşlı kadınları güvence içinde evine teslim etmek hep ona düşerdi. Bu görevini kuşatma altında kraliçenin güvenliğini üstlenmiş bir yaver titizliğiyle, büyük bir ciddiyetle yerine getirirdi. Bugüne kadar bir sululuğa ya da alelade insanlara mahsus herhangi bir sarkma olayına adının karıştığı görülmemişti.

"Bilirdim, onu üzen artık savaş muhabiri olarak göreve çağrılmaması değildi. Daha çok, ölümü aramak için çıkılacak anlamlı, heyecan verici ve işlevsel bir yol kalmamasıydı."

Ne zamandan beri ona Ares diyordum anımsayamıyorum bile. Son tuhaf savaş Gürcistan çarpışmalarında, alnını çanak antene vurup yaraladıktan sonraydı sanırım. Ona savaş tanrısının ismini takmama dudak bükerek karşılık vermişti. Ne söylediğim umurunda bile değildi. O, yaşamın kendisini bile umursamayan, sadece ve sadece savaş muhabiri olarak görev yaptığı cephelerde anlamlı ölümü arayan tuhaf bir rinddi. Aykırı bir gazeteciydi. Entelektüel, fakat bıkkındı. Yüzünde sürekli alaycılık, kederin ve acının halitası olan bir tebessüm taşırdı. Nadiren konuşur; konuştuğunda insanı şaşırtırdı. Sözlerini ölçüp biçerek sarf etmezdi ama nedense ağızdan çıkan her tümce bir vecize etkisi yaratırdı. Billard Bar'dan içeri girdiğimde hoşnutlukla yüzüme bakar, sonra hemencecik rutin haline dönerdi. Gece boyunca görüp göreceğim tek iltifat o ilk anda gördüğüm, ışık hızıyla yanıp sönen tebessüm olurdu. Çok geç giderdim Billard'a ve orada onu her bulduğumda bir kez daha Tanrı'nın bir mucizesinin gerçekleştiğini düşünür, bir müminin şükran duygularıyla yerime otururdum. Onu gördüğümde mutlu olurdum.

"Artık hiç savaş yok sanırım. Hep buradasın," derdim her seferinde ona.

"Savaş çok da savaş muhabirine gerek yok artık," derdi kibarca. Yan gözle suskun televizyondaki savaş görüntülerine kilitlerdi bakışlarını.

"Bu ne demek oluyor şimdi?" derdim üsteleyerek her seferinde.

"Saf gözüküyorsun ama saf olmadığını biliyorum," derdi o da usulca.

"Bana ağırlık yapma!" derdim.

"Nasıl istersen," der ve susardı.

Yaptığım kabalığı anlar, pişman olur, alttan alarak bir kez daha üstelerdim:

"Artık, savaş muhabirine gerek yok ne demek Ares? Bu ne demek Ares?!"

Gülümserdi işte o anlarda:

"Artık, savaş haberlerini senaristler yazıyor biliyorsun. Minik bir odada. Kolejli tikiler!" der ve işte o anda bir *shot* votka isterdi. Tek yudumda *shot*'u kafaya diker; "Gerçeklik, aranan en son şey artık! Ve bu düşünüldüğü kadar fena bir şey değil!" der ve bardağı bara indirirdi.

Sonra yine suskunluğuna gömülürdü.

Bu konuşma hiç yapılmamış gibi bir sonraki karşılaşmamızda aynı replikler üç aşağı beş yukarı aynı sözcüklerle aramızda tekrarlanır ve her zamanki gibi bir *shot* votka atmayla nihayet bulurdu her nedense. Sonra yan yana oturur sabaha kadar sessiz televizyona bakar, plaj gitaristlerinin, naif, sulugöz, şekerli duygusallıklarla dolu, çocuksu *cover*'larını dinlerdik.

Bilirdim, onu üzen artık savaş muhabiri olarak göreve çağrılmaması değildi. Daha çok, ölümü aramak için çıkılacak anlamlı, heyecan verici ve işlevsel bir yol kalmamasıydı. Çünkü o, gerçek bir nihilistti. Yaşamın ne denli boş olduğunu iliklerine kadar hissetmiş bir umutsuz ve tüm yaşamını anlamlı bir final arayarak geçirmiş bir müzmin yalnızdı. Farkındaydım; aslında anlamlı bir final aramanın bile ahmakça bir dirimsellik olduğunu zaman zaman düşünmüyor değildi. Ama bu kadarından vazgeçmek de elinden gelmiyordu işte.

MUHAMMET ŞENGÖZ

Tüm yaşayan varlıklardaki ölüme karşı anlamsız, seviyesiz ve çaresiz direnişi küçültücü buluyor, yadsıyordu…

Billard Bar giderek loşlaşıyor, giderek ıssızlaşıyordu. Olivia artık barın içine çekilmiş yalnızların yakınmalarına kulaklarını tıkamıştı. Bohem Hisar yıllarının popüler simalarından yakın dostumuz bar sahibi, içkinin ölçüsünü kaçırmışlara son nasihatlarını geçmek üzere barın dışında ikna masaları kurmuş, söylevler veriyordu. Tüm dünyası Billard Bar'dan ibaret ve süregiden her şeye karşı yadsıma duygusuyla dopdolu olan, nazlı siyah-beyaz kedicik Çarşı pencere sahanlıklarında dolaşarak Beyoğlu'nun çıldırmış kalabalıklarına aşağılayıcı nazarlar atıyordu. Genç bir kadını eve gitmeye ikna edemeyen erkek arkadaşı, bilardo oynayarak yakınlaşmanın, elleşmenin yollarını arıyordu. Suskun televizyonda gece kuşları için stoktan çıkarılmış köhnemiş yapımlar gösterilmeye başlamıştı artık. Genç vokalist, sevgilisine serenat olarak görülebilecek en içli *cover*'ını söylemeye çalışıyordu. Tüm melankolisini takınarak Richard Marx'ın şarkısı, gençlik aşklarının değişmez popüler melodisi "Right Here Waiting for You"yu söylüyordu.

Artık sıkılmıştım. Bilemediğim bir nedenden dolayı terliyordum. Ya bir şeyler içmek ya da bir şeyler konuşmak istiyordum. Oysa gece boyunca çok içmiştim ve başım dönüyordu. Ares gecenin başından beri ciddiyetinden hiçbir şey kaybetmemişti. Sanırım artık, bir şey içmesem iyi olacaktı. Kötü hissediyordum. Ağzımı açtım. Konuşmaya çabaladım. Tek dileğim Ares'ten bir tümce duymaktı. Buna ihtiyacım vardı. Yalnızlığı bölmek adına. Bunalımımı, kötü giden gecemi sağaltmak adına. Bir dosttan tek bir değerli söz duymak adına. Sözcüklerin bizleri yaşatan en büyük değerler olduğuna bir kez daha tanık olmak adına…

Saçmalamak pahasına garip bir tümce kurmaya çalıştım. Aslında, "Keşke savaşları savaş muhabirleri yazsa gene," filan türünden bir şeyler söyleyip yavşamak, ondan birkaç değerli söz duymak istiyordum. Ama sözcükler ağzımda yuvarlandı. Boğulur gibi oldum. Konuşamadım. Aynı anda vokalistin karşısında put gibi oturup bir saatten fazla süre kıpırdamadan sevgilisinin şarkılarını dinleyen dişleri telli genç kadın, depremde çöken bir Dor sütunu gibi sanki çatlayıp masasıyla birlikte yere devrildi. Ortalık büyük bir şangırtıyla çınladı. Minik kadın yerde çırpınmaya başladı. Ağzından köpükler fışkırıyordu. Saralı mıydı yoksa, yoksa başka bir derdi mi vardı. Beş on kişi başına toplandı. Sevgilisi, üzerine atılıp filmlerdeki gibi sözler sarf etmeye başladı. Çok abesti, gülecek gibi oldum. Fakat kendimi tuttum. Ares hiç kıpırdamaksızın yerinde oturuyordu. Usulca bana döndü ve:

"Aslında savaşları savaş muhabirlerinin yazması gerçekten de gereksiz!" dedi ansızın. Çok garip! Sanki sorumu duymuş gibiydi. Oysa ben konuşmayı başaramamıştım. "Siyasal maksatlı sahtekârların yazması daha iyi," diye de ekledi.

Şaşaladım. Yerde çırpınan kızı bırakıp ona döndüm. Boş boş yüzüne baktım. Hayatı anlamaya çalışan evladına nutuk atan geçen bir baba gibi merhametle konuştu bir kez daha:

"Zaten ölüm de aranmakla bulunmuyor ki; hiç ummadığın zamanda, hiç ummadığın yerde kendi geliyor…"

Artık yerde çırpınan kızla ilgilenmiyordum. Gürültüyü de duymuyordum. Sadece kül rengi bir sabahın kederli ışıklarının camlardan içeri dolmakta olduğunu fark ediyordum. Müzik susmuş, sabah martılarının sesleri duyulur olmuştu.

Billard Bar'da sabah olmuştu. N

Özge Kılıçoğlu

Almanya 1
Zar

Ben. Seni ellerinden tanıdım. Güzel, ince, damarlı, her zaman bakımlı. Sevemezdim. Haddinden fazla el.

Fikirler. Alınmış, çalınmış, savrulmuş, kendine acıya acıya ne yapacağını şaşırmış. Beni de al der gibi bakan. Bön bön. Bir ineğin bakışı gibi. Kimine haksızlık olur, kimine yaranılır, kimine sevdirilir. Sevilince ne olur? Kafamın içinde bomba var. Saatli, guguklu. Tik tak. Tak tik. Hepsi planlanmış, atamadığım bir yükseklikte. Atlayamadığım hendekler, giremediğim çukurlar. Hep var hep var hep var. Kalemimin ucundaki yazıyı tanımıyorum. Renk, bu renk değil. Yakılan şarkılar, yazılan şiirler. Şimdi, teklik, yokluk. Başıma gelenler başıma gelenler.

Çıkar ayakkabılarını. Burası Almanya değil.

Çoraplarım. Her daim temiz olsun.

Gir içeri fazla kaldın orda.

Çoraplar.

Beni o halde, içimdeki aşağılanmışlık, böceklik, bokböceği halimle içeri soktu. Sana söylemeye çalışacağım her şey anlamını yitirir. Bu halde, bu devşirme usullerle. Kamburum çıkmış, dişim çürümüş. Beyaz çorapların burnu delinmiş. Siyah olmuş. Bu gelen ama gitmeyen. Beyin hayır zar. Bütün zarlar gibi önemli.

İnce, saydam. Balık ellemek gibi. Elimin altında kayan iç organlar. Vıcık vıcık. Güzel. İçine dalıp baş koyacağın güzellikte. Hepsini bir vuruşta patlatırsın. Öyle içeri girdim. Girebildim.

Salonun bir köşesine iliştim. İlişebildim. Yağ lekesi gibiydim. Küçük, topluiğne başı kadar. Elime tutuşturduğu çayı pantolonuma döktüm.

Kelimeler daha ağzıma gelmeden sadece anlamsız seslere büründü.

Daha ileri gidemedim. Gidememek. Sorunum bu. İleri, daha ileri gidememek. Gözlerini seyrettim. Karşımda, ellerini iki bacağının arasına sokmuş, otururken.

Oturma. Kalk.

Söyleyeceğim her şey, her şey oldu. Her şeye karıştı. Pencereden uçtu. Tahtaların arasından aktı gitti. Sandalyeden aşağı kaydım. Gözüme takılan deliğe takıldım. Takılı. Takıntılı ve sürekli.

Bu?

Ne?

Bu ne?

İçine aktım. İçine bayağı aktım. Mis gibi beyaz, biraz kaygan. Kanlı. Akıp durdum. Derin nefes çektim. Ayağım takıldı. Deliğe. Çoraplar. Giyme giy giyme giy. Papatya. Giydim. Orada takıldım. Ama aynı anda aktım. Bütün zarlara. Yerden kaldırıp bakışlarımı baktı. Ayağa kalkamazdım. Bitti.

Elimden tuttu. İçine. Dışından içine gireni sıcak sıcak kabul eden. Beni elimden eline çekti. Bedenine. Üzerine altına üstüne. Ayaklarım baş oldu.

Gözümü deliğe dayadım. İyice bastırdım. Sızan güne akşamı dar ettim. Saliyenin binde biri evet aynen benimki gibi. Dirseklerimin üzerinde doğruldum. Saçlarımı yakaladı. Çekti çekti. Acının içinde dolaştım. Sandalyenin bacağına sarıldım. Yuvarlandı. Tavana bir sinek yapıştı. Ağzıma düştü. Boğazımdan geçti. Yutkundum. Oraya yapıştı kaldı. Beni önemsemiyor. Orada öylece.

Kalk artık. Git. Defol. Çorapların kokuyor. Böyle pis kokanını hiç görmemiştim.

İnanamadım. Yere çakıldım. Sırtımdaki deliği hissedebiliyorum. Boğazımda oynayan sineği. Kafasını delip içinden beynini çıkarmak ve üzerine tuz serpip afiyetle yemek geliyor içimden. Beyinsiz. Beyinsiz. Beyinsizsin sen dedim. Diyemedim. Ayağının altında ezecek beni. Unufak edecek. Kesinliği var. Olasılık değil. Torbaya atılmış zar. Kaç gelecek. Birini yırtıp attım. Bunu oynamam gerek. Usuller kanunlar. Biraz çıkartıyorum. Sinek kusmuğun ortasında. Hâlâ hayatta. Yalpalıyor. Elimi uzatıp başparmağımla üstüne bastırıyorum. İçi dışına çıktı. İçim dışıma. Burası İstanbul. Kaldığım yerden devam edebilsem. Dizlerimin üzerine çıktım. Kendi bedenimde yükseldim. Karşımda biraz önceki pozisyonda oturuyor. Bu sefer eller kucağında birleştirilmiş. Dua eder gibi bir hareketi var. Zuid Afrikaanse Republiek. Zar zar zar. Etrafında dönmeye başladı. Halının üstünde ayak izleri çıktı. Parkeye taştı. Parkenin zemini nemlendi. Islandı. Damla damla oldu.

Bacakları iki yana açıldı. Ortaya bir şey düştü. Lop diye usulca eğilip onu yerden aldı. Cebinden çıkardığı küçük şişeye attı. Kapağını kapattı. Sonra olduğu yere yığıldı. Başı omzuna düştü. Yanına yaklaştım. Ayağımla dürttüm. Parmağını burdum. Etini çimdikledim. Saçından bir teli çekip kökünden çıkardım. Elimi usulca cebine soktum. Şişeyi aldım. İçindeki saydam pembe şeye baktım. Ayağa kalktım. Onu orda deliğin içine doğru evrilirken bırakıp çıktım.

Karanlık. Yağmurun çinkoda çıkarttığı ses. Elimdekini sıkıca kavrayıp duvarın dibine çöktüm. Bacaklarımın arasında bir sıcaklık. Bir şey yerinden çıkıp ilerliyor. İşemeye başlıyorum. Her yanım sidik içinde. Betonun üstüne düşüyorum. Bir çift göz bacağıma sürtünüp geçiyor. İçim titriyor. Buz gibiyim.

Parmağımdaki siyah büyüdükçe büyüyor. Ayağımdan gövdeme, oradan boynuma ulaşan bir karaltının altında kımıldayamıyorum. Bastırdıkça bastırıyor. Sırtım yattığım yerin şeklini alıyor. Bir kaya parçası etimi delip geçiyor. Hırıltı artıyor. Hayır hayır hayır. Şişe elimden kayıyor. Kafamı olduğu yerde sağa çevirip içindeki pembe şeye bakıyorum. İnce bir sarmalın etrafındaki kırmızı, başka bir kırmızıyı sarıyor. İçinden ötesini görebiliyorum. Gözlerim deliniyor. Kafamı zemine vuruyorum. Vurdukça fışkırıyor, vurdukça fışkırıyor, vurdukça… Acıdan delirebilirim. Belki de deliyim. Beyin zarımda koca bir şey açtım. Öldürücü. Sadece beni. Bütün zarlara. Yerde bulduğum kâğıt parçasını tıkadım. Duvara dayanıp kalkmaya davrandım. Çenemi bastırdım, iyice. Derim gözeneklere ayrıldı. Göğsümü gerdim, kaburga kemiklerim sıyrıldı. Bacaklarımı iki yana iyice açtım. Biraz yükse-

"Bacaklarımın arasında bir sıcaklık. Bir şey yerinden çıkıp ilerliyor. İşemeye başlıyorum. Her yanım sidik içinde. Betonun üstüne düşüyorum."

lince yavaşça birbirine yaklaştırdım. Öyle kaldım. Biri sırtıma dokundu. Sırtını sırtıma dayadı. Kollarını kollarımın altından geçirdi. Ayaklarım havalandı. Başımı başına yasladım. Arkamızda ıslak bir iz bıraktık. Beyazlar, kırmızılar birbirine girdi. Benler senler. İç içeler. Kalkamadığımız yerler, giremediğimiz delikler, zorlamalar, bağırış. İnle inle inle. Durdu. Gitmiyor. Nefes almıyor. Benim nefesimi çekiyor. İçine.

Başka kapıdan girdi. Beni yere bıraktı. İçimden geçti. Bastı, geçti. Üzerimi aradı. Ellerime baktı. Geri gitti. Kapının etrafında dolandı. Yere eğilip bir şey aldı. Elinde şişeyi gördüm. Yanıma uzandı. Bacaklarını olabildiğince açtı. Elbisesini yukarı sıyırdı. Şişeyi soktu. Diğer eliyle tepesine vurdu. Çıkartıp fırlattı. Kırılmadı. Dik dedi. Dik. Bana dedi. Bana bunu dedi. Siktiğimin karısı. Siktiğimin karısı. Kafasına vurdum. Vurdum. Vurdum vurdum vurdum vurdum. Binlerce delikten aktı. Bir yerlere. Bir yerlere. Vurdum, yine vurdum. Yine Yine Yine… Bacağıma bir göz değdi. Tepemden çekti. Parmağını soktu çekti. Beni bedenimden astı. İçimden dışıma. Bütün zarlara. N

Özgür Çakır

Yükşehir

"Alooo. Hemşerim son durak…"

Ali, şoförün bağrışıyla uyanıp gerindi. Sayıklamaya başladı. "Hemşerin şey etsin seni. Dur azıcık, kalkmayacağım. O koltuğu kapmak için ne kadar uğraştığımı bir bilseydin. Arkamdan iten teyzenin kolunun altından geçişimi, bilekleri benimkilerden daha yumuşak o gence attığım şaşırtmacalı çalımı görseydin böyle davranmazdın. Başımla pencere arasına yastık bile koyardın. Kaçırdığım durağa kadar sırtında taşır, belediye ödülü filan verirdin."

Ön koltuğa dayadığı uyuşmuş bacağıyla otobüsten zor attı kendini. İş görüşmesi için giydiklerinin yarattığı ağırlık hissine dayanamıyordu. Londra'ya asla varmadığını bildiği asfaltın kenarından, sol ayağı sekerek, adrese doğru yürümeye başladı. İki durak önce inmişti.

Eylüldü. Gündüzleri hâlâ sıcaktı. İki adımda terleyip kızardı. Güneşin dokunduğu yerlerde fark edilebilen otoban tozu, burnundan girip dişlerinin arasında çatırdıyordu. Duraktan taşan kalabalık, doluşacakları araçları bekliyordu. Kiminin elleri ceplerinde, kiminin sigaralarında, kimininse çantalarındaydı.

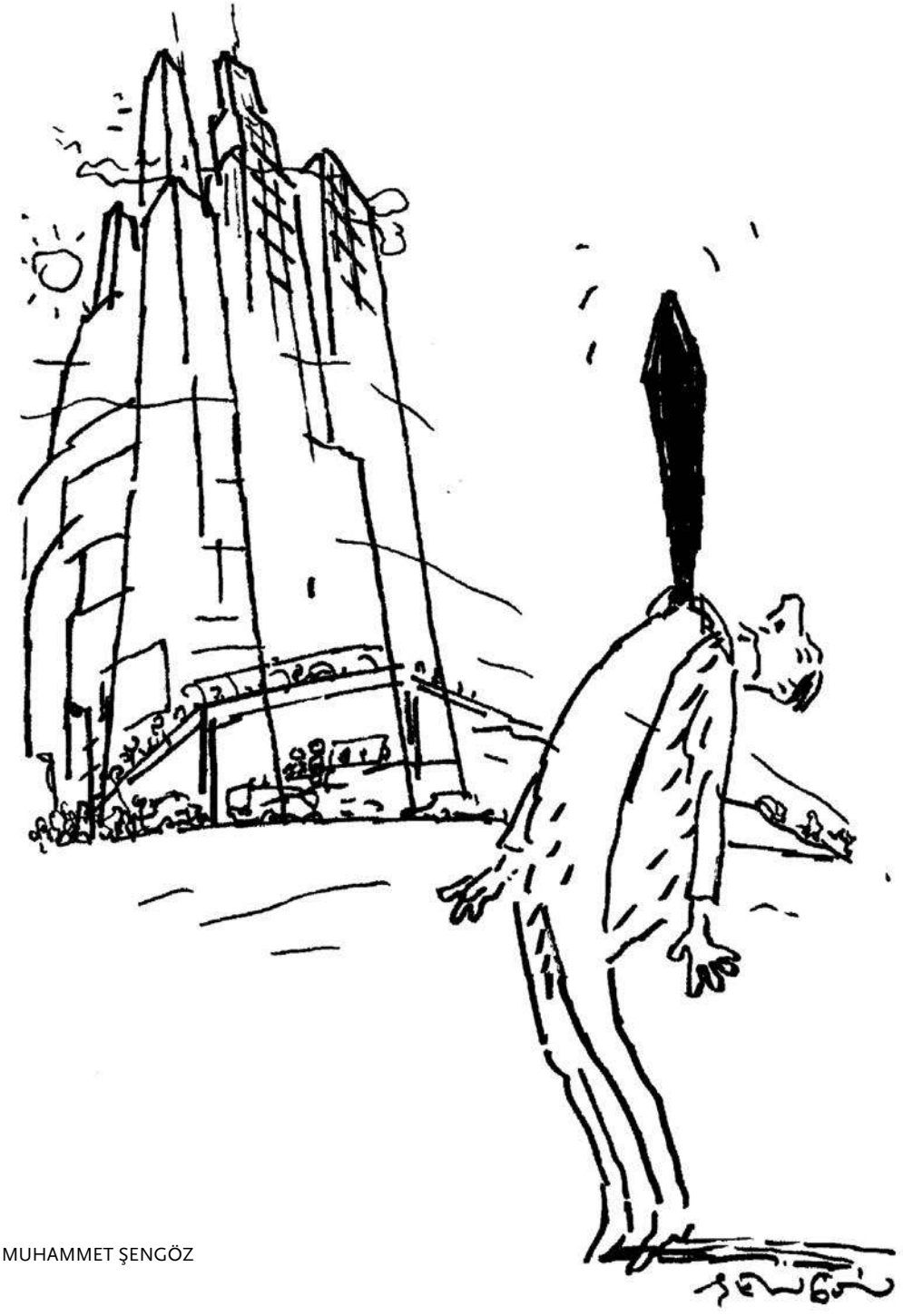
Üstgeçite çıkıp hepsini bir arada görünce biraz daha uyandı. Korkunçtu. Sabahın pusunda, otomobillerin stop lambaları, otoban boyunca damlatılmış kan izleri gibi uzanıyor, motor gürültüsü şehrin hiç bitmeyen inşaat seslerine karışıyordu.

Yolun her iki yanında bacalarından telaş ve sıkılganlığın salındığı, uyduruk bina tarlaları uzanıyordu. Üstelik hepsi plaza taklidi yapıyordu. Yüksek duvarlarında ufacık pencereleriyle uzanan onlarca tekstil atölyesi. Pencerelerden bakmak için durmadan zıplayan işçileri düşündü. Dönüp duran havalandırma pervaneleriyle görüntü daha da çirkinleşiyordu.

Aradığı adres yolun tam karşısındaydı. Yürüdü. Kravatını düzeltip güvenlikten geçti. Manyetik kartı birkaç yere gösterip uzun koridorlar aştı. Hedefine kilitlenmiş sperm gibi, Sibel Hanım'ın odasını arıyordu. Rahatsız ediciydi. Heyecanı daha önceki görüşmelere benzemiyordu. Sol ayağını kapanmak üzere olan asansör kapısına son anda uzattı. Uyuşukluğu yeni mi geçmişti.

Beşinci katta, "pardon"larla dışarı attı kendini. Yirmilerinde bir kadın, sanki daha önceden tanışıyorlarmış kadar samimi ve kendinden emin karşıladı.

"Hoş geldiniz Ali Bey. Şöyle buyurun. Sizi biraz bekleteceğim." Paravanların arasında,

MUHAMMET ŞENGÖZ

bilgisayarlarının başına tünemiş çalışanların yanında, şef odalarının birinin önünde beklemeye başladı. Büyük ofisi tarayıp klimalı havadan derin bir nefes aldı. Beş on dakika sonra kısa boyuna hiç yakışmayan uzun paltosuyla herifin biri çıktı odadan. İçeri girme vaktinin geldiğini, adamın yanından geçerken attığı haset bakışından anladı. "Bok. Sanki işini kaptık."

Sekreter kız, "Buyrun Ali Bey," diyerek odaya yönlendirdi. Kızın kalçalarından gözlerini alamamıştı. Onu odanın kapısında karşılayan Sibel Hanım'ın dekoltesinden taşan göğüs çatalından içeri düştü. Sibel Hanım oturur oturmaz sordu, "Ali Bey, neden şirketimizi tercih ettiniz?"

İş görüşmelerinin besmelesiydi.

"Valla Sibel Hanım, şirketinizin sektörde ne kadar önemli olduğunu bilmeyen birisi bence iş görüşmesi için bu odaya girmesin. Kurumsal yapınızın sağlamlığı da bilinen bir gerçek..." diyerek geveledi. Yalandan kim ölmüştü. Yok, öyle değil, yalandan koca bir ülke ölüyordu. Konuşurken gözleri odanın içinde dolanmaya başladı. Sibel Hanım'ın çatalına, yüzüne ve sağında kalan, sırf hava olsun diye yerleştirilmiş, bir kısmı İngilizce, içlerinde artık işçi yerine, işgören lafının kullanıldığı kitaplarla dolu kütüphaneye bakınıp durdu.

"Ama hâkim bey ben masumum, bazı kavramlar değil," diye mırıldandı. Sibel Hanım, "Anlamadım," dedi. En iyi dostları Murat ve Uğur'un da zaman zaman sesli düşündüklerini hatırladı. Lafı belinden yakalayıp doğrulttu. "Yani kavramlar bir de. Bugün için işletmelerde..." Aklı çoktan, işten kendisine ve arkadaşlarına gitmişti. İyi insanlardık ama bizden bir cacık olmazdı diye düşündü. Bütün yaz boyunca kaç kez değişik bir eylem yapmakla ilgili konuşmuşlar, ama hiçbir şey çıkaramamışlardı. En güzel tarifi Uğur yapmıştı: "Hafıza kartı yanmış lan bu ülkenin."

Sibel Hanım, "Peki Ali Bey, bugüne kadarki satış performansınızdan konuşsak biraz," diye sorduğunda, duman gibi dağıldı düşünceleri. Geçen hafta Uğur ve Murat'la buluşmak için sözleştikleri yere iki saat geç kalışı geldi aklına. Sibel Hanım orada olsaydı, "Al sana satış performansı," diyebilirdi. Mekâna vardığında dostlarının tepkileri de görülmeye değerdi. Murat, "Oğlum sen ne dangoz adamsın," demiş; Uğur her zamanki canayakın tavrıyla, "Boşver elleme Alimi. Ali işte. Ali lan, ne oldu o kız?" diye sormuştu. Satış performansını anlatırken önündeki sehpaya bıraktığı cep telefonu titredi. İddia sonuçları... Para çıkarsa ilk iş, Uğur'la Murat'ı yemeğe götürmek diye geçirdi içinden. Sibel Hanım durmuyordu. Ağzından çıkan dominant, iz bırakan, sadık, ciddi gibi ezberlediği sıfatlarla, aradıkları elemanın nasıl olması gerektiğini bir öğretmen edasıyla anlatıyordu. Ali hiçheyecanının giderek işe yaradığını fark ediyordu. Sorular cevapları izledikçe, kendisinin bir ırgattan, karşısındaki kadının da ırgatbaşından farklı olmadığını düşündü. Sibel Hanım'ın çatalını birden yere attı. Aslında o bir bıçak, kendisi de iyi haşlanmamış bir etti. Soruların bildiği yerlerden çıkması bile keyif vermiyordu. Sibel Hanım sonunda ağzından baklayı çıkarmıştı. "Ali Bey sizinle çalışmak istiyoruz. Aklımızdan geçen ücret 1500 lira. Artı yemek tabii ki…"

Bin beş yüz... Ali'nin bütün dinginliği kaybolmuştu. 1500'ü üçe beşe yüze bölüyor, toplayıp çıkarıyor, kalp atışlarının hızlanışıyla ağzı kuruyordu.

"Ali Bey?"

"Eee... Tamam..."

Top çevirmeye gerek yoktu. Üç aylık işsizlik ve sonraki günlerin umutsuzluğuyla daralan içi, işe alınmakla ferahlayacağına, kafasından atamadığı 1500 lirayla zift çekilmiş gibi kararıyordu. Neresinden tutsa un ufak hale gelen tutturamadığı hesap, taktığını çoktan unuttuğu kravatını bol zincirli bir prangaya çevirmiş, Sibel Hanım'ı da terden tuzlanmış sırtını kırbaçlayan bir efendiye dönüştürmüştü.

"Ali Bey, o zaman önümüzdeki aybaşı itibariyle işbaşı yapabilirsiniz sanırım."

Şu koca şehirde sırf sigortası var diye göbekli, belki de çoğu karısına her an dayak atabilecek erkeklerden biriyle evlenmeyi düşünenleri, bu parayla koca bir aile geçindirenleri hayal etti. "Aybaşında görüşmek üzere," diyerek Sibel Hanım'la vedalaştı. Kendini binadan attığında, sesiyle ve kokusuyla kıvamını bulmuş şehir, yağmurun içinde ağzından dumanlar çıkarıp hırıldayarak soluyordu. "Bakma ölürsün," dedi. Dinletemedi. Sanki şehir herkese kasti tekme atıyordu. Taktiği de yine sakinleri veriyordu. Eve dönüş yolunda otobüste babasının zeytinlerin başında dur diye yıllardır tutturmasını hatırladı. İnadına

kaldığı şehir, yaşanacak ya da çalışılacak halde değildi.

İndiğinde ayakları Ali'yi bir türlü eve götürmüyordu. Kapıdan döndü. Tekelden bir bira alıp mahalledeki parka yollandı. Ayakları su aldıkça o şarkı geldi aklına: "Tanrı iş gezisinde, gemi su alıyor." Tanrı belki de gerçekten iş görüşmesine gitmişti. Islak salıncaklardan birinde birasını yudumlamaya başladı. Şişeyi dikleyip fırlattı ve sallanıp hızlandıkça sesli tekrarlamaya başladı:

"1500... kira 500... Evin anahtarını bile yaptırmıştım Merve için... Sonra kredi 300... Sigara 150-200... Aylık akbil... Elektrik, su, doğalgaz, telefon, internet... Ekstralar, biralar... Ee askerdeki kuzene harçlık yollamak lazım. Arada kitap almak lazım… Bir daha okurum hepsini. Sinemaya gitmeye gerek var mı sanki? Aidatı unutma... Dostlarına bir şeyler ısmarlamayacak mısın lan hayvan herif? Zeytinler... Bu sene az veren sene... Sonra kondratiyef çevrime göre kriz dönemi... Suriye işgali; düşünmek bile istemiyorum... Yanan çadırlarda ölen bebeler... Arap baharı esse keşke buralara diyenlere gıcık oluyorum. Bahar görünümlü kışları sevmiyorum... Tarihin öznesi salıncakta, kaldırımda, otobüs durağında, bazıları hafta sonları eylemde ve hafta içleri süpermarket indiriminde... Bir kısmı kanepede ve benim gibi birahanede, ömrü bu şehirde yollarda... Tarih artık yazılamadığı için eskisiyle kitaplarda... Varsın makarna kokmaya devam etsin terim... Zeytinler var bir de... Ama sigorta önemli... Hem yemek de veriyorlar... Çüşş... Bir de vermeyeceklerdi... Şimdi işe başlayacağım ya hani, hafta içleri hep kaçma isteği yaratacak kadar kuru ve güneşli, hafta sonları ve bayram tatillerinde ıslak ve çamurlu iklimiyle meşhur şehrin günleri başlayacak... Kira 400 lan... Zeytinler var ama... Gazeteciler teker teker kodese atılıyor... Şehrin görsel hafızaları satılığa çıkarıldı... Karnım ağrıyor... Koca bir osuruk, toplu bir osuruk yıksa keşke bu şehri.. Rüyamda Merve'yi gördüm. Misafirlere yemek yapıyorduk. Kek diye tutturdu. Öyle bir kabardı ki, mutfakta kekin rendelenmiş portakal kabuklarıyla şekerli toparlağın içinde yer darlığından yapışık hale geldiğimiz için ölmeden önce öpüştük... Ama yan komşunun üniversitedeki oğlu da içerdeymiş. Sürü sepet diğerleriyle beraber hem de... Zeytinler, 1500 lira artı yemek ama... Uğur'u aramayı unutma, o her şeyiyle güzel kadının gücünü unutma... Merve aramadı yine... Mahkeme heyetleri bininci kez bozdukları kararı onuyor, onadıklarını bozuyor... Kendime bir defter almalıyım... Eski defterleri yırtmalıyım. Karnım ağrıyor... Mide lan o... Kemirgenler, sülükler... Günahsız hayvanları benzetmelerinde kullanma... Hızlan, hızlan, hızlan, bu hızı kullan, iyi bak, gör, göster, dur, yürü, sus, bağır....."

Hızını alan salıncak, bir el tutuşuyla sarsılarak durdu. Ali salıncağı durduran Murat'ın yüzüne bakıp, "Hayırdır?" diye sordu. Murat'ın ağzından dökülen, "Vapuru kaçıracağız," sözlerine cin bakışı attı. Şımardığını belli etmeden kolunu Murat'ın omzuna atıp, "Hadi bana gidelim," dedi. Cuma gecesi yeterince ıslak, soğuk ve bu laflarla doldurulamayacak kadar sıradandı. N

Emine Yılmaz

Ansızın Gelen Mektuplar İçin Veranda

İçerisi değil, dışarısı da. Arada. Ne biri, ne öteki olan o aralıkta, ikisini de görebileceğin yerde. Beni de.

Küçük bir tahta masa. Yumuşak minderleriyle birkaç sandalye. Bir de koltuk. Kadifesi solmuş, gevşek yayları gövdesini gövdene uydurmuş. Masada bir fesleğen. Arada, bir çocuğun saçlarını karıştırır gibi ellerini yapraklarına daldırdığın. Etrafa saçılan ferah fesleğen kokusu. Duvara tırmanan bir sarmaşık gül, ellerinle ektiğin. Merdiven başında birkaç papatya. Uzakta, sokağın ucunda belki, bir portakal çiçeği.

Veranda. Acelesiz, telaşsız. Mutlu. Orada olmaktan. İçeriye, eve yakın, ama içeride olmamaktan. Dışarı bakmaktan, dışarısı olmadan. Karpuz kabuğundan oyduğun kayıklar. Yelkensiz rüzgârsız açıldığım denizler. Bakıp beklediklerim. Yollara. Köşeden dönüp dönüp gelen.

Veranda. İçeri sığdıramadıkların senin. Eski bir avluda unuttukların. Bir anlığına.

Üç oğul büyüttüğün. Üç sızı.

Biri incecik. Kendinden de ince bir sızının peşinden yitip giden. Dokuzunda. Titrek ağaçlar mı büyür şimdi bedeninden? Bir söğüt belki. Narin fısıltıları suya dökülen.

İkincisi merdiven başına atılmış sarı bir mektup. Bir yabancının dillendirdiği. Sandığın en dibinde yatan, uzun boylu esmer harfleriyle. Kapağını her açışta bütün heybetiyle kalkıp yürüyen. Ta uca varıp kapkara bir boşluğa bırakan kendini. Tereddütsüz. Peşi sıra bütün harfleri. Soluk sarı zemine çakılıp duran, birbiri ardına.

Sonuncusu bereli bir göz. Donuk mavi, sabit bir bakış. Solgun. Soğuk. Görse de başını çevirip bakmayan.

Otursana Anne…

İyisin sen böyle. Bir başkasının oğluna anaysan artık, oturamazsın. İçeride olmaz. Dışarıda da. Verandadaki koltuk bilir, gövdenin kalıbını bildiği gibi. İyilik, ılık bir esinti yaz sıcağında. Unutmak. Bir anlık.

Bebeğimin beliklerini örer misin An'anne?

Buğusu dağılan gün. Kahvemin buharı. Gazete mürekkebinin bulaştığı uzun, miskin pazar kahvaltıları. Yumurta sarısı, zeytin, domates. Bir tutam kekik büyüsü. Öğle sonrası. Kucağımda uyuklayan bir kitap. İçeriden, radyodan sızan uzak diyar şarkıları. Gidilme-

miş. Kimi çatkapı geliveren konuklar, beklenenin yerine. Beyaz porselene dökülen çayın sesi. İncecik. Bitimsiz vedalar. Vazgeçtiklerim. Köşenin ardında yiten sokak. Yalnız, yıldızlı bir gecenin altında sallanan koltuk. Elimde bir kadeh evirip çevirdiğim. Aylı, belki aysız bir gece. Ama hep bir yaz akşamı. Ya da bahar. İlk ya da son. Mutlu.

Bir fesleğen, bir sarmaşık gül, bir portakal çiçeği uzakta. Senin masallarından kalan. Rüzgârın bir an için kokusunu yüklendiği.

Tesellisi nedensiz sıkıntıların. Uyutmayan. Düşlerin arasından çıkıp geliveren kuruntuların.

Yaz. Sıcak. Sıcakla. Bunal. Kur. Kurul. Uyukla. Uyuyama.

Aniden patlayan fırtına. Açık pencerelerde uçuşan perdeler. Birdenbire bastırıveren yağmur. İri taneleri toprağı benekleyen. Keskin. Toprak kokusu ilk damlalara bulaşan.

Mektupları artık verandaya bırakmıyor postacılar.

O verandaya hiç gelmeyecek yaşlı yüzünü. Sabah yıkandığın beyaz sabuna karışan yaz terini. Ensende bağlı tülbendi. Altında bembeyaz saçlarını. Tenine yapışmış. Taze karılmış tarhana kokusunu ellerinde. Kınalı. Güneş altında kabarmaya bıraktığın.

Huzura kavuşmuş. Birkaç damla. Kirpik diplerimde kırpışan. Papatyalar çok iri.

Serin. Sonbahar yakın. Birkaç damla. Gizli gizli. Uzakta. Başka bir verandada.

Ötesi deniz. Melteme karışıp gelen tuz kokusu. Gemileri. Adaları. Vardıkları. Varamadıkları.

Gökte açan gökkuşağı. Yağmurun altında.

Orada durmalı. Tam orada.

Verandada.

Bir verandası olmalı insanın. Orada. Ne içeride. Ne dışarıda.

Gülda Şahin

Sinan ve Öteki Şeyler

İmge ve Sinan yirmi yıl önce bir barda tanışmış ve o günden sonra hiç ayrılmamışlardı. Sinan'ın askerliğini, dil öğrenmek için Almanya'da geçirdiği vakti, İmge'nin iş eğitimleri için gidişlerini ve aksansız İngilizce konuşabilmek amacıyla Hollanda'da manastırda geçirdiği sıkıntılı üç ayı saymazsak, kesintisiz yirmi yıl. İmge, kararlı ve titiz biriydi. Hayal Kahvesi'nde yanlışlıkla Sinan'ın üzerine döktüğü ilk biranın ardından bir de sakar unvanını aldı. İç içe büyümüşlerdi ve içerek. İyice soğutulmuş bira –mümkünse aç karnına–, yemekle şarap, yatmadan önce meyve, sonrasında süt, içinde bazen konyak, gün boyu paket paket sigara. Boş şişe şıngırtısının yarattığı gürültüden kurtulma kararlılığıyla kutu biraya geçmiş olsalar da evlerindeki çöpü atılması için kapıcıya vermekten epeydir vazgeçmişlerdi. İmge, kül tablasındaki izmaritleri özenle çıkarır, külleriyse biriktirip çiçeklerin toprağına dökerdi. "Böylece böcek gelmez," demişti annesi. Bu sayede balkonu küçük bir seraya çevirebileceğini düşünürdü.

Gök gürültüsünün odada yarattığı uğultuyla gözlerini açtı. Susamıştı. Dikkatlice etrafına baktı. Yatağın kenarına saçılmış kıyafetlerine, içeriye sızan gri, isli ışığa, kapalı oda kapısına. Dünkü parti için günlerce uğraşarak hazırlattığı elbise, öylesine, sıradan bir bez parçasıymış gibi duruyordu. Sinan'ın aylık maaşından daha fazla para harcamıştı bu giysiye. Ödediği parayı söylediğinde, Sinan lacivert gözlerini iyice açıp, "Çok siyah," demişti elbiseye bakarak. Beyaz halının üstünde kahve lekelerinin yanında şimdi de çamurlu ayak izleri oluşmuştu. Ayakkabısının teki suçlu gibi kenara ilişmişti. "İnsan neden yatak odasını halıyla kaplar?" diye düşündü. Sinan, terlik giymeyi ve çıplak ayakla soğuk zemine basmayı sevmezdi.

Yağmur pencerenin camlarına hızla vuruyordu. Çiçekleri sulamasına gerek olmadığı için rahatladı. Sofi yesin diye ektiği çimler çürümüştü. İçeriyi dinledi. Hiç ses yoktu. Komodinin üzerinde üst üste dizilmiş kitaplarından birini aldı. Bacağı yatağın kenarından sarkıyordu. Beyaz teni solmuş görünüyordu. Dizinin çevresindeki mavi, ince damarlar iyice belirginleşmişti. *Bu sağır bu anlamsız bu ağır düzlükte / Dur diyor ayaklarım, dinlen, bekle* dizelerini okurken yatağın meyve bahçesi gibi koktuğunu fark etti. Sinan'ın yastığının altında duran mandalinayı gördü. Bir de muz vardı. "Deli bu adam," diyerek gülümsedi. Başını sağa sola sallayarak muzu yemeye koyuldu, kabuğu yere düştü ya da bıraktı. Ne kahve kokusu ne de müzik sesi geliyordu. "Gel mandalina ye," diye bağırdı. Sinan'ın yiyecek almak için dışarı çıktığını düşündü. İki haftadır kahvaltı yapmamışlardı. Simit ve beyaz peynir. Rafadan yumurta, yeni toplayacağı kekikleri katacağı bol zeytinyağlı, küp

Gülda Şahin (1972) Ayşe'nin Kitap Kulübü bloğunda yazıyor. "Sinan ve Öteki Şeyler" yayımlanan ilk öyküsü.

küp domatesler, pazar ekleri. Olup biteni marifetmiş gibi uzata uzata değiştiren gazeteler. Bir çocukları olmadığı için sevinecekleri yeni bir sabah. Güne ancak Sinan'ın odaya girmesiyle başlayabileceğini anladı. "Ne istiyorsun?" diye sorardı Sinan ona. Tıkanmış lavaboyu açmaya çalışan plastik pompa gibi çıkardı sesi. "Gerçekten ne istediğini bilirsen, o zaman daha kolay olabilir," derdi. Sofi'nin geri dönmesini istiyordu, ince belli, ağzında bombesi olmayan bardakta demini kararınca almış taze çay içmek istiyordu, tabii ki Hayal Kahvesi yerinde kalsın istiyordu. Kendini epeydir salmış göbeğiyle oynamaya başladı. Belki bir fincan kahve. Barın kuytu köşesinde bir daha hiç görmeyeceği bir adamla sevişmek. Kara, sıcak, zehir gibi bir yudum daha kahve. Bir köpek. İstifa etmek. Bir öykü yazmak, annesiyle alışverişe çıkıp kardeşine balıkçı yaka kazak almak. Beklenmedik bir dokunuş, ansızın koşmaya başlamak, soluk soluğa kalmak. Liste uzundu.

Odanın her bir yanını kaplayan eşyaların yarattığı ağırlık onun hareket etmesine engel oluyordu. Elbisesinin altına giydiği korse, kalıp gibi yere uzanmıştı. Hediye paketleri oraya buraya saçılmıştı. Cohen'in son albümünden altı tane, iki kolu da birbirinden farklı metal şamdan –vazodan daha iyi bir hediye–, bir kelepçe, iki vazo, Sinan için ince hafif bagetler, piyonları ejderha biçiminde olan satranç takımı, içinde bölmeleri olan plastik resimlik, birkaç bilgisayar oyunu, sırtı denize dönük iki boş sandalyenin uzaklaşan vapuru seyrettiği siyah beyaz, imzalı fotoğraf, onlarca başka paket, kurdeleler, kartlar, renkler.

"Yirminci yılımız için kalabalık, gürültülü bir parti yapalım, herkesi çağıralım," demişti Sinan. İmge istekli değildi. Çalıştığı firmaya yurtdışından denetime gelmişlerdi. İşler çığırından çıkmak üzereydi. Denetçilere evrak yetiştirmeye çalışmaktan, toplantılardan ve

bitmek bilmeyen isteklerden, katılması zorunlu akşam yemeklerinden yorgun düşmüştü. Sofi iki haftadır kayıptı. En son, işe gitmek zorunda kaldığı o pazar günü sabahında görmüştü kedisini. Beraberce kahvaltı yapmışlardı. Ilık birer bardak süt, biraz keçi peyniri. "On iki yaşında bir kedi nereye gider?" sorusunu her an kendisine sormuştu. Kapıcı gündüzleri aramıştı, onlar işten döndüklerinde. Sofi'nin evde olmamasına alışmaya çalışırken, Sinan bu sefer de Hayal Kahvesi'nin kapanacağını söylemişti.

Sinan'ın Sofi'yi eve getirdiği akşamı hatırladı. Hava soğuktu. Geç kalmıştı Sinan, geldiğinde sırılsıklamdı. Avuçlarının arasında küçücük, tüyleri birbirine yapışmış Sofi'yi tutuyordu. "Sadece birkaç gün, dışarıda bırakamayız," derken titriyordu. İmge itiraz etmek istedi, "Yalnızca bu gece, daha fazla olmaz," dedi burnunu çekerek. İkisi için cezvede süt ısıttı, kendi kadehine de biraz daha şarap ekledi. Yıllardır, her anlatmada gelişen Sofi'yi kurtarma hikâyesinin ilk halini dinlemeye koyuldu.

Sabah arabasını çalıştırmış ve işe giderken yol boyunca bir kedi miyavlaması duymuş Sinan. Önce önemsememiş ama fakültenin otoparkında da devam eden ağlama karşısında kayıtsız kalamamış. Eğilmiş aracın altına bakmış, içine bakmış, bagajı döküp saçmış. Yok, yok, yok. Aracın kapısına defalarca tekme atmış. Derse girmesi gerekiyormuş, işleyeceği konu Tapınma Mekânları imiş. Kutsal kitaptan alıntıyla başlamış. Hâlâ kafasının içinde iniltiler duyuyormuş. Bir tiyatro oyunu provasındaymışçasına, kollarını sağa sola sallayarak, "Giysilerinden alıp kendine süslü tapınma yerleri yaptın, oralarda fahişelik ettin" cümlesini oynamış. Öğrencileri ilgi göstermemiş. Kötü bir günmüş. Neredeyse dekana çıkıp istifa dilekçesini verecekmiş. Eve dönüş yolunda Sofi'nin ağlamaları daha da artmış. Bir benzinciye gitmiş ve ikinci el, kredisi hâlâ devam eden Opel'inin altına yatmış. Tekerleğin üzerindeki çamurlukta sıkışmış, en fazla üç aylık görünen kediyi kucaklamış. Çamur içinde kalmış. Sofi arabanın içine, gözlerini dikkatle Sinan'a dikerek çişini yapmış. Tuhaf bir bilgelikle bakıyormuş kedi.

Ağzı iyice yırtılmış paketlerin birinin içinde duran tırmalama tahtasına baktı. Sarı, yeşil halatlarla kaplı uzun kalınca bir boru. Üstünde Sofi'nin uzanması için hazırlanmış kırmızı kadife taht. Kedinin kaybolduğunu bilmeyen Emin'den İmge'ye ve Sinan'a yirminci yıl hediyesi. Sinan'ın, paketi açtıktan sonraki tiradı kulaklarında çınladı: "Güzel Sofi, tatlı Sofi, kırda yetişen bir bitki gibi geliştirdiğim Sofi. Serpilen, büyüyen, kusursuz bir güzelliğe erişen Sofi." Sinan ve kutsal kitap alıntıları, Sinan ve çok gerekli partileri.

Hayal Kahvesi'ne veda ederek kutlama yapma fikri İmge'ye çekici gelmese de arkadaşlarınca memnuniyetle karşılanmıştı. Dün akşamki davette, asmakata çıkılması için tasarlanan, ahşabı aşınmış –ve Sinan'ın İmge'yi ilk kez öptüğü– nem kokulu merdiven bile tanıdıkların kahkahalarıyla doluydu. Eski yeni onlarca farklı gülüş, bağırış. Sinan ve çerçeveleri. Hülya kapıdan girdiği an tüm gözler ona dönmüştü. Mavi, vücudunu saran, üzeri pullarla kaplı uzun bir elbise giymişti. Uçar gibi yürüyordu. Yaklaştı ve her ikisini de dudaklarından öptü. Nefesi ılık bir esinti gibiydi. Soluk kesiyordu güzelliği. Işıldıyordu, hatta denizkızı gibiydi. Saydam, yaşsız bir denizkızı. Yeni bir akşam yemeği için sözleşip geçmiş günlerden söz ettiler. "Evet, yatak odasının yerinin halıyla kaplı olması çok yerindeydi, geçen sefer, üçü birlikte çok eğlenmişlerdi. İlk fırsatta daha geniş bir yatak alınmalıydı. Hatta kare olmalıydı yatak." Hülya, uzun, kemikli parmaklarıyla Sinan'ın omzundaki kepekleri temizledi. Sinan, yaş gününden beri boyadığı saçlarını karıştırarak biraz daha kepek dökülmesini sağlarken, lacivert gözlerini kırpıştırıyordu. İmge, onların daha sık görüştüğünü fark etti. Sinan ve kırlaşan kırk beş yıllık saçları. Müzik grubu, ortamı hareketlendirmek için bildik, sert parçalara geçmişti. Taner şarkının sözlerini tekrarlayarak yanlarına geldi. Boyu biraz daha kısalmış gibiydi. Sinan'ın karnına şakayla karışık yumruk

attı, Hülya'nın elini nazikçe öptü ve İmge'nin yeni kızıl saçlarına övgüler yağdırdı. Durmaksızın konuşuyordu. Konuştukça kamburu düzeliyor, uzuyordu. Kurcalayacak başka şey kalmamış gibi, "Oya Hanım gelmedi mi?" diye sordu. İmge'nin yüzü allak bullak oldu. Ağzından sözcükler çıkmıyordu. Dört senedir görüşmedikleri Taner'e, "Annem öldü," diyemedi. Sinan'a baktı ve ondan destek alamayınca, şarkının nakaratını bağıra çağıra tekrar etti. Sinan ve avucunda tutmaya çalıştığı balıkları. Ardından barın köşesindeki tuvalete gitti. Kesik kesik kustu. Eve dönüş yolunda, partinin ne kadar iyi geçtiğini soluklanmadan anlatıyordu Sinan. Taner amma içmişti, Emin'in yeni kız arkadaşı pek gençti, müzik müthişti, ne şanslı adamdı bu Emin, biralar soğuktu, yağmur da yağdı yağacaktı, aracın sileceklerini değiştirmek gerekiyordu, oydu, buydu. Sinan ve iç sıkıntısını silmek için denediği gereksiz koşuşturmaları.

İmge mandalinayı soydu, serçeparmağını içinden geçirdi. Bir kukla gibi parmağını hareket ettirdi. Dilimlerin üzerindeki beyaz lifleri özenle ayırdı. İçerideki havayı, içindeki neşeyi tüketen o sessizliğe daha fazla dayanamayacağını anladı. Mandalinayı kapıya fırlattı. Halının üstünde turuncu lekeler oluştu. Şiirine geri döndü, yüksek sesle okumaya başladı.

Her şey her şey terk etmiş seni
*Bir taşın bir kumun gölgesi bile.** N

* İtalikler, Birhan Keskin'in *Y'ol* adlı kitabından.

Can Çalıcı

Yaz Sıkıntısı

Özgür ayağa kalkarken yanında oturan kıza, "İki durak sonra ineceksin, unutma otobüsler yolun karşısında," dedi. Çantasından kulaklığını çekiştiren kız suskundu. Tramvaydan indi. Sağanaktan ve kalabalıktan sıyrılıp durağa sığındı. Araç doldukça doluyor, kapıları tam kapanacakken yeniden açılıyor, bir türlü hareket edemiyordu. Kızla bir ara göz göze geldiğinde serçeparmağını ağzına, başparmağını kulağına götürdü. Karşı kaldırıma çıkıp vapura doğru yürümeye başladı. Büfelerin orda, adım başı önüne çıkan beş liralık şemsiyelerden alacak oldu, karar veremedi. Hava birazdan açardı, hem ıslanmadık yeri de kalmamıştı. Vapurun açık kısmında durdu, inene kadar oturmadı. Yurtta kalıyordu ama stajı yüzünden bütün yazı geçen kış evlenen ağabeyinin evinde geçirecekti. Staj yaptığı yer sadece yol parası veriyordu, onu da yola harcamak istememişti. Bugün olduğu gibi, cumartesileri kız arkadaşıyla buluşuyor, birlikte başka sevgililerin yaptıklarını taklit ediyorlar, her buluşmalarında birbirlerinden biraz daha sıkılıyorlardı. Dolmuştan indi, markete yaklaşınca cebinden telefonunu çıkarıp tuşlara dokundu.

"Seda, bir şey lazım mı, ekmek falan?"

"Murat nöbetçi bugün, yemek yapmadım, kahvaltı edeceğiz," dedi telefondaki ses.

"Tamam, yaklaştım ben, geliyorum."

Ayaklarını apartmanın önündeki paspasa sildi, zile bastı. Kapıcının karısı dizlerini tuta tuta merdivenden çıkıp Özgür'ü içeri aldı. Elindeki poşeti uzattı. "Elektrikler kesik, şunları Seda Abla'na veriver," dedi.

Özgür iki kat yukarı çıktı. Dış kapı aralık bırakılmıştı. İçerden demli çay kokusu ve ince bir ışık sızıyordu. Ayakkabılarının bağcıklarını çözerken bir yandan da portmantonun aynasından mutfakta kahvaltı hazırlayan Seda'yı izliyordu. Seda tek gözünü kısmış, ağzında sigarası, kaşar dilimliyordu. Aklına, hemen her gün okuldan döndüğünde mutfakta koşuşturan annesi geldi. O da böyle sigarasını tüttürürken yemek yapar, çamaşırları asar, ütülerdi. Ağzına bir dilim salatalık atıp, "Kolay gelsin," dedi.

"Çabuk geldin, biraz bekleyeceksin vallahi, daha bir şey hazır değil," diye karşılık verdi Seda. "Islanmışsın, sen de bu arada git üstünü değiştir bari." Özgür'ün elinden poşeti aldı, içine baktı. "Bak işte, bir saattir yumurta bekliyorum, sana mı verdi?" Buzdolabını açtı, eğilip alt raftan annesinin gönderdiği çilek reçelini aradı. "Gelirken alışveriş yaptım da yumurta almayı unutmuşum." Doğrulunca kendi kendine konuştuğunun farkına vardı. Kavanozu eğip çevire çevire kâseye reçel boşalttı. Kavanozun dışından aşağı doğru

akanları parmağına toplayıp emdi. Daha gün batmamıştı ama mutfak hava boşluğuna baktığından içerde mum yanıyordu. Yumurtaları tezgâha vurdu, kızgın tavaya akıttı. Ocağın altını biraz daha açtı. "Her şey hazır, yumurta da pişmek üzere," diye seslendi. İçerisi birden aydınladı. Seda, "Hah, allaha şükür." dedi. Çayları doldurmaya başladı. "Özgür, hadi sofraya."

Özgür, lavaboya ellerini dayamış aynaya bakarken, çamaşır makinesi içindekileri sıkmaya başladı. Stajı bırakalı iki gün olmuştu ama henüz kimsenin bundan haberi yoktu. Doğrusu, ofisteki küstahlara resti çektiği için içi rahattı rahat olmasına da şimdi, evdekilere durumu nasıl açıklayacağını bilemiyordu. Ayak işlerini yapacağı başından belliydi ama son görevini gururuna yedirememişti. İçlerinden birisi, taksi bulmanın güç olduğu güzergâhlarda, toplantılar bitene kadar geldikleri arabada beklemesini istemişti ondan. Bir şey söylememeye karar verdi. Hem belki böylece okulu bırakma konusunda da cesareti artardı. "Geliyorum." Sifonu çekti, klozetin içine baktı. Suyun yükselip alçalması hoşuna gidiyordu.

Seda, kızarmış ekmekleri makineden aldı, sepete koydu, eline üfleyerek masaya oturdu. "Oğlum o kadar şeker atılır mı çaya, sütlaç yaptın." Özgür, başını kaldırıp derin bir nefes aldı.

"Sordun mu, ne zaman bitecekmiş stajın?"

"Sordum, bir ay daha devam edecekmiş."

"Biz tatile çıkınca ne yapacaksın peki?" Seda çayından bir yudum aldı. Kaşları birbirine yaklaşmıştı.

"Bilmem, bakarım başımın çaresine."

"Annemler gelecek miymiş, konuştunuz mu?"

"Gerek yok ya, çok çok dışarda yer içerim, zaten beş on güne dönmeyecek misiniz?"

"Çamaşırlarını kim yıkayacak, evin içine edersin sen biz gelene kadar."

"Makine. Yatmadan yatmaya gel…" Özgür, lafını tamamlamadan ağzındaki zeytin çekirdeğini yumruğuna aldı, sonra tabağına bıraktı.

"Lokmanı bitir de öyle konuş. Yumurtadan niye yemedin hiç?"

"Bilmem, çok aç değilim."

"Çöpe gidecek her şey, bari domates salatalığı ye. Ben de yiyemem daha fazla." Seda çatalını üst üste salatalıklara daldırdı.

"Ece'yi getirmiyorsun hiç, aranız mı bozuk yoksa?"

"Yoo, fırsat olmuyor. Yaz okuluna kaldı, görüşemiyoruz bu aralar."

"Aman üzme sakın kızı, vallahi it gibi koşarsın sonra peşinden. Birlikte tatile falan çıksaydınız."

"Siz götürün isterseniz yanınızda. Hay allahım, nerden çıktı şimdi bu muhabbet. Annem gibi ahret soruları soruyorsun."

"Bilmem artık, ben uyarayım da." Seda paketten bir sigara çekti, gözleriyle çakmağı aradı. Ayağa kalktı, çaydanlığı kaldırıp sigarasını ocakta yakmayı denedi, duman çıkana kadar sigarayı içine çekti. Sonra yandığını bildiği halde sigaranın ucunu havaya kaldırıp baktı.

"Aysel gelecek birazdan, film aldım, izleriz birlikte."

"Maç var. Dışarı çıkacağım ben."

"Gecikir misin, nereye gideceksin?"

"Sen yat, beni bekleme karşıya da geçebilirim."

"İyi o zaman, anahtarını almayı unutma. Doyduysan kaldırıyorum sofrayı."

Özgür, başını sallayarak sandalyesini geriye kaydırdı. Ayağa kalktı, lavaboda ellerini

yıkarken Seda'nın telefonu çaldı.

"Şekerim nerde kaldın?.. Yok canım bekliyorum, kimse yok evde… Gel gel anlatacaklarım var, ben de sıkılıyorum. Sigara alsana, sigaram bitmiş." Seda kapıdan kafasını çıkarıp Özgür'e anahtarları uzattı.

Özgür dışarı çıktığında başını sokak lambalarına ve gökyüzüne doğru kaldırdı. Martılar aralarındaki haini yakalamışlar gibi çığlık çığlığa bir araya toplanmışlardı. Sağlı sollu park edilmiş arabalar, apartman önlerine yığılmış çöpler ve kendi kendilerini yalayan kediler dışında sokak boştu. İçlerinden sarman olanı hemen tanıdı. Sabah evin önünde, akşam dönüş yolunda mutlaka bakışırlardı. Bir gün eve çıkarsa onu da yanına alacak, adını Mars koyacaktı. İskeleye doğru yürümeye başladı, biraz ötede ağır ağır yokuşu çıkan bir kadın gördü. Birbirlerine sarılacaklarmış gibi karşılıklı yürüdüler. Evlerin içlerini görmeye, seslerini duymaya çalışıyor, dönen pervaneleri, açık televizyonları, çatal kaşık seslerini, bebek ağlamalarını yakalıyordu. Yaşlı bir adam, dirseklerini pencere pervazına yaslayıp sigarasını yaktı. Beyaz atleti ve sigarasının turuncu külü karanlıkta parlıyordu. Kahvenin önünden geçerken başlayan ezan, maç izleyen kalabalığın gürültüsüne karıştı. Sokak bittiğinde korna sesleri yaklaşmış, sahilin karşısındaki işlek yol görünmüştü. Boğazdan günün son vapurları geçiyordu. Geç kalanlar, yorgunlar, fikir değiştirenler, aklı çelinenler, yalnızlar suyun üstünde buluşmuşlardı. N

alakarga düşünce dizisi devam ediyor...

Enis Batur'dan yeni "içbükeyler"

www.facebook.com/alakargayayinevi
https://twitter.com/alakargakitap
alakargakitap@gmail.com

Alakarga Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti. / Yamanevler Mah. Yaman Camii Sok. No:31/4 Ümraniye/İstanbul Tel: 0542 586 79 61
Dağıtım: ALFA DAĞITIM/ 0212 511 53 03

Ayşen Işık

Ari ile gitmek

İskele meydanı hıncahınç dolu. Günün son vapuru arızalı, ne zaman kalkacağı belli değil. Uğursuzluk belirtisi. Aksi gibi, hava da bozdu. Yağmur indirecek. Beklemekten sıkılmış, belirsizlikten sinirlenen kalabalığın içindeyim. Gözüm Ari'de. Plan gereği yan yana durmuyoruz. Epey bir mesafe var aramızda. Yine de hareketlerini rahatlıkla izleyebiliyorum. Yerinde duramıyor. Kuşkuyla etrafına bakınıyor, sigara üstüne sigara içiyor. Belli, çok gergin. Pişman mı oldu, yoksa korkuyor mu? Ya son anda, tam vapura binerken vazgeçer, gelmiyorum derse? Kafamın içinde Ari'yle kavgaya tutuşuyorum, "Gelmezsen gelme, ben gidiyorum," diye bağırıyorum hiddetle. "Şu lanet vapur kalksın, yeter ki!"

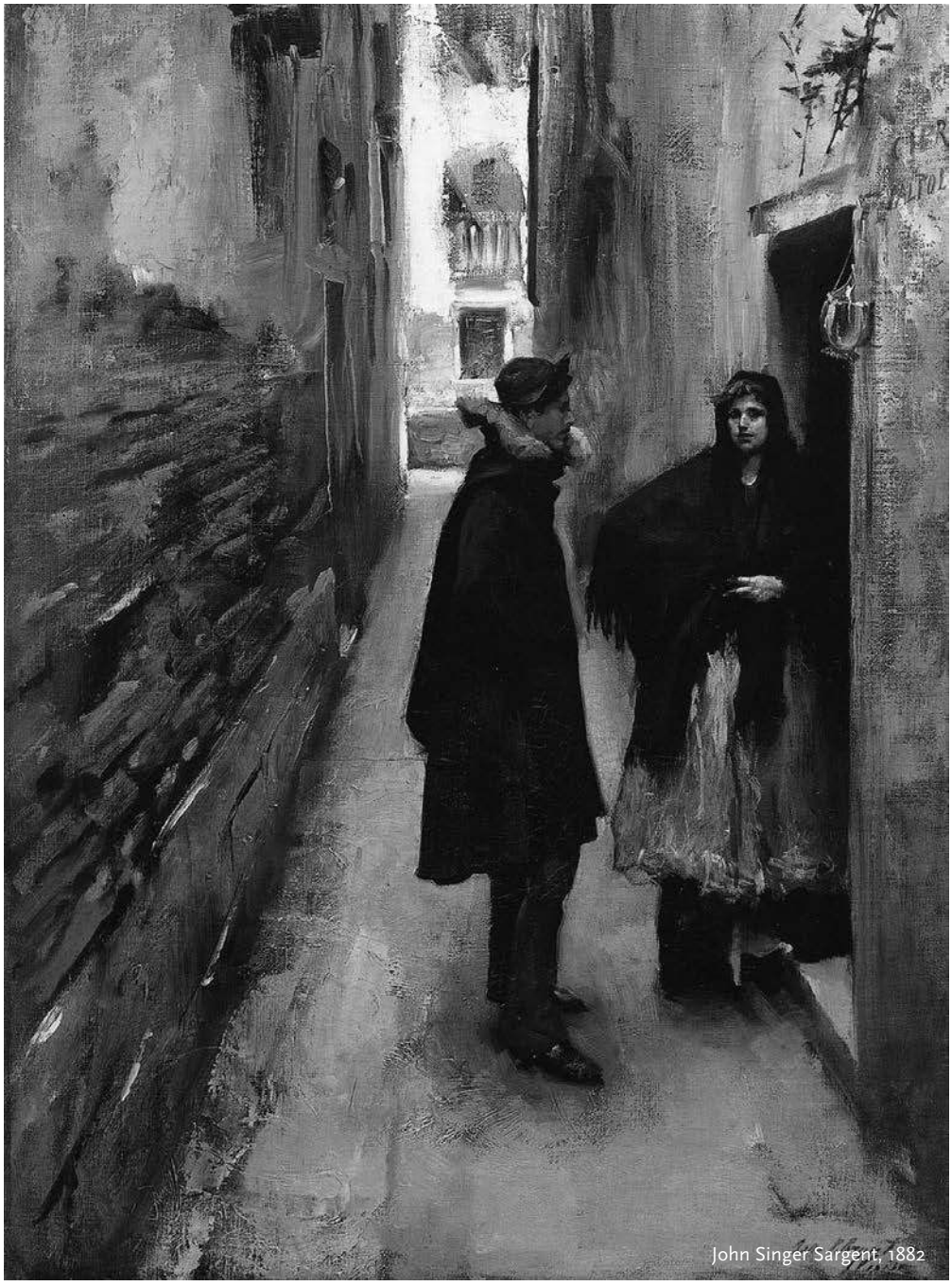
Ari, ağbimin en yakın arkadaşı. Bizim eve rahat girer çıkar. Geldiğinde uzun oturur, çay yaparım onlara, sofra hazırlarım bazen. Kapı arkasından konuşmalarını dinlerim, sakınarak. Anlamadım nasıl oldu, usul usul içim aktı ona. Oysa o nişanlı, kız kendi cemaatlerinden. Şansım yok. Ari o gözle bakmaz bana. Kafama koydum, ne yapıp edip dikkatini çekeceğim. Nişanlısı olacak kızdan katbekat güzelim, gösterişliyim. Saçlarım belimde, gözlerimin yeşili kimsede yok. Ari bir sevse beni. Gerisi kolay. Her şeyi göze alırım. Kaçarım, olur biter.

Babam, hayatta vermez ona. Annem ondan beter. Katı ve kıt görüşlü. Aklım havsalam almıyor diye yıkar ortalığı. Bir tek ağbimin tepkisini kestiremiyorum. O sever Ari'yi. Bir keresinde Ari'ye, "Haklısın be kardeşim, aynı Tanrı'nın çocukları değil miyiz neticede, sıkma canını," dediğini işitmiştim. Niye böyle söylemişti? Bir kız meselesiydi herhalde. Söz konusu kendi kardeşiyle Ari olunca bu denli hoşgörülü olur mu, orası muamma.

Kendi kendime gelin güvey olduğum, umutsuzluğa kapıldığım günler. "Ari bana âşık olmayacak." Aklım hemen başka seçenekler bulur. Umutlarımı tazeleyen, işime gelen birine sarılıveririm. "Belki o da beni seviyor. Hep beni düşünüyor, ama sırf çekindiği için açılamıyor. Öyle ustalıkla gizliyor ki duygularını, anlamıyorum. Neden olmasın?"

Ari'ye yakın olmak, onu daha sık görmek için hayatın akışında ince ayarlar gerek. Belim ağrıyor bahanesiyle bağ işlerine gitmez oluyorum. Annem dırdır edip masum hesaplarımı bozmasın diye bir dediğini ikiletmiyorum, iki güne bir dip köşe temizliyorum evi, kap kap yemek pişiriyorum. Uslu, hanım hanımcık bir kız. Bu nasıl bel ağrısı diye kurcalamıyor annem, uyanık, halinden memnun.

Kalabalıkta bir hareketlenme. Görevliler açıklama yapıyor, az kalmış, yarım saate kalmaz araçlar alınmaya başlayacakmış. Ari'den kaçamak bir bakış, gülümsüyor. "Sevinmiş

John Singer Sargent, 1882

Bu sayıda "Bu resmin öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gönderilen öykülerden birini yayımlıyoruz. **Ayşen Işık**'ın öyküsü, geçen sayıda yayımladığımız resimden çıkarak yazılmış öyküler arasından seçildi.

işte. Muhakkak gemi kalkmayacak diyeydi endişesi. Vazgeçmeyecek Ari. Beni seviyor."

Yaz başı, tam üç ay on gün önce. Evdeyim, canım sıkkın. Bahçedeki dut ağacının altındaki sedirde tembel tembel yatıyorum. Bizimkiler bağ evinde, ağbim adada değil, Ari'yi görme ihtimalim sıfır. Kapı çaldı. Uyuşuk adımlarla gittim, açtım kapıyı. Gelen, Ari. Böyle, birden karşımda onu görünce elim ayağıma dolandı. Üstüm başım özensiz. Kahretsin, nasıl görünüyorum kim bilir? Al bastı yüzümü. "Ağbim yok," dedim, tutuk. "Biliyorum, biliyorum," dedi, "o yüzden buradayım ya." Durdu, gözleriyle şöyle bir sokağı taradı, "Sana söyleyeceklerim var." Orada, kapı ağzında zor durdum ayakta. Heyecanım unutulur gibi değil. Söyledikleri kelimesi kelimesine aklımda. "Günlerdir uyku girmiyor gözüme. Kaç zamandır fırsat kolluyorum. Olmadı. Ha bugün, ha yarın. Nasip

bugüneymiş. Bak Şebnem, dinle beni! Kapıyı yüzüme çarpsan, kovsan da beni, sonunda bütün adaya rezil olacağımı da bilsem, söyleyeceğim sana. Seni seviyorum. Seni görmeden duramıyorum. Bir an çıkmıyorsun aklımdan. Bak, nişanı da attım. Ben seni istiyorum. İzin ver, ispat edeyim sana, gör seni nasıl sevdiğimi."

Rol yapacak değildim. Tuttum elinden içeri çektim. Tir tir titriyorum. Ölüyorum mutluluktan. Kapıyı örttüm. Yüzümü ellerinin arasına aldı. Sarıldı, dakikalarca kaldık öylece, eğildi sonra, avuçlarımın içini öptü, dudakları ağzıma kapandığında ateş gibiydi, zor ayrıldık birbirimizden.

"Sensiz yapamıyorum," diyor Ari. "Seninle evleneceğim. Karım olacaksın. İyimser olmanın âlemi yok. Aileler karşı çıkacak, bu apaçık. İş alırız başımıza. Daha fazla üzülür herkes. Konuyu kimseye açmaya gerek yok. Kalamazsan, gidersin. Mesele, Ali değil de Ari olmam…" Susup gülüyor. "Ne saçma değil mi?"

Araçlar gemiye alınmaya başladı. Ari işaret verdi, biniyor. İtiş kakışta gözden yitiriyorum onu. Anlaşmamız şöyle. Üst katta, ön uçta oturacak. Adayı arkamıza alacağız. Dönüp bakmak yok. Yavaşça ilerliyorum, merdivenleri çıkıyorum. Elimde valiz bile yok, büyükçe bir naylon torba. İçinde birkaç parça giysi. Cüzdanımı kontrol ediyorum, cebimde. Yağmur yağarsa kötü. Dışarıda oturamayız. Üst kattayım. Kaygıyla etrafa bakınıyorum. Bütün yüzlerde dolaşıyor gözüm. Göremiyorum Ari'yi. Yok. Derin bir kederle çöküyor omuzlarım. Gemi hareket ediyor. Ortalık yerde sarsılarak dikiliyorum öylece, şaşkınım. Motorun uğultusunda adımın seslenildiğini duyuyorum. Başımı çeviriyorum önce. Yetmiyor. Bütün gövdemle kendi etrafımda dönüyorum yavaşça. İşte Ari. Elleri havada, bana kendini göstermeye çalışıyor. "Deminden beri sesleniyorum," diye fısıldıyor yanına geldiğimde. Bacaklarını açarak oturmuş. Toparlanıyor, yer açıyor yanında. "Gel hadi. Otur şöyle. Yağmur almaz burası." Yanındayım. Gövdesine yaslanıyorum. Eli elimi buluyor. Birden bastıran bir ağlama isteği. Boğazımda bir yumru. Konuşamıyorum. Gömleğinin cebindeki pakete uzanıyorum, anlıyor, benden önce davranıp bir sigara yakıyor, veriyor elime. Sigara içemem ki! Bir nefes çeker çekmez öksürüğe boğuluyorum. Gözlerimden yaşlar boşanıyor. "Oldu bu iş," diyorum. Ari'yle gidiyorum. N

dedalus

Edebiyat Özgürleştirir..

SİMİRNA CİNAYETLERİ
"DÜELLO"
SUPHİ VARIM

TANRI'NIN YALNIZ KIRLARI
SERKAN TÜRK

JOYCE'UN ÖĞRENCİSİ
DRAGO JANCAR

ALİSE'DE SONBAHAR
FERİDUN ULUSOY

BEŞİNCİ KÖŞE
GAMZE GÜLER

OZO OZO ÇAKTA
DENİZ TARSUS

ELLEME BABA YORGUN
SERKAN BOYACIOĞLU

KÖPEK KALBİ
MİHAİL AFANASYEVİÇ BULGAKOV

Yakında Tanışacaksınız!

Gecenin Sonuna Yolculuk
Jan Van Mersbergen

Piliç Oyunu
Szilard Rubin

Ölümcül Yumurtalar
M. A. Bulgakov

Maceraperest
Sabri Gürses

Çiçekler Kimin İçin Açıyor
Feri Lanscek

Çöl Savaşları
J. E. Pacheco

/dedalus.kitap
/dedaluskitap
www.dedaluskitap.com
dedaluskitap@gmail.com
Çatalçeşme Sokak No: 27/28 34122 Sultanahmet / İST.
T: 0212 513 03 43 • F: 0212 513 03 44

Fotoğraf İlhami Yıldırım

Yalnız Bir Avcıdır Yürek
Carson McCullers

Dünya zalimdir. Bunu ayrıksı karakterleriyle, yalın cümleleriyle bize hatırlattığı için severim Carson McCullers'ı. İki dilsizi, muhtemelen hiç dışa vuramayacağı senfonileri içinde taşıyan Mick'i, kasabadaki zenci doktoru anlattığı *Yalnız Bir Avcıdır Yürek* tek tek cümlelerini alıntılayabileceğim, sevdiğim arkadaşımlarımı karşıma alıp yüksek sesle okumak isteyeceğim unutulmaz kitaplardandır. Sayfalarının kulakları kıvrılmıştır bendeki nüshasının. Açarım ve o müthiş cümleyi bulurum: "*İncil*'i içimde taşıyorum ben."

Gönül Kıvılcım'*ın seçtikleri*

Bu sayımızda genç yazarların ve okurların okuması gerekli kitapları, öyküleri ve romanlarıyla tanıdığımız Gönül Kıvılcım seçti. Gönül Kıvılcım, son dönemin, yazdıkları üstünde daha çok durulması gereken yazarlarından. Yeni romanı *Babamın En Güzel Fotoğrafı* geçtiğimiz aylarda yayımlandı.

✺

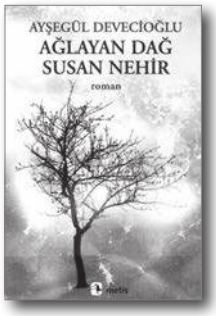
Burası Tekin Değil
Sine Ergün

Kasmayan bir anlatım. Net cümleler ve duygular. Sine Ergün benim asla yazamayacağım kısalıkta öyküler yazıyor. Bir söyleşisinde okuduğuma göre, neyi anlatacağına karar verdikten sonra bunu başarabilmek için sabırla çalışıyor, kısaltıyor, yalınlaştırıyor öykülerini. Duygu ve teknik. Onun sırrı bu. Kitabının adı bile kışkırtıcı. Öykülerin de bir o kadar kışkırtıcı olduğunu fısıldayabilirim kulağınıza.

Ağlayan Dağ Susan Nehir
Ayşegül Devecioğlu

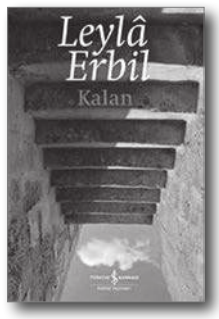
Büyülü bir anlatı onunki. Öyle ki, Devecioğlu'nun kaleminin değdiği yerde gerçekliğin üstüne çekilmiş

sıva pul pul dökülüyor. Eleştirmenlerin, klasik Türk edebiyatına giren erkek yazarları bir çırpıda sayabildiği günümüzde, bu sayı kadınlar için hayli azken, yaşadığımız toplumu, onun karanlık ve aydınlık yüzünü erkeklerden elbette farklı deneyimler biriktiren kadınların anlatmasını önemsiyorum. *Ağlayan Dağ Susan Nehir*, bakmasını, biriktirmesini, itiraf etmesini bilen bir yazarın ürünü ve son yılların en önemli romanlarından biri bence. Merkezinde insan var, merkezinde "dile getirilmeyen" var. Çingenelerin masalsı dünyasına birazcık yaklaşmış olanlar siyah ve beyazın, düz bir çizginin olmadığı bu dünyaya başka kapılardan girmek gerektiğini sezmişlerdir. Doğada olduğu gibi her şey eğri büğrüdür orada. Yazar da yalanın kapısından giriyor buraya ve aynı kapıyı ötekilerin yalanlarını sorgulamak için bir eşik olarak kullanıyor.

Kalan
Leylâ Erbil

Bazı kitaplar yüzümüzü çevirebileceğimiz birer ayna gibidir. Sıkıntılı bir durumdur bu aslında. Aynaya bakmak risklidir çünkü. Kendimizi tanımak için oraya bakmak şarttır bir yandan ama baktıkça kusurlar berraklaşır. Hadi gelin "aynalı yazarlar" diyelim onlara, aynaları ceplerinde gezen yazarlara. Kendilerine dayatılmış olanları reddetmek için taşırlar beraberlerinde o aynayı. Ve yazdıkları her sayfa da bir ayna gibidir. Bakar bakar kendinizi görürsünüz o sayfalarda. Sonra bir de sahici aynalar vardır. Çiçek Pasajı'ndaki Aynalı Pasaj gibi. Yeni adıyla Avrupa Pasajı'dır ve Leylâ Erbil *Kalan*'da şöyle anlatır: "Ne vakit aynalı pasajı düşünsem, aklıma annemin tuvalet masası, aynadaki annesine durmadan uzanan kavuşamayan bir bebek gelir, aynalı pasaj'ı sona erdireyim: 1955'lerden sonra el değiştirdi, gâvurları kovaladık, bekçisi kör şerif derler bir adamdı, buradan, yurtlarından binlerce yıllık yerlerinden çıkarıp yerlerini biz aldık rumların ama, biz türklerin gördüğü en şık ilk avrupai pasajdı." Eğer bir gün yolunuz düşerse o aynalara iyice bir bakın. Sonra da *Kalan*'a.

Masumlar
Burhan Sönmez

Eksik öyküler vardır bize dair; anlatılmayan, henüz anlatılmamış olan. İşte *Masumlar* eksik hikâyeleri tamamlayan bir kitap. Pençeyüzlü kadın, Tatar fotoğrafçı, Kewe, Haymana Ovası... Yitik bir mirasa sahip çıkıyor Burhan Sönmez. Şiirle örülmüş bir roman. Sayfalarında da Wittgenstein da beliriyor mezarda bile olsa, Füruğ da. Bazı kitaplar bir sonrakini merak etttirir, *Masumlar* onlardan. Burhan Sönmez Türk edebiyatının güçlü soluklarından.

Sonsuzluğa Nokta
Hasan Ali Toptaş

Uğultulu bir dille yazar Hasan Ali Toptaş. Onun anlatısının uğultusu odamı, evimi ve en nihayetinde dünyamı doldurduğunda Türk edebiyatının Imre Kertész'i olduğunu düşünürüm. Bir bozkır dikeni gibi döne döne giden cümleleri, taşra betimlemeleri, masalımsı yazın dünyası. *Sonsuzluğa Nokta* onun en yetkin, tekrar tekrar keşfedilmeyi en çok hak eden romanıdır bana kalırsa. "Bir baba yaratmanın tadı"ndan söz eder kitabın bir yerinde ve o tat hâlâ damağımdadır.

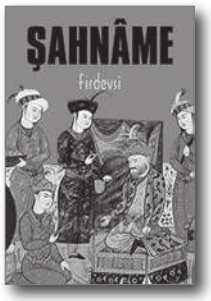
Yalnızlığın Keşfi
Paul Auster

Babasını yitirdikten sonra yalnızlığın kara deliklerinde kaybolan Auster, oradan çıkmak için oturur ve yazar. Başka birinin yalnızlığına girmenin olanaksız olduğunu bile bile babasının yalnızlığını yazar. Bu yalnızlığı anlamak zorundadır, kendi yalnızlığının ipuçları da

oradadır çünkü. Babasını anlamaya başlamak kendi yaşamını anlamaktır. "İlk anım: Babamın yokluğu," diye yazar Auster. Varken de uzak, ilişkiye giremeyen, dünyayla iletişim sorunları olan bir babadır onunki. Dışarı tükürmek için arabanın camını indirmeyi unutacak kadar dalgın bir baba. Camdaki tükürük ve onun aşağı kayışını izleyen oğulun duyduğu sınırsız sevinç. Yazdıkça karanlığa gömülen baba. *Yükseklik Korkusu*, *New York Üçlemesi* yazarın kült romanlarıdır, ama *Yalnızlığın Keşfi*'ndeki derinlik başkadır. Yalnızlığın derinliğidir bu ne de olsa.

Şahnâme
Firdevsi

Yüzümüzü Doğu'ya çevirmeyi unuturuz çoğunlukla. Füruğ'u Rilke'den, Ritsos'tan, Aragon'dan sonra keşfetmişizdir. Hafız'-ı Şirazi, yani Şirazlı Hafız'ı da öyle. Oysa şiir Doğu edebiyatının en önemli damarlarındandır. Öyle ki Doğu'da tarih ve efsaneler de şiirli bir dille yazılmıştır, tıpkı Firdevsi'nin 60.000 beyitten oluşan *Şahnâme*'si gibi. Acem padişahlarının hikâyesini *Binbir Gece Masalları*'nın sürükleyiciliğinde yazmıştır Firdevsi. İyinin ve kötünün, cenklerin ve barışların tek tek akışını izlerken araya onun süslemeleri, edebiyatın çoğu zaman unuttuğumuz o sihirkâr dili girer.

Bilginin referans noktası

5. Basım
Kuram Felsefe
Ocak 2013
23 TL • ISBN 978-605-5904-59-3

“Bilgi ile insan gücü eşanlamlıdır.”

Francis Bacon

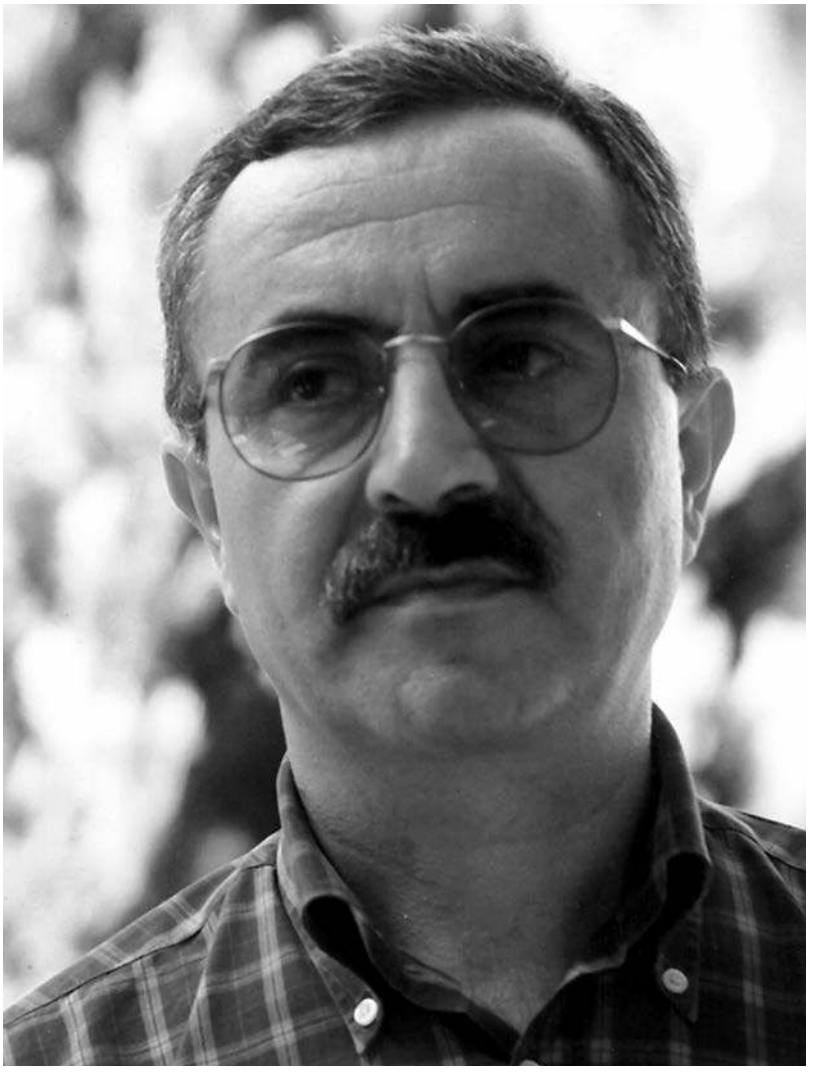
Modern dönemle birlikte büyük bir sıçrayışa geçen doğa bilimleri uzunca bir süre kesin bilginin ölçütü ve referans noktası oldu. Buna göre, bilimsel geçerlilik iddiasındaki bir bilginin doğa bilimlerini model alması neredeyse bir zorunluluktu. Hiç kuşkusuz, doğa bilimlerinin sonuçlarının endüstriyel ve teknolojik uygulamalarla toplum yaşamına getirdiği katkıların bunda büyük rolü vardı. Buna karşılık felsefe, doğa bilimlerinin bütün serüvenine baştan beri eleştirel bir mesafeden tanıklık etti. Zaman zaman bilim karşısında gereksiz ve metafizik sayılan felsefenin vazgeçilmez rolü, bilimlerin özellikle 20. yüzyılda içine düştükleri kriz esnasında yeniden ortaya çıktı.
Felsefe ile doğa bilimleri arasındaki bu ilişkiler ağını ortaya koyan Felsefe ve Doğa Bilimleri modern bilim kavramının yeni bir bakış açısıyla ele alınmasında farklı bir kapı aralıyor.

Notos Kitap Yayınevi
0212 243 49 07

Dağıtım Alfa Dağıtım
022 513 34 20

www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
facebook.com/Notosoloji
twitter.com/NotosKitap
twitter.com/Notosoloji

NOTOS KİTAP

Bir Başka Bağbozumu

Şükrü Erbaş'ın türkülere düşkünlüğü bilinir. *Bağbozumu Şarkıları* aralanınca, şiirlerin bazısının adından, bazısının dizelerinden duyuluyor türküler.

Kendimizi ve hayatı öğrenmenin sağlam bir kaynağıdır şiir. Şiir hatırlamayla, anlamayla, duymakla, duyumsamakla öğretir. Şiir kusursuzluk sevdasıyla yazılır. Yalnızca tek dizede hayatımızın yenilendiği ya da büsbütün yenildiğimiz olur ve günlerce o bir dizenin verdiği duyguyla dolarız, bu sevdadan efsunlanırız. Adını bile anmadan tüm evrenin bir şiire sığdığını görmek iyi şiirin mucizesidir, gizemidir. İşte şair Şükrü Erbaş'ın kitabı *Bağbozumu Şarkıları* bu gizemi sürdürürken, berrak bir zihin algısıyla ve zengin çağrışımlarla sanki başka bir dünyadan kulağımıza fısıldanıyor.

Şükrü Erbaş, verimli ve usta bir şair. İlk şiirinin *Varlık* dergisinde yayımlandığı 1978 yılından ve 1984'te yayımlanan ilk şiir kitabı *Küçük Acılar*'dan bu yana şiir ve deneme türlerinde eserleri var. Bunların yanında *Sonsuzluğun Uçları* adını verdiği seçkisiyle de kitaplarda altını çizdiği, türkülerden diline doladığı, bir berber aynasından, dolmuş camından özenle derlediği yazı ve mısralarla, kendi deyimiyle, haremini de ele güne açmış bir şair. Yazdıklarına ve seçkisindeki cömertliğine bakınca kendisinin şiire olduğu kadar okuruna da yakın durduğunu söyleyebiliriz.

Bağbozumu Şarkıları'nı üç bölüm olarak düşünmek mümkün. İlk bölüm; *Binbir Gece Masalları*'ndan şu alıntıyla başlıyor. "Git kurtar kendini dostum! Kurtar canını tüm bağların zulmünden! Ve bırak evleri, onları yapanlara mezar olsunlar! Git! Seninkinden başka toprak bul! Kendi ülkenden başka ülkeler! Ama asla kendi canından başka can bulamazsın…" Bu bölümdeki şiirler kitabın ilk şiiri "Baş Dönmesi"nin ilk dizesi "Ölümle konuşmaya başlamıştım"ın çağrışımları sanki: şiirler okuru, tıpkı masaldaki Şehriyar'ın akıllı ve zeki tavrı gibi, hayatı ve hayatın anlamını arayışın yolculuğuna sürüklüyor. İnsana, yalnızlığına ve çaresizliğine ilişkin bu arayışın, bu aşkın, bir yol, bir mücadele olduğuna, bitmeyeceğine ve kendine varacağına ilişkin işaretler yanında şair haklı olarak soruyor "Gönül Haresi" şiirinde: "Ey gönül haresi keder, insan kendinden ne kadar uzağa gider..."

Kitabın kapağında da yer alan "Gecikme" adlı şiirinin dizeleri, kitaptaki tüm şiirlere de işlemiş olan sitemi hissettiriyor: "Aşkı bir gövde-

den doğuran dünya / Sen koydun bu kalbi bu güzelliğin önüne / Ayrılığa bırakma beni / Ölüm bir gün nasılsa sürecek hükmünü…"

Öte yandan, Şükrü Erbaş'ın türkülere düşkünlüğü bilinir. Gerçekten de *Bağbozumu Şarkıları*'nın kapağı da sanki âşığın elindeki saz gibi; aralanınca, şiirlerin bazısının adından, bazısının dizelerinden duyuluyor türküler.

Kitabın ikinci bölümü Max Horkheimer'ın "Evlerin pencerelerini tamamıyla açabilen tek bir rüzgâr biliyorum: Ortak keder" sözüyle açılıyor. Bu bölüm, bir zaman şeridinin çözülmesi gibi, ardı ardına dipte duranı, mazlumu ve kederi işliyor. Bana göre kitaptaki ve özellikle de bu bölümdeki şiirlerin vakti gece; sanki her şeyin aydınlanacağı tan vaktine varmak üzere bir an. Şairin bize dizelerden yansıyan duyguları, kor bir ateşten kaçmayıp onunla yanmış ve bir başka zamana ermişçesine dingin ve kararlı.

Şükrü Erbaş'ın "Köylüleri Neden Öldürmeliyiz?" gibi toplumsal konulara duyarlı şiirlerini hatırlayınca *Bağbozumu Şarkıları*'nın kararlı duyarlılığı bilge bir hal almış. "Gelecek Hatırası"'nda şair bir anlamda değişimini de hatırlatıyor ve, "Plastik zamanlara şiirler söylüyorum" diyor. "İlk Harf"te ekliyor: "Biliyor musun, hoyratlık değil de / İncelik yakıyor canımı..."

Ece Ayhan'dan ödünç alınmış "Devlet Dersinde Ölmek" görünene, bilmezden gelinene eklenen ve bitmeyen ölümlere yakılmış bir ağıt gibi: "Bilmez misin bu evlerin özgürlüğü mezarlardır / … / Beyaz tülbentlerinde siyah zamanlar / Kadınlar çaresizliğin cenazesini kaldırıyor."

Bir Başka Bağbozumu, üçüncü bölümün başlığı: Bağbozumu üzümlerin toplanma zamanı ve bozmaktaki olumsuzluğa inat, şenliklerle kutlanan, kutsanan, bir bitişin değil, başlangıcın simgesi. Bir Başka Bağbozumu ise bozkırda geçen çocukluğa, karın, yağmurun, çölün oradaki anlamlarına, ilk okumalara, kitapla kurulan aşka, devlet derslerinin öğrenilmesine ilişkin şairi ve şehrini anlatan bir metin. Her satırı şairin, İshak Amca, Seton Amca, Ohannes Amca, Dudu Teyze, Minas, Daniel, Urıpen, Mikail'in ve onlarla birlikte boyalı yumurtaların gidişine duyduğu özlemle ve buluşma hayalleriyle dolu. Öğrenilen her cümleyle hem hayatı biraz daha seven hem de o hayattan uzaklaşan ve 68 kuşağına doğru büyüyen şair Şükrü Erbaş'ı tanıyoruz. Bir yandan da "Bir taşra kentidir Yozgat / Zor inanıp güç değişen…" sözlerinde belleksizliğin ve değişimin Yozgat'taki olumsuz yansımalarına ve duyarsızlıklara bir sitem işitiyoruz.

Şükrü Erbaş, *Bağbozumu Şarkıları*'yla zamanı ve değişen anlamını ortaya koymuş. Şiirleri insanın ve coğrafyamızın vicdanına dokunuyor, zamanın ortak/tutsak ettiği yaralara sanki bir gelin ağıdı söylüyor. **N**

BERNA ÖZPINAR

Şükrü Erbaş, *Bağbozumu Şarkıları*
Kırmızı Kedi, Mayıs 2012, 61 s.

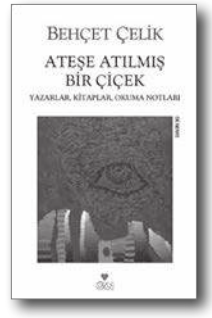
Ateşe Atılmış Bir Zihin

Usta bir edebiyatçı, yazarlar ve kitaplar hakkında yazarken, daha önce bilmediği şeyleri nasıl olur da öğrenir? Ya da keşfeder?

Uyandırılması ve sürdürülmesi her geçen gün biraz daha zorlaşan, artık neredeyse geçmişe aitmiş gibi algıladığımız bir edebi güveni, düzey konusunda okuru hiç yanıltmayan yapıtları sayesinde bileğinin hakkıyla kazanan Behçet Çelik, *Ateşe Atılmış Bir Çiçek* adlı kitabında, bu defa denemeleriyle çıkıyor karşımıza.

Yaklaşık on beş yıla yayılmış bir emeğin ürünü olan bu denemeler için, "Bir dergi, kitap ya da panel, sempozyum vb. toplantılar için yazdım bunları," diyor yazar. Ve hemen ardından, aynı "Sunuş" yazısında, şunu da ekliyor: "Bu gibi yazılar yazmamın esas nedeni öğrenmek oldu. Bildiğim bir şeyleri başkalarına anlatmak, göstermek için değil, yazarken öğrenmek, keşfetmek için geçtim kâğıdın ya da bilgisayar ekranının karşısına."

Kitabın içeriğini bilmiyorsak deneme türü için şaşırtıcı gelmeyebilir bu bilgi. Ama ister kitabı okurken, ister daha bu "Sunuş" yazısının en başında *Ateşe Atılmış Bir Çiçek*'in *Yazarlar, Kitaplar, Okuma Notları* altbaşlığını taşıdığını hatırladığımızda işin rengi değişiyor ve yazarın "yazarken öğrenme, keşfetme" vurgusu artık başka bir anlama kavuşuyor.

Ve okur, yeni bir anlama ulaşılmış olan bu yerde, ister istemez şuna benzer bir soru soruyor: Usta bir edebiyatçı, yazarlar ve kitaplar hakkında yazarken, daha önce bilmediği şeyleri nasıl olur da öğrenir? Ya da keşfeder?

Behçet Çelik –aslında kendisi de başlı başına bir denemeye dönüşüp kendi özgün başlığını hak et-

miş olan– aynı "Sunuş" yazısında bunun yanıtını da hemen veriyor: "Öğrendim de, hem de çok şey," diyor. "Yazının böyle bir yanı var, sadece kurmaca metinler için değil, bu gibi yazılar için de geçerli, yazmaya başladıktan sonra nerelere varılacağı, nasıl bağlantılar kurulacağı baştan bilinemiyor her zaman. Hele ki edebi metinler hakkında yazıyorsanız, bu metinler üzerinde dikkatle durup kalem oynatmaya, bir şeyler söylemeye çabaladığınızda ummadığınız noktalarda yakalayabiliyorsunuz kendinizi."

Tam da bu açıklamayla birlikte, kitabı okurken damağımızda sürüp giden tadın neyin tadı olduğunu bulmaya çalıştıkça, okur olarak kendimize sorduğumuz, "Usta bir edebiyatçı, yazarlar ve kitaplar hakkında yazarken, daha önce bilmediği şeyleri nasıl olur da öğrenir?" sorusunun aslında ancak ikinci soru olabileceğini ve öncesinde başka bir sorunun yanıtının aranması gerektiğini fark ediyoruz.

Behçet Çelik, "Yazı bittiğinde, başlarken aklınızdan geçmeyenleri kâğıda dökmüş bulabiliyorsunuz kendinizi," diyor demesine, ama okuduğunuz her metnin kotarılması yine her geçen gün biraz daha zorlaşan bir bütünlüğe sahip olduğunu hemen ayırt ediyorsunuz. Dolayısıyla, yazarın yazma eylemi sırasında zihnine beklenmedik bir şekilde üşüşenleri sırasız sekisiz bir şehvetle kâğıda dökmekten ya da kontrolsüz bir yaratıcılıktan söz etmediğini de ayırt ediyorsunuz. Tam tersine, tek bir fazlalık bile barındırmayan, ipin ucunu kaçırıp oraya buraya dağılmayan, omurgası çok güçlü metinler bunlar.

Böyle olunca, yanıtı aranması gereken ilk soru kendiliğinden beliriyor: "Behçet Çelik nasıl düşünüyor?"

Metinlere tekrar bakıp şunu görüyorsunuz: Omurgası çok güçlü metinlerden söz ettiğimize göre, yazar neyi yazacağını, odağa neyi alacağını aslında en başından itibaren biliyor. Örneğin, hakkında yazdığı yazarların bir söyleşi sorusuna verdiği yanıttan yola çıkıyor bazen. Ya da ele aldığı yazarı anlamaya en elverişli öykü ya da roman kuramından hareket ediyor.

Ama işte okudukça, yazarın "neyi yazacağını, odağa neyi alacağını en başından itibaren bildiği" hissine kapıldığınızda, aslında yazarın sadece o kadarını bildiğini de anlıyor ve yazınsallığın kaygan zeminine tam da bu kapıdan girdiğini fark ediyorsunuz. Evet, omurga, yazınsallıktan ve bütünlükten söz ettiğimizde, tam da olması gerektiği gibi, baştan belli. Ama metinlerin çekirdeklerinin bile yazdıkça ortaya çıkmış olabileceği de belli. Metinlere verilmiş olan zihinsel ve yazınsal emekten belli.

O halde, Oscar Wilde'ın yontucular için kurduğu cümleyi Behçet Çelik'e uyarlarsak, kendisinin, düşündüklerini yazmak için değil, ancak yazarak düşünebildiği ya da ancak yazarak düşünülebilecek olanları düşünmeyi seçtiği için yazdığını da söyleyebiliriz artık.

Ve bunu, yazınsallığın kaygan zemininde hiç yalpalamadan yürümenin en iyi yöntemlerinden biri olarak algılayıp kullandığını da ekleyebiliriz. Sait Faik, Sabahattin Ali, Memduh Şevket Esendal, Tomris Uyar, Vüs'at O. Bener, Selim İleri, Selçuk Baran gibi yazarları, üzerlerine düşürülmüş yeni ışıklar altında okurken, Behçet Çelik'in hiç okumadığınız bir yazar hakkında sayfalarca kaleme aldığı bir metni bile nasıl olup da aynı hazla okutabildiğinin yanıtını yine aynı yerde bulabiliriz.

Bu metinler, yazınsallığın ateşten zorluklarına gönüllü olarak atılmış edebi bir zihnin metinleri. N

TOLGA MERİÇ

Behçet Çelik
Ateşe Atılmış Bir Çiçek
Can Yayınları, Kasım 2012, 312 s.

Berna Durmaz'ın öykü platosu

Bir film platosu gibi öykülerini içine yerleştirebileceği bir öykü platosu oluşturmuş ve öyküleri o platoya uygun kısa filmler gibi teker teker kaleme almış.

Berna Durmaz 2011'de yayımlanan ilk öykü kitabı *Tepedeki Kadın*'dan dokuz ay sonra yeni öykü kitabı *Bir Hal Var Sende* ile yeniden okuruyla buluştu.

Tepedeki Kadın'da yarattığı karanlık ve tekinsiz atmosferi ikinci kitabında da sürdürmüş Berna Durmaz. Aynı efsane diliyle.

Kent olduğunu bize saat kulesiyle duyumsatan "Göç" öyküsü hariç bütün öyküler köyde, kırsal alanda geçiyor. Buna rağmen okura, o tanıdık etnografik özelliklerle dolu Anadolu köyü ya da kırsalı duygusu geçmiyor. Daha çok, kendine özgü, gerçeküstü bir atmosfer kurgulamış Berna Durmaz. Âdeta bir film platosu gibi öykülerini içine yerleştirebileceği bir öykü platosu oluşturmuş da öyküleri daha sonra o platoya uygun kısa filmler gibi teker teker kaleme almış. Her öykü sanki aynı ormanın ve gölün kıyısındaki değişik mekânlarda geçiyor. Kahramanlarını bile oraya uygun tasarlamış. Sanki bütün öykülerin kahramanları o ormanın içinde bir yerde karşılaşıyor ya da kaderleri birbirine teğet geçiyor gibi. Bazen bir öykünün kahramanı başka bir öyküde yeniden çıkıyor karşımıza ve her seferinde değişik gözlerden anlatılıyor okura.

Öykülerin neredeyse tamamında başköşede doğa var. Zaten kitabın on sekiz öyküsünün altışarlı gruplandığı bölümlerin başlıklarından da belli bu: Taş, Kuş, Göl.

Ağaç, yıldız, kuş, yılan, toprak, rüzgâr, taş, göl gibi doğa unsurları ve bütün bunları kapsayan bir orman neredeyse öykü kahramanları gibi varlıklarını hissettiriyor. Öyle bir orman ki bu, insanı içine çeken, gizemli, büyülü, tehlikeli, tekinsiz ama vaatkâr. Âdeta nefes alıp veren bir varlık. Paralel bir evren. Haruki Murakami'nin *Sahilde Kafka*'sında tasvir edilen türden bir orman.

Kahramanların büyük çoğunluğu özürlü, deforme kişilikler. Seslerini kaybetmişler, konuşamıyorlar, çığlıkları, sözleri içlerinde kalıyor. Metnin tamamında neredeyse hiç diyalog yok. Dertlerini bedenleriyle, bakışlarıyla anlatıyorlar. Sanki birbirleriyle değil de doğayla iletişim halindeler. Doğaya kulak kesilip rüzgârı, kayaları dinliyorlar, göle gözlerini dikip öylece bakıyorlar. İçlerinde salıverilmeyi bekleyen bir kuş var. Bu halleriyle üzerlerinde bir tür ermişlik halesi dolaşıyor ve sadece ormanın derinliğiyle yetinmeyip mezarlar ve kuyularla hemhal oluyorlar.

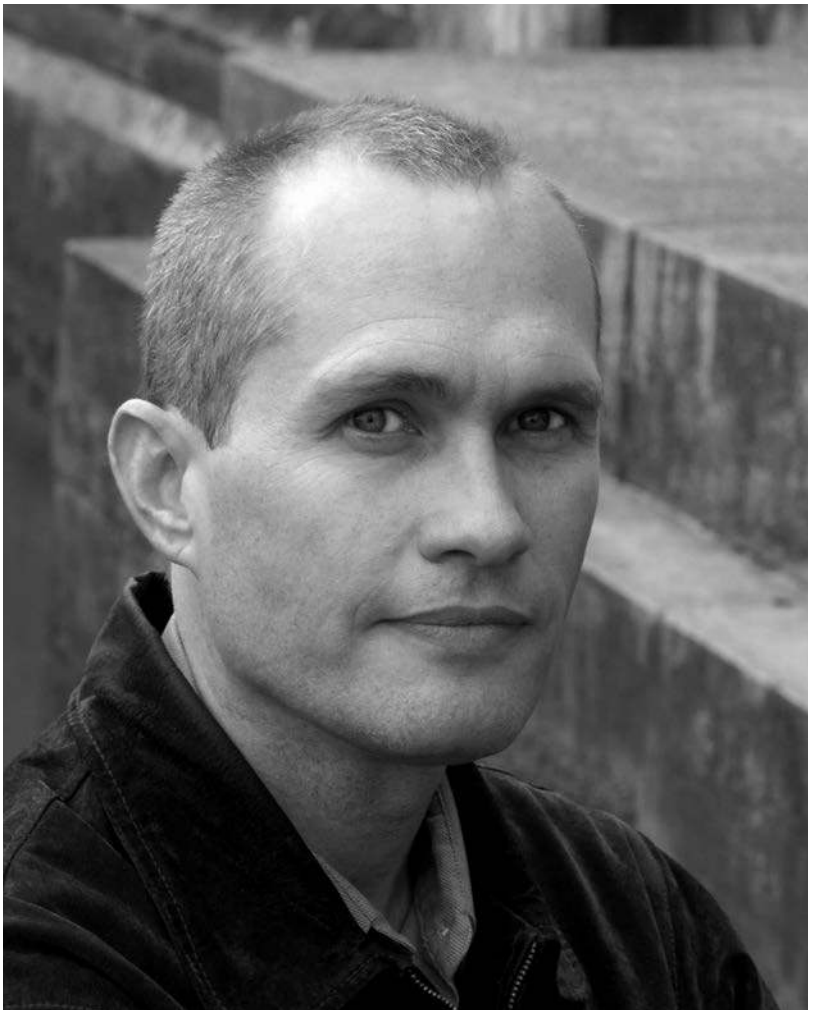
Hepsinde bir çaresizlik duygusu hüküm sürüyor ve bunu alt etmek için zaman zaman Uykulu Dede, Silyazılı Baba gibi erenlerin, ululların yardımına başvuruyorlar. Bazen de doğanın tam ortasında doğaüstü bir varlık peydahlanıyor. Bazen bir yıldız, bazen aniden ağaçtan düşüveren bir adam, bazen bastonlu bir ihtiyar aniden ortaya çıkıp karışıyor hayatlarına.

Yine de hayatın akışında bir değişiklik, kahramanların yazgılarında bir evrilme olmuyor. Doğadaki düzen gibi onların hayatları da olması gerektiği gibi devam ediyor. Buna isyan etmek yerine boyun eğmeyi seçiyorlar. Yazgılarının evrilişine değil, çaresizliklerine tanık oluyoruz.

Öyküler zaman zaman bir tekrar duygusu yaratsa da Berna Durmaz'ın, kendine özgü dilini ve anlatımını *Bir Hal Var Sende*'de sürdürdüğünü söyleyebiliriz. N

NESLİHAN ÖNDEROĞLU

Berna Durmaz, *Bir Hal Var Sende*
Can Yayınları, Eylül 2012, 93 s.

Trajediyi bozup yeniden kurmak

Yazmanın geçmişten kalan yaralara bir kez daha eğilmek olduğunu düşündürüyor *Bir İntihar Efsanesi*.

Bir İntihar Efsanesi Amerikalı genç yazar David Vann'ın, özyaşamıyla neredeyse örtüşen, keder yüklü öykülerinden oluşuyor. Kitapta Vann'ın tanıtıldığı bölümde, "Babasının intihar etmesini yaşama tutunmak için bir çıkış noktası olarak gördü ve *Bir İntihar Efsanesi* adlı ilk kitabında da bu konuyu işledi" deniyor. Onunla yapılan bir söyleşide, "Babanıza kızdınız mı?" sorusuna, "Gerçekten büyük bir öfke duydum. Onu çok seviyordum ama bu onu hayatta tutmaya yetmemişti, bunun için ona çok kızgındım" diye yanıt veriyor. (*Taraf*, 9.12.2012) Yine aynı söyleşide, "Bence bir yazar için onun tepkisi en iyisidir" diyerek yaşamından kesitleri kurmaca dünyada bambaşka gerçekliklere dönüştüreceğini duyuruyor. Yazmanın bazı durumlarda bir hesaplaşma, tazelenme olduğunu düşündürüyor okura.

Yaşanmış bir trajediyi bozup yeniden kuran *Bir İntihar Efsanesi* 2008'de yayımlandığında büyük ilgi gördü, Fransa'da Médicis Ödülü dahil on ödül aldı.

Kitapta yer alan altı öykünün tamamı, bir çocuğun, babasıyla kurduğu trajik ilişkiyi kurmaca dünyaya taşırken, sayfalar arasında soluklandığınız anlarda rollerin nasıl da değişmiş olduğunu, çoğu zaman çocuğun yetişkin gibi davranırken; babanın, dürtüsel bazı davranışların pençesinden kurtulamamış bir çocuk olduğunu düşünüyoruz. Kitabın en uzun öyküsü "Sukkwan Adası"nda iyiden iyiye gözler önüne seriliyor bu dengesiz ilişki. Babanın kararıyla, onlardan başka kimsenin yaşamadığı adaya, geçici bir süre yerleşiyor Roy ve babası. Her türlü konfordan uzak bu yaşantıda tüm ihtiyaçlarını kendileri karşılıyor; balık avlıyor, geyik vuruyor, kış için ayırdıkları yiyeceklerini saklamak için özel yer kazıyor, ayılarla karşılaşıyorlar. Bir süre yolunda giden işler, geceleri babanın ağlamalarına çocuğun tanıklığıyla şaşırtıcı bir hal alıyor. Baba, yaşama tutunamama, geçmişiyle hesaplaşma hallerini kontrolsüzce, henüz on üç yaşında olan oğlunun yanında, onun çocuk olduğunu unutmuşçasına sergiliyor. Başlarda göstermeden, bir başına yaşanan ağlamalar sonra kendi kendine konuşma, dert yanmalarla daha içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Babasıyla aynı odada uyuyan çocuğun, bu durumu görmezden gelmeye çalışması, kendini koruma çabası da boşa çıkıyor. Gündüz, çetin doğa şartlarıyla savaşarak geçerken, geceler bir kâbusa dönüşüyor çocuk için. Çoğu gece babasının ağlamalarını duymamak için kendince yollar bulamaya çalışıyor, ama baba bu akıl almaz davranışları artırarak sürdürüyor. Âdeta içine düştüğü kederli halleri çocuktan gelecek yardımlarla atlatmak ister gibi ya da onun varlığını ve kendisiyle kurduğu ilişkiyi görmezden gelerek yapıyor bunları. Bir gün, tüfekle nedensiz yere kulübenin tavanına ateş eden adam, gecelere gizlediği sıkıntıları artırarak gündüze de yayacağının haberini duyuruyor okura. Adamın, hayatına giren kadınlarla uzun soluklu sürdüremediği her ilişki, dertlenmelerin, bunalımların odak noktasına dönüşüyor. Baba ve çocuğun trajik öyküsü, gece yarıları ağla-

yanın değil, gücünün üstünde tanıklıklara sessizce katlananın sarsıcı yıkılışıyla son buluyor. Kitapta tanrısal bakışla aktarılan tek öykü olan "Sukkwan Adası" belki de yazarın, bu can alıcı hikâyeye belli bir mesafede durma, babasına duyduğu kızgınlığı –görece– objektif olarak aktarma çabasında gizli olduğunu düşündürüyor okura.

Bir İntihar Efsanesi'nde yer alan öbür öyküler, birinci tekil anlatıcı gözünden aktarılıyor, yani öykülerimizin başkişisi Roy'un gözünden. Birinci ve ikinci öykü baba ve Roy'un geçmişine, kişiliklerine dair bilgilenmemizi sağlıyor. Birbirini tamamlayan öyküler arasında kırılma "Sukkwan Adası"yla yaşanıyor. Kitabın başında yer alan öyküler yazarın dert edindiği şeye küçük bir giriş yapmamızı sağlarken "Sukkwan Adası"yla zirveye ulaşan anlatı, ardılı öykülerle babayı anlama, geçmişe bakma çabasına dönüşüyor.

Bir İntihar Efsanesi'ndeki ilgi çekici ayrıntılardan biri de doğanın her öyküde başat karakterlerden biri haline dönüştürülmesi. Alaska gibi, çetin hava koşullarının hüküm sürdüğü yerlerde geçen öyküler yazarın dert edindiğini daha etkili aktarmasına olanak verirken okuru anlatının içine çekiyor.

Yazmanın geçmişten kalan yaralara bir kez daha eğilmek olduğunu düşündürüyor *Bir İntihar Efsanesi*, yaşamın bize dayattıklarını yok sayma, sözcükler aracılığıyla yeni bir gerçeklik kurma olduğunu…

Öykülerde hesaplaşmalara giren Vann yine aynı söyleşide, "Ne zaman intihar ve trajedilerden söz etsek siz hep gülüyorsunuz" sorusunu, "Ailemden beş kişi intihar etti ve daha pek çok tuhaf şey yaşandı. Ve ben artık gülüyorum, evet, çünkü tüm bunların benim başıma gelmesi çok komik" diye yanıtlıyor.

Okurları trajedinin kollarında, Vann'ın kaleminden hüzünlü bir okuma bekliyor. N

ŞENAY EROĞLU AKSOY

David Vann, *Bir İntihar Efsanesi*
Çeviren: Esra Birkan
Can Yayınları, Kasım 2012, 238 s.

Gayri resmi tarih

Kaban'ın, okuru en başta etkileyen özelliği, sağlam gözlemleri ve incelikli ayrıntıları. Duygusal konuları duygu sömürüsü tuzağına düşmeden yazıyor.

Sanırım hepimiz tarihin, ders kitaplarından öğrenilemeyeceği konusunda hemfikiriz. Tarih kitaplarında yazılanlara çocuk yaşta değilse de daha sonra "özellikle inanılmaması gerekenler" diye bakmak gerekiyor. Ben bir okur olarak romanlardan, öykülerden öğrendiğim tarihi her zaman resmi olana tercih ettim. İnsanların yaşadıklarını bilmenin, resmin bütününü görmeye daha fazla yardımcı olduğunu düşünüyorum.

Ayşe Başak Kaban'ın öykü kitabı *Ben, Kendim ve Bergen* de 1980'lerden günümüze bir Türkiye panoraması sunuyor biz okurlara; öykülerinde devletin kaybettiği insanlar ve Cumartesi Anneleri'nin tarihinden tutun da Kemal Türkler'in öldürülmesine, kadının gördüğü şiddetten trans cinayetlerine kadar canımızı acıtan, deştikçe kanayan tüm yaralar bir bir işlenmiş.

Edebiyat özelinde düşünürsek, yazar, yaşamla derdi olan insandır, hesaplaşmasını nasıl yaptığıysa bizi biçeme ve dile götürür. Kimi yazarlar bu hesaplaşmayı daha soyut bir düzlemde yaparken, Ayşe Başak Kaban, olayı ve kurguyu ön plana çıkartarak, bunu yaparken de dil ve biçemden ödün vermeyerek hesaplaşmayı tercih ediyor.

Kaban'ın, okuru en başta etkileyen özelliği, seçtiği konuları işlemedeki ustalığı, sağlam gözlemleri ve incelikli ayrıntıları. Duygusal konuları duygu sömürüsü tuzağına düşmeden yazıyor. Duygu sömürüsü tuzağına düşmeden diyorum ama babası öldürülmüş bir kız çocuğunun anımsadıkları üzerine kurulmuş bir öykü olan "Kırmızı Pabuçlar"da anlatılanlar ve öykünün temelini oluşturan Kemal Türkler davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesi üzerine Nilgün Türkler'in televizyon ekranından söyledikleri, bir zamanlar babasına âşık olan kız çocuklarını yine de ağlatabilir.

Kitabın adını taşıyan ilk öykü "Ben, Kendim ve Bergen" doğal diyalogları ve ince mizahıyla dikkat çeken öykülerden. 80'li yıllardan anımsadığımız, suratına kezzap atılması sonucu bir gözünü kaybeden ve göz göre göre öldürülen "Acıların Kadını" Bergen ve mutsuz bir evlilik yaşayan kahramanın televizyon karşısındaki muhabbetleri birçok yönüyle tanıdık olabilir:

"'Çevirsene şunu.'

'Neyi çevireyim?'

'Kız, öbür kanala geçsene, orada da var bu yarışmadan!'

'Kanal değiştir de o zaman, çevirsene ne demek, televizyonu mu çevireyim; sağa mı döndüreyim, sola mı döndüreyim?'

‘Ay haspam, üniversitede mühendislik yerine Türkçe öğretmenliği okusaymışsın keşke, ne bu be her sözüme kafayı takıyorsun?’”

Okurken gülümsediğimiz bu sözlerin doğallığı, Bergen olsaydı gerçekten böyle konuşabilirdi duygusu, öykülerdeki sıcaklığın kaynağı. Kadınların dilinden, derdinden anlayan bir yazar var karşımızda.

Kadın yazar, kadınlık halleri gibi tamlamalardan hoşlanmayanlar çok olsa da ben bir kadın olarak, “Kocamı iki kaşının ortasından vurdum” cümlesiyle başlayan “Kıvrım” öyküsünü bir erkeğin, bu derece etkili yazabileceğine inanmıyorum. Çünkü buradaki erkek tipi tüm klişeleriyle zampara, bencil, çıkarcı da olsa onu terk edeceğini anlatıp duran, neredeyse nefretini haykıran kadın kahramanın, kocasının “boşanalım” teklifi karşısında aldığı duruş, bir anda değişmesi, “ayrılma benden” diye yalvarması ve aslında kendi acizliğini dışavurması maalesef erkek dünyasının çok da bildiği şeylerden değil. Öğretilmiş çaresizlik özellikle kadınların başına bela olmakta bu dünyada. Ayşe Başak Kaban bu çaresizliği farklı bir biçimde işlemiş.

Ümit Kaftancıoğlu Öykü Ödülleri’nde birincilik alan öykü “Garnik ile Şaşik” yalnızca Türkiye’nin değil, dünyanın en büyük sorunlarından biri olan kaçak işçilerle ilgili. İnsan sömürüsünün en kolay yollarından biri olan bu soruna hepimiz bir biçimde dahil oluyoruz. Evimizde çalışan, çocuğumuza, hastamıza,

yaşlımıza bakan o insanların geride bıraktıkları yaşamları çok da düşünmemeye çalışıyoruz aslında. Öyküde torun Garnik ve dedesi Şaşik, hep çalışmak zorunda olan babadan ve ev diye yaşadıkları odaya haftada bir gün gelebilen anneden ayrı, masallar ve yoksullukla dolu bir yaşam sürer. Her şeye rağmen ikisi vardır, birbirine sıkıca tutunup destek almaya çalışırlarken. Ama maalesef ölüm herkesin başında, on dişi altın olan Erivanlı Şaşik’ten Türkiye günlerinin sonunda kala kala üç altın diş kalmıştır, Garnik’in avucunda... İşte ileride bir gün bu öyküyü okuduğunda birileri, diyecekler ki: “Türkiye’de Ermenistanlı Ermeniler çok zor koşullarda kaçak olarak çalışmış.” Hiçbir tarih kitabında yazmayacak bir bilgi daha edebiyatla var olacak.

Ben, Kendim ve Bergen’deki bazı öyküler fazlaca geveze olsa da yazarın kendi söylemek istediklerini öyküye kattığını hissetsek de bazen, karşımızda gelecek vaat eden, iyi bir yazar olduğunu söyleyebiliriz. İlerki öykülerde, kitaplarda eminim Ayşe Başak Kaban da söylemek istediklerini azaltacak, ilk kitaplardaki “her şeyi ama her şeyi” anlatma isteği yerini daha minimal bir dile bırakacaktır. N

BANU YILDIRAN GENÇ

Ayşe Başak Kaban
Ben, Kendim ve Bergen
Ayizi Kitap, 2012, 144 s.

Fadime Uslu

ALSEM ROİDİ

"Azad"da mekânı ayrıntılarla biçimlemenize, yeri geldiğinde işlevsel özellikleriyle anlatmanıza karşın mekânla oradaki kişilerin yapısına uymayan durumlar gerçekliğin kaybolmasına neden oluyor. Azad'ın isyanıyla kararını duyurduğunuz italik dizilmiş bölümle kurgu zayıflıyor. Mahkûmların gizli işaretlerle birbirini ihbar etmesi üzerine kurulmuş Zerdakla'daki korku topluluğunu, ülkeyi yöneten diktatörün görünmez gücünü aktarıyorsunuz. Ancak, hapishanede birdenbire korku yerine cesaretin havası esiyor. Azad'ın karanlıkta çakmaktaşını tutuşturma süreci, "böğürerek çığlıklar atan", kapıyı yumruklayan gardiyanı diğer on gardiyanın bulamaması, Azad'ın öteki mahkûmları kurtarma çabası da yanıtlanmamış bir dizi soruyu beraberinde getiriyor. Öykünün malzemesindeki dengelerin yeniden düzenlenmesine ihtiyaç var.

ARAFAT SAVAŞ KALKAN

"Kâğıt"ta öykü dilini kurmanıza, atmosferini biçimlemenize karşın kısa süre sonra atmosferdeki unsurlar siliniyor, dilin temposu elinizden kayıp gidiyor. Çünkü odağı başka bir yere çevirip olay aktarımına yöneliyorsunuz. Sözünü etiğiniz üç kişinin yolculuğuyla ilgili girişte verilen, yanıtı ertelenmiş sorulara bir daha dönülmüyor. Kısacık metninizdeki durumlar arasındaki kopukluğun bir nedeni de bu. Öteki ise öykü içinde anlatılan hikâyedeki boşluklar. Ele aldığınız tema, olaylara ve kişilere bakışınız yüzeyde kalıyor. Sonuçta kısa anlatımın vurucu gücü, özetlenmiş uzun bir anlatının gölgesinde eriyip gidiyor. Öykünün süresi kısaldıkça elimizdeki bütün gereçlerin daha ekonomik kullanılması gerekiyor oysa. Çalışmanızda bir de sahicilik ve içtenlik sorunu var; dışarıdan değil, içeriden bakabileceğiniz dünyaları kurgulamanızı öneririm.

AYŞIL SUSUZLU

"Affet Beni Andres" melodram eski Türk filmlerini hatırlatıyor. Atmosferin melodramı hatırlatması bir eleştiri değil elbette, ancak kurgudaki hızlı geçişler olay örgüsünü kırıyor. Andres'in doğumundan yetişkin dönemine kadar anlatılan yaşam hikâyesinde olayların birdenbire gelişmesi mekân ve karakter bağını zayıflatıyor. İkinci paragrafta Adelina için Andres'in karısı denmesine karşın bir sonrakinde "sevgilisi" tanımı yapılıyor. Ayrıca, "az nüfuslu köy", "esmer hamleler", "tahmin edilebilirliği olan bir hayatı deneyimlemeye karar vermişlerdi" gibi ifadeler dil ahengine gölge düşürüyor.

ECE KURTER

"Zaman" adlı öykünüz, öykü dilini henüz kuramadığınızı gösteriyor. Uzayıp giden aksak ve hatalı anlatımınız, sembollerle aktarmayı hedeflediğiniz meseleyi karmaşık bir noktaya taşıyor. Anlatıcı, yapbozun parçalarına benzettiği rüyalarını düşüncesinde birleştirirken bunları öykü dekorunda görüntülemeye niyetleniyor. Sokak sahnesinde doğallıktan tamamen uzaklaşılıyor. Gerçekle rüya birbirinin içinde eriyip giderken adamın yanında beliren çocukla anlatıcının kucağındaki bebeğin temsili varlıkları, bu sembollerin açıklanması metindeki bir başka yük. Şu sözlere dikkatinizi çekmek isterim: "… ruhum o görünmeyen gri saydam uzayan zincirle gittiği yere kadar gidebiliyor." Görünmeyen zincir tanımlanabilir mi? Girişte defalarca kullanılan "ve" bağlacının da ayıklanması gerekiyor. Öykünüzü bunları göz önünde bulundurarak yeniden çalışmanızı öneririm.

EFE TANCI

"Aşk Bazen Kızıldır"ın önündeki en büyük sorun öykü süresini değerlendirme biçiminiz. Ayvaz'ın ölümünden, karısıyla ilişkisinden, Sona'nın yetimhanede geçen çocukluk ve ilkgençlik yıllarından, Cheslav'ın yüzlerce kilometre uzaktaki evinden söz ediyorsunuz. Kişilerin geçmişi hakkında ayrıntılı bilgi verilmesine karşın öykünün fiziksel zamanında gerçekleşen olaylar hızlı geçişlerle aktarılmış. Tüm bunlar uzun bir öyküde açılabilir. Ancak öykünüz iki sayfa. Kısa öykünün yapısını zorlayan etkiler üstünde durmuşsunuz. Aşk, bağlılık, kıskançlık, öfke, Kızıl Ordu'nun Azeri halkına yönelttiği şiddet birbiriyle ilişkilendirilen üç kişiye düğümlenerek, her şeyi bir çırpıda iletme kaygısıyla anlatılmış. Bu kişiler dışında bir de Sona'nın çocukları var. Büyük çocuğun yalnızca cinsiyetini biliyoruz, ama küçüğü neredeyse hiç anlatılmamış. Sona'nın Leningrad'a gidişi sırasında çocuklar sahneden tamamen siliniyor. Öykünüz ele aldığı meseleyi süresini uzun tutarak açmanızı bekliyor sizden.

FATMA BURÇAK

Dilinizdeki özen, görüntü ve atmosfer yaratmaya yönelik seçtiğiniz ayrıntılar, tek etkiye hizmet eden tavrınız çok daha iyi öyküler yazacağınızın habercisi. "Bir Parça Eksik" adlı öykünüzde kurgudaki sahnelerin geçiştirilerek anlatılması inandırıcılığın önünü kesmiş. Doktorla yapılan görüşmede yalnızca diyaloğa yer verilmiş sözgelimi. Konuşulanların izine odaklanıyorsunuz, ama anlattığınız durumu şimdiki zaman yapısıyla biçimliyorsunuz. Girişte mekân ayrıntılarına gösterdiğiniz dikkati hastanedeki sahnelerden esirgemişsiniz. Defterin ortaya çıkış biçimi, bebeklik döneminden habersiz birinin bebekken yaşanmış

bir yangından söz etmesi, yıllardır konuşmayan annenin finalde "fısıldadığı sözleri" gerçekliğin oluşmasını engelliyor.

FİGEN YAVANOĞLU

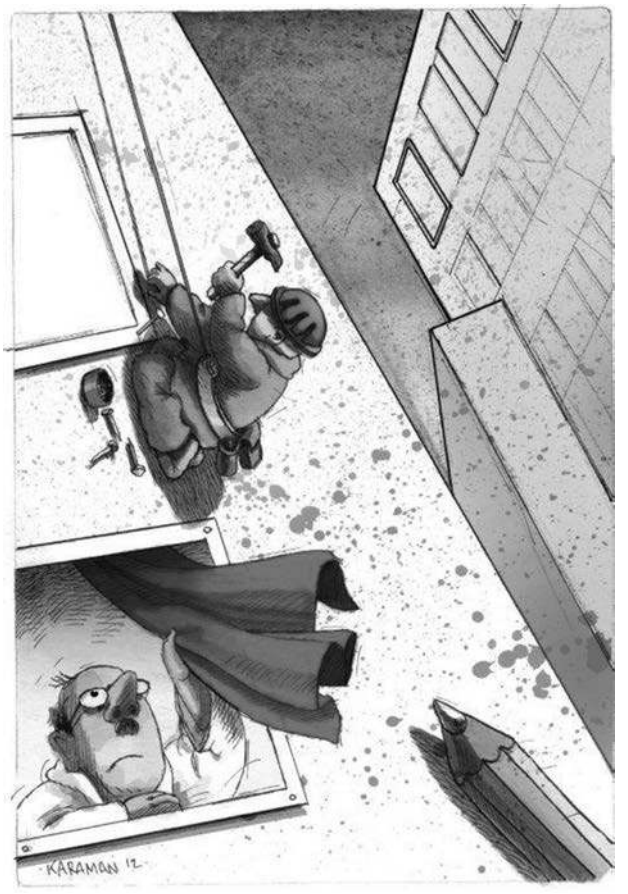
Yetişkin döneminden çocukluğuna bakan anlatıcı, zamandaki sıçramayı dilde de gerçekleştiriyor. "Meleklerden Nefret Ediyorum"un fiziksel zamanında kullanılan dilin yapısıyla psikolojik zamanın dili birbirinden uzak ve yabancı. Geçmişin hatırlandığı sahnede hatırlamanın seçmeciliğini kullanmak yerine çocuk algısını hafifleterek onun gözünden netliği silinmiş, dağınık ayrıntıların olduğu bir anlatım yolunu tercih etmişsiniz. Baba, çocuğunu yeni anneye götürüyor bu bölümde. Ancak ne yolculuğun sonunda varılan yerin mekânsal niteliği, ne de yeni anneyle kucağındaki bebeğin karakteristik kimliği ortaya çıkıyor. Tanışma sırasında fotoğrafçının belirmesi, fotoğrafçının görülmesiyle başlayan diyalog ve fotoğrafın kendisi metin içinde bir parça zorlama duruyor.

FÜSUN ÇETİNEL

"Sahi Ne Olmuştu Jacko'ya?"da oyuncak bir maymunla bir ailenin yaşamından kesitleri, anlatıcı karakterin özlemlerini anlatmanız başarılı. Dilinizin kıvrak yapısı tempoyu diri tutuyor. Ancak, birden çok kanalı olan öykünüzü hıza feda etmişsiniz. Varış noktasına ulaşma kaygısı, diyaloglarla karakterleri belirip derinleşmeye başlayan kişileri kartonlaşma tehlikesine düşürüyor. Anlatıcı, sevgilisiyle geçen çocukluğunu hatırladığı sırada yaz kampından söz ediyor. Kamp alanı yerine büyükannenin evinde buluyoruz onu. Girişte anlatıcının imgeleminde kanlı canlı bir varlık olarak belirmesine karşılık oyuncak olan, öykünün kilit taşı maymunun nasıl kaybolduğu hakkında en azından işaretler yerleştirebilirdiniz.

GÜLCE MAŞRABACI

"Trauma" dile vurgun bir öykücüyle tanıştırıyor bizi. Sözcüklerin tınısı, yankılarını duyan ama anlattığı kişinin duygu girdabına kapılmış bir yazarla. Öykünün meselesi olan esrikliği, yabancılaşma ve parçalanmayı dille gerçekleştiriyorsunuz. Yaşanan ve hissedilen zamandaki bölünmeler öyküde atmosferin oluşmasını engellerken kişileri belirsizleştiriyor. "O" diye anlattığınız kişiyle, "dünkü adam"ın kimliği, öyküdeki işlevi, anlatıcıyla ilişkileri kapalı kalmış. Yoğunlaştırılmış ağır anlatımın karşısına onu hafifleştiren unsurlar yerleştirmişsiniz. Kaleminiz yalın cümlelerinizde daha güçlü.

HAKAN YILMAZ

"Onca Katil Varken" kurgusu ve diliyle dağınık bir öykü. Bir sembol olarak ateşi farklı anlamlarıyla birbirinden kopuk olay ve durumların içinde kullanmanız bu dağınıklığın kaynağı. Öykünün niyeti finalde açıklanıyor; o sürece kadar anlatılanlar hedefin etkisine hizmet etmiyor. Yetişkin dili ve mizah anlayışıyla çocukluğunu gösteren anlatıcının esprileri olaylar arasında bağ kurmaya yetmediği gibi kendi içinde çelişen ifadeleri de yansıtıyor. Ayrıca, "deli" diye tanımlanan kişinin elektriği olmayan barakasında mumu yakmaktan kaçınması, mumu yakmak için anlatıcının evine gidip yeniden barakaya dönmeyi planlaması anlatıcı için bir anlam taşısa da öyküde yapay kalıyor.

İLAY DEMİRER

"Yüzleşme" adlı öykünüzde kişilerle mekân henüz olgunlaşıp canlanamamış. Metnin çerçevesi çok geniş tutulmuş. Anlatıcının geçmişiyle yüzleşmesi, ailesinin dağılış hatta çöküş hikâyesine bağlanıyor. Babayla ağabeyin kaybedildiği trafik kazası ve bundan kendini sorumlu tutan annenin içine kapanıp tüm dünyayla iletişimini kesmesi, anlatıcının başka bir ülkedeki aileye evlatlık verilmesi her biri kendi içinde derinleşebilecekken bir çırpıda anlatılmış. Zihinde gerçekleşen yüzleşme metne aktarılırken zayıf kalmış.

LEYLA GÖZLER

Öykünüz keskin bir göze sahip. Anlatımınız yalın ve etkileyici. Öykü kişisi Çeto ve onu çevreleyen atmosferi incelikle aktarmışsınız. "Bir Sepet Elma"nın eksiği, kırılma noktasının olmaması. Ayrıca, Çeto orta ikinci sınıfayken okulu terk etmesine karşın bu bilginin verildiği parag-

raftan bir öncekinde, "... lise müdürü çok sertti" ifadesi kullanılmış. Girişte yedi defa kullanılan "olmak" sözcüğü, aynı zamanlı eylemlerin peş peşe gelmesi dilin ritmini düşürüyor. Öykünüzü tamamladıktan sonra bir de yüksek sesle okumanızı öneririm.

MEHMET TÜREL

"Maşallah Seyfi, Maşallah"da diliniz akıcı; öykü kişilerinin diyalogları doğal ve içten. Ne var ki, fotoğrafın niyeti, kişilerin aynı kareye geldiği zaman diliminde anlatılanların gerçekliği öykünün inandırıcılığına zarar veriyor. Ayla Hanım, kocasından gizli, şoförü ve çocuklarıyla çektiriyor fotoğrafı. Oysa kocasının gazinosunda çalışan garsonlar onları görüyor, hatta konuyla ilgili konuşup gülüşüyorlar. Ayla Hanım montunu, aynı şehirde yaşadığının ipuçlarını verdiğiniz arkadaşına başka türlü de gösterebilirdi. Kurguya karşın dilinizdeki pırıltının başka öykülerinizi hevesle beklettiğini de eklemeliyim.

MUHARREM YILMAZ

Duyarlı bakışınızla biçimlediğiniz öykünüzdeki en önemli sorun anlatım yönteminizdeki oran. İki bölüme ayırdığınız "Sürgün"ün ilk bölümünün temposu ağırken ikinci bölüm çabucak anlatılmış. Dildeki hızın getirdiği bir tempo değil bu; sahnenin oluşmasını engelleyen, ayrıntıların atlandığı, nedenle sonuca odaklanan dolayısıyla göçün iç yüzünü açıklamaya yönelmiş acele tutum. Dilde de bazı pürüzler çıkıyor karşımıza. "Çalılıklara yavaşça basan ayak sesleri", "küçük yüreğimin büyük çarpıntıları" gibi ifadelerle sözcük tekrarlarının yanı sıra bazı uzun cümlelerde çıkarılması halinde anlamın kaybolmayacağı açıklamalara yer verilmiş.

OZAN ŞEN

Yabancılaşmanın görünümlerini öyküye yabancılaşan motiflerle anlatıyorsunuz. Elindeki fotoğrafa bakarken Müjdat Bey'in geçmişini hatırlayıp birden unuttuğunu söylüyor, sonra "yalnızca genel bilgiler kalmıştı aklında" diyorsunuz. Buna karşılık fotoğraftaki kişilerin yaşamını ayrıntılarla aktarıyor Müjdat Bey. Bu çelişki bir yana, söz konusu monologlar hikâyesi anlatılan kişinin gerçekliğini kanıtlamayı hedefleyen birer aracıya dönüşüyor. Dolayısıyla "Öteki Bizler" tutarlık ve içtenlik konusunda eksik kalıyor.

ÖZLEM İNCİ

Düzeyli bir anlatımınız olmasına karşın uzun ve süslü cümleler "Sağım, Solum, İçim, Dışım Savaş"ın akıcılığını kesiyor. İlk paragrafta eşyanın durumunu açıklayan ifadeler dilinizin ritmini düşürmüş. Savaşın sıradan insanlar üstündeki etkisini hissettiren öykünüzde İspanya iç savaşıyla ilgili veriler dekor biçiminde duruyor. Öykünün kırılma noktasını, anlatıcı ile Arthur'un çocuklarıyla birlikte çektirdikleri fotoğrafa bağlama çabanız yaratıcılığınızı engellemiş.

SALİHA ÇELİK

İki sayfada özetleyip bir iç konuşma biçiminde kaleme aldığınız metinde zamanı kullanma biçimiyle ilgili pürüzler dikkati çekiyor. Fiziksel zamanı işaretleyen olay ve durumlar ilerleyen süreçte psikolojik zamana kayıyor. Nitekim finaldeki açıklama anlatılanların birer hatıra olduğunu söylüyor. Anlatıcı karakterin Mustafa, Cengiz ve Rıza'yla yaşadığı ilişkiyi, değişen hayat hikâyesini aktaran "Mucizenin Ölümsüz Anıları"nda kurgunuzun yanı sıra diliniz de zayıf kalmış.

SEFA CAN SUNGUR

"Greenwich Village'de Kahvaltı"da merak uyandıran üç hikâye göze çarpıyor: Diane Arbus'un düşü ve ağabeyiyle ilişkisi, kafe atmosferinde yaşananlar ve fotoğrafı çekilen kişilerin hikâyesi. Öykünüzde Diane'nin etrafındaki görüntüler sözcüklerle oluşturulup sunulmuş, arka arkaya çekilmiş birer fotoğraf gibi. İlk bölümde aktarılan "grotesk rüya"daki semboller çağrışımlarla zenginleştirilmesine karşın anlatımdaki belirsizlikler rüyanın etkisini zayıflatıyor. Kızıl nehrin kaynağı dediğiniz damara aynı anda "yapı" diyorsunuz. Birdenbire beliren bilek, üstüne kano gibi binilmiş ağabeyin bedeni hangi işlevi yerine getiriyor, belirsiz. Görüntü kavramına odaklanan çalışmanızın derin yatağını beslemelisiniz.

SİNEM BEYAZTAŞ

"Küçük Bir Aile"de öykünün dinamiklerini yeterince kullanamamışsınız. Tarihsel süreç, olaylar, kişiler kısacık çalışmanızın içinde çok kalabalık duruyor. Savaşı ve aşkı bir arada anlatmanıza karşın her birini kendilerine ve birbirlerine yabancılaştırıp metnin gerçekliğinden uzaklaştırmışsınız. Kurgunuz bu haliyle masal dilinin örtüsüyle kaplı. Kurgunun aradığı gerçekliği o örtüyle geçiştirmişsiniz. Buna karşılık uzun tuttuğunuz fiziksel zaman ile üstünde durduğunuz, bir daha dönmediğiniz meseleler, anlatacağınız çok şey olduğunu kanıtlıyor. Kadının yaşadığı yerden gitme arzusu, mühendis askerle ilişkisi işgal topraklarındaki ayrıntılarla çok çarpıcı bir öyküye dönüşebilirdi.

YUNUS EMRE ERDÖLEN

Atmosfer oluşturmak, dramatik yapıyı kurmak konusunda yeteneklisiniz. Sözcük ekonomisine de özen gösteriyorsunuz. Ne var ki anlatı sürecinde maddi hatalara düşüyorsunuz. Alkol bağımlısı Michael'ın karısıyla kavga ettiği sırada bir aylık çocukları Chris'in yere düşüp sakatlanması, ailenin dağılması üzerine kurmuşsunuz "Gidiyorum"u. İkinci çocukları Sarah'nın doğumundan kısa bir süre sonra anne kızını da yanına alıp evi terk ediyor. Nedeni dayak ve Michael'ın oğlunu sakat bırakması. Kurgunun gerçeğini zorlayan bir final bu. Üstelik adınız öyküyü yazan değil de çevirenmiş gibi duruyor. N

NOTOS KİTAP
Semih Gümüş
Yazar Olabilir miyim?
Yaratıcı Yazarlık Dersleri
Birinci Basım Haziran 2012
183 s.
15 TL

Üç ayda 3. basım.

Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?

Elliott Erwitt

Notos'tan genç yazarlara çağrı.

Öykü yazma tutkunuzu yönlendirebileceğiniz bir alan, kendinizi dışavurabileceğiniz bir zemin bulamıyor, yazdıklarınızı nasıl değerlendireceğinize karar veremiyorsanız, **Notos** sizin için uygun bir yol açıyor.

Notos'un her sayısında duyurulan bir konuda yazılan öykülerin değerlendirilmesi sonunda seçilen bir öykü, dergideki öteki öykülerle birlikte yayımlanıyor.

Genç yazarlar bunu bir yarışma olarak düşünebilir, ama öteki öykücülerle değil, her genç yazarın kendiyle yarışması. İlgi ne çok olursa, seçilen öykü de o denli güzel olur.

Yukarıdaki fotoğraftan çıkarak yazılıp bize gönderilenlerin değerlendirilmesinden sonra seçilen öykü, **Notos**'un Nisan-Mayıs 2013, 39. sayısında yayımlanacak.

Fotoğrafın derinliğine ne denli yaklaşılırsa, yazılacak öykü o denli başarılı olur.

Her ânın, her fotoğrafın ya da resmin öyküsü yazılabilir. Konumuz bir fotoğrafın anlattıklarıysa, önce verilmiş bir andan çıkılacak, ama öykülerin başarısı, o ânı sonra kurmacaya dönüştürme ustalığına bağlı olacaktır.

Katılımcıların göz önünde tutması gereken ilkeler

1. Öyküler, editor@notoskitap.com e-posta adresine, *Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?* başlığıyla ve öykülere ad verip yazar adı aynı sayfada belirtilerek gönderilmelidir.
2. Yazılacak öyküler 400-900 sözcük arasında olmalıdır.
3. Öykülerin son gönderilme tarihi 1 Mart 2013'tür.
4. Katılımcılar gerçek adlarını kullanmalıdır.

•Yayımlanmak için seçilen öykünün yazarı 1 yıllık **Notos** aboneliği ve **Notos Kitap'**tan kitap armağanı kazanır.

ALOVA *Rüzgârı*

Desen SEMİH POROY

Düzyazı beynin yatay bir düşünme biçimiyse, şiir düşey bir düşünme biçimidir ve bu ikisi birbirini bütünler.

Kültür ortamında bunlardan birinin ötelenmesi ya da boşlanması ilgili toplumun "sakatlanmış yaşamı"nın somut bir yansımasıdır.

Görsel yanılsama, lak tablet-plasebo kitapların baş tacı edilmesi, tv'ci-yazar kuyrukları, çırpıştırılmış tarihsel roman furyası, bütün bu kalitesizlik, hakiki romanı ve öyküyü gölgelerken, şiirin büsbütün görmezden gelinmesini gelberi ediyor.

Şiirin uğradığı haksızlık, öte yandan, onun koruyucusu oluyor. Şiir kovuklarına çekilirken, kendini bu yozlaşmadan, geçişken beğeniden bir ölçüde koruyor.

Yineliyorum: bir KÜLTÜR ŞİİRİ gerekli bize. Alışılmış düşünme biçimlerini, şiirsel tutumları aşan, antropolojinin, fiziğin, tarihin, arkeolojinin, bütün bilimlerin, yabancı dillerin alanında yaratıcı bir merakla gezinen; mitolojiyi, budunbilimi, folkloru, tarihsel coğrafyayı kapsayan, uzun soluklu, modernizmin bütün olanaklarına kapılarını açan EPİK BİR ŞİİRE yönelmelidir, kanımca. Anadolu denen, bu dev açık hava müzesinde şairlerin konu sıkıntısı çekmesi düşünülmez bile.

Bu bunalımdan çıkış kapıları bulmak, herhalde yayınevlerine, dağıtımcılara, pusulasını şaşırmış okura değil, şairlere düşüyor.

∽

Çakma Lektör Giriş Sınavları
Doğru yanıt anahtarı:
a. Ajan böler
b. YÖK çıkarır
c. Devlet toplar
d. ODTÜ ÇARPAR

∽

18. yüzyıl İngiliz şairi Chatterton, şiirlerinden yaşamını kazanamadığı gerekçesiyle, 18 yaşında intihar etmiş. Kaba hesapla, şaire 42 yıl borcum var demektir.

∽

İnsan, sesine de, gövdesine de yabancıdır. Ömrü boyunca bu sese, bu gövdeye kavuşmaya çalışır. Çocuğun fotoğrafını görmekten ya da ısmarlama şarkı söylemekten utanması bundandır. Bu utancı korudukça, "içimizdeki çocuk"tan fazla uzaklaşmayız. Sorun da burada.

Hem çocukluğunu korumak, hem kendi sesini bulmak. İyi yazar, iyi şair bunu yapan kişidir.

Evirip çevire kendini seyredip dinlemekse, sesini ve gövdesini bir türlü bulamayan bireyin büzük narsisizmi olmalı.

∽

Şimdi, herkesin, beş yaşında çocuğun dilinde bile, Yunus'un dizeleri:

Cennet cennet dedikleri
Bir ev ile birkaç huri

"Talim ve terbiye", işte ben buna derim!

∽

Demiş ki Platon, Aragon'a: "Bana kusursuz bir çember çiz, sana mutlu aşkı vereyim!"

∽

Bir Ken Loach, bir Jacques Tardi duruşu gerek sanatçıya, aydına. Sanatından, dünya görüşünden ödün vermeden, yalpalamadan, yaltaklanmadan, günoğlu olmadan, kurumlara kafa tutarak, özgürce düşünmeyi baş tacı ederek.

O kadar zor değil bu. İnsan kendine saygısını yitirmesin yeter!

∽

Hem Masumiyeti yücelteceksin hem de eninde sonunda öldürüleceğini bildirerek, bir başkası üzerinde manevi baskı kuracaksın.

Doktor Freud'a sordum. "Bu, pamukçuk sendromudur," dedi.